

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра дошкільної освіти

**ДОШКІЛЬНА ОСВІТА:
ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ,
ІННОВАЦІЇ**

Матеріали

*III Всеукраїнської науково-практичної
конференції*

Кривий Ріг
11 - 12 травня 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра дошкільної освіти

**ДОШКІЛЬНА ОСВІТА:
ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ, ІННОВАЦІЇ**

Матеріали

*III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дошкільна
освіта: проблеми, пошуки, інновації»*

Кривий Ріг

11 - 12 травня 2023

УДК 373.2 (082)

Д 71

Рецензенти:

Трифоновна Олена Сергіївна - професор кафедри початкової та дошкільної освіти Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, доктор педагогічних наук, професор.

Семенов Олександр Сергійович – завідувач кафедри загальної педагогіки і дошкільної освіти Волинського національного університету Лесі Українки, доктор педагогічних наук, професор.

Друкується за рішенням засідання кафедри дошкільної освіти
(протокол № 16 від 09.06.2023)

Друкується за рішенням вченої ради факультету дошкільної і технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету
(протокол № 10 від 22.06.2023)

Д 71 Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації : Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації» (м. Кривий Ріг, 11 - 12 травня 2023 р.). / за заг. ред. О. В. Ковшар, К. Є. Суятинової. Кривий Ріг : КДПУ, 2023. - 420 с.

До збірника увійшли матеріали, подані на III Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації», яка відбулася 11-12 травня 2023 року на базі Криворізького державного педагогічного університету.

У матеріалах представлені результати наукових досліджень з актуальних проблем дошкільної та інклюзивної освіти, виховання та розвитку дітей дошкільного віку. Матеріали розраховано на викладачів закладів вищої освіти, керівників і педагогів закладів дошкільної освіти, здобувачів освіти, які навчаються за спеціальністю «Дошкільна освіта», «Спеціальна освіта».

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, цитат, статистичних даних, імен власних та інших відомостей. Матеріали подаються в авторській редакції.

ЗМІСТ

Зміст

Секція 1.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА : СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 12

Ковшар О.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 12

Алексєєнко К., Коринецька О.

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 16

Бадіца М.

МИСТЕЦЬКЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ МУЗИЧНИХ ІННОВАЦІЙ 22

Вахняк Н.

ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ ЯК ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ 27

Воробйова Л., Кондакова І.

«СТАЛИЙ РОЗВИТОК – НАШ ВИБІР» (ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО-ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ДОШКІЛЬНИКІВ В КОНТЕКСТІ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ) 34

Гавриленко Г.

РОЗВИТОК МІЖПІВКУЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ НАПРЯМ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ООП 40

Гринішина В.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ 46

Древняк Л.

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА 52

Ейчес Н.

ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ТА ОЧНОМУ 58

ФОРМАТИ

Зайцева В., Боровкова О.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В ДОШКІЛЬНУ ПЕДАГОГІЧНУ СИСТЕМУ ШЛЯХОМ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛЯ ТА КЕРІВНИКА МУЗИЧНОГО 67

Здіховський А.

СОЦІОРОЛЬОВА ПОВЕДІНКА ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ 73

Іншакова І.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ 80

Лісовська Т.

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 86

Кирилюк В.

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА. ДОБІР ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ 90

Кондратюк В.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ НУМІКОН ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ З ООП 95

Лещенко І.

УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ 100

Новікова Н.

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КРАУДСОРСИНГУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 104

Останіна Г.

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ОСНОВ СВІТОГЛЯДУ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 110

Тесленко С.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ 113

Чех К.

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА : СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 120

Швидун Л.

ДО ПИТАНЬ ЯКІСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ 126

СУЧАСНИХ УМОВ

Якуба Л.

РОЛЬ КАЗКИ В РОЗВИТКУ СЛОВНИКА ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 132

Секція 2.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Андрєєва О.

ВИКОРИСТАННЯ ГЛАЙДИНГ-ТЕХНОЛОГІЙ З ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 137

Борисова І.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СУЧАСНОМУ
ВИМІРІ 141

Будяк В.

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ВИПРАВЛЕННЯ ВАД МОВЛЕННЯ
У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ 148

Веремейчук А.

КІНЕЗІОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 154

Вітрук І.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕНЕВОЇ
ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 158

Гарашова С.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЙДЕТИКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З
ОСОБЛИВО ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 163

Гульчак Т.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНЯТ
(музикотерапія, логоритміка) 168

Дементьєва К.

КАМІНЦІ «МАРБЛС» - ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В
РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ 175

Дубич М.

РОЗВИТОК ФОТОГРАФІЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ З
ООП ЗА МЕТОДИКОЮ МАКОТО ШИЧИДИ 180

Журавська О. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО В УМОВАХ ВІЙНИ	185
Коник К. СІНКВЕЙН ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНО – МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	192
Курєнкова А. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ДИСТАНЦІЙНИХ ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	198
Нестеренко Н. ЗБАГАЧЕННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЯ СЛОВНИКА ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ	203
Сіденко Ю. ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	207
Січкач Т. ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ООП	211
Суятинова К. СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	215
Шапочка К. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ОНЛАЙН РОБОТА З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ	219
Шаповал Т. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	225
Штепа Л. МУЗИЧНА КОРЕКЦІЯ ДІТЕЙ ЗІ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ	231

Секція 3.

**ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ
ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ**

- Андріюц Л.**
НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННЄВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ В
ПРИЧНОМУ ПРОСТОРІ ТА ЧАСІ 239
- Бєлогрудова Л.**
ЗНАЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ У
ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ
ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ 245
- Гребенюк О., Дайнеко М.**
ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МНЕМОТЕХНІКИ 249
- Залюбовська Н., Романщак В.**
«ЧИТАЛЬНЯ ДЛЯ СІМЕЙНОГО ЄДНАННЯ» – НОВА ФОРМА
РОБОТИ З БАТЬКАМИ 256
- Івахнюк Н.**
ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ МОВЛЕННЄВОЇ ОСВІТИ У ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 263
- Колесник Л.**
«УКРАЇНСЬКА МОВА, ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ» 267
- Копач Н.**
РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ
МНЕМОТЕХНІКИ 274
- Мамасєнко І.**
СЛУХАННЯ МУЗИКИ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА СКЛАДОВА
МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ 279
- Мастабай О.**
ФОРМУЮЧИ МАЙБУТНЄ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 285
- Тришина С.**
ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ
ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ 292
- Цаплюк О.**
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
РОЗВИВАЛЬНОГО ПОЛКУЛЬТУРНОГО МОВЛЕННЄВОГО
СЕРЕДОВИЩА 297

Секція 4.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДОШКІЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Бабенко О., Білопола Л.

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОУЧИНГ ЯК ЗАСІБ ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ 302

Гурдіш Н.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ 307

Іншаков А.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ 313

Кулінка Ю.

ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНОГО ЕТАЛОНУ «ОРІЄНТУВАННЯ У ПРОСТОРІ» У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ РОБОТИ З РОБОТОТЕХНІЧНИМ НАБОРОМ МАТАТАЛАВ 319

Литовченко А.

КОРЕКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ТРИВОЖНОСТІ І СТРАХІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 328

Секція 5.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Бойко С.

МУЛЬТФІЛЬМИ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ 338

Бойко С., Коренко А.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 341

Дідик О.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ 342

Жаворонкова І., Суяніна Т.

ОНЛАЙН-КВЕСТИ – ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ	351
Желіховська М. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	357
Ігнатенко О. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧСНІСТЬ БЕЗПРЕРИВНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	360
Іваненко Н., Баштан А. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ВІРТУАЛЬНА ДОШКА JAMBOARD	364
Коломоєць Т. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ДЛЯ НАВЧАННЯ ГЛОБАЛЬНОМУ ЧИТАННЮ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ	371
Люлюкунова О. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ	375
Сіваш А., Маркова В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ	381
Секція 6.	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО В УМОВАХ ВІЙНИ	
Герасименко Л. ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНОГО ОБЛАДНАННЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	387
Давида К. ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З БАТЬКАМИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО В УМОВАХ ВІЙНИ	394
Маляренко О. ЯКІСНЕ ДОШКІЛЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	399
Ольховська І. ВПРОВАДЖЕННЯ В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИЙ ПРОЦЕС ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	405

Філатова І.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО В УМОВАХ
ВІЙНИ 408

Чупилко О.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
В КЗ «ЧЕРВОНЕНСЬКИЙ ЗДО (ЯСЛА-САДОК) «БЕРІЗКА»
ГЛЕЮВАТСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ 415

1. Дошкільна освіта : сучасні тенденції та перспективи розвитку

Олена Ковшар,

доктор педагогічних наук, професор, завідувача кафедрою дошкільної освіти
Криворізького державного педагогічного університету, Кривий Ріг

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: інформаційно-комунікативна компетентність, ключові компетентності, компетентність, підготовка майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти, професійна компетентність.

Стратегія модернізації освіти України передбачає, що в основу оновленого змісту освіти будуть покладені ключові компетентності майбутніх фахівців, а основним результатом діяльності закладу вищої освіти має стати не система знань, умінь і навичок сама по собі, а набір заявлених державним стандартом ключових компетентностей в інтелектуальній, суспільно-політичній, комунікативній, інформаційній та інших сферах.

Сучасні підходи до здійснення професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти висвітлюються в дослідженнях О. Абдулліної, І. Богданової, А. Богуш, Н. Грами, Т. Жаровцевої, І. Зязюна, Е. Карпової, М. Князян, З. Курлянд, Р. Хмелюк та інших.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (Державному стандарті дошкільної освіти) представлено освітній напрям «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна грамота», який визначає цифрову компетентність як здатність використовувати інформаційно-комунікативні та цифрові технології для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання освітніх, ігрових завдань на основі набутих елементарних знань, вмінь, позитивного ставлення до комп'ютерної та цифрової техніки. Отже, набуває великої значущості підготовка майбутнього фахівця, педагога-

вихователя, здатного володіти інформаційно-комунікативною компетентністю та здатного забезпечити реалізацію Державного стандарту дошкільної освіти України пов'язаної з комп'ютерною грамотністю дітей дошкільного віку [1].

Мета дослідження дослідити проблему формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців - вихователів закладів дошкільної освіти.

Головною метою підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти у соціально-економічних умовах інформаційного суспільства стає не одержання ними відомостей у вибраній вузькоспеціальній сфері, а набуття та розвиток певних компетентностей, які повинні забезпечити можливість адаптуватися в умовах динамічного розвитку сучасного світу. Це потребує впровадження відповідних змін у зміст фахової підготовки й підвищення кваліфікації педагогів, уточнення діяльнісного підходу, зокрема переходу до інформаційно-комунікативної діяльності.

Зупинимось на понятті компетентність. На думку Алли Богуш, «компетентність — це комплексна характеристика особистості, яка включає результати попереднього психічного розвитку: знання, вміння, навички, креативність (здатність творчо вирішувати завдання: складати творчі розповіді, малюнки і конструкції за задумом), ініціативність, самостійність, самооцінювання, самоконтроль. Компетентність розглядається як орієнтовні показники розвитку особистості на кожному віковому етапі»[4, С.75].

Науковці використовували різноманітну термінологію, як от: «професійна компетентність», «інформаційна компетентність», «інформаційно-комунікативна компетентність», «інформаційно-цифрова компетентність».

Проте слід зазначити, що, незалежно від формулювання, зазначені якості педагога нині відносять до ключових, надпредметних компетентностей, вона вважається необхідним, важливим складником професійної компетентності сучасного фахівця будь-якої професії та ґрунтується на сукупності знань, умінь і навичок у галузі ІКТ [7, С.194].

Державні нормативні документи наголошують на необхідності набуття інформаційної компетентності майбутніми вихователями, а саме: Закон України «Про вищу освіту», Концепція розвитку освіти до 2025 року, концептуальні засади реформування освіти «Нова українська школа».

Фундаментальні основи поняття «інформаційна компетентність» закладені в роботах С. Бешенкова, Я. Ваграменко, І. Вострокнута, А. Кузнєцова, О. Козлова, М. Лапчик, О. Лесневського, О. Овчарук, Н. Пак, Л. Петухової, І. Роберта, І. Румянцева, Н. Сороко, О. Спіріна та багатьох інших.

За словами О. Овчарук, інформаційна компетентність – це здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчанні та повсякденному житті; раціональне використання комп'ютера й комп'ютерних засобів у процесі розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням інформації, її пошуком, систематизацією, зберіганням, поданням та передаванням; будувати інформаційні моделі й досліджувати їх за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій [8, С.3].

Професійну компетентність вихователів закладу дошкільної освіти Г. Беленька визначає як здатність розв'язувати завдання професійної діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно важливих якостей, серед яких провідними є вміння взаємодії з вихованцями та батьками, любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатією та комунікабельністю [3, С.38].

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює розробку нових інструментів навчання, що дають можливість удосконалити освітній процес закладу вищої освіти. Наявність у сучасної людини інформаційної культури та цифрової грамотності стає необхідністю, а це, в свою чергу, потребує підвищення рівня цифрової грамотності усіх учасників освітнього процесу [6, С.376].

Інформаційно-комунікативна компетентність майбутніх вихователів – це інтегрована, особистіснооцінна, полікомпонентне новоутворення, спрямоване

на оволодіння знаннями, уміннями та навичками використання інформаційно-комунікативних технологій у закладах дошкільної освіти.

Процес формування інформаційно-комунікативної компетенцій потребує проектування освітнього простору закладу вищої освіти. Основні принципи освітнього простору : визначення студента як активного суб'єкта пізнання; орієнтація на самоосвіту, саморозвиток; студентоцентричний підхід; навчання в контексті майбутньої професійної діяльності. Засобами формування інформаційно-комунікативної компетентності виступили: проблемні лекції, інтерактивні практичні заняття, активні диспути, круглі столи, веб-квести, що проводились у межах вибіркової дисципліни «Основи інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх педагогів-вихователів»; індивідуальна робота зі студентами.

Важливим стратегічним завданням закладів вищої освіти у підготовці майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти є перехід від звичного передавання нової інформації, нових ідей до формування в майбутніх фахівців інформаційної компетентності, тобто до розвитку навичок застосування інформаційно-комунікативних технологій та готовності виконувати завдання професійної діяльності [2, С. 247].

Вирішити це завдання можливо завдяки інтенсивному впровадженню інформаційно-комунікативних технологій у фахову підготовку майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти. Подальше дослідження буде спрямовано на процес підготовки майбутніх вихователів до формування цифрової компетентності у старших дошкільників.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти . Нова редакція. [Чинний від 2021-01-12]38с. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/>
2. Байраківський А. І. Особливості самостійної роботи студентів в умовах запровадження комп'ютерних технологій у навчальному процесі. *Болонський процес: трансформація навчального процесу у технології навчання : матеріали*

III міжнар. наук.-метод. конф., м. Київ, 26-27 жовтня 2006 р. Київ, 2006.С. 247-251.

3.Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : монографія . Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. С. 38.

4.Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика:теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. Київ: Вища школа, 2007. С.75 .

5. Буйницька О. П. Система педагогічного проєктування інформаційноосвітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів : монографія. К. : Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 568 с.

6. Власій О. О., Дудка О. М. Шляхи формування інформаційно-цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Відкрите освітнє есередовище сучасного університету. К. 2019. С. 375-382. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s35>];

7. Карташова Л.А., Бахмат Н.В., Пліш І.В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. №6. С. 194.

8. Овчарук О. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи. *Комп'ютер у школі і сім'ї*. 2013. № 7. С. 3.

Катерина Алексєєнко

Вихователь КЗ ДО КТ №236 КМР

Ольга Коринецька

вихователь КЗ ДО КТ №236 КМР

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

У статті розкривається система роботи, спрямована на екологічне виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: екологічне виховання, особливі освітні потреби, сталий розвиток, природничо-екологічна компетентність, екологічні осередки, природоохоронні акції, екологічний міні-музей,

Постановка проблеми. Особливе місце у сучасному світі належить дітям з особливими освітніми потребами, кількість яких щороку збільшується. Це спонукає педагогів до активного пошуку різних шляхів щодо вдосконалення освітнього процесу, впровадження в практику сучасних форм, методів, засобів та прийомів, знаходження відповідних шляхів формування у дошкільників природничо-екологічної компетентності в умовах освітнього процесу у закладі дошкільної освіти, які будуть ефективними, дієвими і результативними.

На думку українських науковців Г.Беленької, Т.Науменко, проблема формування екологічної компетентності дітей дошкільного віку набула актуальності з того часу, як у суспільну свідомість увійшло розуміння взаємозв'язку людини і природи, їхньої взаємозалежності та взаємообумовленості існування. Доведено, що основи світогляду особистості закладаються у дошкільному дитинстві. Тож ознайомлення дітей з природою та виховання відповідального ставлення до неї саме в дошкільному віці має величезне значення і є невід'ємною складовою освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі.[1]

У Базовому компоненті дошкільної освіти одним із освітніх напрямів є «Дитина в природному довкіллі», в якому визначається природничо-екологічна компетентність — це здатність дитини до доцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльності [2].

Н.Гавриш зазначає, що з-поміж інших держав Україна задекларувала досягнення Цілей сталого розвитку. Успішність цього процесу передбачає інтеграцію практик освіти сталого розвитку на всіх рівнях і напрямках освіти – від дошкільної освіти до освіти дорослих. Освіта для сталого розвитку набуває особливої уваги в перші роки життя дитини, коли формуються її основні звички

й моделі соціальної поведінки. Цілеспрямована робота педагогічних працівників і батьків у цей період дає змогу збудити стійку зацікавленість дитини питанням дбайливого ставлення до довкілля, закласти основи її поведінки, орієнтованої на сталий розвиток [3]

.Природа – це весь навколишній світ, що нас оточує (не є створений людиною), світ з яким ми контактуємо постійно. Тобто як людина здійснює постійний вплив на природу так і природа впливає на людину. Буття і життєдіяльність людини невід’ємно пов’язані із природою. Це обумовлює актуальність пошуку сучасних підходів та ефективних методів, нових методичних розробок з даного напрямку діяльності.

Мета статті: поділитися практичним досвідом щодо екологічного виховання дітей з особливими освітніми потребами, обґрунтувати ефективність системної роботи з даного питання.

Виклад основного матеріалу. Дошкільне дитинство – період найбільш інтенсивного формування пізнавальної діяльності й особистості загалом. Якщо розумовий та емоційний потенціал дитини не отримує належного розвитку в дошкільному віці, то згодом не вдасться його реалізувати повною мірою. Особливо це стосується дітей із особливими освітніми потребами. Для яких характерні особливості психічної та особистісної сфери, зокрема: зниження розумової працездатності, психічне виснаження, надмірна збудливість і роздратованість, емоційна нестійкість, мінливий настрій, невпевненість, підвищена лабільність поведінкових реакцій тощо.

В сучасному світі є очевидним те, що екологічне виховання дошкільників – це не лише забезпечення їх відповідними знаннями, а й сприяння усвідомленню ними екологічної культури, екологічної свідомості, цінності і значущості природного середовища.

Основними завданнями екологічного виховання дошкільників є :

- навчити дітей бачити взаємозв’язок між рослинами і тваринами, розуміти як людина впливає на їхнє життя;

- формувати у дітей уміння бачити красу у всьому живому, незалежно від того, чи це людина, рослина, тварина; розуміння істини, що в природі немає корисних і шкідливих тварин, натомість усі вони пов'язані одне з одним, одне одному потрібні, а отже, корисні;

- розвивати у дітей почуття небайдужості, вміння почуватися на місці квітки, рослини тощо;

- навчити любити й охороняти природу не на словах, а допомагаючи квітам, деревам, тваринам, птахам, усьому живому;

- пробудити у дітей емоційний відгук на різноманітні явища природи, зародити в них бажання милуватися і насолоджуватися нею і висловлювати свої почуття засобами художнього слова. [4].

Працюючи з даного напрямку в практику впроваджуємо досвід колег і власні практичні нароби.

У закладі дошкільної освіти створені організаційні, методологічні, методичні передумови для повноцінного забезпечення діяльності закладу, як екологічного осередку для дошкільнят. На території закладу облаштовані **екологічні осередки** різного спрямування: куточок лісу, лікарських рослин, ягідник, городи, поле, різновиди хвойних і листяних дерев, квітники, тематичні композиції тощо. Що дозволяє реалізовувати різні форми діяльності дітей в природньому докільлі(спостереження, екскурсії, трудові доручення, праця в природі, проводити бесіди, ігри, вправи, пошуково- дослідницьку діяльність, квести тощо). Також цікавою і досить популярною формою роботи з дітьми є участь у проведенні **природоохоронних акцій** в умовах закладу дошкільної освіти. Участь у екологічних акціях позитивно впливає на формування емоційно-ціннісного ставлення дітей до довкілля. Вони набувають особистого досвіду природодоцільної поведінки. Незабутні спогади дітей про таку плідну діяльність впливатимуть на їхні вчинки у подальшому житті. Упродовж року в закладі дошкільної освіти проводяться традиційні екологічні акції «День довкілля», «Барвистий світ навколо нас» , «Допоможемо птахам узимку», «Ми за чисте довкілля».

Облаштування **екологічного міні-музею** у закладі сприяє набуттю різних знань, умінь і навичок сприймати об'єкти природи, висловлювати самостійно судження, створювати цікаві експонати та бережно до них ставитися. Основними компонентами середовища екологічного міні-музею є: «Дарунки моря», «Світ комах», «Географічна подорож», «Здорове харчування», «Загадковий світ Космосу», «По гриби», «Мінерали-скарб Землі», «Мандруємо стежками рідного міста».

Ознайомлення дітей із природою у закладі дошкільної освіти потребує постійного безпосереднього спілкування з нею, тому **куточок природи** є важлива умова організації змістовної діяльності дітей, у якому створено належні умови для живих об'єктів природи; а наповнення різними практичними матеріалами: модель календаря природи, метеорологічна станція, екологічна стежина, дидактичні ігри, посібники, тематичні картинки, ілюстрації, фенологічне дерево, гербарій лікарських рослин, щоденник фіксації погоди, природні матеріали, атрибути по догляду за рослинами і тваринами у куточку, обладнання для елементарної пошуково-дослідницької діяльності, предметні моделі різних об'єктів природи, сучасна художня література екологічного спрямування тощо, сприяють всебічному розвитку дітей з екологічного напрямку. Облаштований **осередок «Екоактивістів»**, у якому реалізовується проектна діяльність із залученням не лише дітей, а і батьків (збирання макулатури, пластикових кришечок, батарейок). Використовуючи зібраний матеріал, діти вчаться заощаджувати, цінувати і берегти природні ресурси, свідомо ставитися до екології, та піклуватися про майбутнє, про прийдешні покоління.

Розроблені сучасні форми організації навчально-пізнавальної діяльності з дітьми: «Хочемо жити в чистому місті», «Друзі наші менші»(бінарні заняття); «Кривий Ріг- це твій дім, будь господарем у нім»(екологічний диспут); «Кривий Ріг- промислове місто»(заняття-подорож); «Людина і природа», «Пізнаємо світ із їжачком Шушою», «Подорож екологічними осередками рідного

міста»(інтегровані заняття) і «Дбаймо про наше спільне теперішнє, щоб мати майбутнє»(тематичний посібник) тощо, ефективно використовуються в роботі.

Висновки. Представлена система роботи сприяє формуванню екологодоцільної поведінки, екосвідомості, емоційно- ціннісному ставленню до природи, а форми, засоби екологічного навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами у своїй сукупності дають їм можливість не тільки здобути знання, закласти фундамент, а й зрозуміти перші поняття «екологічна свідомість», «екологічна культура» і їх сутність.

Кожна дитина особлива, з індивідуальними можливостями і знаннями, має свої інтереси та уподобання, сильні сторони і потреби, а це в сукупності дає можливість педагогам використати з навчальною і виховною метою, підтримати і надати допомогу у певних здобутках, намаганнях та починаннях дітей. Дитина розвивається з властивою їй швидкістю. Тому, які б ви не обрали форми діяльності, методи, прийоми чи засоби – основну увагу – ігровій діяльності, як провідній.

Література:

1.Беленька Г., Науменко Т., Половіна О. Дошкільнятам про світ природи. / Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.А.- Київ: Генеза,2013. – 106 с.

2.Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція / наук., керівник: Піроженко Т.О., д-р псих. наук, проф.,член-кориспонтент НАПН України. Авт.кол.: Байер О.М.,Безсонова О.К., Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мордоус І. О., Нерянова С.І.,Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук О.С./ Київ, 2021. – 37 с.

3. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку:парціальна програма для системи дошкільної освіти / Н. Гавриш, О.Пометун. К.:2019. – 23 с.

4. Екологічне виховання в ДНЗ / Трембак К.С., Шевцова О. А. – Х.: Основа, 2016. – 223 с.

5. Організація корекційно-розвиткової роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку в закладі дошкільної освіти. Старший дошкільний вік: 6-й рік життя / упоряд. В.В. Семизорова. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 136 с.

Марина Бадіца

Доцент, кандидат педагогічних наук

Криворізький державний педагогічний університет

МИСТЕЦЬКЕ ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ МУЗИЧНИХ ІННОВАЦІЙ

У статті розкрито теоретичні аспекти сучасної мистецької інноватики в дошкільній освіті та охарактеризовано практичні підходи до її застосування в освітньому просторі закладу дошкільної освіти. Автором конкретизовано зміст понять «мистецька освіта» та «виховання мистецтвом».

Ключові слова: виховання мистецтвом, мистецька освіта, дошкільник, музичні інновації.

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства особливо гостро постають питання якості освіти, духовності нації. Сьогодні особистість, її інтелект, знання, компетентність, духовність, інформаційна культура є вищими цінностями українського суспільства, яке прагне зайняти гідне місце серед цивілізованих країн ХХІ століття.

Формування людини нової генерації – одне з найголовніших завдань сучасної системи освіти й виховання, спрямованого на:

- забезпечення моральної й культурної складової;
- протистояння бездуховності, пасивного споживацького ставлення до життя;
- відродження в дітях бажання й потреби активно та творчо діяти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з обраної проблеми. У змісті Базового компоненту дошкільної освіти, змістовій лінії «Світ мистецтва»

передбачено формування особистості шляхом ознайомлення дошкільників із різними видами мистецтва.

Науковці наголошують на тому, що формування людини-творця необхідно розпочинати з дитинства (Г. Альтшулер, Н. Ветлугіна, Л. Виготський, М. Віднічук, Ю. Гільбух, Н. Горошко, Г. Григоренко, Г. Григор'єва, А. Давидчук, Л. Єрмолаєва-Томіна, Т. Казакова, В. Кардашов, Т. Комарова, К. Крутій, Ю. Косенко, В. Косьмінська, В. Котляр, В. Кузін, І. Ликова, В. Моляко, О. Ніколаєва, Н. Тализіна, Л. Туріщева, В.Моляко, В. Паламарчук, Б. Пашнев, О. Сомкова, А. Страунінг, Г. Сухорукова, В. Тименко). Дослідження проблеми виховання мистецтвом у Республіці Польща представлені в працях: М. Боруха (M. Boruch), І. Войнар (I. Wojnar), Г. Кереш (H. Kiereś), М. Титко (M. M. Tytko), Б. Шліверського (B. Śliwerski), С. Штобрин (S. Sztobryn), С. Шумана (S. Szuman) та ін. Зокрема, питанням впливу мистецтва на особистість займається сучасний польський науковець М.М. Титко. На думку, М. Титко «мистецтво стимулює суспільство до створення цінностей» [1, с. 24].

Аналіз наукових підходів дозволяє стверджувати, що у контексті сучасної особистісної і компетентнісної парадигми виникла необхідність пошуку інноваційних засобів, що дозволять сформувати дитину-творця.

Відповідно до концепції Благі — Шебека. «зріла, розвинена система Я обмежена і з'єднана глобальним Я, що охоплює всі пізнавальні, емоційні, вольові функції; має свій образ світу (враження, уявлення про світ, світогляд), а також образ себе і саморозуміння (структурне Я)» [1, с. 56].

Оскільки «кожна стадія становлення особистості зумовлює свої завдання розвитку, потребує формування певних здібностей, руху в певному напрямі то відсутність такого руху, несформованість нових утворень спричинюють деформації особистісного розвитку на наступній стадії, неможливість або крайню утрудненість набуття необхідних якостей надалі» (Е.-Г. Еріксон [1, с. 57]).

Відтак, на думку вчених, уміння творчо діяти є однією з основних системоутворюючих ознак праці (В. Андрущенко, Л. Кондрашова, В. Кремень, С. Ніколаєнко).

Аналіз законодавчо-нормативної бази, посібників та методичних рекомендацій до них дозволяє стверджувати про оновлення змісту дошкільної освіти. Проте, бракує досвіду мистецького виховання на основі продуктивно-пошукової діяльності дошкільників, у контексті якої розвивалися б творчі уміння дітей; індивідуальна активність і дієвість дитини.

Отже, виникла необхідність впровадження педагогічного новаторства в систему освітньо-виховної роботи закладів дошкільної освіти на засадах мистецького творення світу; зміни завдань, методів, прийомів, форм організації освітнього процесу з дітьми дошкільного віку.

Мета статті – проаналізувати погляди вчених щодо використання музичних інновацій в процесі музичного виховання дошкільників; охарактеризувати процес мистецького виховання дошкільників засобом музичних інновацій.

Загальновідомо, що мистецьке виховання дитини здійснюється в різних формах організації мистецько-педагогічної роботи в процесі конструктивної взаємодії педагога і дитини. Оновлений зміст, сучасні форми та прийоми виховання дітей у мистецькій діяльності реалізуються через систему чуттєвого сприймання дитини характеризуються повною або частковою наявністю зорових образів і уявлень про навколишній світ і базуються на сенсорно-перцептивній основі. Зокрема, Шмельова Т. В. наголошує, що польська педагогіка культури має дві освітні пропозиції: «виховання мистецтвом (wychowanie przez sztukę) як вплив мистецтва на людину в цілому та виховання до мистецтва (wychowanie do sztuki) як формування чутливості й естетичної культури людини для пізнання, переживання та оцінювання мистецтва [3, с. 199]. З огляду на те, що організація зустрічі з мистецтвом відбувається в освітньо-творчому процесі, виникає необхідність конкретизації змісту поняття «мистецька освіта».

На думку О. Рудницької, мистецька освіта – це процес навчання, виховання, самовиховання особистості засобами різноманітних видів мистецтв у межах художньої творчості (творення, продукування й освоєння мистецьких образів) [2].

Теорією і практикою освіти неодноразово доведено, що система чуттєвого сприймання дитини характеризується повною або частковою наявністю зорових образів і уявлень про навколишній світ як теорія цінностей мистецтва та теорія виховання засобами мистецтва (М. М. Титко [4]).

Музична інновація як ідея, продукт або результат інноваційної діяльності реалізується в галузі мистецтва для забезпечення гармонії й балансу в особистісному становленні дитини.

Набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах діяльності (ігровій — провідній для дітей дошкільного віку; руховій; природничій; предметній; образотворчій, музичній, театральній, літературній; сенсорно пізнавальній і математичній; мовленнєвій; соціокультурній та ін.) і вимагає практичного засвоєння дитиною системи елементарних (доступних) знань про себе та довкілля, моральних цінностей, уміння доречно застосовувати набуту інформацію.

Цікавим для практичного використання є запропонована А. Шевчук ситуація виклику як прийом непрямого спонукання дитини до прояву активності та самостійних дій. Залишаючи в полі зору дитини певний матеріал (книжку з музичною абеткою, музичний диск тощо) ми спонукаємо дитину до дії з ним і забезпечуємо саморозвиток дитини.

Найвпливовішими засобами виховання й організації життєдіяльності дітей є засоби музичної діяльності. що розвивають творчість і збагачують мистецький досвід інших дітей.

Цікавим для практичного впровадження є досвід, описаний А. Шевчук, щодо оптимізації змісту музичного заняття та реалізації його змісту на драматургічній основі. Така структура музичного заняття та інших форм музичної діяльності (хореографічної, театралізованої тощо) вже не три частини,

а п'ять структурних елементів: експозицію (вхід, вітання, інформація про мистецький досвід), зав'язку (найкоротша частина – основна ситуація, життєво значуща для дітей ідея заняття, навколо якої буде розвиватися дія), розвиток дії (основна частина заняття – розвиток сюжетних дій, основних завдань), кульмінацію (музично-рухова гра творчими танцювальними або пісенними імпровізаціями дітей), розв'язку (вправа на розслаблення, рефлексія). Наприклад, у вступну частину структури музичного заняття можна вводити інтерактивне вітання, де кожна дитина придумує та самостійно його проспівує. Наступним кроком стане репрезентація досвіду (новини, події, думки) окремої дитини (5-6 хвилин). Діти можуть поставити запитання автору досвіду, висловити власні міркування. В межах такої комунікації діти емоційно та жваво спілкуються; формується довіра до учасників процесу; відчуття безпеки тощо.

Зокрема, рівень культури нації й мистецькі смаки формує історична спадщина українського народу (картини, скульптури, музичні твори, архітектурні шедеври, книги, народні традиції й звичаї тощо). Доповнює цей список мистецькі свята, що визнані спільнотою світу – Міжнародний день театру, Всесвітній день танцю, Міжнародний день музики, Всеукраїнський день художника.

В межах тематичного дня можна влаштувати з дітьми музичне свято як мандрівку різними містами України, країнами Європи, різними континентами зі слуханням музики народів світу тощо.

Висновок. Запропонований комплексний підхід забезпечить особистісний гармонійний розвиток дитини; розширить їх кругозір, пам'ять, мову, уяву; сформує ціннісні орієнтації як прояв індивідуальності дитини та складову фізичного, психічного та морально-духовного здоров'я особистості.

Література:

1. Кузікова С. Основи психокорекції: навч. посіб. Київ: Академія.2021 336 с.
2. Паньок Т. В. Мистецька освіта. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк

[та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. URL: <https://esu.com.ua/article-64674> (дата звернення: 22.04.2023).

3. Шмельова Т. В. Виховання мистецтвом як ключова теза сучасної педагогіки культури республіки Польща. Інноваційна педагогіка. Вип.12 Т.2 2019. С. 199–202. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/30192/1/%D0%B2%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE%D0%BC.pdf> (дата звернення: 07.05.2023).

4. Tytko M.M. Problemy kultury plastycznej w edukacji. S. 24–45. URL : <https://www.wuj.pl/UserFiles/File/artykuly-otwarte/problemy-kultury.pdf> (дата звернення : 10.05.2023).

Надія Вахняк

Кандидат педагогічних наук, доцент
КЗ «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти»

ЗОР

ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ ЯК ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

У статті автором розглянуто взаємодію ЗДО з батьками вихованців у дистанційному форматі навчання як виклик сьогодення; здійснено теоретичний аналіз основних досліджень з обраної проблеми; розкрито сутність дефініції «дистанційне навчання»; враховуючи реалії сьогодення, визначено низку бар'єрів, які ускладнюють взаємодію педагогів з батьками вихованців; проведено експериментальне дослідження щодо здійснення дистанційного формату взаємодії дошкільного закладу з батьками вихованців; висвітлено інструменти взаємодії педагогів дошкільного закладу з сім'єю.

***Ключові слова:** заклад дошкільної освіти, батьки вихованців, сім'я, діти дошкільного віку, суб'єкти освітнього процесу, дистанційний формат, інструменти дистанційної взаємодії.*

Вступ. Внаслідок насильницького втручання російської федерації до України, одним із пріоритетних завдань держави постало створення для усіх суб'єктів освітнього процесу безпечного освітнього середовища, продовжити надавати освітні послуги в закладах дошкільної освіти й зробити його інформативним, цікавим, змістовним. Ураховуючи виклики сьогодення, із-за відсутності необхідних теоретичних знань батьків з педагогіки, соціології, психології, фізіології й практичних вмінь та навичок виховання дітей у сім'ї здійснюється на осліп, і так чи інакше, в майбутньому позначиться на розвитку й рівні вихованості дитини. Виховати соціально адаптовану, компетентну, всебічно розвинуту особистість можливо лише за умови тісної взаємодії ЗДО з батьками вихованців або осіб, які їх замінюють.

У зазначених умовах істотно зростає роль налагодження тісної комунікації усіх учасників освітнього процесу для створення єдиного розвивального простору «заклад дошкільної освіти – сім'я», партнерських взаємин із сім'єю кожного вихованця, де дошкільний заклад має розглядати родину як рівноправного партнера у вихованні дитини. На провідну роль залучення сім'ї до освітнього процесу закладу дошкільної освіти вказують нормативно-правові акти: закони України «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про охорону дитинства» (2001), «Концепція розвитку дітей раннього і дошкільного віку» (2020), Базовий компонент дошкільної освіти (2021), Лист МОН «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» (27.07.2022 № 1/8504-22), Лист МОН «Про рекомендації для працівників ЗДО на період дії воєнного стану в Україні» (02.04.2022 №1/3845-22) та чинні програми розвитку дітей дошкільного віку. Так, у Державному стандарті дошкільної освіти (БКДО) зазначено «Участь батьків або осіб, які їх замінюють, у розвитку компетентностей дитини, залучення сімей до освітнього процесу закладу освіти утверджує позиції про те,

що кожен з батьків є відповідальним за виховання, розвиток і навчання дитини, за збереження її життя, зміцнення здоров'я та усвідомленого ставлення до здорового способу життя, формування почуття людської гідності» [1, с. 33].

Загальновідомо, в умовах війни організація освітнього процесу в ЗДО внесла свої корективи, що й обумовило необхідність використання дистанційної форми здобуття освіти, пошуку рішення проблем взаємодії закладу дошкільної освіти з родиною, створення певних умов, які б стимулювали інтерес батьків до змін у сучасному освітньому просторі, розробці нетрадиційних підходів, форм та методів співпраці з родиною. У Листі МОН «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» підкреслюється, «В умовах запровадження дистанційної форми організації освітнього процесу батьки мають стати партнерами педагогічних працівників... перша робота має здійснюватися саме з ними, а вже далі з їхніми дітьми» [4].

Аналіз основних досліджень і публікацій з обраної проблеми. Сучасні наукові розвідки доводять, що проблему діяльності закладів дошкільної освіти ґрунтовно проаналізовано й узагальнено в теоретичних та практичних аспектах взаємодії вихователів із сім'єю, зокрема: пріоритетні напрями діяльності; сутність, зміст, форми та методи роботи з дітьми та батьками: І. Балицька, Т. Дронова, І. Молодушкіна, О. Рудік, Ж. Петрова, Т. Поніманська (психолого-педагогічні аспекти взаємодії вихователя закладу дошкільної освіти з батьками вихованців); Н. Гавриш, Л. Дубровська, В. Дубровський, О. Рейпольська (соціально-педагогічні засади спільної роботи ЗДО і сім'ї у вихованні дітей); О. Коненко, Ю. Косенко, І. Макаренко (сутність та особливості педагогічної взаємодії вихователів і батьків у забезпеченні соціалізації дошкільників); В. Гребеннікова, Ф. Какрагазлю, В. Новікова, Т. Рожко-Павлишин (умови оптимізації партнерства закладу дошкільної освіти й сім'ї), Н. Вахняк (формування культури батьківства у взаємодії дошкільного закладу з молодими сім'ями) та ін. Зважаючи на виклики сьогодення, традиційна система роботи з батьками в дошкільному закладі не дає змоги повною мірою актуалізувати

педагогічний потенціал родини, окреслені сучасними науковцями та практиками зміст, умови оптимізації партнерства закладу дошкільної освіти й сім'ї, технології взаємодії з батьками вихованців виявились малоефективними.

Мета статті: на основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми експериментально перевірити організацію дистанційного формату взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками вихованців.

Основна частина. В умовах запровадження дистанційної форми організації освітнього процесу, логіка дослідження вимагає розглянути сутність дефініції «дистанційне навчання». У «Положенні про дистанційне навчання» п. 1.2 «дистанційне навчання» окреслюється як, індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності особистості, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі і функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Звернувшись до наукових джерел, здійснений аналіз показав, що над смисловим наповненням дефініції «дистанційне навчання», особливостями організації та технологіями дистанційного навчання займалися як вітчизняні науковці (В. Биков, Ю. Деркач, Н. Жевакіна, О. Косенчук, В. Кухаренко, Ю. Левицька, І. Новик, В. Олійник, Ю. Пасічник, О. Самойленко, Л. Ткаченко, В. Толочко, В. Шуляр), так і зарубіжні (Р. Деллінг, Д. Кіган, А. Кларк, Д. Пейнтер, Г. Рамбле, Е. Розетт, М. Сімонсон, М. Томпсон, Р. Шанк та багато ін.). На думку науковців О. Косенчук, І. Новик, «дистанційне навчання» – це організація освітнього процесу в умовах віддаленості одне від одного його учасників та їхньої опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікативних технологій [3, с. 19].

Наразі питання взаємодії дошкільного закладу з сім'єю в умовах дистанційного навчання залишається ще недостатньо вивченим. Означену проблему розглядають: Л. Зімакова, Л. Жданюк, О. Тупиця (дистанційне

навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану), Н. Вахняк (технологічні аспекти реалізації освітнього процесу в ЗДО у взаємодії з батьками в умовах дистанційного формату навчання, рівні взаємодії), Л. Ляхощка (педагогічна взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'ї із застосуванням цифрових технологій у процесі дистанційного навчання). Слушною є думка науковців Л. Зімакової, Л. Жданюк, О. Тупиці, які розкривають сутність дефініції «дистанційне навчання дітей дошкільного віку» як організацію партнерської освітньої взаємодії в умовах віддаленості вихователя від дітей та їх батьків (дорослих, які доглядають за дітьми), що функціонує синхронно чи асинхронно на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікативних (цифрових) технологій [2, с. 93].

Враховуючи реалії сьогодення, практики ЗДО, організовуючи дистанційний формат навчання зустрічаються з низкою бар'єрів, які ускладнюють взаємодію педагогів з батьками вихованців. Виокремимо їх: дистанція педагогічного колективу дошкільного закладу з батьками у воєнний час; психологічна готовність вихователя до спілкування з батьками; комунікативні навички, труднощі у передачі та розумінні інформації почутої від батьків; емоційний інтелект, вміння дати раду своїм і чужим емоціям, використовувати свої емоції як ресурс для прийняття рішень, професійно-педагогічної взаємодії; стратегії поведінки в передконфліктних та конфліктних ситуаціях; здатність суб'єктів освітнього процесу до рефлексії: дивитись на ситуацію, подію, явище очима батьків вихованців, брати до уваги очікування сім'ї; брак цифрової компетентності.

За результатами онлайн-опитування щодо здійснення дистанційного формату взаємодії дошкільного закладу з батьками вихованців проведеного на базі КЗ «ЗОППІ» ЗОР з 06.02.2023 р. по 03.05.2023 р. серед 290 респондентів з числа педагогічних працівників ЗДО Запорізької області, що прийняли участь у дослідженні, виявлено наступне: 59 % респондентів відмітили, що їм бракує сучасного матеріального забезпечення та не вистачає цифрової компетентності здійснювати взаємодію з сім'єю і посилаються тільки на відеозаняття,

відеофрагменти різних видів дитячої діяльності, надсилають у Viber групу SMS повідомлення, посилаються на матеріали викладені на сайті ЗДО; 31,5 % респондентів зазначили, що у своїй роботі з батьками використовують такі соціальні мережі, як Viber, Facebook та YouTube-канал, здійснюють просвітницьку діяльність за допомогою електронних платформ GoogleMeet, Google Classroom, де переважають традиційні, малоефективні інструменти взаємодії з сім'єю (відеозаняття, відеофрагменти різних видів дитячої діяльності, виставка дитячих робіт, групові батьківські збори, індивідуальні та групові консультації, педагогічні доручення, здійснюють анкетування батьків) і тільки 9,5 % педагогів зауважили, що під час організації дистанційного формату взаємодії дошкільного закладу з батьками вихованців слугуються різними соціальними меседжарами (Viber, Facebook, Telegram, Instagram, WhatsApp, Signal, YouTube-канал), застосовують такі електронні платформи, як Zoom, GoogleMeet, Google Classroom, Microsoft Teams, Skype, для комунікації з батьками, створюють власні сайти на платформі sites.google.com, які містять цікаві рубрики не тільки для дітей, а й батьків, користуються застосунками PowerPoint, Padlet-дошкою, Canva, LearningApps, Wordwall. У своїй практичній діяльності використовують як традиційні, так і нетрадиційні інструменти взаємодії з батьками вихованців («Батьківський клуб», «Школу молоді сім'ї», тренінги, рольові та ділові ігри, семінари-практикуми, вебквести, майстер класи, віртуальні флешмоби тощо), що актуалізує педагогічний потенціал родини, створює єдиний розвивальний простір «заклад дошкільної освіти – сім'я», сприяє спільності інтересів.

Виходячи з вище сказаного, зазначимо, організовуючи дистанційне навчання під час воєнного стану педагогу потрібно пам'ятати, що батькам сьогодні не вистачає зразків ранкової гімнастики, веселих руханок, рухливих та спортивних ігор; як виконати дихальну гімнастику чи гімнастику для очей, вправи на профілактику плоскостопості та порушень постави; в яку пограти дидактичну чи сюжетно-рольову гру; де знайти потрібну казку чи літературний твір, фантастичні пригоди, веселі історії, вірш відповідно до вікових

особливостей дитини, музичні версії літературних та фольклорних творів, пісні з улюблених мультфільмів; як навчити дитину спілкуватися з однолітками і дорослими у різних формах комунікативної взаємодії; як в домашніх умовах показати театр, яку нетрадиційну технологію краще використати під формування мистецько-творчих навичок дитини тощо. Для організації дистанційного формату навчання, взаємодії між педагогами, дітьми і батьками вихованців доречно використовувати безкоштовні хмарні сервіси, такі як: Education, Microsoft, Dropbox, OneDrive та ін. Педагогічні працівники ЗДО мають бути готовими до комунікації з усіма суб'єктами освітнього процесу, спроможними повноцінно надавати освітні, інформаційні та консультаційні послуги сім'ям.

Висновок. На часі складна й відповідальна просвітницька діяльність педагогічного колективу повинна бути спрямована на збереження самоцінності дитини, розширення й поглиблення уявлень членів родини про сучасні освітні завдання ЗДО, ключові для дошкільної освіти компетентності дитини, що мають важливе значення впродовж життя. Дистанційний формат взаємодії педагогічного колективу дошкільного закладу з батьками – це солідарна відповідальність в організації спільної діяльності усіх суб'єктів освітнього процесу, яка передбачає обмін інформацією, організацію спільних дій і є наслідком зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я дитини, підвищення рівня культури батьківства. Отже, взаємодія двох гілок виховання молодого покоління передбачає наявність у батьків відповідальності, а у вихователів сімейної центрованості педагогічної діяльності, заснованої на розгляді дитини в контексті її родини. Перспективу подальших досліджень убачаємо в розробці технологій реалізації освітнього процесу в дистанційному форматі, що забезпечить конструктивну взаємодію усіх учасників педагогічного процесу у системі взаємин «педагог-дитина-сім'я».

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2021 р. № 33. URL:

https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovocho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 30.04.2023).

2. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. *Педагогічні науки*. 2022. № 79. С. 92–100. URL: <http://pednauki.pnpu.edu.ua/article/view/264557/260995> (дата звернення: 30.04.2023).

3. Косенчук О., Новик І. Організація діяльності закладів дошкільної освіти в період пандемії. *Дошкільне виховання*. 2020. № 9. С. 17–21. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/dv_2020-09_kosenchuk_olga_novyk_iryna.pdf (дата звернення: 30.04.2023).

4. Лист МОН від 27.07.2022 № 1/8504-22 «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u20222023-navchalnomu-roci> (дата звернення: 30.04.2023).

5. Положення про дистанційне навчання: наказ МОН № 466 від 25.04.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 30.04.2023).

Любов Воробйова

Ірина Кондакова

Вихователь комунального закладу дошкільної освіти

(ясла-садок) № 3 «Веселка» комбінованого типу

Вільногірської міської ради Дніпропетровської області

«СТАЛИЙ РОЗВИТОК – НАШ ВИБІР»

(ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО-ДОЦІЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

ДОШКІЛЬНИКІВ В КОНТЕКСТІ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ)

Освітні реформи в Україні, спрямовані на модернізацію, передбачають глибокий аналіз і перебудову освіти з позиції її екологізації. Модернізація

сучасної освіти пов'язана з нагальною потребою переорієнтувати підрастаюче покоління на такий спосіб життя, який склав би основу довготривалого ощадливого розвитку людства. Йдеться не лише про охорону навколишнього середовища, а також про систему цінностей, яка б не залежала від екологічних сплесків чи занепадів, розвитку науки і техніки. Систему, в основі якої було б саме життя, тобто зорієнтованість на захист і збереження природи і людини.

Ключові слова: сталий розвиток, модернізація, модель поведінки, ресурси, економія, екологічне виховання.

Актуальність проблеми – адже не викликає жодного сумніву, що *екологічна освіта* є фактором стійкого розвитку цивілізації, здатним консолідувати суспільство на еколого орієнтований спосіб життя. Основним завданням цього напрямку освіти є формування моделей поведінки, звичок, стилю життя, рівня екологічної культури, що відповідає *потребам сталого розвитку людства*.

Фундаментом творення нового освітнього простору є саме дошкільна ланка як важливий етап у становленні екологічної культури особистості. Але лише теоретично навчати дошкільників жити в гармонії з природою, зокрема ощадливо використовувати природні та матеріальні ресурси, піклуватися про майбутнє суспільства та планети, замало. Потрібно ще й показати їм приклад такого життя. Тому ми взяли за основу для своєї роботи і почали впроваджувати в практику курс «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку», метою якого є формування у дошкільників мотивації до дій та моделей поведінки, орієнтованих на сталий стиль життя.

Працюючи з даної теми **об'єктом дослідження** являються діти передшкільного віку.

Предметом дослідження є освітній процес направлений на виконання інваріативної складової Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція, а саме формування в дітей почуття особистої відповідальності за майбутнє життя.

До напрямків екологічно-сталого освіти дітей дошкільного віку належать:

- виховання почуття любові до природи через безпосереднє спілкування з нею;
- формування навичок здорового способу життя як компонента екологічної культури;
- виховання бережливого ставлення до природи шляхом формування вмінь економії природних ресурсів;
- єдність сім'ї й закладу дошкільної освіти в екологічному вихованні дошкільників.

Ключовими тенденціями сучасної екологічної педагогіки визначено: посилення емоційно-чуттєвого компонента, зростання значення духовної, естетичної цінності природи; збереження і зміцнення здоров'я дитини у гармонії із навколишнім середовищем; виховання екологічно свідомої особистості шляхом формування культури споживання природних ресурсів; зростання ролі сім'ї як партнера з правом ініціативи, активної дії й контролю.

Отже, своєчасна увага і позитивний приклад оточуючих дорослих сприяє вихованню у дітей ціннісного ставлення до предметів споживання, прищепленню їм навичок сталого стилю життя.

Сьогодні наша планета у небезпеці, і захистити її від екологічної катастрофи може людина, яка бажає зберегти цю природу для наступних поколінь. Сформувати у неї звички та нові моделі поведінки, щоб поступово зі звички така поведінка трансформувалася у стиль життя і саме освіта для сталого розвитку покликана допомогти педагогам, у розв'язанні цих проблем. Екологічне виховання дітей за методикою освіти сталого розвитку, спрямоване на подолання споживацького ставлення до природи та її ресурсів, поєднання раціонального і емоційного у взаємовідносинах людини з природою, що ґрунтується на принципах добра і краси, розуму й свідомості.

Ставши учасниками щодо впровадження інноваційного курсу «Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку» - МИ ПОЧАЛИ ДІЯТИ.

Створивши творчу лабораторію під назвою «Сталий розвиток – наш вибір» - опрацювали парціальну програму, навчально-методичні посібники з

дидактичним матеріалом, який в подальшій роботі став невід'ємною частиною освітнього процесу і він легко інтегрується з комплексною програмою, за якою працює заклад дошкільної освіти. Додатково зібрали і систематизували навчально-дидактичний матеріал, твори художньої літератури. Розробили міні-проекти, акції.

Виготовили цікаві та привабливі для дітей різноманітні екологічні та економічні дидактичні ігри, за допомогою яких діти розв'язують творчі завдання, проблемні ситуації.

Що більше привабить дошкільників – усно розв'язувати проблемні ситуації чи розглядати й аналізувати їх у супроводі яскравих зображень, які зібрані в межах однієї теми у формі великої яскравої книжки? Тож ми вирішили створити лепбуки відповідно до тем. Адже курс побудований за структурою: три основні теми. Кожна тема має свої підтеми.

Лепбук відповідає всім вимогам предметно-розвивального середовища. Він інформативний, багатофункціональний, поєднує в собі завдання з різних видів діяльності дітей у межах однієї теми, також має дидактичні властивості.

Ці лепбуки включають в себе такі дидактичні ігри: «Ланцюги живлення»; «Збережи Землю»; «Екологічні катастрофи»; «Кущ, дерево, рослина».

Мають рубрики: «Посортуй сміття»; «Тварини та рослини Червоної Книги»; «Природні ресурси»; «Можна – не можна у природі»; «Потяг банкнот і копійок»; «Пропозиція і попит».

У лепбуці «Економним я росту»: «Сировина і товар»; «Якісні – неякісні товари» та інше.

Причому правила того, як треба діяти, малюкам підказує не дорослий, а особливий персонаж – **МУРАШКА**. Мурашка виконує роль порадирика, який допомагає дітям обрати потрібний спосіб дії.

Виготовивши Мурашку, ми разом з дітьми обрали і обладнали місце, де буде знаходитися цей персонаж, звідки йому буде видно всіх дітей, для того щоб з'явитися в критичний момент для допомоги в розв'язанні конфлікту.

Працюючи за темами даного курсу ми проводимо такі заходи.

Тема: «Здоров'я природи», підтема «Мої друзі - пташки».

Щодня, виходячи на прогулянку, слідкували, щоб годівнички не були порожніми, підсипаючи в них корм. З цікавістю спостерігали за пернатими, які зграйками перелітали від однієї годівнички до іншої. Але не забуваємо ми і про пташок які відлітають в теплі краї.

Тема «Ресурси» включає такі підтеми:

Перша підтема: Мої іграшки

Іграшки - наші друзі. Вони допомагають нам цікаво проводити час, знаходити собі друзів. Але інколи їх занадто багато і улюбленими стають лише ті, з якими ми граємось. А непотрібні - засмічують довкілля! Тож цікаво не тому, кому купують все нові іграшки, а тому, хто вміє грати з тими, що вже є. Створення виробів своїми руками з підручних матеріалів є дуже захоплюючим і цікавим заняттям. Цим захоплюються як діти, так і дорослі, які отримують задоволення від цього процесу.

Підтема: Папір – наше спільне багатство.

Щоб зберегти наших зелених друзів, ми дуже ощадливо використовуємо папір, до крихітного клаптика. Обговоривши з дітьми про можливість вторинного використання паперу - під час художньо - продуктивної діяльності робимо аплікації з використанням шаблонів та трафаретів з метою економного розташування на аркуші, створюючи картину з дрібних шматочків паперу – залишків від аплікації, конструювання з використаного паперу або створення колажу зі старих газет та журналів – даруючи друге життя паперу.

Підтема: Вода – наше спільне багатство.

Ми навчилися берегти воду, економно її витратити, роблячи тоненьку цівку, коли миємо руки. Закриваємо кран, коли непотрібно. Пояснюючи дітям, що дбайливо ставитися потрібно не лише до власних речей, іграшок, а також до природних ресурсів – води, електроенергії.

Досягнувши в роботі з дітьми бажаних моделей поведінки у спілкуванні, підтримці один одного. Через використання різних методів та прийомів було досягнуто значних результатів: покращення стосунків у колективі, вміння

звертатись та запрошувати до дії дорослих та однолітків, просити про допомогу та надавати допомогу іншим, дякувати за неї. Діти почали усвідомлено ставитись до розумного споживання електричної енергії та води, зменшення марних витрат сировини, сортування відходів, зміцнення та покращення власного здоров'я.

Діти намагаються використовувати набуті знання в повсякденному житті.

Завдяки цьому курсу у вихованців зросла соціальна компетентність: діти стали більш впевнені у власних силах і можливостях, більш відповідальними, навчилися оцінювати свою поведінку та поведінку своїх товаришів. Формування в дітей бажаних моделей поведінки, орієнтованих на сталий стиль життя, покликаний допомогти дітям не тільки уявляти своє бажане майбутнє, а й активно його наближати. Бажання й надалі піклуватися про власне довкілля та оточення виникає на основі інформації про значення власних дій та оцінку їхніх результатів. Тобто акцент ставиться на рішеннях щодо власної поведінки та стилю життя, а не на проблемах, які існують поза ними.

Діти не бояться звернутися до дорослого і повідомити про свою проблему словами, а не сльозами чи криком, стали більш спостережливіші, допитливіші, бережливо ставляться до дерев, кущів, рослин, птахів, водойм. Своїми враженнями діляться з ровесниками, членами сім'ї, розповідають про користь та значимість взаємозв'язку живого й неживого в природі.

Сподіваємось, що в подальшій роботі знання дітей будуть розширюватись, удосконалюватись, систематизуватись, що піде на користь збереження і розвитку довкілля та особистісних відносин.

І ми переконані, що в майбутньому наші діти будуть не тільки ЗНАТИ, а й відповідно ДІЯТИ. Це для них стане стилем життя.

Приєднуйтеся і Ви до нас!

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти): Науковий керівник Піроженко Т.О. – К.: Видавництво, 2021.

2. Дошкільнятам - освіта для сталого розвитку : навчально – методичний посібник для дошкільних навчальних закладів / Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун. – Дніпропетровськ: «Ліра», 2014. - 120с.

3. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: парціальна програма для системи дошкільної освіти / Н.Гавриш, О. Пометун, - 2019. – 23с.

4. Дошкільнятам про сталий розвиток: дидактичні матеріали для використання у дошкільних навчальних закладах / автор укладач О.І. Пометун. - Дніпропетровськ: «Ліра», - 2015. – 54 с.

5. Воробель М.М. Природа як засіб емоційно-естетичного розвитку дошкільників (на прикладі німецького досвіду). Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія: Педагогічні та історичні науки. (107). – 2012. – С. 18-25.

Ганна Гавриленко

Вчитель-дефектолог заклад дошкільної освіти №236

**РОЗВИТОК МІЖПІВКУЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ
НАПРЯМ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ З
ООП**

У статті подано характеристику дітей з особливими освітніми потребами, розглянуто термін «кінезіологія», визначено її мету та завдання щодо впливу на розвиток особистості дітей з особливими освітніми потребами, висвітлено систему роботи, щодо використання кінезіологічних вправ у закладі дошкільної освіти, обґрунтовано роль вихователів та батьків у даній системі роботи, охарактеризовано результативність використання кінезіологічних вправ в корекційно-розвитковій роботі.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, кінезіологія, кінезіологічні вправи, міжпівкульна взаємодія, розумова діяльність, корекційно-розвиткова робота.

Аналізуючи дослідження науковців та власний досвід роботи, можна стверджувати, що останніми роками відмічається збільшення кількості дітей з особливими освітніми потребами (ООП), які зумовлюються біологічними, екологічними, соціально-психологічними та іншими чинниками, а також їх поєднанням. Дана категорія дітей характеризується уповільненим темпом дозрівання емоційно-вольової сфери, психічних процесів (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, увага) та порушенням мовлення. Також, у дітей з ООП присутні обмеження пізнавальної діяльності, відставання в розвитку словесно-логічного мислення, аналізу, синтезу, порівняння, недорозвинення дрібної моторики та координації рухів. Корекційно-розвиткова робота з дітьми ООП повинна бути своєчасною, послідовною та систематичною. Для того, щоб досягти в даній роботі певного результату, педагоги мають використовувати ефективні методи та прийоми корекційного впливу. Одним із таких ефективних методів корекційного впливу є розвиток міжпівкульної взаємодії дітей або кінезіологічна корекція.

Мета статті: розкрити сутність кінезіологічних вправ та їх вплив на розвиток особистості дитини з ООП, а саме на її розумову діяльність; висвітлити систему роботи, щодо використання кінезіологічних вправ у закладі дошкільної освіти; обґрунтувати роль вихователів та батьків у даній системі роботи; охарактеризувати результативність використання кінезіологічних вправ в корекційно-розвитковій роботі.

Термін «кінезіологія» походить від грецьких слів «kinesis» - рух, і «logos» - слово, наука. Кінезіологія належить до здоров'язбережувальних технологій. Кінезіологія - це наука про розвиток головного мозку через рух. Кінезіологію використовують у всьому світі. Основна мета кінезіології - розвиток міжпівкульної взаємодії та синхронізація роботи півкуль головного мозку, що сприяє активізації розумової діяльності. Засновником наукової кінезіології в Стародавній Греції вважався Асклепід, який жив понад 2000 років тому. Елементи кінезіології містила давньоіндійська йога, Конфуцій та Гіппократ також користувалися кінезіо терапією [1, с. 38].

Виділимо основні *завдання кінезіології*:

- розвиток міжпівкульної взаємодії;
- синхронізація роботи півкуль головного мозку;
- розвиток дрібної моторики;
- розвиток творчих здібностей;
- розвиток пам'яті, уваги, мислення;
- розвиток мовлення [2, с. 71].

Фундаментальні роботи В.М. Бехтерева, А.Р. Лурія, Б.Н. Анохіна та І.М. Сеченова довели вплив маніпуляції рук на функції вищої нервової діяльності та розвиток мовлення. Загальновідомо, що будь-які дії рук або ніг спочатку імпульсами проходять через мозок. Саме такий зв'язок головного мозку і дій узяли за основу засновники цієї науки. Вони стверджують, що обидві півкулі головного мозку можуть ефективно розвиватися через спеціальні дії - кінезіологічні вправи. Завдяки «гімнастиці мозку» організм координує роботу правої та лівої півкуль, розвиває взаємодію тіла й інтелекту [4, с. 12].

Кінезіологічні вправи поліпшують розумову діяльність, синхронізують роботу півкуль головного мозку, сприяють запам'ятовуванню, підвищують стійкість уваги, пам'яті та мислення, допомагають відновленню мовленнєвих функцій [3, с. 198]. Автор книги «Гімнастика для мозку» Пол Деннісон запевняє, що завдяки простим вправам мозок насичується киснем, в ньому утворюються нові нейронні зв'язки, стабілізується робота лівої і правої півкуль. Кілька хвилин на день - і результат не змусить на себе чекати [2, с. 43].

Коли та як проводяться кінезіологічні вправи?

Кінезіологічні вправи необхідно проводити кожен день по 3-5 хвилин, в цілому за день час виконання вправ повинен досягати 15-20 хвилин. Тривалість проведення вправ поступово збільшується, а завдання ускладнюються. Проводити дані вправи можна з усією групою дітей, з підгрупою та індивідуально. Вправи проводяться у емоційно-сприятливій атмосфері, діти під час виконання вправ можуть стояти або сидіти за столами. Процес виконання

вправ може супроводжувати спокійна чи ритмічна музика (якщо вимагає цього характер вправ).

Традиційні кінезіологічні вправи та корекційно-розвиткові вправи, які спрямовані на розвиток міжпівкульної взаємодії проводяться під час різних форм організації діяльності дітей: підгрупові та індивідуальні заняття, прогулянка, різні режимні моменти, робота в колі. Завдання дітей - чітко та точно виконувати рухи. Якщо дитина працює із корекційно-розвитковим матеріалом, то обов'язково розпочату роботу доводить до кінця.

У своїй корекційно-розвитковій роботі ми використовуємо традиційні кінезіовправи. До них відносяться:

- «Кільця»
- «Ліхтарики-зірочки»
- «Кулак-ребро-долоня»
- «Лезгинка»
- «Змійка»
- «Вухо-ніс»
- «Велосипед»
- «Поплескали-погладили»
- «Горизонтальні вісімки»
- «Дзеркальне малювання»

Але, в арсеналі сучасного педагога багато сучасних корекційно-розвиткових ресурсів та розвиткового матеріалу, який можна використати під час реалізації завдань кінезіології.

Пропонуємо Вашій увазі декілька таких вправ:

Нейропсихологічна вправа «Чарівний куб»

Матеріал: великий куб із дерева з круглими отворами з обох сторін для рук, об'ємні геометричні фігури (по 3 кожної).

Мета: розвивати тактильні відчуття, міжпівкульну взаємодію, вчити об'ємні геометричні фігури (куля, куб, циліндр, конус), розвивати дрібну моторику та психічні процеси.

Опис вправи. На початковому етапі роботи з кубом, дитині пропонується відгадати, що в ньому лежить. Далі, педагог звертає увагу на роботу рук: пропонує дитині взяти в праву руку одну фігуру із контейнеру, і таку саму фігуру знайти лівою рукою в кубі. Третій етап - дитина сприймає фігуру зоровим аналізатором та знаходить у кубі дві такі ж фігури обома руками, правою та лівою.

Нейропсихологічна вправа «Кольорові перлини»

Матеріал: дерев'яний піднос, два пінцети, силіконові форми у вигляді рибок (2 шт.), коробка з кольоровими намистинами.

Мета: синхронізувати роботу півкуль головного мозку, закріплювати вміння правильно захвачувати пінцет, розвивати дрібну моторику, зосередженість, увагу.

Опис вправи. На підносі перед дитиною лежать дві рибки, біля правої та лівої руки, посередині у коробочці – намистини (перлини) двох кольорів – жовті та червоні. Завдання дитини – викласти намистинки на рибок одночасно обома руками.

Нейропсихологічна вправа «Малювання обома руками»

Матеріал: ламіновані листи А4, на яких пунктиром зображено будь-який об'єкт чи предмет, фломастери.

Мета: синхронізувати роботу півкуль головного мозку, розвивати дрібну моторику, зосередженість, увагу та пам'ять.

Опис вправи. Дитина обирає лист, з яким буде працювати. Необхідно взяти у дві руки фломастери та одночасно провести по пунктирній лінії. Потім назвати, який об'єкт зображено.

Нейропсихологічна вправа «Міжпівкульні дошки»

Матеріал: дерев'яні планшети – трикутник, круг, квадрат у вигляді лабіринтів, два бігунки на кожен планшет.

Мета: тренувати роботу обох півкуль головного мозку, розвивати сприймання, пам'ять, координацію рухів рук, дрібну моторику.

Опис вправи. На столі лежать дерев'яні планшети. Діти беруть обома руками бігунки. Необхідно одночасно дібратися до центру лабіринту і повернутися назад.

Нейропсихологічна вправа «Дерев'яні долоньки»

Матеріал: два планшети, на яких зображені долоньки; на планшетах є круглі отвори для вкладишів із зображенням цифр від 1 до 5.

Мета: розвивати міжпівкульну взаємодію, увагу, мислення та координацію роботи обох рук.

Опис вправи. Перед дитиною лежать два планшети із зображенням долоньок. Педагог спочатку дає вказівку, що дитина працює двома руками та вкладає вкладиш із зображенням цифри. Дитина торкається стільки разів планшету (плескає по долонькам), відповідно до цифри, яку вона бачить. Далі робота ускладнюється: педагог кладе різні цифри біля долоньок, а дитині треба одночасно торкнутися планшету відповідно зображених цифр, наприклад права долонька – цифра – 3, відповідно дитина «плескає» три рази, ліва – цифра 5, дитина «плескає» п'ять разів.

Хочемо зауважити, що до даної системи роботи активно залучені і вихователі групи. У приміщенні групи створена розвиткова стінка, де розміщені міжпівкульні дошки. Роботу з дошками вихователі включають як у спеціально-організовані види діяльності, так і в інші види діяльності, а головне – дитина може в будь-який час, якщо виникає в неї бажання, попрацювати біля розвиткової стінки. Така форма роботи з розвитку міжпівкульної взаємодії доступна, ефективна та корисна.

Значну роль у розвитку міжпівкульної взаємодії у дітей відіграють батьки. Батькам постійно надається інформація, поради та рекомендації щодо виконання кінезіологічних вправ вдома. Деякі батьки, враховуючи поради педагогів, використовують підручний матеріал для реалізації завдань кінезіології.

Отже, можемо зробити висновок, що кінезіологія, як наука, набула величезної популярності. Основна її мета - розвиток міжпівкульної взаємодії та

синхронізація роботи півкуль головного мозку, що сприяє активізації розумової діяльності. Для дітей з особливими освітніми проблемами активізація розумової діяльності є важливою, адже це сприяє розвитку психічних процесів, координації дрібної та загальної моторики, розвитку мовлення. Систематичне використання кінезіологічних та корекційно-розвиткових вправ з розвитку міжпівкульної взаємодії дає підставу зробити висновок щодо позитивного їх впливу на всебічний розвиток дітей з ООП.

Література:

1. Вибрані лекції з кінезіології: метод. посіб. / розроб.: О. Ю. Рибак, Л. І. Рибак. – Львів: ЛДУФК, 2009. – Ч. 1: Біомеханічні аспекти рухових якостей. – 109 с.
2. Деннісон П., Деннісон Г. Програма «Гімнастика розуму» / пер. С. М. Масгутовой. - М., 1997. – 175 с.
3. Любимова В. Кінезіологія, або природна мудрість тіла / СПб.: «Невський проспект», 2005. – 221 с.
4. Сиротюк А. Л. Корекція розвитку інтелекту дошкільнят. - М.: ТЦ Сфера, 2001. - 48 с.

Вікторія Гринішина

Вихователь, КЗДО №28 КМР

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті автор розглядає поняття мовленнєвої компетентності, сучасні підходи до розвитку зв'язного мовлення дошкільників, національний компонент формування мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку.

Ключові слова: *національно-мовленнєва компетентність, мовленнєва особистість, передшкільний вік, мовна свідомість, українська мова.*

Вступ. На сучасному етапі одним із головних завдань дошкільної освіти є формування національно-мовленнєвої особистості, здатної чітко усвідомлювати

свої бажання та наміри, доводити, обґрунтовувати, відстоювати власну позицію, самовизначатися в різних життєвих ситуаціях, застосовуючи різні форми мовленнєвого самовираження. Основними показниками якості та динаміки особистісного зростання дошкільника є прояви його фізичної, соціально – моральної, емоційно-ціннісної, пізнавальної, мовленнєвої, художньої та креативної активності. Оволодіння рідною мовою є одним із найважливіших надбань дитини в дошкільному віці – найбільш сензитивному для засвоєння мови. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні визначає важливим завданням сучасного дошкільного закладу формування мовленнєвої компетенції дітей, орієнтує на активну позицію дитини в процесі опанування української мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен «мовленнєва особистість» становить істотний інтерес для дошкільної лінгводидактики. Аналіз наукового фонду з означеної проблеми засвідчив, що в цьому руслі проведено дослідження А.М. Богуш, О.С. Трифонової (формування мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку), Л.О. Калмикової (технології формування мовленнєвої особистості), О.С. Трифонової і О.І. Кисельової (формування мовленнєвої особистості старших дошкільників засобами українського фольклору). Так, А.М. Богуш визначає мовленнєву особистість дошкільника як активного, ініціативного мовця, відкритого для спілкування, який легко і невимушено вступає у спілкування з дітьми і дорослими; застосовує мовні і немовні засоби виразності, володіє формулами мовленнєвого етикету, має розвинуті комунікативні здібності і достатній рівень розвитку рідного мовлення. Нині проблему мовленнєвої особистості досліджують як вітчизняні так і зарубіжні вчені.

Проаналізувавши сучасну літературу, можна зазначити, що наявний стійкий науковий інтерес із боку дослідників до проблеми інтеграції в освіті (І.Д. Бех, М.С. Вашуленко, Н.В. Гавриш, О.Я. Савченко та інші), що актуалізувалася з початком імплементації проекту «Нова українська школа».

Мета статті. У період поширення масової культури велика увага приділяється вихованню національно-мовленнєвої особистості, тобто такої, яка володіла б усіма виражальними засобами рідної мови, була б спроможна вільно виражати власні позиції, логічно та послідовно висловлювати свої думки, судження та переконання, пояснювати їх і доводити. Саме тому виникає потреба в оновленні змісту, вдосконаленні форм, методів і технологій навчання дітей рідної мови, розвитку культури мовлення та мовленнєвого спілкування.

Виклад основного матеріалу. Формування мовлення дошкільнят складається з різних структурних компонентів. До них належать мовленнєва компетенція як одна з ключових базисних характеристик особистості: мовленнєвий розвиток, тобто формування певних мовленнєвих умінь та навичок, що забезпечують функціонування мовлення; навчання мови, пов'язане з певним обсягом елементарних знань про мову й мовлення, що формуються на основі розвитку мовного чуття й водночас зумовлюють цей розвиток; мовленнєве виховання, метою якого є виховання мовленнєвої культури особистості.

Мовленнєва компетенція виявляє готовність та спроможність особистості адекватно та доречно застосовувати мову в конкретних ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовуючи для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності.

Розвиток мовлення — це цілеспрямоване формування у дітей певних мовленнєвих навичок та вмінь (правильної звуковимови, доречного добору або сполучення слів та інших мовних і позамовних засобів, використання слів у відповідній граматичній формі тощо), які забезпечують функціонування процесу.

Навчання мови — процес формування на основі елементарних знань та уявлень про мову й мовлення мовної компетенції та розвиток чуття мови. Навчання мови передбачає засвоєння й усвідомлення дітьми норм, що склалися

історично у фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці та адекватне застосування цих знань у мовленнєвій діяльності.

Формування національно-мовленнєвої особистості дошкільнят пов'язане з вихованням любові, поважного ставлення до рідної мови як скарбниці, багатющого надбання народу; виховання прагнення правильно, культурно, красиво говорити рідною мовою. Водночас йдеться про високий (відповідно до вікових можливостей дітей) рівень опанування мови — виховання мовленнєвої культури як особистісної якості, що відбиває рівень загальної культури, мислення дитини. Мовленнєва культура виявляється не тільки в наслідуванні нормам, а й в умінні свідомо обирати найбільш доцільні варіанти мовленнєвої поведінки (точні у смисловому відношенні, стилістично доречні, виразні), знаходити адекватну щодо ситуації мовленнєву форму.

Згідно Базового компоненту дошкільньої освіти України, мовленнєва діяльність дошкільника визначається відповідною віку мовленнєвою та мовною зрілістю, рівнем оволодіння елементами грамоти, сформованістю ставлення до використання слова у взаєминах з дорослими та дітьми, розвиненістю комунікативних здібностей.

Мовленнєва компетентність як складова мовленнєвої діяльності, забезпечує вміння дитини підтримувати мовленнєву взаємодію з іншими, вибудовувати логіку висловлювань, забезпечувати мовленнєве взаєморозуміння з дорослими та однолітками, формувати комунікативні здібності, мовленнєве самовираження, розвивати соціальне мовлення (вміння презентувати себе оточуючим, виражати особисту позицію по відношенню до інших тощо).

Національний компонент формування особистості найвиразніше має втілюватися в змісті навчальних дисциплін, їх методичному забезпеченні, атмосфері навчальних закладів, їх зв'язку з етносередовищем. Діти від самого народження повинні «купатися» в рідній народній стихії, оволодівати своєю мовою і, засвоюючи духовно-культурні традиції народу, поступово йти до пізнання і розуміння загальнолюського.

Вивчення української мови містить величезний духовний потенціал. Вона концентрує у собі весь культурно-історичний шлях людей. Є могутнім засобом єднання народу, консолідації національних сил. Це самобутній засіб мислення, світобачення.

Тому процес формування національно-мовленнєвої особистості дошкільників слід починати з того, щоб прищепити малюкам любов і пошану до рідної мови.

Для поліпшення рівня оволодіння рідною мовою можна почати з того, що вихователь повинен більше спілкуватися з малятами українською мовою і не лише на заняттях з народознавства або рідної мови; залучати батьків до спільної праці, тобто давати завдання їм теж і вдома спілкуватися з дітьми рідною мовою (2-3 години на день для початку); проводити в групі дні та тижні української мови, на які діти повинні розучувати вдома з батьками різні вірші, приказки, прислів'я українською мовою і протягом такого дня або тижня спілкуватися лише українською мовою, розповідати один одному те, що вивчили напам'ять. Але найефективнішим є такий спосіб, коли вихователь, використовуючи вільний час дітей, буде розучувати з ними українські народні ігри і безпосередньо прищеплювати любов до рідної мови.

В українській народній грі ми маємо чудові виховні моменти, вона становить своєрідну школу етики і естетики, формує національну свідомість, завдяки грі формуються поетичне мислення, мистецькі смаки, діалоги дійових осіб наповнені поетичними віршованими текстами, які сприяють більшому розумінню рідної мови завдяки багатим народнопоетичним відступам, які приваблюють і розкривають безмежні можливості рідної мови. Граючись, діти вивчають лічилки, скоромовки, віршовані тексти, оволодівають першими елементами грамотності.

Отже, становлення національно-мовленнєвої особистості в дошкільному віці передбачає оволодіння рідною мовою, яка здебільшого є побутовою, ситуативною, експресивною, уривчастою за своєю суттю. Вдосконалення мовленнєвої діяльності має базуватися на активному поєднанні слова з

практичною діяльністю дошкільника, на урізноманітненні й зростанні її змістовності, наявності належних мовленнєвих еталонів.

Висновок. Основою розвивального середовища для становлення національно-мовленнєвої особистості є забезпечення доброзичливої атмосфери, де б дитині надавалося право на мовленнєву активність, довіру, помилку та доброзичливе ставлення. Одним із найважливіших компонентів ефективного процесу формування національно-мовленнєвої особистості дітей передшкільного віку є насичення мовленнєвого середовища, в якому постійно чи тимчасово перебуває малюк, зразками рідної мови, виховання поваги, любові до української мови, яке досягається набуттям знань про її милозвучність, унікальність.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України [Електронний ресурс] : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Мовленнєва робота з дошкільниками: шляхи оптимізації [Текст] / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – № 3. – С. 4-12.
3. Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностично-розвивальний комплекс: навч.-метод. посіб. / Л.О. Калмикова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. – 384 с.
4. Формування мовної особистості на різних вікових етапах [монографія] / Богуш А.М., Трифонова О.С., Кисельова О.І., Горіна Ж.Д., Черкасов М.П. / (За загальною редакцією акад. А.М. Богуш). – Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. – 271 с.
5. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика / А.М. Богуш. – Запоріжжя: Просвіта, 2008. – 230 с.

Лада Древняк

Аспірант, асистент кафедри дошкільної освіти, КДПУ

Вчитель-логопед, КЗДО КТ№ 236 КМР

ВПЛИВ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

У статті автор розглядає проблему впливу ігрової діяльності безпосередньо на мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку у науковому вимірі. Наголошує на важливості реалізації однієї з головних цілей сучасної освіти, а саме виховання мовної особистості з українознавчим світоглядом. Подає визначення понять мовна особистість, мовленнєве спілкування, провідна діяльність, гра. Демонструє одностайну думку вчених в тому, що гра є виявом дитячої активності, спрямованої на засвоєння суспільного досвіду, оволодіння рідною мовою і спілкуванням.

Ключові слова: *гра, ігрова діяльність, мовленнєва діяльність, мовна особистість, мовленнєве спілкування, мовленнєвий розвиток, мовленнєве виховання.*

Вступ. Вхідження України в європейський і світовий освітній простір супроджується розбудовою системи національної освіти, докорінною її модернізацією. Однією з головних цілей сучасної освіти є виховання мовної особистості з українознавчим світоглядом, тобто такої особистості, яка «повинна володіти цілісною системою мовотворення усних і писемних українських текстів, вільно поводитися в різних комунікативних ситуаціях, усебічно сприяти розширенню суспільних функцій мови, створюючи її соціальну престижність» [1].

Формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, здатної комунікативно виправдано користуватися засобами рідної мови повинно починатися ще з дошкільного віку. Адже, як підкреслюється в Базовому компоненті дошкільної освіти України саме оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найбільш

вагомим досягненням дошкільного дитинства, мовленнєве виховання забезпечує духовно-емоційний розвиток дитини через органічний зв'язок із національним вихованням [2].

Таким чином розвиток мовлення дітей дошкільного віку є однією із стрижневих проблем сучасної дошкільної лінгводидактики. Мовленнєве спілкування – вид діяльності, яким дитина оволодіває з раннього віку і яке допомагає пізнати їй навколишній світ в його цілісності й різноманітності. За допомогою мовленнєвого розвитку дитина встановлює контакт з довкіллям, розкриває власний внутрішній світ, власний образ «Я» в соціумі.

Основна частина. Роль і місце різних видів діяльностей та їх зміну в психічному розвитку дитини розкрито вченими в сучасній дитячій психології (Л. Божович, Л. Виготський, О. Запорожець, В. Котирло, О. Леонт'єв, Д. Ельконін). За їхніми даними, перехід від одного вікового розвитку до іншого пов'язаний із зміною одного виду провідної діяльності іншим. Дієві стосунки дитини з оточуючим середовищем можуть бути пасивними і активними. Пасивна діяльність не сприяє успішному розвитку. В активній діяльності дитина не тільки маніпулює, перетворює дії інших, а й оволодіває власними діями, самостійно виконує доступні за віком завдання. Кожному віку, як своєрідному і якісно специфічному періоду життя, відповідає певний тип провідної діяльності. Їх зміна характеризує і зміну вікових періодів, а наступність підтверджує єдність психічного розвитку людини[3].

Провідна діяльність, за Д. Ельконіним, – це та діяльність, у середині якої зароджуються і виникають нові види діяльності. Кожний період характеризується своїм видом провідної діяльності. Д. Ельконін описує періодичність різних типів діяльності: за діяльністю одного типу, що характеризується формуванням потребнісно-мотиваційної сфери особистості, йде діяльність іншого типу, в якій відбувається оволодіння новими способами діяльності.

Психологами визначено, що у дітей дошкільного віку провідним видом діяльності є гра, зокрема – сюжетно-рольова гра.

Так, О. Леонтьєв визначає гру як «такий тип діяльності, в якій мотив лежить у самому процесі». За Д. Ельконіним, це «діяльність, в якій відтворюються соціальні відносини між людьми поза умовами утилітарної діяльності»; «грою у людини є таке відтворення людської діяльності, за якою з неї виокремлюється її соціальна, власне людська сутність – її завдання і норми відносин між людьми». За С. Рубінштейном, гра є усвідомленою діяльністю, сукупністю осмислених дій, об'єднаних єдністю мотивів. Л. Виготський визначає гру як «осмислений вид активності дитини, у процесі якої вона засвоює соціальний досвід, розширює орієнтацію, виражає сили». З філософського погляду визначає гру С. Гесен. За його словами, гра – це «діяльність, в якій мета діяльності не винесена за межі самої діяльності, натомість у ній є цінним сам по собі кожний момент».

«Одним із найважливіших засобів розвитку мовлення дітей, – вважала О. Усова, – є гра». Гра, на її думку, є першою сходинкою в самотійному спілкуванні дитини з іншими. Пізнання дитиною світу в найголовніших життєвих проявах повинно започатковуватись у грі. Вдало організована ігрова діяльність дітей вихователем дозволяє розвивати пізнавальні, моральні, мовленнєві потреби та здібності дошкільників. Як кожна діяльність людини, гра спрямована на задоволення потреб, тобто всього, що необхідно людині для існування і розвитку. Самі потреби, за словами С. Рубінштейна, спонукають людину до активної діяльності.

Ігри виникають з необхідності у спілкуванні. У процесі ігрового спілкування виникають два типи відносин між дітьми: реальні та ігрові. Але активність мовленнєвого спілкування у грі не у всіх дітей однакова (Л. Виготський, М. Лісіна, Л. Артемова, О. Усова та ін.). Як доводять дослідження Я. Коломінського і Л. Артемової, взаємини між дітьми зароджуються всередині малої групи. У мікрогрупі співіснують лідер та діти, які виступають у ролі підлеглих. Ось чому лідери активно висловлюються в ході гри, а інша частина дітей менш активна в мовленнєвій діяльності. Отже, у процесі гри діти

впливають на розвиток мовлення один одного, як позитивно, так і негативно, відповідно до створених у процесі гри взаємовідносин.

М. Лісіна, вивчаючи проблему спілкування дошкільників з дорослими, зауважує, що особистісне спілкування найкращим чином підвищує ефективність запам'ятовування та засвоєння дітьми матеріалу, тобто спілкування у процесі гри дитини з дорослими є головним джерелом отримання нових знань, умінь і навичок, а також мовлення дитини.

Проблему впливу ігрової діяльності безпосередньо на мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку досліджували Н. Водолага, В. Захарченко, Н. Луцан та ін. Так, Н. Луцан досліджувала розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку за текстами українських народних ігор [5]. Автором було здійснено ґрунтовний лінгвістичний аналіз текстів народних ігор, який засвідчив наявність в них загальноповсякденної, професійної, специфічно побутової лексики, діалектизмів та історизмів. Вивчення діалогічної структури ігор дало можливість поділити їх на групи, які охоплювали різний діапазон діалогічних єдностей, що сприяло формуванню діалогічного мовлення старших дошкільників. У ході дослідження були визначені рівні засвоєння дітьми лексики з текстів українських народних ігор. Більшість дітей розуміла значення лексики з двох груп: загальноповсякденної і професійної, вони складали з означеними словами речення, пояснювали частково хід або правила гри. Важкі і незрозумілі слова з тексту гри діти замінювали. Встановлені рівні розвитку діалогічного мовлення засвідчили, що більшість дітей експериментальної і контрольної груп не вміли вести діалог з однолітками. Розмовляли лише з вихователем. На запитання відповідали одним словом, не вміли правильно формулювати запитання. Специфічними особливостями експериментальної методики збагачення та активізації словника виступили тематичний добір ігор та лексики, пропедевтичне тлумачення її змістової суті та унаочнення слів на етапі введення лексики. Засобом активізації засвоєння словника виступило пояснювальне мовлення. Специфікою методики розвитку діалогічного мовлення було залучення дітей до складання імпровізованих діалогів за

сюжетною лінією гри; поступове збільшення словесного навантаження в діалогічних єдностях та максимальна мовленнєва активність дітей в іграх, які сприяли розвитку мовлення [4].

Предметом дослідження Н. Водолаги виступив процес навчання творчої розповіді в театралізованій діяльності [5]. Як засвідчило дослідження, ефективними виявились у процесі навчання такі педагогічні умови: взаємозв'язок основних напрямів роботи (літературно-мовленнєвого, мовленнєвотворчого, театрального-ігрового); комплексне розв'язання мовленнєвих завдань (розвитку словника, вдосконалення звуковимови, формування інтонаційної виразності, граматичних умінь і навичок); раціональне поєднання різних типів (фронтальні, групові, індивідуально-групові) і видів (заняття з ознайомлення з художньою літературою, заняття з розвитку мовлення, заняття театрального гуртка) занять; інтеграція різних видів дитячої художньої діяльності (образотворчої, музично-ритмічної, мовленнєвої, театралізованої); занурення дітей в активну театралізовану діяльність на основі інформаційно-змістової обізнаності; забезпечення адекватного використання театралізованої діяльності в навчально-виховному процесі та доцільної частотності планування різних її видів; особиста зацікавленість вихователя в означеному виді дитячої діяльності [5].

Особливий вплив на розвиток мовлення дітей справляють сюжетно-рольові ігри, дидактичні, зокрема словесні і вербальні, а також ігри за змістом художніх творів (театралізовані, ігри-драматизації, ігри-інсценування). Означені ігри стимулюють мовленнєву активність дитини, ігрові дії супроводжуються мовленням. В іграх діти використовують всі форми усного мовлення: розмовне мовлення, діалог, монолог, пояснення, опис, міркування, розповідь. Діти виступають у ролі батьків, вихователів, учителів, героїв художніх творів і казок; їм доводиться слідкувати за своїм мовленням, оцінювати і контролювати мовлення інших гравців і персонажів; пригадувати приказки, образні вирази, загадки, вірші, зіставляти нормативні та ненормативні вислови[3].

Як бачимо, всі вчені одностайні в тому, що гра є вияв дитячої активності, спрямованої на засвоєння суспільного досвіду, оволодіння рідною мовою і спілкуванням. Вчені різних галузей одностайно висловлюють думку про те, що гра є соціальною потребою і виконує в суспільстві певні функції – поруч з іншими засобами забезпечує передачу набутого суспільного досвіду від одного покоління до іншого. Невипадково ігри дітей різних народів, рас і часів мають схожу тематику: вони відображають спільні для всіх людей явища життя. Гра соціальна і за способами її втілення. Ігрова діяльність, як зазначають учені (О. Запорожець, В. Давидов, Н. Михайленко), не створюється дитиною, а задається їй дорослими, які вчать дитину грати, знайомлять зі способами ігрових дій, що загально склалися. Засвоюючи у спілкуванні з дорослими техніку різноманітних ігор, дитина потім узагальнює ігрові способи і переносить на інші ситуації. Отже, гра набуває особистої творчості дитини, а це зумовлює її розвивальний ефект[3].

Висновки. Гра надає дитині невичерпні можливості для її мовленнєвого розвитку, але для цього їй треба вдало організувати, створити умови для спілкування як з дорослими, так і з однолітками. Гра є першою сходинкою в самостійному спілкуванні дитини з іншими. Пізнання дитиною світу в найголовніших життєвих проявах повинно започатковуватись у грі. Вдало організована ігрова діяльність дітей вихователем дозволяє розвивати пізнавальні, моральні, мовленнєві потреби та здібності дошкільників. Як кожна діяльність людини, гра спрямована на задоволення потреб, тобто всього, що необхідно людині для існування і розвитку.

Отже, вдало організована ігрова діяльність, як засвідчують дослідження, здійснює позитивний вплив як на загальний психічний розвиток дитини, так і на її мовленнєвий розвиток.

Література:

1. Я у Світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років. О. Аксьонова, А. Аніщук, Л. Артемова [та ін]; наук. кер О. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР Україна». 2019. 488 с.

2. Інструктивно-методичні рекомендації «Щодо організації діяльності закладів освіти, що забезпечують здобуття дошкільної освіти у 2019/2020 навчальному році». Додаток до листа МОН України від 02.07.2019 №1/9-419.
3. Савінова Н.В. Коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності : дис. ... к-т. пед. наук : 13.00.02/ Південноукр. держ. пед. у-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса, 2005. - 209 с.
4. Луцан Н.І. Методика розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку за текстами українських народних ігор : автореф. дис. канд. пед. наук : Одеса, 1995. – 24 с.
5. Водолага Н.В. Навчання розповідання дітей старшого дошкільного віку в театралізованій діяльності : автореф. дис. канд. пед. наук : Одеса, 2001. 20 с.

Наталія Ейчес

Вихователь-методист, комунальний заклад
дошкільної освіти (ясла-садок) комбінованого типу №201 КМР

**ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТІ
З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ
ПОТРЕБАМИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ТА ОЧНОМУ ФОРМАТІ**

У статті автора описані інноваційні технології, які доцільно використовувати в освітньому процесі дітей з ООП, які допоможуть створити максимально сприятливе середовище для розвитку потенціалу кожної дитини та зможуть забезпечити розвиток дитини дошкільного віку з огляду на виявлені його індивідуальні особливості як суб'єкта пізнання предметної діяльності, що є досить актуальним, оскільки удосконалення та забезпечення шляхів вирішення завдань інклюзивної освіти один із найважливіших аспектів в педагогіці. Сучасне життя спонукає до урізноманітнення та оновлення методів і форм роботи з дошкільниками з

особливими освітніми потребами, тому використання в дошкільній дидактиці нетрадиційних технологій є актуальним, а саме розвиваючі ігри В.Воскобовича, різноманітні розвиваючі матеріали: педагогічні блоки З. Дьенеша, набір рахункових паличок, розроблений Дж. Кюїзенером. Ці методи, поряд з традиційними, сприяють досягненню максимально можливих успіхів розвитку просторового орієнтування у дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: *актуальність, розвиток, урізноманітнення, оновлення, обґрунтованість, індивідуальний та диференційований підхід, сприймання простору, не традиційність, перспективність, наступність як дидактичний принцип.*

Найважливіше завдання інклюзивної та спеціальної освіти – соціалізація дитини, забезпечення її успішного розвитку. Виняткова роль в процесі соціалізації, в побудові цілісних уявлень про довкілля, усвідомленні свого місця в ньому належить саме сприйманню дитиною предметного і соціального простору. Вивчення характеру порушень просторової орієнтації у дітей з ООП, розробка шляхів їх формування і корекції в дошкільному віці є актуальною проблемою і сьогодні, оскільки розвиток її має зв'язок із щоденним життям і діяльністю дитини.

Найбільш адаптованими методиками для роботи з дітьми з ООП є нетрадиційні технології – такі технології, як сміхотерапія, казкотерапія, вокалотерапія, методика В. Воскобовича, блоки Дьенеша, палички Кюїзенера, що вирішують ряд важливих завдань з формування у дітей з порушеннями мовлення емоційно-вольової сфери, розвитку анатомо-фізіологічних процесів і оволодіння просторовими поняттями.

Організація та функціонування корекційно-розвивального простору для дітей означеної категорії набуває особливого значення в контексті соціалізації дітей з інтелектуальними порушеннями, формування їхньої життєвої компетентності. Особливого значення набуває підвищення виховного ресурсу батьків. Співпраця з педагогами у режимі онлайн – це спільна стратегія щодо

організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Важливим є використання нетрадиційних технологій в роботі з дітьми з ООП, спеціальної організації виховання, що забезпечить сприятливий ґрунт для очікуваного позитивного результату.

Просторове орієнтування – це складний системний механізм, в основі якого лежать процеси сприймання, уявлення та беруть участь аналізатори (зоровий, слуховий тощо), завдяки яким визначаються просторові ознаки та відношення між об'єктами, а матеріальною основою просторового орієнтування є діяльність цих аналізаторів, які забезпечують сприймання простору. Розвиток орієнтування в просторі відбувається послідовно і може передбачати наступні етапи:

- Розвиток орієнтування у схемі власного тіла.

Орієнтування у схемі власного тіла, тобто орієнтування «на собі» є початковим етапом на основі якого формуються більш складніші види просторового орієнтування. Тому саме з цього виду орієнтування у просторі потрібно починати формування знань про симетричні частини тіла (ліві і праві), а потім відповідно верхні і нижні, передні і задні. Розвиток вміння орієнтуватися у схемі власного тіла є основою для переходу до орієнтування у напрямках простору, яке передбачає сформованість уявлень і понять про місцезнаходження предметів, про відношення напрямків. Спочатку необхідно виконувати вправи на диференціювання лівих і правих частин тіла, а також на розрізнення частин тіла, які знаходяться вгорі, внизу, попереду, позаду і позначати ці просторові характеристики словесно.

- Розвиток орієнтування у напрямках простору.

Різні напрямки простору дитина співвідносить з певними частинами власного тіла. Це зв'язки типу: вгорі - там, де голова, знизу - де ноги, попереду - де лице, позаду - де спина, праворуч - там, де права рука, ліворуч - там, де ліва рука [1-6]. Орієнтування у просторових відношеннях між предметами повинно вирішувати наступну задачу: навчити дітей розрізняти просторові відношення в розташуванні одних і тих же та різних предметів. Наприклад, дітям

пропонуються дві або три картинки на яких зображені одні й ті ж предмети, але по різному розташовані в просторі. Потім пропонуються картинки із різними зображеннями на визначення просторових відношень. Далі завдання повинні ускладнювати і дітям потрібно визначати положення предмета відносно інших об'єктів. Це можуть бути дві три просторові характеристики. Наприклад, хлопчик стоїть на землі, під деревом, між деревом і будинком.

- Розвиток орієнтування в просторових ознаках предметів (розмір, форма, величина).

При формуванні уявлень про величину предметів спочатку ми пропонуємо дітям порівняти два предмети за абсолютною величиною (довгий - короткий) та відносною величиною (довше - коротше). Основна вимога до дидактичного матеріалу - властивість, за якою порівнюється об'єкт, повинна бути ярко виражена і реально характеризувати предмет. На цьому етапі використовуються площинні предмети, коло яких поступово розширюється, щоб сформувані у дітей узагальнені уявлення про порівняння будь-яких предметів за величиною: різної довжини визначаються як довгі - короткі, довші - коротші; різної ширини - широкі - вузькі, ширші - вузьчі; різної висоти - високі - низькі, вищі - нижчі. Застосовуються вправи зі смужками різної довжини, ширини і висоти: однакові за довжиною (висотою) та різні за шириною; однакові за шириною, але різні за довжиною (висотою); однакові за довжиною (висотою) і шириною; різні за довжиною (висотою) і шириною. Ця робота повинна мати на меті навчити дітей при показі довжини рухати рукою зліва направо вздовж об'єкта, при показі ширини - рухати рукою впоперек предмета, а висоту показувати знизу догори або згори донизу [3,5,6]. Навчання здійснюється поступово. Спочатку при порівнянні двох плоских предметів діти показують, називають і порівнюють довжину, як протяжність, яка найлегше виділяється, потім інші вимірювання. На порівняння предметів за кожним вимірюванням повинно бути запропоновано декілька вправ, мета яких: навчити дітей визначати просторові ознаки об'єктів (довжину, ширину, висоту); розвивати вміння порівнювати просторові ознаки величини; навчити позначати

просторові ознаки величини словесно. Вихователь організовує процес навчання таким чином, щоб всі дії дитини були тісно пов'язані з практичною орієнтацією в просторі. Тож, чим краще діти засвоять необхідні навички просторового орієнтування, тим ширше будуть їх можливості в ігровій діяльності.

Дітям з ООП необхідно створювати спеціальні умови для навчання їх орієнтуванню в просторі засобами гри: використання ігрового та практичного матеріалу, який відповідає певним вимогам, обумовленим своєрідністю сприймання (іграшки мають бути великі, яскраві, передавати характерні ознаки реальних предметів; малюнки - з чітким контуром без зайвих деталей, доступні сприйманню дітей); врахування наявних у дітей навичок орієнтації й уявлень про простір, на основі яких можуть бути виконані запропоновані їм завдання [3].

Під час організації і проведення ігор і завдань на орієнтування в просторі педагог повинен враховувати, що діти з ООП важко включаються в цілеспрямовану діяльність.

- Орієнтування в двовимірному просторі (на площині аркуша паперу)

Графічні вправи на орієнтування в двовимірному просторі спрямовані на подолання труднощів в правильному орієнтуванні на площині аркуша паперу: диференціювання частин аркуша (верхня, нижня, права, ліва), проведення прямих ліній від середини аркуша в різних напрямках та проведення прямих ліній від країв аркуша в різних напрямках, з'єднання крапок таким чином, щоб утворювався певний геометричний малюнок, зображувальний (графічний) диктант. Це відомі завдання, які використовуються як діагностичне для визначення готовності дітей до навчання в школі, зокрема, довільності та рівня сформованості зорово-моторної координації. Графічні диктанти можуть бути різних видів, залежно від завдання: відтворення графічного малюнка за опорними крапками при наявності зразка-малюнка; відтворення графічного малюнка без опорних крапок при наявності зразка-малюнка; виконання

графічного малюнка за опорними крапками; виконання графічного малюнка без опорних крапок за словесною інструкцією.

У дошкільній дидактиці застосовуються нетрадиційні технології: розвиваючі ігри В. Воскобовича, різноманітні розвиваючі матеріали (логічні блоки З. Дьенеша, набір рахункових паличок, розроблений Д. Кюїзенером).

Одним з найбільш ефективних посібників є логічні блоки, розроблені угорським психологом і математиком Золтаном Дьенешем, автором ігрового підходу до розвитку дітей, ідея якого полягає в освоєнні дітьми математики за допомогою захоплюючих логічних ігор, пісень і танців. Для розвитку логічних, комбінаторних, аналітичних здібностей дітей Дьенеш розробив різні захоплюючі логічні ігри. У своїх заняттях він використовував спеціальні блоки, які називав «логічними». За їх допомогою дитина могла навчитися кодуванню (класифікації) певної інформації, дитина вчиться розділяти блоки за властивостями (колір, розмір, форма, товщина), є ятовувати і узагальнювати. Ігри з блоками Дьенеша спрямовані на формування елементарних математичних понять для дітей від 2 до 8 років.

Посібник рахункові палички Дж. Кюзенера призначений для розвитку у дошкільнят математичних уявлень, та охоплює і інші освітні області (розвиток мови, естетичне виховання). Комплект Кюїзенера призначений, в першу чергу, для розвитку у дошкільнят математичних уявлень. Робота з рахунковими паличками дає можливість перевести зовнішні дії у внутрішній план. Використання в педагогічному процесі посібника Кюїзенера допомагає вирішенню багатьох завдань: формування понять числа і кількості, уявлень про їх співвідношенні, закріплення кількісного і порядкового рахунку, закріплення знань геометричних фігур (шляхом складання їх з елементів набору).

В. Воскобович визнаний одним з перших авторів багатофункціональних і креативних розвиваючих ігор, які в ігровій формі формують творчий потенціал дитини, розвивають його сенсоріку і психічні процеси, а також пропонують малюкам захоплюючу подорож з пригодами в світ навчальних казок. Авторська методика Воскобовича відрізняється високою ефективністю і доступністю.

В. Воскобович самостійно розробив серію розвиваючих ігор і успішно апробував її. До перших ігор креативного напрямку можна віднести «ігровий квадрат», «Геоконт» і «колірний годинник». Дані ігри не працюють за принципом – один раз зібрав і відклав, а є універсальними творчими посібниками, які можна використовувати багаторазово. Надалі була складена ціла навчальна методика Воскобовича, спрямована на всебічно розвиток дитини. Слід зазначити, що основу розвиваючих ігор Воскобовича становить пізнавальний інтерес, творче начало і навчання. Діти в процесі гри занурюються в світ казки і пригод, а також знайомляться з веселими персонажами, які розвивають у дитини творчий потенціал, фантазію і логіку. За допомогою однієї гри дитина може вивчити кольори і форми, освоїти рахунок і букви, а також розвинути дрібну моторику рук і багато психічні процеси.

Один з принципів методики Воскобовича – цікаві казки. Кожну розвиваючу гру Воскобовича супроводжує захоплююча казка, яка допомагає дитині швидше запам'ятати цифри, букви або форми. У сюжеті казки малюк допомагає героям, виконуючи різні завдання і вправи.

Добрі герої казок допомагають дитині в ігровій формі освоїти не тільки ази математики, а й вчать малюка спілкуванню і взаєморозумінню. Важливо, що діти, виконуючи різні завдання за методикою Воскобовича, швидко не втомлюються. Адже дитина самостійно вибирає темп і навантаження заняття, перемикаючись з одного завдання на інше. Всі розвиваючі ігри Воскобовича можна умовно розділити на чотири групи, які спрямовані на розвиток у дитини навичок дослідницької діяльності і творчого потенціалу. Також дані посібники відмінно формують логічне і емоційно-образне мислення. Всі ігри В. Воскобовича мають різну спрямованість. Одні ігри розвивають у дитини уяву і логічне мислення, інші ігрові посібники навчають дітей читання і формують математичні навички. Також розроблені розвиваючі ігри, які спрямовані на конструювання і моделювання. Розглянемо детально найбільш популярні ігри Воскобовича. Гра-конструктор «Геоконт» представлена у вигляді фанерної дощечки з цвяхами, які розташовані на ній в певній послідовності. До гри

додається набір кольорових гумок і ілюстрований посібник, що містить творчі завдання різного рівня складності. Діти не просто виконують завдання, а подорожують з малюком, допомагають йому за допомогою конструювання різнокольорових геометричних фігур подолати різні перешкоди в фіолетовому лісі. У посібнику описані схеми малюнків, які в підсумку повинні вийти у малюків. «Геоконт» вводить дітей у світ геометрії, розвиває у них дрібну моторику рук, допомагає вивчити кольори, величини і форми. За допомогою даної гри дитина вчиться моделювати, складати схеми за зразком, орієнтуватися в системі координат, Шукати подібності та відмінності між малюнками, нестандартно мислити. «Геоконт» також розвиває психологічні процеси . Квадрат Воскобовича: дану гру ще називають «кленовий листок», «вічне орігамі», «Косинка», «Квадрат-трансформер» і т.д. Квадрат Воскобовича складається з 32 різнокольорових трикутників, наклеєних на гнучку тканинну основу і розташованих на певній відстані один від одного. Основні кольори гри червоний, жовтий, синій і зелений. Слід зазначити, що розвиваюча гра Воскобовича супроводжується захоплюючою казкою «таємниця ворона Метра» і навчальними посібниками. «Квадрат Воскобовича» є ефективною грою, яка формує у дитини абстрактне мислення, навички моделювання, вміння орієнтуватися в просторі, розвиває креативний потенціал, посидючість, пам'ять, увагу та інші психологічні процеси. Слід зазначити, що ігри Воскобовича відрізняються статичністю. У зв'язку з цим необхідні невеликі перерви для розминки дітей.

Щоб правильно організувати корекційно-виховну роботу з дітьми з ООП, вихователі вивчають рівень розвитку просторової орієнтації діяльності дітей.

Паралельно з індивідуальним обстеженням, яке проводить дефектолог, вихователі також ведуть цілеспрямоване спостереження за кожною дитиною як в повсякденному житті, так і на заняттях, під час вільної гри, поведінку дітей вони докладно записують.

Розвиток просторового орієнтування розглядається як важлива складова загального розвитку дитини. Формування компонентів просторового

орієнтування у дітей з ООП відбувається зі значними труднощами. Ефективність розвитку просторового орієнтування може бути досягнута за умов забезпечення оптимізації змісту навчання, розвитку пізнавальної активності, упровадження спеціальної системи корекційно-розвивальних вправ, методів та прийомів. Порушення просторового орієнтування є однією з характерних особливостей дітей з вадами інтелекту. Вміння орієнтуватися у просторі є однією з умов адаптації дошкільників та підготовки їх до навчання у школі. Якщо діти старшого дошкільного віку в основному володіють більшістю просторових уявлень, то діти з ООП не розуміють багатьох просторових відношень, неправильно використовують слова, що позначають просторове розміщення предметів. Їх мовлення характеризується також наявністю великої кількості «штампів», тобто діти завдяки кращій механічній пам'яті добре запам'ятовують слова і використовують їх у мовленні, але значення цих слів не розуміють або розуміють неправильно. При спеціально змодельованій корекційній роботі засобами нетрадиційних технологій, при існуванні сприятливих чинників для розвитку та формування просторового сприймання можливе підвищення рівня сформованості цих якостей у дошкільників з ООП. Успішний розвиток просторового сприймання можливий лише в провідній діяльності. Умовою корекційного ефекту практичних дій є також використання словесного пояснення результатів самою дитиною. Розвиток орієнтації у просторі має велике значення для пізнання дитиною навколишньої дійсності, є необхідною умовою її соціального буття, формою відображення навколишнього світу, успішного пізнання.

Література:

1. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика : теорія і практика/А.М. Богуш. – Запоріжжя : Просвіта, 2008. – 216 с.
2. Гавриш Н.В. Розвиток мовлення дошкільнят : навч.- метод. посіб. – К. : Вид. дім «Шкільний Світ» : Вид. Л. Галіцина, 2006. – 119 с.
3. Кондукова С.В. Особливості застосування гри в системі дошкільного сенсорного виховання дітей із загальним недорозвиненням

мовлення / С. В. Кондукова, Н.В. Базима // Корекційна педагогіка. Вісник Української асоціації корекційних педагогів. – 2015. – №1. – С. 15–21.

4. Власова О.І. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: Програма та методичні рекомендації / О.І. Власова. – К.: ІЗМН, 2011. – 112 с.

5. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти / Л.О. Калмикова. – навч. посіб. для студ. ВНЗ. – К.: НМЦВО, 2003. – 300 с.

6. Кучерявий О.Г. Методичні засади формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку / О.Г. Кучерявий // Зб. наук. праць. Педагогічні науки. Вип. 13. – Херсон: Айлант, 2008. – С. 336-341.

Валерія Зайцева

Керівник музичний КЗДО КТ №207 КМР

Олена Боровкова

Вихователь КЗДО КТ №207 КМР

**ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В
ДОШКІЛЬНУ ПЕДАГОГІЧНУ СИСТЕМУ ШЛЯХОМ ВЗАЄМОДІЇ
ВИХОВАТЕЛЯ ТА КЕРІВНИКА МУЗИЧНОГО**

У статті авторами розглядаєть поняття «безперервна освіта», визначено її мету, етапи безперервної освіти, проведено теоретичний аналіз досліджень феномена «безперервна освіта», визначає особливості безперервної освіти, прослідковує взаємозв'язок принципів наступності та перспективності в системі безперервної освіти, аналізує сучасні тлумачення принципів наступності та перспективності в навчанні, визначає їх сутність та роль в організації освітнього процесу, умови реалізації принципу наступності в освітньому процесі шляхом взаємодії вихователя та керівника музичного.

Ключові слова: безперервність, безперервна освіта, мета безперервної освіти, особливість безперервної освіти, наступність, перспективність, наступність як дидактичний принцип.

Сьогодні безперервна освіта є одним з найважливіших завдань у педагогічній системі, оскільки дитина має здобувати знання не лише в школі, але й у дошкільному закладі. Особливо глибокий вплив на розвиток дітей має музична освіта, яка включає в себе різноманітні форми та методи роботи. Також важливо те, що вихователь і музичний керівник мають взаємодіяти для того, щоб створити оптимальні умови для розвитку музичних та загальних здібностей дітей.

Основні завдання безперервної освіти передбачають, щоб дитина змогла здобувати знання та навички на різних етапах свого розвитку. Це можливо завдяки взаємодії вихователя та музичного керівника. Вихователь має свої особливості роботи з дітьми, а музичний керівник - свої. [1,с.275]

Безперервна освіта є процесом навчання протягом усього життя людини, який включає формальну, неформальну та інформальну освіту. Основна мета безперервної освіти полягає в забезпеченні людей компетенціями, які дозволяють їм утримувати свої робочі місця, зберігати або покращувати умови життя, творити і вищими способами розвивати себе.

Одним із важливих досліджень з безперервної освіти є робота експертів UNESCO, в якій був визначений потреби в розвитку таких понять, як «життєві навички», «перехідні навички» та «професійні навички».

Безперервність освіти розглядалася також в дослідженні Національної Ради з питань безперервної освіти, яка дала рекомендації щодо вдосконалення законодавства про безперервну освіту та надання фінансової підтримки цьому процесу. [2,с.48]

Іншим дослідженням, що важливе для безперервної освіти, є робота Європейської комісії з питань освіти, яка провела аналіз того, як країни Європи реалізують свої стратегії з безперервної освіти.

Також важливою роботою є дослідження, проведене Академією освіти Іспанії, яке вивчало різницю між процесом навчання у формальній та неформальній освіті. Дослідження показало, що інформальне навчання є здатним забезпечити звитягу над традиційним навчанням у кількох областях.

Освіта – це один з основних стовпів суспільного прогресу. У сучасному світі кожній людині необхідно мати якнайбільшу кількість знань і навичок, щоб успішно функціонувати в соціумі. У зв'язку з цим виникає актуальна потреба відповідати на виклики сучасності та розвивати нові підходи до освіти. [1,с.49]

Однією з найважливіших ініціатив, яка з'явилася в останні роки, стала ідея безперервної освіти. Це означає, що навчання повинно бути не обмежене протягом певного періоду часу, а відбуватися протягом усього життя людини. Це дає можливість постійно розвивати свої здібності, підвищувати кваліфікацію, а також забезпечує конкурентоспроможність на ринку праці.

Особливе значення має впровадження безперервної освіти в дитячих дошкільних закладах. Тут розвивається основа для подальшого успішного навчання в школі та життя в цілому. Для досягнення цієї мети необхідно вдосконалювати педагогічну систему, вивчати та впроваджувати нові підходи до освіти.

Однією з можливостей впровадження безперервної освіти в дитячих садках є взаємодія музичних керівників та вихователів. Музика включає не тільки слухання і виконання музичних творів, але й танці, рухливі ігри, спів, що сприяє збереженню здоров'я та фізичного розвитку дітей. [4,с.5]

Взаємодія вихователя та музичного керівника може проявлятися у формі проведення спільних занять, де музика використовується як засіб для навчання та розвитку дітей. Наприклад, музичні заняття можуть бути інтерактивними, що означає, що діти не лише спостерігають за процесом, а й характерний танець, рух до музики, самостійне виконання певних музичних інструментів тощо. Разом з тим вихователь може використати різні види навчання – аудитивний та візуальний – для розвитку музичних здібностей та збагачення словарного запасу дітей.

Застосування такого підходу до навчання дозволяє ефективно розвивати креативність, творчі словоформування, здатність до аналізу, оцінки та самоконтролю дітей, забезпечує формування етичних та моральних цінностей. Крім того, взаємодія вихователя та музичного керівника сприяє соціалізації дітей, формує культуру спілкування і толерантності.

В рамках впровадження безперервної освіти в дитячих садках, взаємодія музичних керівників та вихователів може стати важливим елементом педагогічної системи. Такі заняття не тільки сприяють фізичному розвитку дітей, але й сприяють розвитку творчих здібностей, розвитку мови та загальному культурному розвитку.

Таким чином, дослідження з безперервної освіти вказують на значення розвитку компетенцій у протягом усього життя людини та утримання необхідної компетентності в своєму професійному доробку. [5,с. 4]

Інтеграція мистецької освіти в загальну педагогічну систему сприяє розвитку творчих здібностей і художнього смаку дітей, що допомагає зробити навчання більш цікавим і зрозумілим. У цій статті розглядається експериментальне дослідження, яке має на меті визначити ефективність впровадження безперервної освіти у педагогічну систему шляхом взаємодії вихователя та музичного керівника.

Дослідження проводилося протягом двох місяців у дитячому садку. В ньому брали участь діти віком від 4 до 6 років. Для експерименту було відібраних дві групи дітей, при цьому у першій групі взаємодія вихователя та музичного керівника була активно використана у процесі навчання, а у другій групі було проведено традиційне навчання. [4,с.6]

Використовувались такі методи дослідження, як педагогічний спостереження, анкетування і тестування у дітей та їх батьків. Основними критеріями ефективності вважалися: успішність у навчанні, здатність до творчого мислення та мистецького виховання.

За результатами дослідження було встановлено, що перша група дітей мала вищу успішність у навчанні, більш виражені творчі здібності та

розвиненіше художнє мислення порівняно з другою групою. Батьки дитини з першої групи більше відзначали покращення її здібностей у мистецькому напрямку.

Отже, експериментальне дослідження показало, що впровадження безперервної освіти у педагогічну систему шляхом взаємодії вихователя та музичного керівника є ефективним і допомагає дітям розвивати необхідні навички та здібності для успішного життя. Для більш ефективного впровадження цієї практики рекомендується урахувати індивідуальні особливості кожної дитини та налагоджувати взаємодію вихователя і музичного керівника в залежності від її потреб і можливостей. [1,с.57]

Вихователь повинен забезпечувати найбільш сприятливі умови для вільного розвитку дитини. Для цього вихователь повинен проводити різноманітні заняття з малюками, що сприяють розвитку їх фізичних і психічних здібностей. З іншого боку, музичний керівник повинен використовувати музичні матеріали та інструменти, щоб сприяти розвитку музичних та творчих здібностей у дітей.

З вересня 2018 року Українська музична академія імені Микола Лисенка відкрила унікальний проект «Інтерактивна музична зона Дитинство», який включає систему безперервної освіти від дитсадка до музичної академії. Програма педагогічного партнерства між вихователями та музичними керівниками ґрунтується на взаємодії дитини з музикою та мистецтвом.

Особливість проекту полягає в тому, що викладання музики здійснюють не лише вчителі, але й музиканти-виконавці державного рівня, які мають досвід роботи з дітьми різних вікових груп. Це дозволяє навчити дітей музиці з різних стилів та напрямків, зокрема, народну та класичну музику, а також використовувати спільно різні мистецькі напрямки. [5,с.9]

Впровадження безперервної освіти в педагогічну систему через взаємодію вихователя та музичного керівника є дуже важливим кроком в розвитку суспільства. Такий підхід дозволяє створити умови для навчання та

розвитку дітей не тільки в школі, але й в дитячих садках, а навчальний процес стає більш цікавим та ефективним.

Взаємодія музичного керівника та вихователя дозволяє використовувати музику як засіб для навчання, розвитку креативності та творчого мислення дітей. Такі заняття не тільки сприяють фізичному розвитку дітей, але і розвивають мовлення, загальну культуру та етичні цінності.

Однак впровадження безперервної освіти в педагогічну систему через взаємодію вихователя та музичного керівника потребує праці та налагодження системи співпраці між педагогами різних напрямів та готовності до змін у освітньому процесі. [4,с.7]

Усі ці зусилля хоч і потребують часу та фінансових вкладень, проте варто наголосити, що залучені ресурси необхідні для розвитку суспільства в цілому. Тим самим, впровадження безперервної освіти в педагогічну систему через взаємодію вихователя та музичного керівника є необхідним елементом підготовки майбутніх громадян, які спроможні будуть успішно функціонувати в сучасному світі.

Отже, впровадження безперервної освіти у дошкільний педагогічний процес - це дуже важливе завдання педагогів і музикантів. Співпраця між вихователем та музичним керівником дозволяє підтримувати належний рівень музичної освіти у дітей та розвивати їх творчі здібності.

Література:

1. Гавриш, Н. В. Сучасне заняття в дошкільному закладі : [навч.-метод. посіб.] / Н. В. Гавриш та ін. ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ: Альмамагер, 2007. – 495 с. – Бібліогр.: с. 470.

2. Гагаріна Н. П., Олійник Н. Є. Формування творчих здібностей у старших дошкільників у процесі їх художньо-естетичної діяльності:[навчально-методичний посібник] / Н. П. Гагаріна, Н. Є. Олійник. – Кропивницький: КЗ "КОШПО імені Василя Сухомлинського", 2016. с.72

3. Дошкільна освіта в Україні та зарубіжжі: традиції, досвід, інновації: збірник наукових праць. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. 90 с.

4. Кравченко О. Безперервна освіта: гнучкість та зростання. URL: http://sdo.elitarium.ua/nepreryvnoe_obrazovanie.

5. Крутій К. STREAM-освіта для дошкільнят: виховуємо культуру інженерного мислення / К. Крутій, Т. Грицишина // Дошкільнє виховання. – 2016. – № 1. – С.7. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://ukrdeti.com/stream-osvita-doshkilnyat-vihovuyemo-kulturuinzhenernogo-mislennya/>.

Андрій Здіховський

Старший викладач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,
Волинський національний університет імені Лесі Українки, (м. Луцьк)

СОЦІОРОЛЬОВА ПОВЕДІНКА ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

В статті описано сутність соціорольової поведінки дитини старшого дошкільного віку. Проаналізовано основні наукові соціологічні та психологічні підходи. Визначено основні ознаки соціорольової поведінки дитини старшого дошкільного віку. З'ясовано значення рольової поведінки для розвитку особистості дитини. Узагальнено, що соціорольова діяльність передбачає наявність у дитини позиції суб'єкта, готового до активних дій, взаємодії, емоційного контакту з однолітками та дорослими, відповідно до певної ролі (статевої, ігрової, соціальної, групової).

Ключові слова: *соціорольова поведінка, дошкільний вік, соціальна роль, сюжетно-рольова гра, провідна діяльність.*

Актуальність звернення до проблеми формування соціорольової поведінки дитини старшого дошкільного віку обумовлена наступними причинами. По-перше, інтенсивністю загального психофізіологічного розвитку дитини в старшому дошкільному віці і нерівномірністю розвитку деяких психічних функцій; по-друге, необхідністю урахування важливості гри як провідної діяльності дошкільного віку і розгляд її як засобу засвоєння

необхідних компетентностей і соціального досвіду; по-третє, важлива роль у цьому процесі відводиться вихователю дошкільного закладу, який ще під час професійної підготовки може змодельовати природовідповідне ігрове середовище, яке найбільш повно сприятиме засвоєнню поставлених цілей. Формування соціорольової поведінки старших дошкільників залишається однією з важливих проблем сучасного дошкілля. Незважаючи на суттєвий доробок вчених в зазначеній галузі, існують важливі суперечності між визнанням ролі гри в дошкільному дитинстві і реальною практикою формування соціорольової поведінки в дошкільних закладах. І часто суперечність полягає в тому, що вихователі використовують інші засоби для формування необхідних компетентностей в дошкільному дитинстві, замінюючи гру навчальною діяльністю, наголошуючи на когнітивних результатах, применшуючи значення тих новоутворень, які сформувалися саме в ігровій діяльності.

Таким чином, суспільство висуває запит на домінування певних якостей особистості, серед яких важливими є креативність, гнучкість, самостійність, відповідальність, активна життєва позиція. Необхідними для успішної самореалізації особистості є соціальні навички взаємодії, емоційний інтелект, формування яких починається уже в дошкільному дитинстві. Отож, одним з пріоритетних завдань сучасної дошкільної освіти є забезпечення сприятливих умов для соціалізації дітей дошкільного віку. Вагоме значення у соціальному розвитку має засвоєння дітьми уявлень про роль, розвиток навичок соціорольової поведінки в сім'ї та навчальних закладах. Саме одним із компонентів становлення життєвої компетентності дитини дошкільного віку, як стверджує О. Поперечняк, є засвоєння соціальних ролей. Соціорольова взаємодія дає можливість дитині відчувати себе членом суспільства, носієм суспільно значущої позиції [4, с.137]. Отож, дошкільне дитинство – найбільш сприятливий сенситивний період для розвитку всіх пізнавальних процесів дитини та формування її як особистості. Саме через гру, як провідну діяльність цього віку, реалізуються можливості розкриття всього майбутнього

особистісного та інтелектуального потенціалу дитини. Серед усього різноманіття видів ігор, провідною в дошкільному дитинстві є сюжетно-рольова гра. Саме через неї діти опановують різноманітні соціальні ролі, засвоюють соціальний досвід і активно залучаються до процесу соціалізації.

Мета статті – проаналізувати засади формування соціорольової поведінки дитини старшого дошкільного віку в ігровій діяльності.

Аналіз останніх результатів досліджень і публікацій. У психолого-педагогічних джерелах розроблено теоретичне підґрунтя проблеми формування соціорольової поведінки дитини старшого дошкільного віку. Основу дослідження цієї проблеми складають праці із психології особистості (Б. Ананьєв, Д. Ельконін, О. Кононко, О. Леонтєв, С. Рубінштейн та ін.). У соціально-педагогічному аспекті цю проблему аналізували І. Єрмаков, В. Ляшенко, С. Пільова, Л. Сохань, Т. Титаренко та ін. Сутність і структуру соціальних ролей в сучасній науці досліджують П. Горностай, І. Кон, Н. Корабльова, З. Мірошник, І. Талаш та ін. Зазначені дослідники презентують соціально-психологічний напрям вивчення проблеми. У педагогічній науці наукові розвідки стосуються соціальних особливостей організації різних аспектів рольової діяльності дітей і молоді, а також теорії і практики професійної підготовки педагогів до такої роботи (Г. Корінна, О. Поперечняк, О. Сас, К. Карасьова та ін.).

Виклад основних результатів дослідження. Для більш повного розуміння сутності соціорольової поведінки дитини старшого дошкільного віку доцільно зупинитися на психолого-педагогічних засадах власне соціорольової поведінки дитини. Важливим в контексті нашого дослідження є розуміння рольової діяльності, яке неможливе без визначення поняття «роль» у психолого-педагогічній науці. З позиції психологічного підходу, роль – це поняття, що визначає психологічні основи і форми поведінки, характерні для людини, відповідно до того, яке місце вона посідає у соціальній групі або у суспільстві. Л. С. Виготський дає нам розуміння того, що соціорольова поведінка починається з ролі, яку людина відіграє в навколишньому

середовищі. Це дає можливість людині пізнавати себе, оцінювати, контролювати, спрямовувати та регулювати власну поведінку. Саме цей індивідуальний процес немислимий без впливу соціального оточення.

Аналізуючи соціорольову поведінку як науковий феномен важливу роль відіграють праці таких мислителів, які позиціонують себе в руслі соціально-психологічного та соціологічного наукових підходів. Саме поняття «соціальна роль» було одночасно введено в науковий обіг американськими соціологами Джорджем Гербертом Мідом і Релфом Лінтоном. Важливим було запропоноване Дж. Мідом розуміння «прийняття ролі іншого», тобто погляд на себе з позиції партнера сприяє ефективній міжособистісній взаємодії всього процесу комунікації. Дж. Мід розглядає рольову поведінку як систему нормативних настанов, залежно від статусу як горизонтального, так і вертикального. Вчений наголошує, що рольові ігри дітей є найважливішим засобом їх соціалізації. При цьому Дж. Мід розглядав механізм оволодіння роллю і представив концепцію очікуваної поведінки, розділивши «Я» як «Я сам» і «Я в уявленні інших» [3].

Т. Парсонс розглядає рольову поведінку як важливий елемент в системі дій і описує рольову поведінку через наступні характеристики: емоційність (одним ролям притаманна більшою мірою, іншим – меншою); спосіб досягнення (одні ролі чітко визначені і не потребують зусиль, інші - потребують); масштаб (зміст одних ролей дуже чітко визначений, інші допускають творчість); формалізація і мотивація.

Таким чином, соціорольова поведінка індивіда – це поведінка, яка проявляється залежно від поставлених завдань, які виконуються відповідно до очікувань інших. Основною умовою рольової поведінки вважається прийнятність і ясність самої ролі. Встановлено, що спільним для кожного з перелічених термінів є їх соціальна основа, адже рольова діяльність засвоюється, реалізовується і розвивається у контексті взаємодії, спілкування, міжособистісних контактів з іншими людьми. Вагомим аспектом є також особистісна складова, яка мотивує до діяльності, обумовлює поведінку кожного

індивіда. Об'єднуючись з однолітками на основі ігрового задуму в дитини також формуються навички рольової взаємодії, які сприяють ефективній соціалізації. Відомо, що у старшому дошкільному віці центром ігрових дій стає роль, відповідна обраній ролі поведінка й підпорядкування правилам гри. Діти не тільки послідовно змінюють ігрові ролі в рамках одного сюжету, а й використовують поєднання ролей («тато» одночасно також «водій», «мама» – «вчителька»). Чим доросліші діти, тим більш гнучкими стають переходи від однієї ролі до іншої. Отже, на підставі проведеного аналізу наукових джерел, детермінуємо рольову діяльність дитини старшого дошкільного віку як вид соціальної активності, який проявляється у комплексі мотивів, цілей і засобів поведінки відповідно до місця особистості дитини у соціальній групі.

Важливо відзначити, що у дошкільному віці у дітей формується уявлення про суспільні норми і правила поведінки у рольових іграх, які передбачають виконання певних дій, дотримання правил, способи поведінки, які відповідають тій чи іншій ролі. У цей період достатньо інтенсивно розвивається здатність дитини до ідентифікації з іншими людьми, казковими персонажами, природними об'єктами, іграшками тощо. Таким чином дитина вчиться розуміти інших людей, виконувати певні обов'язки, засвоює етичні та моральні норми. Отож, соціорольову діяльність дошкільників характеризують певні ознаки. А саме: відповідність суспільним нормам і правилам; формування у контексті різних видів діяльності (найбільшу вагу має ігрова діяльність як провідна в цьому віці); реалізація у процесі взаємодії з однолітками та дорослими; на початкових етапах визначається прикладом дорослих, поступово ускладнюється і набуває особистісного характеру. Наслідуючи певні ролі в спеціально створених або ігрових ситуаціях, дитина моделює життєдіяльність і взаємодію дорослих, вчиться діяти відповідно до моральних та етичних норм, засвоює визначені суспільством способи поведінки. До прикладу, в ігровій діяльності рольова взаємодія між гравцями реалізується в процесі спілкування та спрямовується задумом і змістом сюжету, що проявляється у таких діях дітей як налагоджувати, радіти, підтримувати, скеровувати, спрямовувати, захищати,

доводити, збагачувати, відшукувати, співпереживати у процесі здійснення ролі та відтворення сюжету гри. Таким чином у дітей розвиваються вміння коригувати власну поведінку залежно від ситуації, керувати вербальними та невербальними проявами, а також формуються комунікативні уміння й навички ефективної взаємодії з іншими людьми.

Також важливою є позиція дорослого, який повинен змоделювати ігрове середовище і повною мірою використати його потенціал для формування особистості дошкільника. З цього приводу О. Поперечняк зазначає: «Позиція ж дорослого має полягати в тому, щоб допомогти становленню в дитини позиції суб'єкта через самостійно зроблену справу та водночас сприяти автономізації дитини, визнанню її оточенням. За умови забезпечення соціально-педагогічного супроводу, який відповідає сучасним вимогам педагогічної науки, дитина виявляє себе суб'єктом власної життєтворчості» [4, с.137]. Процес опанування дитиною рольової діяльності співвідносимо з результатами досліджень О. Кононко. Вивчаючи специфіку розвитку соціальної компетентності дошкільника, дослідниця дійшла висновку про те, що засвоєння соціальної ролі дитиною проходить певні стадії. А саме: – імітація ролі (відтворення поведінки дорослих); – гра у роль (використання рольової дії в сюжетно- рольових іграх); – рольове наповнення поведінки (відповідно до очікування людей, які дитину оточують, вона може впорядковувати свою рольову поведінку) [2, с.53]. У процесі організації рольової діяльності дошкільників необхідно акцентувати увагу на вікових аспектах розвитку дітей. Насамперед необхідно сформувати у дітей уявлення про суспільні вимоги до ролі (рольові очікування, норми відповідної поведінки) з урахуванням вікових особливостей дошкільників. У «Базовому компоненті дошкільної освіти» конкретизовано рольовий зміст соціально-комунікативної компетенції, а саме: «обізнаність із різними соціальними ролями людей (знайомі, незнайомі, свої, чужі, діти, дорослі, жінки, чоловіки, дівчатка, хлопчики, молоді, літні тощо); з елементарними соціальними та морально-етичними нормами міжособистісних взаємин; уміння дотримуватись їх під час спілкування» [1, с.13]. Вагоме значення має соціальна

ситуація розвитку і гра, як провідний вид діяльності, які безпосередньо впливають на становлення особистості дитини.

Висновок. Узагальнюючи зазначені наукові розвідки, ми розуміємо поняття «соціорольова діяльність дітей дошкільного віку» як обумовлений суспільними нормами вид соціальної активності дитини, який визначає її поведінку, дії, ставлення, емоції й виявляється у рольовій взаємодії з іншими людьми в ігрових та життєвих ситуаціях. Соціорольова поведінка формується в процесі всього життя людини, а основи її закладаються в дошкільному дитинстві. Найперші соціальні ролі і відповідні до них моделі поведінки дитина засвоює в сюжетно-рольовій грі, як провідній діяльності дошкільного віку. Соціорольова поведінка дитини є потужним інструментом розвитку довільності, як провідної особистісної якості. Дитина вчиться будувати свою поведінку, підпорядковуючись вимогам до ролей, які вона засвоює як соціально схвалювальної моделі поведінки.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (2021). (Державний стандарт дошкільної освіти) наказ Міністерства науки і освіти України від 21.01.2021 № 33

https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Кононко О. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (Системний підхід). К. : Стилос, 2000. 336 с.

3. Мид Джордж Герберт. Социальное сознание и сознание смысла / Пер. с англ. Р. Э. Бараш // Эпистемология & философия науки. Т. XXXV. № 1, 2013. С. 219–227

4. Поперечняк О. О. Соціально-рольова взаємодія дітей 6-7-ми річного віку в контексті формування життєвої компетентності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 11 : Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління : збірник наукових праць. Вип. 8. К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. С. 133–139.

Інна Іншакова

Кандидат філологічних наук, доцент КДПУ

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

У статті автор розглядає поняття «інтерактивний», «інтерактивне навчання»; зазначені переваги використання інтерактивних технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти; подана класифікація інтерактивних методів, які можуть використовуватись у роботі з дітьми дошкільного віку.

Ключові слова: *інтерактивне навчання, інтерактивні методи, інформаційні технології, освітній процес в закладі дошкільної освіти.*

Одним з напрямів упровадження інноваційних освітніх технологій є використання вихователем інтерактивних методів навчання дітей дошкільного віку.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка передбачає залучення усіх учасників освітнього процесу з метою усвідомлення та рефлексії отриманих знань [1, с. 78].

Інтерактивна методика ґрунтується на навчанні дією та за допомогою дії: людина краще запам'ятовує та засвоює те, до чого залучена особисто.

Основною умовою розвитку дитини в дошкільному віці є спілкування. У цьому зв'язку завдання педагога – спеціально організувати цю діяльність, створюючи в ній атмосферу співробітництва, взаємної довіри дітей одне з одним, дітей та дорослого. Для вирішення цього завдання педагог може використати інтерактивні технології.

Використання інтерактивних технологій та методів навчання у сучасному закладі дошкільної освіти дає характеристику професійної компетенції педагога закладу дошкільної освіти.

«Інтерактивний» означає «здатність взаємодіяти чи перебувати в режимі розмови, діалогу із чимось (наприклад, комп'ютером) чи будь-ким (людиною)». Отже, інтерактивне навчання – це, насамперед, діалогове навчання, побудоване

на взаємодії дітей із навчальним оточенням, освітнім середовищем, що є сферою засвоюваного досвіду, під час якого здійснюється взаємодія педагога та вихованця [2].

Інтерактивні методи навчання – це способи цілеспрямованої взаємодії дорослого з дітьми, які забезпечують оптимальні умови для їх розвитку [3, с. 29].

Інтерактивне навчання дітей дошкільного віку – це специфічна форма організації освітньої діяльності, метою якої є забезпечення комфортних умов для взаємодії, за яких кожна дитина відчуває свої успіхи та, виконуючи певну інтелектуальну роботу, досягає високої продуктивності. Інтерактивні методи навчання забезпечують таке навчання, яке дає можливість дітям на занятті в парах, мікрогрупах або малих групах опрацьовувати навчальний матеріал, розмовляючи, сперечаючи та обговорюючи різні точки зору [3, с. 30].

Інтерактивна форма навчання дає змогу впроваджувати індивідуальний підхід до кожного слухача та учасника методичного заходу, а також дозволяє вибудувати суб'єкт-суб'єктивні взаємини не лише між освітянами закладу дошкільної освіти, а й між педагогами та їх вихованцями.

Освітній процес, в основі якого лежить інтерактивне навчання, організований таким чином, що практично всі діти виявляються залученими до процесу пізнання, вони мають можливість розуміти та рефлексувати з приводу того, що вони знають та думають. У процесі освоєння навчального матеріалу дошкільники здійснюють спільну діяльність, а це означає, що кожен вносить у роботу свій внесок, відбувається обмін досвідом, знаннями та вміннями. Причому це відбувається у доброзичливій обстановці та за взаємної підтримки один одного.

Інтерактивна діяльність передбачає діалогове спілкування, оскільки воно полягає у взаємодопомозі, взаєморозумінні і залучає до вирішення завдань спільними способами.

Організація інтерактивного навчання може відбуватися у різних формах. Наприклад, індивідуальна форма, що передбачає самостійне вирішення

поставленого завдання кожною дитиною; парна форма, що використовується для вирішення завдань у парі; при груповому підході діти поділяються на підгрупи; якщо завдання виконують усі учасники одночасно, ця форма називається колективна чи фронтальна; та найскладніша форма інтерактивного навчання – це планетарна [4, с. 216].

За планетарної форми група учасників отримує загальне завдання, наприклад, розробити проєкт; розбивається на підгрупи, кожна з яких розробляє свій проєкт, потім озвучує свій варіант проєкту; після цього обирають найкращі ідеї, які становлять спільний проєкт. Основна мета педагога застосовувати ту чи іншу комп'ютерну програму з урахуванням конкретних умов освітньо-виховного процесу, використовувати її зміст для розвитку пам'яті, мислення, уяви, мовлення у кожної дитини [4, с. 217].

Саме від педагогічної майстерності залежить те, як ненав'язливо та непомітно можна оживити освітній процес, розширити та закріпити отриманий дітьми досвід. Застосування комп'ютерної техніки та інформаційних технологій дозволяє також підвищувати мотивацію дітей до занять, навчати їх співпраці та нових форм спілкування один з одним та педагогами, формувати усвідомлену оцінку дитиною своїх досягнень, підтримувати позитивний емоційний стан дитини у процесі занять, підвищувати ефективність корекційної роботи.

Переваги використання інтерактивних технологій в освітньому процесі ЗДО незаперечні та підтверджуються власним практичним досвідом:

- ✓ представлення інформації на екрані комп'ютера або на проекційному екрані в ігровій формі викликає у дітей значний інтерес;
- ✓ несе у собі образний тип інформації, зрозумілий дошкільникам;
- ✓ рухи, звук, мультиплікація надовго привертають увагу дитини;
- ✓ стимулює пізнавальну активність дітей;
- ✓ надає можливість індивідуалізації навчання;
- ✓ у процесі власної діяльності за комп'ютером дошкільник набуває впевненості у собі;

✓ дозволяє моделювати життєві ситуації, які не можна побачити у повсякденному житті [5, с. 22].

Класифікація інтерактивних методів, які можуть використовуватись у роботі з дітьми дошкільного віку:

1. Індивідуальні:

– «Знайомство», «Кластери», «Синквейн», «Що можна робити?».

2. Парні, групові:

– «Рольова гра», «Синквейн», «Удвох», «Снігова куля», «Синтез думок», «Коло ідей», «Асоціативна квітка», «Бесіда-діалог», «Передбачення», «Показуха», «Перевтілення», «Казка навпаки», «Колаж».

3. Колективні:

– «Мозковий штурм», «Дебати», «Велике коло», «Ланцюжок», «Дерево рішень», «Вікторина», «Що, де, коли?», «Обери позицію», «Уявна картина».

4. Планетарні:

– «Метод проєктів».

Крім вищезгаданих інтерактивних методів навчання дітей дошкільного віку у практиці роботи активно використовуються такі: творчі завдання, робота в малих групах, навчальні ігри (рольові та ділові, ігри-імітації, ігри-змагання (старший дошкільний вік), інтелектуальні розминки, робота з наочними відео- та аудіо-матеріалами, тематичні діалоги, аналіз життєвих ситуацій тощо.

Таким чином, інтерактивне навчання на заняттях (у тому числі й інтегрованих) відбувається: у парах (2 дитини), у мікрогрупах (3-4 дитини), у малих групах (5-6 дітей) разом із вихователем.

При оцінюванні висловлювань дітей не варто вживати слово “правильно”, а використовувати на зразок: “цікаво”, “незвичайно”, “добре”, “чудово”, “оригінально”, що стимулює дітей до подальших висловлювань.

Як засвідчує аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, інтерактивні методи навчання поки що недостатньо використовуються в роботі закладів дошкільної освіти. Серед основних причин вкажемо наступні:

- звичка багатьох вихователів використовувати у роботі пояснювально-ілюстративні, монологічні методи, виявляти конформізм, беззаперечно підкорятися вимогам та принципам інших;

- недовіру педагогів до інноваційних діалогових методів, побоювання їх;

- дефіцит досвіду їх ефективного застосування, активного самовизначення, прийняття відповідальних рішень, надання переваги комусь (чомусь);

- побоювання виглядати в очах інших “білою вороною”, смішною, безпорадною, невмілою;

- занижена самооцінка, надмірна тривожність освітян;

- схильність до надмірної критики;

- невміння до гнучкого перевтілення, пристосування до нових умов та вимог;

- несформованість педагогічної рефлексії, здатності об’єктивно оцінювати себе, співвідносити свої можливості, бажання з вимогами часу [3].

Необхідність впровадження в освітній процес інтерактивних методів очевидна, оскільки сьогодні підвищуються вимоги щодо оновлення дошкільної освіти вихованців; відбувається диференціація та індивідуалізація освіти дітей дошкільного віку; змінюються вимоги до якості дошкільної освіти, її оцінка не лише за рівнем знаної підготовленості, а й елементарної життєвої компетенції випускників ЗДО, їх здатності застосовувати знання у своєму житті, постійно їх оновлювати та збагачувати.

Висновки. Отже, саме інтерактивне навчання розвиває комунікативні вміння і навички, допомагає встановленню емоційних контактів між учасниками освітнього процесу, забезпечує вирішення низки виховних завдань, оскільки вчить роботі у команді, тобто, у співтоваристві (спільному суспільстві

– разом), взаєморозумінні, вмінні аргументовано відстоювати свою точку зору, спостережливості, а також розвиває творчі здібності та фантазію.

Інтерактивне навчання дітей дошкільного віку – це специфічна форма організації освітньої діяльності, метою якої є забезпечення комфортних умов для взаємодії, за яких кожна дитина відчуває свої успіхи та, виконуючи певну інтелектуальну роботу, досягає високої продуктивності. Інтерактивні методи навчання забезпечують таке навчання, яке дає можливість дітям на занятті в парах, мікрогрупах або малих групах опрацьовувати навчальний матеріал, розмовляючи, сперечаючи та обговорюючи різні точки зору.

Література:

1. Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р., Мукачєво / Ред.кол. : В. Кобаль (гол.ред.) та ін. Мукачєво : МДУ, 2017. 213 с.

2. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ : методичний посібник / Г. Беленька, Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Маршицька, С. Нечай, Г. Орлова, О. Остряньська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; за заг. ред. Н. Гавриш. Харків : Мадрид, 2015. 220 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/10041/1/2.pdf>.

3. Кононко О. Активність як провідна характеристика особистісного становлення дошкільника. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. Київ–Житомир : Волинь, 2003. Кн. I. С. 29-41.

4. Литвиненко С., Ямницький В. Дитина і середовище : проблеми взаємодії . Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди : Науково-теоретичний часопис. Переяслав-Хмельницький, 2003. С. 215-220.

5. Печенко І. Окремі концептуальні засади соціалізації особистості в дошкільному дитинстві. Педагогіка і психологія. 2006. № 3 (52). С. 19-29.

Тетяна Лісовська

Доцент кафедри дошкільної освіти Миколаївського
національного університету ім. В.О. Сухомлинського
м. Миколаїв (Україна)

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Автором здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано практичне вирішення проблеми розвитку музичної культури у студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Успішність здійснення музичного виховання дошкільників багато в чому залежить від рівня професійної підготовки вихователів, розвитку їхньої естетичної та загальної культури, креативності, творчих здібностей, успішного засвоєння ними мистецько-естетичних дисциплін.

Ключові слова: професійна підготовка, вихователь, дошкільники, музичне виховання.

На етапі розвитку суспільства виховання духовно багаті особистості, здатної цінувати, зберігати і творчо засвоювати цінності культури є одним із головних завдань. Значущість формування особистості через культуру, залучення людини до культурних цінностей підкреслюється у філософських та психолого-педагогічних працях учених (Л. Виготський, О. Леонт'єв, М. Каган, С. Рубінштейн, Б. Теплов та ін.). Нині спостерігається дефіцит духовності серед молоді, причому високий рівень освіченості молоді не завжди збігається з рівнем розвитку їхньої особистісної культури.

Залучення до загальнолюдських, духовних цінностей, у тому числі – музичної культури, має особливу значущість для майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, оскільки саме в дошкільному віці у дитини починають формуватися уявлення про культурні цінності, накопичується досвід музичної діяльності, від якого багато в чому залежить її подальший розвиток, закладаються основи музичної та загальної культури.

Зауважимо, що поняття культура пройшло складний шлях історичного розвитку. Філософи та культурологи нараховують біля двохсот визначень. У

теорії культури виділяються духовний і матеріальний її пласти, вводяться поняття культура особистості та культура суспільства. За педагогічним словником, культура (від. лат. cultura – виховання, освіта, розвиток) – сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, котрі відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюються в результатах продуктивної діяльності. У вузькому розумінні культура – це сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування. Водночас під культурою розуміють рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності [13, с. 27]. Людина не лише розвивається на основі освоєння культури, але й поповнює її новими елементами, забезпечує її вдосконалення та розвиток. Культура виступає як історичний процес створення нових, довершених значень і сенсів. Саме засвоєння культурних цінностей є розвитком самої людини, становленням її як особистості [2]. Музичну культуру майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти розглядаємо як особистісну якість, що формується в музичній діяльності з опорою на розвиток емоційної чуйності на музику, музичного мислення та уяви, всіх компонентів музично-естетичної свідомості (естетичних почуттів, потреб, інтересів, смаків, ідеалів), що виявляється у ціннісному ставленні до музики та професійної музичної компетентності (наявності досвіду сприйняття музики, музичних знань та вмінь застосування в роботі з дітьми).

Музичне мистецтво стає одним із найважливіших інструментів визначення художньо-творчої, духовно-ціннісної та культурної спрямованості особистості. Музика є універсальною динамічною моделлю життя та загальнокультурного досвіду. В музичній діяльності – композиторській, виконавській, слухацькій – ми знаходимо своєрідні канали залучення до культурного надособистісного буття через розчинення індивідуального у всезагальному [4, с. 91].

Музичну культуру ми розглядаємо не тільки як оволодіння студентами – майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти – методичними засадами організації музичного виховання (методики вивчення пісні, організації сприйняття музики, гри на музичних інструментах, музично-ритмічних рухів тощо), але й у ліквідації прогалин власного музичного досвіду, що виникли в результаті масового музичного виховання в загальноосвітній школі. На сьогодні стає очевидним, що розвиток музичної культури майбутніх вихователів ЗДО – одне з найважливіших завдань організації професійної підготовки студентів цієї спеціальності. Надзвичайна роль музичної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти зумовлена насамперед своєрідністю діяльності вихователя – професійною багатогранністю, широким спектром виробничих функцій і типових завдань, до виконання яких готується майбутній фахівець, що навчається за програмою відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня.

На фахівця дошкільної освіти покладена відповідальна місія – увести дітей у світ людської культури, створити необхідні умови для всебічного гармонійного розвитку дошкільників, забезпечити успішність складного процесу формування особистості в дошкільному віці, сприяти розкриттю творчих нахилів і здібностей дітей. Тобто вихователь закладу дошкільної освіти повинен мати власний художньо-естетичний досвід, виявляти творчу активність, прагнути до творчого самовираження.

Натомість, мета дошкільного виховання – це, передусім, формування основ духовності особистості. Музично-педагогічна підготовка студентів як майбутніх фахівців дошкільної освіти повинна характеризуватись знанням елементарної теорії музики, історії музики, її основних видів, жанрів та стилів, розумінням музично-естетичних понять та усвідомленим використанням відповідної термінології, уявлень про творчість відомих українських і зарубіжних композиторів. Незважаючи на те, що в сучасних закладах дошкільної освіти зазвичай музичний керівник, і він прочитає будь-який нотний матеріал, володіння нотною грамотою вихователем лише розширить

можливості вирішення тих чи інших музично-освітніх завдань. Ми не маємо на увазі виконання складних пісень із акомпанементом, але гра простих співаночок – це цілком посилене завдання вихователя, який здобув вищу педагогічну освіту за спеціальністю «Дошкільна освіта». У цьому випадку, доречно згадати слова Д. Кабалевського, адресовані вчителю музики у школі, але які стосуються, як здається, кожному педагогу, котрий займається музичним вихованням дітей: «Він має любити музику, як живе мистецтво, котре йому самому приносить радість, він повинен ставитись до музики з хвилюванням і ніколи не забувати, що не можна викликати в дітях любов до того, що сам не любиш, зацікавити їх тим, чим сам не зацікавлений» [3]

Завдання педагогіки – виховувати нове покоління людей, котрі володіють творчим потенціалом. Система виховання та навчання, заснована на передачі знань репродуктивним способом, застаріла. Сьогодні виникла необхідність шукати більш ефективні методи та прийоми навчання, котрі допомогли б краще вивчати та аналізувати кожну дитину окремо як особистість і дитячий колектив у цілому, розкривати їхні можливості та здібності, виявляти творчий потенціал, створювати умови для її культурного музично-естетичного розвитку.

Перспективу подальшого дослідження ми бачимо у вивченні можливого взаємозв'язку музики та інших дисциплін естетичного циклу щодо розвитку музичної та загальної духовної культури студентів.

Література:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376.
2. Княжева І.А. Теоретико-методологічні засади розвитку методичної культури майбутніх викладачів педагогічних дисциплін в умовах магістратури : [монографія]. Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2014. 328 с.
3. Кабалевский Д.Б. Основные принципы и методы программы по музыке для общеобразовательной школы / Программа по музыке (с поурочной

метод. разработкой) для общеобразоват. шк. 1 – 3 классы. М.: Просвещение, 1983. С. 7 – 12.

4. Становлення художнього світовідношення майбутніх музикантів-педагогів у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ткач Марія Михайлівна. К.: 2004. 215 с.

Вікторія Кирилюк

Вихователь Комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок)

№155 Криворізької міської ради

**ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ
ЗАСОБОМ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА. ДОБІР ТВОРІВ ДИТЯЧОЇ
ЛІТЕРАТУРИ**

Постановка проблеми. У сьогоднішній час актуальним є питання естетичного виховання і розвитку естетичної культури підростаючого покоління. Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає прилучення дітей до естетичного досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою естетичного розвитку особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває осмислення конкретних питань естетичного виховання і естетичної діяльності та базових теоретичних засад формування естетичної культури особистості.

Основні напрямки освіти в Україні вимагають створення дошкільної освіти, важливим завданням якої є розвиток творчої особистості. Згідно з Національною доктриною розвитку освіти, одним із пріоритетних напрямків державної політики щодо розвитку дошкільної освіти є також естетичне виховання. Дошкільна освіта не може лишитись осторонь забезпечення високої естетичної освіченості та вихованості особистості, розвитку естетичних потреб і почуттів підростаючого покоління.

Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти розвиток естетичної вихованості дошкільників здійснюється за освітньою лінією «Дитина у світі культури» та передбачає «формування почуття краси в її різних

проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвиток творчих здібностей, формування елементарних трудових, технологічних та художньо-продуктивних навичок, самостійності, культури та безпеки праці» [1, с. 14].

Отже, актуальність дослідження зумовлена важливістю об'єктивного осмислення історичного досвіду; необхідністю критичного аналізу естетичного виховання дітей передшкільного віку засобами художнього слова з метою обґрунтованого використання їх у життєдіяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання естетичного виховання підростаючого покоління цікавили як педагогів і дослідників минулого: О. Духнович, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Русова, так і сучасності: І. Бабаніна, Б. Бегак, Н. Вітковська, Н. Волкова, К. Гавриловець, Т. Гаркуша, Н. Дідусь, Т. Єгорова, Д. Кабалевський, Н. Мойсеюк, М. Фіцула, В. Ягупов та інші.

На різних етапах розвитку дидактичної науки питання навчання дітей мовлення в процесі вивчення дитячої літератури перебували в центрі уваги багатьох дослідників (А. Богуш, Л. Березовська, Н. Водолага, В. Захарченко, А. Зрожевська, Н. Луцан, О. Монке, І. Попова, Л. Фесенко).

Успішне залучення дітей передшкільного віку до естетичних цінностей є однією з важливих умов, від якої залежить керівництво цим процесом з боку педагога. Ця робота трудомістка і вимагає від вихователя вміння систематично, і ненав'язливо залучати дитину до прекрасного, а також пронизувати життя дитини красою, в тому числі і красою мовлення. Педагог веде дитину від сприйняття краси, натхнений нею, до розуміння і формування естетичних уявлень, а також суджень та оцінок. Тому тема кваліфікаційної робота «Естетичне виховання дітей передшкільного віку засобами художнього слова. Добір творів дитячої літератури» є актуальною і необхідною для методики сучасної дошкільної освіти.

Мета статті - теоретично обґрунтувати та практично дослідити реалізацію педагогічних умов ефективного естетичного виховання дітей передшкільного віку засобами художнього слова.

Виклад основного матеріалу. У процесі становлення особистості з найдавніших часів особливе значення мало естетичне виховання. Здатність відчувати, сприймати, розуміти, усвідомлювати і творити прекрасне – це ті специфічні прояви духовного життя людини, що свідчать про її внутрішнє багатство.

Головна запорука успіху естетично-виховного процесу полягає у його відкритості для найрізноманітніших педагогічних ідей. Цей процес повинен бути спрямований на формування загальнолюдських і культурно-національних цінностей, сприяти зростанню інтелектуального та духовного багатства суспільства.

Естетичне виховання молоді є на сьогодні одним з актуальних завдань педагогічної науки. Естетичне виховання спрямоване на формування здатності сприймати дитиною прекрасне у навколишньому середовищі і мистецтві, на розвиток естетичних почуттів, суджень, смаків, умінь, творчих здібностей, потреби брати участь у створенні прекрасного в житті і художній творчості.

Основним завданням і наслідком естетичного виховання вважають формування естетичної свідомості – «форми суспільної свідомості, яка є художньо-емоційним освоєнням дійсності через естетичні сприйняття, почуття, судження, смаки, ідеали і виражається в естетичних поглядах та мистецькій творчості» [1; 3; 4]. Структуру естетичної свідомості складають естетичні сприйняття, почуття, судження, смаки, ідеал та естетика поведінки.

Найважливішим завданням естетичного виховання, на думку Н. Волкової є формування і розвиток естетичного сприйняття, яке складає основу естетичного почуття [5].

Деяку відмінність у визначенні завдань естетичного виховання знаходимо у працях Л. Кондрашової. На її думку, естетичне виховання – це цілеспрямований, організований процес формування здатності відчувати,

розуміти, оцінювати прекрасне у природі, мистецтві, громадському житті, діяти і жити за законами краси [5, с. 80].

Основну мету всебічного і гармонійного виховання І. Бабаніна визначає на основі завдань естетичного виховання:

1. Систематично розвивати естетичне сприймання, естетичні почуття та уявлення дітей. Усі види мистецтва, краса природи, побуту сприяють розвитку естетичного забарвленого сприймання. Воно завжди безпосереднє і породжує естетичні переживання – емоційну чутливість, хвилювання, захоплення, особливу зацікавленість.

2. Залучати дітей до діяльності в галузі мистецтва, виховувати в них потребу і звичку надавати елементів прекрасного побуту, природі, суспільним відносинам.

3. Закладати основи естетичного смаку, підводити до оцінювання найбільш доступних явищ життя і мистецтва [3, с. 3].

У процесі естетичного виховання формуються і розвиваються здатність людини до сприйняття і співпереживання, її естетичні смаки й ідеали, здатність до творчості за законами краси, до створення цінностей у мистецтві та поза ним (у сфері трудової діяльності, побуті, у вчинках і поведінці). Таким чином, естетичному вихованню властиві дві основні функції:

– формування естетично-цілісної орієнтації особистості;

розширення її естетично-творчих потенцій, які визначають місце естетичного виховання в суспільному житті та зв'язок з іншими видами виховної діяльності.

Важливим напрямом естетичного виховання дітей дошкільного віку є *художнє виховання* – виховання особистості засобами мистецтва, завданнями якого є: систематичний розвиток естетичного сприймання, почуттів і уявлень дітей; прилучення дітей до діяльності у сфері мистецтва, виховання прагнення вносити елементи прекрасного в побут, природу, власну діяльність; розвиток художньо-творчих здібностей у різних видах діяльності.

Ефективним засобом естетичного виховання дітей передшкільного віку вважаємо твори художньої літератури [3]. Відповідно заняття з художньої літератури різних видів мають різноманітний зміст та форми проведення: читання і розповідання казок, бесіда за їх змістом (фронтальні і групові заняття); читання оповідань, бесіда за їх змістом (фронтальні й групові заняття); заучування віршів (індивідуальні та індивідуально-групові заняття); ігри-драматизації (фронтальні, групові, індивідуально-групові заняття); етичні; узагальнювальні бесіди; прослуховування аудіозаписів творів художньої літератури та фольклору в акторському виконанні (фронтальні, групові та ін. заняття).

Висновки. На основі аналізу різних тлумачень поняття «естетичне виховання» дійшли висновку, що це поняття можна трактувати як педагогічний процес, спрямований на формування і розвиток естетичних почуттів, потреб сприймати, оцінювати прекрасне та творчо діяти у всіх сферах життя зокрема й у мистецтві. Структурними компонентами естетичного виховання є естетичне сприйняття, естетичні почуття, естетичні оцінки, естетичні потреби, естетичне судження, естетичні смаки та ідеали, естетика поведінки.

У дітей передшкільного віку основним засобом формування естетичної культури визначили художнє слово. Художня література є видом мистецтва, який за допомогою образів, емоційного зображення та наповнення безпосередньо впливає на почуття, створюючи у слухача відповідний емоційний настрій. Художнє слово – це найбільш гнучкий матеріал, за допомогою якого можна сформуванати естетичні почуття, судження, поведінку, смак, ідеали та переконання тощо. Художнє слово впливає на створення певних естетичних образів у поглядах дітей дошкільного віку.

Література:

1. Аліксійчук О. С. Морально-естетичне виховання молодших школярів засобами народної музики. Автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Київ : КПУ, 2000. 20 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Дошкільне виховання. 2021. № 7. С. 3–23.

3. Гавриловец К.В., Казимирская И.И. Нравственно-эстетическое воспитание. Минск : Нар. асвета, 1988. 128 с.

4. Основы эстетического воспитания: Пособие для учителя / Под ред. Н. А. Кушаева. Москва : Просвещение, 1986. 240с.

5. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. Київ : Радянська школа, 1988. 272 с.

Валентина Кондратюк

Вчитель-дефектолог

Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла-садок)
компенсуючого типу №147 Криворізької міської ради

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ НУМІКОН ДЛЯ ФОРМУВАННЯ

МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ З ООП

Ключові слова: Нумікон, візуальні сприйняття, абстрактне мислення, діти з ООП, корекційна спрямованість, пізнавальна мотивація.

Вступ. На сучасному етапі сьогодення дитина зустрічається зі значними потоками інформації та стрімким темпом життя, тому їй необхідно докладати величезних зусиль для запам'ятовування. У зв'язку з цим одне з найважливіших завдань корекційного педагога полягає в тому, щоб створити умови для самостійного розвитку, формування свідомої особистості дитини з ООП. Пізнавальна активність дошкільника є основою його пізнавальної мотивації та могутнім розвивальним механізмом творчості. Наразі розробка технологій виховання та навчання, нових підходів до змісту пропонуваного дошкільникам знань, спрямованих на перехід від репродуктивних до креативних ігрових дій. Щоб підтримати дітей у їхніх природних творчих прагненнях і проявах, важливо запропонувати їм такий матеріал, з яким вони можуть творити та фантазувати. Саме таким матеріалом являється "НУМІКОН". Нумікон - це сучасний метод, який націлений на вивчення

математики за допомогою практичного досвіду. Розроблений в Англії в 1996-1998 роках і зараз набуває все більшої популярності. Цей метод я використовую під час корекційних занять з дітьми, в яких виникають труднощі при вивченні математики, адже ми знаємо, що деякі математичні поняття для дітей з ООП - це абстракція. "Застосування Нумікону є вкрай важливим ефективним підходом до навчання усіх дітей, особливо тих, хто зіштовхнувся з абстрактним баченням системи чисел. Нумікон - це мультисенсорні завдання з використанням фігур, палиць, числового ряду і найголовніше - повсякденного досвіду. Гра поєднує усе: відчуття, розмови, читання та письмо". (Розетта Гетт, тренерка з Нумікону).

Виклад основного матеріалу: Метод НУМІКОН в роботі з дітьми з ООП.

НУМІКОН – це мультисенсорний метод. Він розвиває математичні навички, задіює сильні сторони дитини та залучає декілька органів чуття (зір, слух, дотик, рух, мову), що надзвичайно важливо та актуально для роботи з дітьми з ООП.

Спеціальна методика дає дітям можливість засвоїти основи математики в ігровому форматі.

Принцип наочності втілюється в Нуміконі повною мірою: яскраві різноманітні фігурки, що символізують числа, сприяють якісному засвоєнню основ математики, розвитку дрібної моторики, логічного мислення і пам'яті.

При навчанні за цією технологією зміст чисел стає доступним на рівні як зорового, так і тактильного сприйняття.

Нумікон – це набір логічних деталей. Основа Нумікону – різнокольорові шаблони з отворами, які демонструють числа від 1 до 10. Коли з фігурок побудувати ряд, можна побачити зв'язок між числами (на один більше, на один менше) та зрозуміти відмінність між ними. За допомогою таких шаблонів можна здійснювати такі дії як додавання, віднімання, визначати склад числа з двох менших.

До Нумікону входять рахувальні трубочки, які за розміром підходять до отворів у формах та використовуються для лічби чи для ігор.

Також навчальна дошка – призначена для розміщення елементів з набору, створення картинок.

Тактильний мішечок, в якому можна на дотик шукати та визначати різні предмети та форми.

До Нумікону входять лінійки, ваги, спінери, дощечки, навчальні картки, накладні картинки з цифрами та зображеннями.

Навчання за методикою Нумікон проходить поетапно:

- Перший етап – ознайомлення у грі. На цьому етапі недоречно акцентувати увагу на тому, що певна форма - це якесь число, а потрібно приділяти більше уваги сенсорним відчуттям.

Спочатку на занятті відбувалося знайомство з деталями Нумікону. Я зацікавлювала дітей яскравими фігурками, пропонувала уважно розглянути шаблони з отворами, погратися з ними, «помацати». Самостійно щось побудувати, нанизати на пальці чи олівці, занурити у пісок чи воду.

Пропонувала дітям підбирати деталі за кольором, заохочувала відшукати на дотик в «Чарівному мішечку», гратися з формами з заплющеними очима, порівнюючи та підбираючи фігуркам необхідні назви. Форми Нумікону використовувала у вже звичайних для дитини іграх та комбінувала з улюбленими іграшками. Наприклад, з трубочок та шнурка діти робили намисто, шаблони продавали в «магазині», робили бутерброди.

Ставила за мету те, що чим частіше дитина буде гратись з конструктором, тим швидше звикне і в подальшому буде використовувати набір як навчальний матеріал.

В процесі гри діти досліджували, що складові Нумікону відрізняються за кольором, розміром, формою та кількістю отворів. Це допомогло сформувати не тільки візуальні й тактильні відчуття про конструкції, а й закріпити образи, асоціації з відповідним числом. Я пропонувала дітям відшукати однакові деталі, відсортувати їх за кольором, показати найменшу та найбільшу, викласти невеличку картинку на дошці.

- Другий етап навчання Нумікон – конструктивний.

На цьому етапі я формувала в дітей усвідомлення того, що кожне наступне число більше попереднього на один отвір, тобто одиницю. Таким чином, відбувалася підготовка до освоєння операцій додавання і віднімання.

- Третій етап – розрахунковий.

Я пропонувала дітям погратися з пластиліном чи солоним тістом. Діти залишали відбитки різними кількостями отворів. Так вони на дотик знайомилися з числовим значенням кожної фігурки, поєднували їх з цифрою.

- Четвертий етап - етап операцій.

Пропонувала дітям з'єднати дві деталі та визначити на яку деталь тепер вони схожі, а щоб перевірити результат, діти можуть взяти деталь і покласти зверху «суми». З часом діти самі почали співставляти деталі, відчувати зв'язок між числом. Вони розуміли, що додавши до двійки одиничку, отримають трійку. І це легко можна перевірити та доказати, поставивши зверху відповідну деталь. Таким чином знайомила дітей з найпростішими прикладами складу чисел.

Завдяки цій навчальній методиці діти не лише знайомляться з арифметичними поняттями, а й розвивають пам'ять логіку, дрібну моторику рук, мовлення, уяву, фантазію, креативність та творчі здібності.

Додаткові рекомендації

щодо вивчення математики з дітьми з ООП

Щоб вивчення математики було ефективнішим, займайтесь з дитиною у повсякденному житті, у вільний від навчання час, але ненав'язливо. Звертайте увагу на числа в побуті, в навколишньому середовищі – рахуйте пташок, дерева, машини. Частіше запитуйте: «Скільки яблук ми купили?», «Скільки тарілок на столі?» та ін.

Використовуйте елементарні лічилки та віршики. Читайте казки, де фігурують числа.

Викладайте цифри з підручних матеріалів (макаронів, камінчиків, паличок), пишіть на піску, на асфальті.

В дитячій кімнаті можна розвісити картинки, плакати з цифрами. Важливо, щоб у доповнення до вправ з Нумікон, ви розмовляли з вашим малюком про рахунок, практикували його, а також тренувались розрізняти цифри. Прохайте дитину рахувати різні предмети навколо, включаючи отвори Нумікон. Звертайте увагу дитини на всі зображення чисел навколо нас у повсякденному житті - номери будинків, сторінок, телефонів, чисел на дорожніх знаках, рахунку у грі (наприклад, у футболі) і т.п.

Потрібно бути готовим до того, що ваша дитина буде експериментувати, придумувати свої власні ігри і загалом гратися фігурками, трубочками і дошкою. Якщо ваша дитина погрузилася з головою в свої експерименти з елементами Нумікону, можете бути певні, що вона навчається чогось цінного.

Виконання вправ з предметами, які можна відчутти руками, провокують розвиток образного уявлення у дітей. Можна сказати дитині: «Нехай твої пальці стануть твоїми очима» або «Спробуй подивитись на фігурки Нумікону в «уяві».

Дозвольте дитині багаторазово повторювати те, що в неї добре виходить. Це дуже важливо для почуття впевненості вашої дитини і для засвоєння нею свого світу математики.

Якщо дитина не справляється, ні в якому разі не сваріть, а навпаки, завжди підтримуйте, розповідайте та пояснюйте. Робіть все з позитивним

настроєм та любов'ю. Так непомітно математика сама ввійде в життя вашої дитини.

Література:

1. Розетта Гетт, Тоні Вінг. Розробники методу Нумікон – Оксфордський університет;
2. К.Л.Крутій, Л.С. Плетеницька Логіко-математичний розвиток дошкільників; З.: «ЛПС»,2002
3. К. Крутій, Т. Грицишина STREAM– освіта дошкільнят: виховуємо культуру інженерного мислення // Дошкільне виховання, 2016, №1,3-7.
4. І.А.Барташнікова, О.О.Барташніков Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей 5-6 років;Т.:Навчальна книга-Богдан, 2007

Ірина Лещенко

Директор комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок)
комбінованого типу №241 Криворізької міської ради

УПРАВЛІНСЬКЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті автор описує сучасні форми та методи управлінського забезпечення мотивації діяльності працівників закладу дошкільної освіти до професійного зростання і вдосконалення такі як проєкт «Ми – єдина команда», тимблдинг, елементи гейміфікації.

Ключові слова: *мотиваційне управління, мотивація, мотивуючий фактор, продуктивність, стимулювання, система мотивації, матеріальна винагорода, нематеріальний стимул.*

Якими б ефективними не були б рішення керівника ЗДО, успішний результат від них буде отриманий тільки тоді, коли вони вдало втілені у діяльність педагогами.

Розвиток сучасної системи освіти значною мірою визначається запровадженням у практику нових психолого-педагогічних досягнень у галузі

управління.

Однією з таких нововведень буде мотиваційне управління.

Мотивація, як функція управління – це процес, за допомогою якого керівник закладу спонукає педагогів діяти так, як було заплановано і організовано.

Отже, мотивацію дошкільного закладу можна трактувати як спонукання педагогів до дії.

Зрозуміло, що головним і, можливо, навіть основним мотивуючим фактором є заробітна плата, але на сьогоднішній день існує безліч інших факторів, які спонукають педагога працювати.

Готовність та бажання педагога виконувати свою роботу – один із ключових факторів успіху функціонування освітнього закладу.

У зв'язку з цим керівнику важливо знати, що спонукає педагогів до діяльності, які мотиви лежать в основі їх дій.

Всі люди, в тому числі й педагоги, працюють для чогось: одні прагнуть слави, інші – грошей, треті – мріють про кар'єру, четверті просто люблять свою роботу.

В наш час є велика кількість форм, методів, механізмів впливу на мотивацію людини, але при всій широті методів і форм кожен керівник повинен сам вибирати, яким чином стимулювати кожного педагога для виконання поставлених завдань.

Ключове місце у управлінні закладу займає визначення способів підвищення продуктивності, творчої ініціативи, методів стимулювання та мотивації працівників.

Для цього керівнику потрібно пам'ятати, що кожному педагогу потрібен індивідуальний підхід, і свій стимул для досягнення успіху. Це один з головних факторів, без якого мотивація набуває меж (кордонів) стандартної та стає менш ефективною. І тут очевидно, що керівник має бути щирим, а не байдужим до людей.

Специфіка мотивації та стимулювання педагогів дошкільних закладів

полягає в тому, що використовуються переважно матеріальні системи винагороди та мінімальна увага приділяється системам винагороди, що спирається на вищі потреби, такі як потреба у визнанні, потреба влади, потреби реалізації творчого потенціалу тощо.

Потреби – це бажання, прагнення певного результату, те, що надалі спонукає людину до певної діяльності. Найчастіше керівники дошкільних закладів при розробці та плануванні систем мотивації для педагогів, не враховують внутрішні спонукальні мотиви самих педагогів та його реальні потреби, що у результаті призводить до зниження стимулюючого ефекту реалізованих систем винагороди.

Неможливо директивно, насильницьким способом мотивувати своїх працівників.

Керівнику потрібно розробити систему мотивації – це спеціальні заходи, спрямовані задля внутрішніх цінностей і потреб людей, які працюють у дошкільному закладі. та програму мотивації в закладі - це систематизований комплекс заходів, що стимулює кадри не тільки до роботи, за яку здійснюється оплата, але, перш за все, до особливого відношення в плані виконуваних функцій, бажання працювати саме в цьому закладі, до досягнення видимих результатів у своїй діяльності.

Такою програмою мотивації для закладу дошкільної освіти може бути проект «Ми – єдина команда», в основу якого закладено організацію тимблдингових заходів, спрямованих на згуртування колективу.

Тимблдинг дає можливість по-новому поглянути на перспективи розвитку нового типу відносин між учасниками всього освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

Багато педагогів можуть сприйняти тренінг як хорошу можливість відпочити від роботи. Тут важливо роз'яснити всьому колективу, що тренінг теж своєрідна робота.

Від подальшого розвитку внутрішніх відносин між працівниками залежить ефективність роботи.

Важливим методом мотивації є планування їх кар'єри. Застосування цього методу створює в педагогів почуття «потрібності» і «приналежності» до закладу, допомагає позбавити працівника «перегорання» на посаді, а також впливає на зміст роботи.

На тлі підвищеної уваги до цієї проблеми особливу актуальність набуває питання стійкої мотивації персоналу. Саме тому потрібно визначити систему моральних та нематеріальних стимулів для збереження у ЗДО кращих співробітників, та поповнення закладу новим поколінням педагогів, здатним працювати в кризових умовах.

Для того щоб спонукати педагогів до самовдосконалення та самоосвіти, потрібно створити умови для задоволення їх мотивів та потреб через застосування елементів гейміфікації.

У зв'язку з цим потрібно розробити специфічну систему мотивування у виконанні завдань із саморозвитку у вигляді отримання бонусів за успішне проходження рівнів різної складності.

За підсумками успішної роботи педагоги можуть вибрати собі приз в обмін на бонус: квиток у драматичний театр, сертифікат у книгарню, сертифікат у спортивний клуб.

Слід зазначити, що одним із показників наявності здорового професійного середовища у ЗДО, мотивації педагогічної діяльності та професійного розвитку в колективі є постійна участь педагогів у конкурсах, як усередині дитячого садка, так і на інших рівнях.

Разом з тим треба звернути, що не всі педагоги однаково активно представляють свій досвід навіть на рівні саду. Як правило, це одні й самі педагоги. У цій ситуації необхідно визначити такі методи мотивації, які сприятимуть пробудженню творчої активності педагогів, залученню в інноваційний процес.

В сучасному світі ми йдемо шляхом зниження частки матеріальних винагород та збільшення частки нематеріальних стимулів, а також зростання ролі та ступеня участі педагога у функціонуванні діяльності всього закладу.

Ми повинні вибирати методи мотивації, що дозволяють найефективнішим способом розкрити таланти наших працівників. Тоді в педагогів переважатиме почуття задоволеності своєю роботою, яка відповідає їх установкам та очікуванням.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція від 21.12.2021);
2. Професійний стандарт «Вихователь дошкільної освіти» (від 20.10.2021 р.)

Надія Новікова

Вихователь – методист

Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла – садок)

комбінованого типу №80 Криворізької міської ради

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ КРАУДСОРСИНГУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті автор розглядає поняття «краудсорсингу», визначає її мету, проводить теоретичний аналіз досліджень «краудсорсингу», визначає її особливості і сучасність інформаційних технологій, соціальних мереж, інформаційних ресурсів з їх опануванням і впровадженням у практику.

В наш час освіта зазнає впливу нових викликів, винаходів та новітніх технологій. Сучасні освітні технології використовують різноманітні способи залучення краудсорсингу для прямого чи опосередкованого навчання.

Ключові слова: *краудсорсинг, освітні технології, навчання онлайн, стратегії краудсорсингу, сучасні батьки, навчальна діяльність.*

Головним завданням державної освітньої політики України є забезпечення сучасної якості освіти. Система дошкільної освіти, як зазначено в Законі України «Про освіту», є першою сходинкою в системі безперервної освіти, що висуває підвищені вимоги до якості освіти у ЗДО. У оцінці якості

дошкільної освіти, визначення рівня навчальних досягнень вихованців не є критерієм, тому в сучасних умовах актуальним є завданням розробки ефективного інструменту, який міг би «вимірювати» якість умов надання освітніх послуг, незалежно від типу і спрямованості діяльності ЗДО, регіональних особливостей, місцевих умов.

З урахуванням реалій сьогодення та дії правового режиму воєнного стану, питання щодо створення безпечного, комфортного, інклюзивного середовища для всіх учасників освітнього процесу й підвищення якості освітньої діяльності закладу дошкільної освіти залишаються пріоритетними і надалі. Окрім того, особлива увага приділяється роботі з батьками й налагодженню тісної комунікації між усіма учасниками освітнього процесу.

Використання краудсорсингу (від англ. «Crowd» – натовп і «source» – джерело) в освітньому процесі – це один із сучасних напрямів у дошкільній освіті, який допомагає педагогу урізноманітнити форми підтримки освітнього процесу, підвищити якість роботи з батьками вихованців, а також популяризувати діяльність вихователя групи і дошкільного закладу в цілому. Переваги використання у взаємодії з сім'ями вихованців полягають в наступному:

- мінімізація часу доступу до інформації;
- можливість педагога продемонструвати будь-які документи, фотоматеріали;
- забезпечення індивідуального підходу до батьків вихованців;
- оптимальне поєднання індивідуальної і групової роботи з батьками;
- зростання обсягу інформації;
- оперативне отримання інформації батьками;
- забезпечення діалогу педагога і батьків групи;
- оптимізація взаємодії педагога з сім'єю і школою.

Робота в даному форматі веде до побудови моделі управління якістю освітніх послуг, підвищенню компетентності педагогів, готовності дошкільного закладу і сім'ї до вирішення актуальних проблем виховання дошкільнят. Цілеспрямований системний інформаційний вплив, спрямований на батьківську

громадськість, з використанням краудсорсингу дозволяє значно підвищити ефективність взаємодії закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи.

Якість освітнього процесу в ЗДО – це керований процес, це результат діяльності як одного педагога, так і всього педагогічного колективу, який визначається такими позиціями:

- як дитина у дошкільному закладі реалізує своє право на індивідуальний розвиток відповідно до вікових можливостей;
- як організований освітній процес у дошкільному закладі (режим, вибір програм і технологій, забезпеченість посібниками, система підвищення професійного росту педагогів через різні форми методичної роботи, тощо);
- які умови створені для освіти дитини (розвиваюче предметно-просторове середовище, орієнтоване на ціннісний розвиток дитини; позитивний мікроклімат в співтоваристві; система стимулювання якісної освітньої діяльності, творча спрямованість педагогічної діяльності педагога і педагогічного колективу ЗДО; орієнтація на освітні потреби і запити сім'ї; систематичне колективне обговорення стану освітнього процесу та прийняття відповідних рішень тощо).

Відбувається пошук інноваційних та ефективних технологій партнерської взаємодії педагогів ЗДО з сім'єю. Технологія краудсорсинг – це інноваційний механізм управління зворотним зв'язком між дошкільним закладом, суспільством, сім'єю. Саме поняття зворотного зв'язку може бути наповнене новим змістом, в застосуванні нових парадигм, адекватних розвитку соціальних і комунікативних процесів. Застосування механізму краудсорсингу дозволить досягти узгодження інтересів всіх учасників освітніх відносин, залучення необхідних людських, інноваційних ресурсів для підвищення ефективності управлінських рішень, комфортності умов навчання.

Вважаємо, що максимально ефективною і найменш витратною для дошкільного закладу є технологія краудсорсинг – залучення до вирішення тих чи інших проблем дошкільної освіти широкого кола осіб для використання їх

творчих здібностей, знань і досвіду на добровільних засадах із застосуванням інформаційно – комунікаційних технологій.

Застосування цієї технології у непростих соціально – економічних умовах, які переживає Україна, дозволить економити значні фінансові ресурси і отримати сучасний освітній результат.

Використання краудсорсингу в освітньому процесі – це один із сучасних напрямів у дошкільній освіті, яке допомагає вдосконалити освітній процес ЗДО, підвищити якість роботи з батьками вихованців, а також популяризувати діяльність дошкільного закладу.

Основним механізмом реалізації інновації є вирішення наступних завдань:

- розробка та впровадження нормативно-правових документів, що регламентують діяльність у сфері мережевого партнерства дошкільного закладу та суб'єктів громадськості та педагогічного співтовариства з метою концентрації ресурсів і координації дій щодо підвищення якості дошкільної освіти;

- розробка педагогічних продуктів, які виконуються в рамках основних напрямів інноваційного проекту і орієнтованих на вирішення проблем, що вимагають експериментальної перевірки;

- організація діяльності педагогів – новаторів у сфері застосування технологій краудсорсингу в освітньому процесі дошкільної освітньої організації;

- підтримка педагогів дошкільного закладу, що реалізують технології краудсорсингу;

- створення партнерської мережі з суб'єктами громадськості та педагогічної спільноти, що забезпечує концентрацію і ефективне використання зовнішніх ресурсів;

Для закладів дошкільної освіти:

- отримання експертної оцінки своїх компетенцій;
- розширення аудиторії та сфери свого професійного впливу;

- можливість стати генератором нових освітніх тенденцій;
- зниження витрат в реалізації освітньої політики;
- виключення ризику незатребуваності освітнього продукту;
- ліквідація розриву між традиційними і інноваційними підходами до управління освітньою системою в закладі, проектування освітнього процесу;
- розвиток професійної компетентності педагогічних працівників дошкільного закладу у процесі оцінки якості дошкільної освіти та управління якістю відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти;
- ведення різних інструментів і процедур оцінки якості дошкільної освіти в ЗДО буде супроводжуватися підвищенням інформаційної прозорості діяльності освітньої системи закладу, розвитком механізмів зворотного зв'язку;

Напрями освітнього краудсорсингу можуть бути представлені різноманітним моделям, що охоплює всі стадії освітнього процесу від простих до складних (моделі освітнього краудсорсингу).

Активна взаємодія з сім'ями вихованців – важливий і обов'язковий напрям діяльності дошкільного закладу в рамках реалізації Базового компоненту дошкільної освіти, що має своєю метою усвідомлене включення батьків в єдиний, спільний з педагогами процес розвитку дитини. Реалізація даної мети дозволила значно підвищити ефективність освітнього процесу та надання якості освітніх послуг.

Задля забезпечення ефективності комунікації з батьками, вихователями й усіма, хто задіяний в освітньому процесі, наш заклад дошкільної освіти обрав оптимальний для здійснення кожного конкретного завдання канали комунікації:

- Створили інформаційно-просвітницький простір на платформі Google Classroom #ОнлайнСадок80КР за напрямками Базового компоненту дошкільної освіти для батьків та інших членів родини, які беруть участь у вихованні дитини.

– Організували зворотній зв'язок з батьками дітей, через веб – сайт закладу (<https://olimpiec.dnepredu.com/>), програми Viber де створені спільноти по кожній віковій групі, Telegram та соціальні мережі Instagram (detsad.olimp80) і Facebook (Комунальний заклад дошкільної освіти 80) для отримання інформаційно-освітніх та психолого-педагогічних послуг з питань стану здоров'я дитини, особливостей навчання, виховання, розвитку дітей, розміщено завдання і рекомендації для батьків щодо роботи з дітьми, відповідно до їхнього віку.

Дотримуючись принципу партнерства з метою створення дієвої системи взаємної відповідальності за виховання дітей, збереження їх фізичного, психічного, духовного здоров'я, підготовки до успішної реалізації життєвих планів, залучали батьків разом з дітьми брати активну участь в різноманітних конкурсах, акціях, челенджах, благодійних заходах тощо.

При виборі форм роботи з родинами вихованців враховували їх життєву компетенцію, соціальний і освітній рівень, кількість дітей в сім'ях та їхню стать, віковий склад і повноту родин, домінуючу роль матері чи батька та інші фактори.

Сучасні батьки – грамотні, поінформовані, але разом з тим дуже зайняті, і обмежені в часі для отримання великого обсягу інформації. Зайнятість батьків є однією з основних проблем взаємодії дошкільного закладу з сім'єю. Тому особливої актуальності набуває пошук таких моделей взаємодії сім'ї та дошкільного закладу, які забезпечать всебічний розвиток особистості дитини. Краудсорсинг сьогодні може стати найважливішим інструментом соціалізації в умовах переходу від традиційних суспільств (society) до мережевих спільнот (community).

За своєю суттю в освітньому процесі, краудсорсинг є інноваційним механізмом управління зворотним зв'язком між педагогами дошкільного закладу, соціумом, сім'єю, бо за допомогою сучасних інформаційних технологій, таких, наприклад, як інтернет, їх користувачі можуть висловлювати думки, вступати в дискусії та пропонувати ідеї для вирішення

найрізноманітніших питань. Саме поняття зворотного зв'язку наповнене новим змістом. Залучення батьків як представників громадського управління для оцінки якості освітнього процесу цілком правомірно.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Наказ МОН України від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція)»)
2. Закон України «Про дошкільну освіту». Відомості Верховної Ради України. 2001. № 49. Ст. 259.
3. Лист МОН від 02.04.2022 №1/3845-22 «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні»

Ганна Останіна

Доцент, кандидат філологічних наук КДПУ

ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ОСНОВ СВІТОГЛЯДУ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто значення художньої літератури як потужного засобу формування духовно-моральних основ світогляду дитини старшого дошкільного віку. Одна з основних проблем – побудова системного організованого процесу формування найважливіших світоглядних якостей дошкільника; необхідність створення наукового та педагогічного підходів до планування навчально-виховної роботи в даному аспекті дослідження. Акцентовано увагу на важливих емоційно-чуттєвих умовах морального виховання дітей старшого дошкільного віку. Встановлено, що важливим засобом для формування духовно-моральних основ світогляду дошкільника є казка з високою мораллю.

Ключові слова: дошкільна освіта, свідомість, духовна свідомість, пізнавальна діяльність, національна культура, культура різних народів світу.

Концептуальна ідея програми «Українське дошкілля» відповідає стратегічним завданням сучасної дошкільної освіти: формування основних духовно-моральних якостей дошкільників, розширення кола уявлень дітей про звичаї, традиції та культуру українського народу. Освітня лінія «Дитина у світі культури» є однією з пріоритетних і передбачає розвиток словесно-логічного мислення дитини, засвоєння моральних норм і правил соціальної поведінки та вміння проявляти особистісну емоційну позицію. Закон України «Про дошкільну освіту» (стаття 7. Завдання дошкільної освіти) визначає розвиток системи дошкільної освіти, яка забезпечує виховання і навчання дитини: «виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин та рідної мови, національних цінностей Українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля» [1]

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вирішення проблеми формування духовно-моральних основ світогляду дитини старшого дошкільного віку, побудови системного організованого процесу формування найважливіших моральних категорій засобом художнього слова.

Традиційно на кожному інтегрованому занятті вихователь розв'язує завдання ознайомлення дошкільнят з українською культурою. Однак в означеній освітній лінії не менш важливим є уявлення випускника закладу дошкільної освіти про різноманітність довкілля і світу людей.

Визначне місце у розвитку дитячої літератури належить І. Франку, який був основоположником методичного розуміння дитячої казки, дбав про її національний колорит та цікавився усною народною творчістю різних народів світу.

У програмі розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» виокремлено додаток «Орієнтовний перелік художніх творів», де казку Івана Франка «Коваль...» рекомендовано читати дітям старшого дошкільного віку (шостий рік життя).

В основу «Ковалю Бассіма» лягла справжня арабська казка, яку кілька разів перекладали в Західній Європі. І. Франко 1894-го р. придбав у віденському антикваріаті Гагенівський одинадцятитомник, а разом із ним і цю казку, і «новелку про побитого султана» («Пісня Бассіма», XI част.). Розповідь зазнала оригінальних розширень і скорочень джерела, обросла авторськими доповненнями.

Головний герой поеми-казки багдадський коваль Бассім все своє життя боровся за незалежність, права людини і свободу. Іван Франко відніс дію своєї поеми до славного Багдаду, міста на берегах «бистрого Тігрису». Час дії показовому невизначений: «тому літ не сто, не двісті». Події «Ковалю...» відбуваються за правління халіфа з династії Аббанедів славнозвісного Гаруна Ар-Рашида, кордони держави якого сягали Індії й Китаю. При першодруку автор спеціально підкреслив приміткою: у дійсності, як довели історики, він не був ідеальним правителем, а радше азійським тираном (знищив увесь рід свого візира-реформатора Джіафера і його самого – цей історичний факт обігрується у поемі). Й усе-таки в східну традицію Ар-Рашид увійшов як блискучий правитель. Адже, будучи сам непоганим поетом, він утримував при дворі багатьох митців, котрі й склали про нього багато компліментарних творів. Узагалі ж «типологія» очільників держави позначилась у поемі «еретичним» міркуванням митця про східні риси української ментальності.

Дієвим прийомом, що дозволить підтримувати пізнавальну діяльність дітей старшого дошкільного віку, може бути заповнення карти у формі схеми світу з схематично нанесеними контурами країн Сходу і Заходу. Робота починається з символічного заповнення карти фломастерами, обговорення культури двох різних народів. Саме тут доцільно буде скористатися проектним методом «Культура різних народів світу», що дозволить виявити індивідуальне та загальне в історичному розвитку і культурах різних народів світу. Такий підхід надає можливість відчутти дошкільнику всю різнобарвність оточуючого світу, подібність і відмінність між народами незважаючи на різницю у вірі, поглядах, мові тощо. Завдання вихователя не лише пробудити національну самосвідомість

дошкільника, а сформувати думаючу особистість, що здатна до творчого розкріпачення та креативного мислення. Це своєрідний шлях руху особистості до свободи вибору, до власного духовного світу.

В аспекті дослідження цінною є думка О. Ковшар щодо змісту творчої діяльності у розвитку особистості дошкільника: «Так, індивідуальній творчій діяльності на занятті обов'язково повинна передувати колективна творчість, за якої дитина поступово здобуває необхідні для творчості вміння і навички в найсприятливішій для цього ситуації. Адже колективне творення, спрямоване і кероване вихователем, завжди закінчується успішно, що приносить дітям особливе задоволення, віру у свої можливості та бажання повернутися до діяльності ще... Ця форма організації цінна багатоваріантністю вирішення творчого завдання, що позитивно впливає на розвиток швидкості, гнучкості й оригінальності мислення дошкільників» [2, с. 497].

У «Ковалі» знайдемо виразні картини релігійної заповзятливості мешканців арабського Сходу, житейських справ і подробиць буття верхів та низів. Так, халіф Гарун у казках «Тисячі й одній ночі» й у Франка залюбки надягає простий одяг і шукає пригод у нічному місті-мільйоннику. Східний «кисмет» (доля) під час однієї мандрівки інкогніто привела халіфа з вірним візирем у господу Бассіма. Цим почалося сюжетне змагання псевдокупця халіфа й коваля. У цій грі з носієм нічим і ніким, окрім Аллаха, не обмеженої влади безжурний заводіяка Бассім розкрився як прибічник східного варіанту гедонізму, людина, що вміє здобути щоденний «кейф» за скрутних обставин. Тобто події та явища поеми-казки виступають як «гра» навколо важливих речей сьогодення, завдяки чому дошкільник пізнає світ серцем, отримує можливість відверто демонструвати власне розуміння понять «добра і зла», «волі і рабства», «гуманності і жорстокості».

Твір формує як соціальні вміння дошкільника, так і основні категорії моральної свідомості: честь, гідність, обов'язок, справедливість, відповідальність, свободу вибору. Біда, змінивши суспільне становище головного героя твору, подарувала Касиму «повздержливість» щирого жебрака,

дала змогу оздоровити душу, виховати філософське, більш мудре, ставлення до дійсності. На нашу думку, такий транспозиційний художній модус орієнталізму найкраще відповідав вимозі поступовості у засвоєнні екзотичних реалій і архетипів Сходу українським читачем, тим більше маленьким.

Поєма-казка майстерно сполучила пригодницький характер та суспільно-політичні міркування, гумористично-іронічні й сатиричні конотації. Зокрема, актуальні проєкції «Ковалю...» спрямовано проти деспотизму правителів, жорстокості їх репресивної машини. Малюючи багдадських урядовців, особливо суддів, письменник надавав поємі-казці нового соціально-викривального спрямування.

Збережена відповідно до першоджерела, майстерно та з гумором виписана у творі казкова перипетія кількаразового випробування героя. Бассім змушений послідовно міняти свій фах із ковалю на банника, потім стати фальшивим возним, а згодом і стражником-більдаром.

Арабська казка І. Франка засвідчила творення нового типу ідейно-художньої цілісності з задіяними орієнтальними екзистенційним і етологічним первнями поємного жанру. Це картини багдадського життя: базар і товари, міський фольклор у вигляді пісень Бассіма, праця рибалок, вияви східної гостинності та традиційне в орієнтальному світі покарання – побиття по п'ятах (щоправда, били не батогами, а палицями). Надзвичайного східного колориту поємі-казці надають авторські примітки із тлумачення значень іншомовних слів: «Аллах. – по-арабські бог», «візир – міністр», «Коран – святе письмо», «більдари – сторожі» та ін. У такий спосіб поповнюється новими словами мовна «скринька» малечі. Слова з предметним значенням можна пояснити прийомом демонстрації малюнка або макета, а слова з абстрактним значенням можна пояснити за допомогою гру-міркування «Добери синонім», де один і той самий предмет буде називатися різними словами.

Свіжа й суб'єктно-образна структура поєми представлена колоритною постаттю бідолашного Бассіма, якому поступаються халіф із візирем. «Східна» творчість Івана Франка у жанрі поєми-казки постає у контексті розвою

літератури самобутнім ідейно-естетичним явищем, що екстраполювало на орієнтальну сюжетну матрицю авторські вигини філософської думки, іронічно-сатиричну образність важливого соціального й суспільного характеру, самобутні гумористичні підходи.

Встановлено, що потужним засобом впливу на формування духовно-моральних основ свідомості дитини старшого дошкільного віку є казка, що виховує та розвиває гуманні почуття, духовну свідомість, ціннісне ставлення до дійсності. Поема-казка Івана Франка здатна спрямувати думки дошкільника до розуміння моралі як явища культури, основних категорій етики та моральної свідомості. Провідними методами і прийомами формування духовно-моральних основ свідомості дитини старшого дошкільного віку виступили: проєктні методи; показ натуральних предметів або малюнків, макетів; гра-міркування «Добери синонім». Перспективи подальших досліджень вбачаємо в методичних розробках, наданні практичного інструментарію для вивчення формування духовно-моральної свідомості дошкільника та розвитку основних категорій моралі засобами художньо-мовленнєвої діяльності.

Література:

1. Закон про дошкільну освіту <https://zakon.help/zakonodavstvo-ukraini/2628-14>
2. Ковшар О. В. Організація мовленнєвотворчої діяльності як засіб розвитку особистості дошкільника. Педагогіка вищої та середньої школи: зб.наук.праць, 2011. Вип. 33. С. 493 – 497.

Світлана Тесленко

Кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри початкової та дошкільної освіти,
Миколаївського національного університету
імені В.О. Сухомлинського

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ

Обґрунтовано неподільність професійної культури майбутнього вихователя на загальну і спеціальну. Професійна культура це складне, інтегративне соціально-психологічне утворення в структурі особистості педагога. Воно зароджується в системі відношень до природи і соціального середовища, визначає світоглядні орієнтири, ціннісні установки, загальну концепцію життєвих прагнень і позицій, а також відповідних якостей.

Ключові слова: професійна діяльність, професійна культура, соціальний та особистісний феномен.

Професійна діяльність в умовах нестабільності та хронічного страху втрати робочого місця потребує від особистості додаткової протидії прискореними темпами професійного вигорання, підвищення стресостійкості. Швидкі темпи науково-технічного прогресу спонукають фахівця до безперервного навчання впродовж життя тощо. Необхідністю вирішувати окреслені вище проблеми пояснюється зростання в сучасній науці інтересу до теоретичних та практичних аспектів професійної культури як запоруки ефективної професійної самореалізації майбутнього фахівця [4].

Сучасному закладу дошкільної освіти обхідний фахівець, який забезпечуватиме гармонійний розвиток особистості дитини, що визначено пріоритетним у Базовому компоненті дошкільної освіти. Виникає потреба саме в гуманістично спрямованих та конкурентоспроможних фахівцях спеціальності «Дошкільна освіта», які готові кваліфіковано здійснювати педагогічну діяльність в умовах закладу дошкільної освіти та досягати високого професійного рівня [4].

Стратегія сучасної системи вищої освіти полягає у професійній підготовці фахівців нового рівня, здатних до професійної самореалізації, самовираження та саморозвитку.

Актуальність дослідження формування професійної культури майбутніх вихователів як необхідної якості зумовлена законом України «Про освіту», оновленому законі України «Про вищу освіту».

Формування професійної культури майбутніх вихователів в освітньому процесі вищої педагогічної школи досліджувалося на основі культурологічного (Л. Бенін, В. Біблер, Є. Бондаревська, Л. Ісаєв, Л. Коган, В. Сластьонін, А. Флієр), системного (А. Авер'янов, В. Афанасьєв, І. Блауберг, В. Беспалько, Д. Гвишиані, Ю. Конаржевський, Н. Кузьміна, В. Садовський, Є. Юдін), особистісно зорієнтованого (Ю. Бабанський, І. Бех, О. Бондаревська, І. Дичківська, І. Зязюн, І. Котов, І. Кон, В. Лутай, О. Пехота, О. Пометун, О. Попова, П. Решетніков, В. Серіков, С. Сисоєва, Г. Селевко, А. Фурман, І. Якиманська), аксіологічного (І. Бех, Л. Бенін, Г. Вижлецов, Б. Гершунський, В. Ільїн, Л. Ісаєв, В. Сластьонін), синергетичного (В. Аршінов, В. Бранський, В. Віненко, О. Князева, В. Кремень, І. Пригожин, Н. Таланчук, М. Федорова, Г. Хакен), компетентісного (І. Зимня, А. Маркова, Н. Селезньова, А. Хуторський, С. Шишов) підходах.

Дослідження полягає у доведенні важливості складової професійної культури майбутніх вихователів.

Професійна культура майбутнього вихователя має свою специфіку. Серед її елементів можна виділити наступні: прогнозування, інтерпретація соціальних явищ і завдань у цілі і завдання діяльності; усвідомлення професійної культури як шлях до успіху; використання професійної культури з різноманітними формами діяльності; аналіз досягнутого результату, пов'язуванням його з висунутими цілями і завданнями професійної культури. Як було зазначено вище, професійна культура майбутнього вихователя є складовою його загальної культури, точніше утворенням у цілісній структурі особистості, що характеризує всю сукупність відносин у сфері педагогічної діяльності та відповідний розвиток індивідуальних професійно значущих здібностей, розумових, психологічних та фізичних якостей, мотиваційної сфери, забезпечує високу якість і позитивне ставлення до професійної діяльності. Отже, ми можемо окреслити найбільш характерні риси професійної культури майбутнього вихователя: наявність здібностей до професійної діяльності, розвиток яких сприяє вихованню культури, в результаті якої майбутній

вихователь здатний відчувати й розуміти оточуючих; сформованість професійної культури, що впливає як на загальний розвиток людини, так і на її внутрішній світ і є основою загальної культури; наявність професійно-культурних навичок і умінь; розвиток емоційної сфери, без якої неможливий розвиток духовної культури особистості, засвоєння цінностей суспільного буття тощо.

Дошкільне дитинство – психологічно унікальний період, у якому відбувається становлення уявлень дитини про можливі засоби спілкування з дорослими та однолітками, засвоюються основні правила та способи передачі інформації співрозмовнику про свої потреби, бажання і ставлення до нього в певній ситуації взаємодії. Тому важливу роль відіграє готовність вихователя організувати подієву спільність із дитиною, що сприяє становленню особистості та її прогресивному гармонійному розвитку[2].

Одним із основних чинників розвитку особистості в дошкільному віці є всебічний розвиток. Професійна культура людини – це ніби своєрідна візитна картка, це показник рівня освіченості людини, бо від того, наскільки грамотно людина висловлює свої думки, почуття, переживання, досягає взаєморозуміння, залежить її успіх як у повсякденній, так і в професійній діяльності [6].

Особливо важлива ця думка щодо професійної культури майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти (ЗДО), який працює з дітьми дошкільного віку, бо саме від рівня її розвитку в педагога залежить комунікативний розвиток дітей. Вимоги до знань, умінь, дій і особистісних якостей майбутніх вихователів ЗДО чітко представлені в Стандарті вищої освіти України. Як зазначено в «Стандарті вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта»» ціль навчання – підготовка фахівців здатних розв'язувати складні завдання дошкільної освіти, що потребують досліджень та/або інновацій.» [5].

Також у змісті Стандарту вказується, що майбутній вихователь ЗДО повинен виявляти, ставити й вирішувати проблеми, бути здатним: до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, організовувати освітній

процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій, здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей раннього і дошкільного віку, зокрема, дітей з особливими освітніми потребами, розробляти і реалізовувати дослідницькі та інноваційні проекти у сфері дошкільної освіти, організовувати науково-експериментальну та методичну діяльність в системі дошкільної освіти тощо [5]. Таким має бути вихователь ЗДО, бути не тільки педагогом для дітей дошкільного віку, організатором дошкільної справи, а й людиною з розвинутою комунікативною культурою, доброзичливою, тактовною.

На нашу думку, тільки створивши умови, сприятливі для розвитку особистості, можна визначити її приховані здобутки й розвинути необхідний рівень професійної культури майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. Одним із важливих напрямів такої роботи є формування та розвиток професійної культури майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти загалом як суб'єктів навчання, виховання та розвитку наступних поколінь і вихователів ЗДО зокрема як суб'єктів педагогічної діяльності на початковому етапі освіти.

Таким чином, професійна культура забезпечує необхідний рівень виконання професійних функцій та перспективи самовдосконалення професійної культури майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти у майбутньому. Виявляється вона через єдність особистісних та професійних якостей майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, ступеня рівня, що сприяє соціальному й духовному розвитку за умов входження у вітчизняний та європейський освітній простір. Сьогодні є потреба у вивченні, визначенні й аналізі саме цього комплексу якостей, які формуються у процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти є основою успіху у професійній діяльності майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти.

Література:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. К.: Либідь, 1997. 376 с.
2. Коновалова К. І. Формування професійної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського; Криворізький держ. пед. ун-т. Одеса, 2018. 20 с.
3. Різник Л. Окремі аспекти формування професійної культури майбутніх соціальних педагогів [Електронний ресурс]: Наукові конференції. / Любов Різник. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/87>.
4. Синергетика і освіта: [монографія] / за ред. В. Г. Кременя. Київ: Інститут обдарованої дитини, 2014. 348 с.
5. Стандарт вищої освіти України підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти магістра з галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 012 «Дошкільна освіта». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/05/2020-zatverd-standart-012-m.pdf>.
6. Харківська А. І. Критеріальний апарат розвитку комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах магістратури. Науковий журнал «Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського». Кременчук, 2020. Випуск 2/2020 (121). С. 11–16.

Катерина Чех

Вихователь, КЗДО№128

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА : СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У цій статті проаналізовано актуальні тенденції розвитку сучасного дошкільної освіти, визначено, що відбуваються сьогодні у дошкільній сфері перетворення обумовлені актуальними запитами суспільства, сучасними

викликами та проблемами. Необхідність відновлення традиційних підходів до виховання підростаючого покоління у відповідь зміни умов соціуму і специфіку «нового покоління» дітей. Ключову роль цьому процесі відводять професійній компетентності педагога, як головного суб'єкта освітнього процесу, характер його взаємодії з вихованцями. Формування соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку.

Ключові слова: *дошкільна освіта, освітній процес, педагог дошкільної освіти, професійні компетенції.*

Вступ. Глобальні зміни, що мають місце у сучасній системі освіти дітей дошкільнят, зростання кількості різних модифікацій дошкільних освітніх програм, перетворення у технології взаємодії суб'єктів освітнього процесу, оновлення змісту та форм підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів обумовлені необхідністю постійного внесення змін до процесу виховання у зв'язку з запитамі суспільства, що стрімко змінюються, актуальними та нагальними потребами дітей та батьківства.

Перетворення, що відбуваються в сучасному соціумі, кидають виклик системі освіти всіх щаблів, зокрема, дошкільної освіти. Першочерговим стає завдання забезпечення особистісно-орієнтованої моделі взаємодії з дітьми, збереження фізичного та психологічного здоров'я кожного вихованця. Безумовно, будь-який дошкільник потребує якісної освіти, формування соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку, планомірному вихованні, виборі адекватної освітньої траєкторії та перспективному, гармонійному та сприятливий розвиток усіх сфер особистості. Потрібно забезпечити доступ до справедливого та рівного розвитку дитини, дуже важливо щоб діти були готові до початкової освіти. Базовий компонент — Державний стандарт дошкільної освіти виконати його означає забезпечити умови, за яких кожна дитина ростиме щасливою та стане успішною. Для цього ми, дорослі, маємо усвідомлювати, що кожна дитина — особлива, тож потребує індивідуального підходу, орієнтованого на її здібності, потреби та інтереси.

Аналіз основних досліджень і публікацій з обраної проблеми.

Впродовж життя освіта є ключем і інструментом до розвитку особистості. Вона є механізмом розвитку сучасного суспільства в цілому, оскільки галузь освіти є галуззю продуктивних внесків. Вагомий внесок в обґрунтування закономірностей, принципів, змісту, сучасних тенденцій розвитку дошкільної освіти зроблено вітчизняними вченими: Л. Артемовою, А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій та інші. Сучасний розвиток дошкільної освіти та історії її розвитку висвітлюють Е. Вільчковський, Ю. Косенко, О. Проскура та ін.

Метою статті. Узагальнення сучасних тенденцій та перспектив досягнення якісного розвитку дошкільної освіти

Виклад основного матеріалу. Успішність у вирішенні завдань виховання та освіти дошкільнят неможлива без розуміння унікальності дошкільного дитинства, його специфіки як феномена, що розвивається. Безперечним визнано твердження про те, що дошкільний вік – чи не найвідповідальніший період в онтогенезі людини, що грає вирішальну роль у вдосконаленні особистості, становленні дитини як індивідуальності, суб'єкта своєї діяльності та поведінки. Також дуже важливо щоб педагог доброзичливо і шанобливо взаємодіє з дітьми в повсякденній діяльності, демонструє поважне ставлення, показує, що цінує дітей та отримує задоволення від спілкування з ними. Дошкільне дитинство як соціокультурний феномен, як унікальний та самоцінний період життя людини вимагає пильної уваги до створення оптимальних умов проектування та організації повноцінного, розвиваючого, психологічно безпечного освітнього середовища як одного з провідних умов позитивної соціалізації дошкільнят. Дорослому потрібно розуміти дитину її потреби, тільки через розуміння потреб дитини педагоги можуть дібрати відповідну стратегію спілкування.

Завдання дошкільної освіти включають створення оптимальних умов для того, щоб розвивати таланти дітей, допомагати їм ставати успішнішими та щасливішими, розвивати пізнавальні здібності та інтереси, суб'єктність,

ініціативність та креативність, морально-етичні якості, комунікативні вміння і т.д.

Професійне навчання педагогів дошкільної та початкової освіти може здійснюватися на основі цілісної філософії розвитку особистості в період дитинства. Сучасна дошкільна освіта вимагає розвинених рефлексивних умінь вихователя. Педагог має бути здатний проявляти їх, орієнтуючись на вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей, організаційні та змістовні характеристики освітнього процесу в різних групах дошкільного закладу. Педагог дає дітям можливість робити вибір, сприяє його реалізації та поважному ставленню інших.

Як відомо, характер людини, життєві установки, погляди життя і спосіб мислення складаються у дошкільному віці під впливом батьків, сімейного середовища та найближчого оточення. Дорослий як приклад для наслідування виступає своєрідним наочно-дидактичним посібником для дошкільнят, показує, що є добре, а що погано; діти особливо сприйнятливі до чужої думки, тому внутрішні, ціннісні установки у дитсадку мають бути міцно сформовані, відповідно до загальнолюдських цінностей. Цим обумовлена необхідність тісного контактування педагогів з сім'ями вихованців, вирішення нагальних питань у ході взаємодії та співпраці з батьками, родичами дітей, з метою досягнення єдності та узгодженості стратегій виховання вдома та в дитячому садку.

Педагоги повинен ставитися до кожної дитини з гідністю та повагою, вони вчаться приймати інших: дитину, яка біжить повільно, дитину, яка гарно малює та дитину з поведінкою, що значно відрізняється. Коли діти відчувають, що кожного з них приймають і поважають, вони вільно поводяться та розвивають свої здібності.

Пріоритет особистісного розвитку в дошкільній освіті, передбачає спрямованість процесу виховання, щоб розвивати особистість, прищеплювати необхідні духовно-моральні цінності, орієнтацію забезпечення умов гармонійного розвитку особистості, позитивної соціалізації. Педагог повинен

використовує багато різноманітних, доступних і відповідних розвитку дітей матеріалів, які спонукають дітей досліджувати, гратися і вчитися.

Демократизація тісно пов'язана, насамперед, з певним розширенням можливостей та повноважень усіх учасників освітніх відносин, спрямованістю задоволення індивідуальних запитів та потреб у самореалізації на основі принципу варіативності, незалежно від вікових, національних, регіональних та інших відмінностей.

Набула поширення в останні десятиліття в усьому світі інформатизація освіти нерозривно пов'язана із загальнодоступністю освітніх послуг, доступністю для осіб з обмеженими можливостями здоров'я; дітей, які з різних причин не можуть відвідувати дитячий садок, реалізації формату дистанційної чи мобільної освіти. Інформатизація передбачає впровадження в освітній процес інформаційних технологій, використання новітніх технічних досягнень та залучення дітей до взаємодії із комп'ютерною технікою.

Справа в тому, що загалом і в цілому змінилися діти, виникла необхідність модернізації форм та методів виховання, їх відбору згідно інтересам та здібностям дітей, відповідно до специфіки субкультури сучасного дошкільного дитинства з його гаджетами та мультфільмами. У зв'язку з цим у фокусі уваги виявляється феномен «нового покоління» яке народилося в епоху тотального інтернету, як кажуть деякі психологи, планшетом у руках, в умовах достатку іграшок, що розвивають центрів та розваг, тому його дуже важко чимось здивувати.

Головна мета модернізації дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку держави є цілісний розвиток дитини як особистості. А це, зокрема, передбачає турботу про здоров'я дошкільника – стан фізичного, духовного і соціального благополуччя, психічний комфорт, позитивне самопочуття, спокій, рівновагу, задоволення, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад. Турбота про фізичне здоров'я дитини дошкільного віку завжди була і лишається одним з пріоритетів педагогічної роботи.

Ступінь дошкільної освіти як самостійна, значуща, що розвивається система, побудована на засадах самоцінності дитячого розвитку за рахунок потенційних можливостей специфічних дитячих видів діяльності (творча гра, пізнавально – дослідницька діяльність, активне сприйняття казок, конструювання, продуктивна діяльність та ін.) забезпечує безпечне освітнє середовище для повноцінного розвитку всіх сторін особистості, позитивної соціалізації, фізичного та психічного здоров'я, розвитку творчого потенціалу та самостійності, психологічної готовності до шкільного навчання.

Педагог дошкільної освіти, система притаманних йому професійних компетенцій розглядається сьогодні як найважливіший атрибут дитинства, що визначає фактор удосконалення якості процесу творення. Рівень розвитку педагогічного мислення, здатність та прагнення до безперервної самоосвіти та самореалізації, готовність до інноваційної діяльності, здатність орієнтуватися у величезному інформаційному полі, творчий характер педагогічної діяльності та ін. складають необхідні компоненти професійного портрета сучасного педагога, здатного забезпечити якісний супровід процесу розвитку особистості дошкільника. Слід підкреслити, що педагогічна взаємодія педагога та дитини найбільш продуктивно здійснюється в умовах відкритих, довірливих відносин між усіма учасниками освітніх відносин. Треба розуміти, що зайва вимогливість, дефіцит емоційного забарвлення взаємодії, недоцільне обмеження свободи дітей призводить до втрати інтересу вихованця до взаємодії з педагогом, виникає бажання уникати контакту з ним, формально підкорятися вимогам. Успішна взаємодія дорослого з дітьми значною мірою визначається тим, наскільки і що знають один про одного і як розуміють взаємодію його учасників.

Висновок. Отже, специфічні особливості освітнього процесу, що реалізуються в умовах дошкільного закладу, обумовлені низкою факторів, серед яких нам видаються особливо важливими наступні: особливості вікового розвитку дітей раннього та дошкільного віку, потенціал дошкільного дитинства як унікального та самоцінного етапу становлення людини, кожна

дитина має бути почутою, право на самовираження на активну участь в освітньому процесі, характер та зміст актуальних для даного віку освітніх завдань, специфіка освітнього середовища виховання та навчання дітей до школи. Вільна, творча, орієнтована на самореалізацію освітнє середовище дошкільної організації дозволить кожному вихованцю успішно реалізувати індивідуальну траєкторію власного розвитку.

Сучасний освітній процес будується на діяльнісному підході який передбачає активне пізнання і застосування дітьми дошкільного віку набутих знань у практичних ситуаціях

Дошкільний заклад освіти сьогодні повинен стати ідеальним полем для розгортання особистісно-зорієнтованих технологій, отже, покликаний бути розвивальним і охоронним з погляду фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я дитини.

Педагоги мають відчувати радість від того що роблять діти. Немає нічого кориснішого, ніж ділити радість із дитиною, яка складає розповідь, жартувати з нею, розповідати про захоплення. Сучасний вихователь дошкільної освіти, які передають свій ентузіазм дітям, роблять навчання захопливим та життєво важливим.

Література:

1. Реалії вибору дитиною соціально значущих цінностей: посіб. /Т.О. Піроженко, Л.І. Соловійова, І.І. Карабаєва [та ін.];за ред. Т.О. Піроженко. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. 64 с;Бурова А.,
2. Долинна О. Проблемні питання дошкільної освіти / А. Бурова, О.Долинна // Дошкільне виховання. – 2008. - № 7. – С.5-6.

Людмила Швидун
Старший викладач КЗВО «ДАНО» ДОР»

**ДО ПИТАНЬ ЯКІСНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ УМОВ**

У статті зазначається, що ХХІ століття – це час непростих та динамічних змін і перетворень, акцентується увага на необхідності та важливості модернізації як всієї національної освітньої галузі, так і дошкільної освіти, зокрема; аналізуються поняття «якість», «якість освіти», «якість дошкільної освіти», виміри та рівні якості освіти. На думку автора оновлений Базовий компонент дошкільної освіти як Державний освітній стандарт є важливим та необхідним кроком у рамках модернізації дошкільної освіти, впровадження якого сприятиме підвищенню якості дошкільної освіти.

Констатовано, що в непростий період життя українського суспільства та національної освітньої галузі актуальними та широко затребуваними стали технології дистанційного навчання, які дозволили вирішити питання безпеки учасників освітнього процесу, але породили інші проблеми та ризики.

Подальше дослідження зазначеної проблеми буде пов'язуватись із ключовими показниками якості дошкільної освіти оновленого Стандарту (кваліфіковані та вмотивовані педагогічні кадри, моніторинг, управління) в умовах війни в Україні.

Ключові слова: *якість, якість освіти, якість дошкільної освіти, стрімкі та неперервні зміни, модернізація освіти, оновлення дошкільної освіти, проблеми якості дошкільної освіти, дистанційна форма навчання.*

Сучасний світ – це світ неперервних та стрімких змін, які відбуваються в різних галузях життя людини: в умовах і засобах праці й інформації, спілкуванні й навчанні, розвитку й саморозвитку.

Тому на перший план виходить розвиток науки та освіти, піднесення її цінності з орієнтацією на безперервність та якість. Виникає життєва необхідність перегляду філософії освіти, її парадигми та концепції, зміни методів та прийомів виховання і навчання. Національна система освіти, складовою якою є дошкільна галузь, щоб відповідати запитам часу, надавати якісні освітні послуги має оновлюватися та модернізуватися.

Першою процес реформування розпочала початкова освіта. Однак фундаментом освітньої системи є, власне, дошкільна освіта. Тому її розвиток та

модернізація залишається одним із головних напрямів освітньої політики в Україні. Оновлення дошкільної освіти в рамках Нової української школи «неможливе без зміни економічних, політичних, морально-правових принципів суспільства. Тож потрібне створення нового уявлення, інноваційної парадигми дошкільної освіти у світлі змін і тенденцій, що відбуваються у розвитку суспільства та освіти, необхідне осмислення процесів, які функціонують у дошкільній освіті з метою вироблення розуміння нового її стану» [1, с. 7].

Питанням якості освіти присвячені праці вітчизняних науковців, зокрема, В. Кременя, Г. Єльнікової, О. Ляшенка, Т. Лукіної, Д. Матрос, З. Рябової, М. Поташника, В. Лутая, В. Огнев'юка, О. Савченко О. Севрук та інших. У їх наукових розвідках висвітлено понятійний апарат якості освіти, розкрито чинники та шляхи забезпечення якості освіти, критерії, показники та параметри, які забезпечують якість, механізми відстеження якості освіти тощо.

Проблеми якості дошкільної освіти досліджено в роботах К. Крутій, В. Алямовської, Л. Артемової, О. Янко, Н. Лисенко та інших.

Водночас, як показує аналіз наукової літератури, питання якості дошкільної освіти, технології та інструментарій для її відстеження потребують подальшого вивчення, насамперед у рамках реформи Нової української школи та в час повномасштабної війни в Україні.

Метою статті є спроба дослідити явище якості дошкільної освіти, механізми її забезпечення в непростих умовах сьогодення, яким є буття людини в надзвичайній ситуації.

Феномен якості відомий людству давно. Це питання вивчали та полемізували ще античні філософи. Однак, не дивлячись на його давнє коріння, якість залишається і сьогодні одним із суперечливих та непростих понять у різних галузях наукових дисциплін: філософії, педагогіці, управлінні тощо. Сучасні науковці схиляються до думки, що якість це відповідність певній нормі або стандарту.

Не секрет, що визначити якість предметів матеріального світу простіше, ніж предметів та речей нематеріального світу. Освіта, як відомо, належить до останнього.

Наприкінці минулого століття особливо гостро постали питання: якою має бути освіта XXI століття, якими показниками та критеріями її можна виміряти. Таку посилену увагу до проблем освіти, насамперед, можна пояснити тим, що категорія якості освіти в цей період починає розглядатися не лише як філософська, педагогічна, управлінська чи соціальна категорії. Якість освіти переходить у політичну площину та стає політичною категорією. Тому освіті XXI століття відводиться вирішальна роль, вона розглядається як відповідь на виклики світу, який швидко змінюється, глобалізацію, цивілізаційні зміни і загрози, трансформацію суспільств тощо.

Спеціальна міжнародна комісія з освіти для XXI століття, яка працювала під керівництвом відомого діяча Європейського Союзу Жака Делора в звіті «Освіта: прихований скарб» сформулировала фундаментальні цілі освіти XXI століття: вчитися, щоб знати, вчитися, щоб творити, вчитися жити разом, вчитися, щоб бути. Власне, саме ці цілі покладено в філософську концепцію в оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти. Тому прийняття оновленого Базового компоненту дошкільної освіти як Державного освітнього стандарту, стало важливим та необхідним кроком для поліпшення якості дошкільної освіти, який сприяв об'єднанню передових ідей та поглядів освітян дошкільної ланки.

Зміст поняття «якість освіти» широко розкрито в Законі України «Про освіту» і трактується як «відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг» [4, с.4].

На думку дослідниці Н. Фроленкової «якість дошкільної освіти – це збалансована відповідність усіх аспектів освіти певній меті, потребам, вимогам, нормам і стандартам; сукупність якостей і характеристик, реалізація яких в педагогічному процесі сприяє різнобічному розвитку дитини, збереженню її

здоров'я, успішному переходу до наступного вікового періоду» [5, с. 117]. Дослідниця К. Крутій вважає, що «якість дошкільної освіти є системним поняттям, яке охоплює всі аспекти діяльності закладу дошкільної освіти і пов'язано з оцінкою здоров'я вихованців, їхнім інтелектуальним, моральним та естетичним розвитком» [2, с. 73].

Феномен «якість дошкільної освіти», як і категорії «якість» та «якість освіти», ми розглядаємо як складний, багатогранний та комплексний аспект. Ми суголосні з дослідником Я. Пітерсом щодо того, що «якісні заклади дошкільної освіти мають істотний вплив на розвиток дитини, відчутний навіть до підліткового віку. Як перший етап безперервного навчання якісні заклади дошкільної освіти відіграють важливу роль у формуванні позитивного ставлення дітей до навчання та підвищують шанси на успішне закінчення школи. Рання розвиток і дошкільна освіта надзвичайно важливі для забезпечення сталого розвитку суспільства й рівних можливостей для всіх дітей - майбутніх громадян. У колі дослідників, організацій і політиків досягнуто консенсусу щодо якості дошкільної освіти й догляду за дітьми. Результати дошкільної освіти для дітей і сімей залежать від рівня освіченості та компетентності кадрів» [3, с.12].

Як показують дослідження сьогодні поняття якості стосується трьох рівнів: якості структури, якості процесу та якості результатів; існує також декілька вимірів якостей, що характеризують заклад дошкільної освіти з високою якістю: це права дітей на повагу, освіту, участь і досягнення соціальної рівності та доступності для всіх дітей. Для цього необхідно, щоб педагоги були активними, а їхня взаємодія з дітьми ґрунтувалася на науковому знанні і партнерстві.

Розглядаючи роботу закладів дошкільної освіти в контексті надання ними якісних освітніх послуг можемо виокремити два рівні їх діяльності: мікрорівень та макрорівень. На мікрорівні ми акцентуємо увагу безпосередньо на діяльності закладів дошкільної освіти, тобто на тому, якою має бути освіта для дітей. Тут

мова має йти про використання дидактики та ігор, компетентність педагогів та їхнє ставлення, організація освітнього середовища та лідерство.

У фокусі макрорівня перебуває ідеологія, політика, цінності, цілі Базового компонента. Погляд на якість через такі виміри: суспільство, педагоги, діти, навчальні та виховні контексти.

Аналіз поняття «якість освіти» буде неповним, якщо обминути увагою питання впливу на неї економічних, політичних, соціальних чинників, які можуть носити як позитивний, так і негативний характер. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну призвело до ряду змін, які відбувалися і відбуваються в системі національної освіти, в тому числі і дошкільної. Наприклад, необхідність вирішення безпекових питань учасників освітнього процесу сприяла масовому та швидкому переходу всієї національної освітньої галузі на рейки дистанційного навчання, що породило нові проблеми: перейти швидко на онлайн-навчання, але не втратити при цьому якість та уникнути зайвих фінансових обтяжень. Особливо гостро відчувається ця проблема в дошкільній.

Таким чином, у складних умовах сьогодення дошкільна освіти розпочала процес оновлення, акцентуючи увагу на питання забезпечення якості освіти в дошкільній. Однак, через негативний вплив зовнішніх чинників, зумовлених, насамперед, повномасштабним вторгненням РФ, виникли проблеми щодо надання якісних освітніх послуг закладами дошкільної освіти. Тому подальше дослідження буде пов'язане з ключовими показниками якості дошкільної освіти оновленого Стандарту (кваліфіковані та вмотивовані педагогічні кадри, моніторинг, управління) в умовах повномасштабної війни в Україні.

Література:

1. Бех І. Д. Дошкільна освіта: трансформаційні орієнтири. *Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи*: збірник наукових праць. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2020. 496 с.
2. Крутій К. Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі. Запоріжжя: ЛПС, 2007. 208 с.

3. Пітерс Я. Підвищення якості дошкільної освіти та догляду за дітьми в Україні. ВВЖК. Гент, 2018. 45 с.
4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 01.05.2023).
5. Фроленкова Н. О. Якість дошкільної освіти в Україні: феномен поняття. *Молодий вчений*. 2015. №2 (17). С. 116-119.

Людмила Якуба

Вихователь КЗДО КТ №120 КМР

РОЛЬ КАЗКИ В РОЗВИТКУ СЛОВНИКА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність теми: Роль казки в словниковому розвитку дошкільників є дуже актуальною, оскільки розширення словника є важливим кроком у розвитку мовленнєвих навичок у дітей. Казки відіграють суттєву роль у формуванні мовленнєвого досвіду та розширення словникового запасу дітей. Вони містять в собі багато цікавих та незвичайних слів, які вихованці можуть зустріти вперше, які описують предмети, дії, почуття та стани. Казки сприяють розвитку уяви та фантазії дітей, що допомагає їм краще розуміти світ навколо себе та відтворювати уявні сюжети або історії, що вони чули у казках, використовуючи нові слова.

Ключові слова: казка, словникова робота, дошкільна освіта, вихованці.

Базовий компонент дошкільної освіти в Україні орієнтує педагогів на цілісний підхід до особистості, тобто центральною фігурою освітнього процесу є дитина – мовленнєва особистість. Зміст Базового компонента дошкільної освіти щодо мовленнєвого розвитку дітей презентовано освітньою лінією «Мовлення дитини». [1].

Словниковий запас – це набір слів, яким володіє людина у знайомій їй мові. Словниковий запас, як правило, розширюється з віком, і слугує як практичний і фундаментальний інструмент для спілкування та здобування

знань. О. Кононко рекомендує збагачувати не тільки активний словник, а й пасивний, оскільки саме він є важливим показником особистісного становлення вихованця. Збагачення пасивного словника уможлиблює розуміння та використання дитиною мовленнєвих засобів, які найточніше виражають почуття та ставлення [2, с. 9].

Проблема словникової роботи з дітьми на етапі дошкільного дитинства досліджувалась у різних напрямках багатьма вченими. Зокрема, збагачення словника дітей раннього і дошкільного віку досліджували: В.Гербова, Г. Ляміна, Г.Бавикіна, А.Богущ, І.Непомняща, Ю.Ляховська та ін.; особливості становлення і розвитку словника дітей впродовж дошкільного дитинства викладено в працях вчених: А.Іваненко, М. Коніної, В.Коник, Н. Кудикіної, Н. Луцан, Ю.Ляховської, Н. Савельєвої, особливості засвоєння семантики слів, уточнення і розширення значень уже відомих у певному контексті тощо, використання тематичного принципу введення лексики, асоціативного поєднання слів: дослідження Л.Бірюк, Н. Гавриш, А. Ількова, Н. Кирстан, Л. Колунової, О. Максакової, Ф. Сохіна, Є.Струніної, О. Ушакової.

Ефективним засобом збагачення словника дітей дошкільного віку є казка. Казка здійснює суттєвий вплив на розвиток дитячої мовленнєвої творчості. Ця проблема набула свого розвитку в дослідженнях С. Алексієвої, Є.Короткової, Є. Шибицької, Л. Фесенко і інші. Психологами доведено, що дошкільник надзвичайно активний у сприйманні казки. Слухаючи казку, діти постійно переривають хід розповіді, втручаються у події, звертаються з запитаннями, намагаються допомогти казковим героям. Чудодійним методом розвитку мовлення дітей називав В.Сухомлинський казку.

Діти дошкільного віку активно вивчають світ навколо себе та формують свої мовленнєві навички. В цьому важливу роль відіграють різноманітні літературні жанри, серед яких особливе місце займають казки. За словами В. О.Пономаренко: "Українські народні казки мають великий потенціал для розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Вони сприяють формуванню

словникового запасу, розвитку фонематичного слуху, граматичних навичок та розвитку мовленнєвої діяльності" [4, с. 117-121].

Робота з казкою включає в себе три основні етапи роботи:

1. Знайомство з казкою.

2. Освоєння спеціальних засобів літературно-мовленнєвої діяльності; ознайомлення дітей із засобами художньої виразності, розвиток звукової сторони мови, словника, граматичного ладу, зв'язного мовлення.

3. Розвиток розумових здібностей- завдання на розвиток мислення та уяви.

Для розвитку словника дошкільників при роботі з українськими народними казками необхідно використовувати різноманітні методи та підходи, щоб діти не тільки запам'ятовували нові слова, але й розуміли їх значення та вміли їх правильно вживати.

Застосування ігрових форм роботи. Ігрові форми роботи допомагають дітям більш ефективно запам'ятовувати нові слова та легше засвоювати правила їх вживання. Наприклад, гра "Я маю..." - дитина має назвати слово на певну тему, гра "Хто швидше?" - діти мають якомога швидше назвати слово на певну тему.

Розвиток навичок усного мовлення. Під час спілкування з дитиною можна ставити запитання, попросити розповісти власні історії, описувати предмети тощо, що дозволить збагатити словниковий запас.

Використання ілюстрацій. Для пояснення значення нових слів можна використовувати яскраві та цікаві ілюстрації, які допоможуть дитині краще зрозуміти, що означає це слово. Наприклад, якщо дитина не знає, що таке "бджола", можна показати їй зображення цього комахи та розповісти про її життя та функції.

Використання міні-ігор. Для запам'ятовування нових слів можна використовувати міні-ігри, наприклад, ребуси, сканворди, кросворди та інші. Ці ігри допоможуть дитині краще засвоїти нові слова та їх правопис.

Словесні ігри та вправи. Словесні ігри та вправи допоможуть дитині розвивати свій словниковий запас та навички правильного вживання слів. Наприклад, можна пропонувати дитині доповнити речення недостаючим словом, скласти речення зі словами, вибрати синонім до заданого слова тощо.

Використання мультимедійних ресурсів. Відео, аудіозаписи, мультфільми, пісні та інші мультимедійні ресурси допоможуть дитині краще запам'ятовувати нові слова та вивчати їх правильне вживання.

Написання своєї казки. Діти можуть придумувати свої казки, використовуючи нові слова, які вони вивчили. Можна запропонувати дітям початок казки та дати їм можливість продовжити її, використовуючи свою уяву та нові слова.

Складання речень. Можна запропонувати дітям складати речення з новими словами, які вони вивчили. Наприклад, можна дати слова "весна", "квіти", "птахи" та попросити скласти речення з цими словами.

Малювання зображень. Діти можуть малювати зображення тварин, предметів чи пейзажів, використовуючи нові слова. Наприклад, можна попросити дитину намалювати сад з квітами, де зустрічаються бджоли.

Створення казкових ляльок. Діти можуть створювати ляльки з паперу, тканини або інших матеріалів, щоб зобразити різних казкових персонажів. Розповідь казки за допомогою малюнків. Діти можуть намалювати картинки, що зображують різні епізоди казки, та використовувати їх для розповіді казки. Це може допомогти дітям краще запам'ятати сюжет та персонажів казки.

Створення казкового пазла. Діти можуть намалювати картинку, яку потім розріжуть на кілька частин, щоб створити казковий пазл. Інші діти можуть спробувати скласти пазл та розповісти казку за зображенням.

Драматизація казки. Діти можуть зіграти ролі дійових осіб казки та відтворити події з неї. Це допоможе зрозуміти дієву лінію казки, а також зміцнить уміння дітей працювати у групі. Вони можуть також створювати декорації для казкових ігор або вистав.

Висновки: Народні казки відіграють важливу роль у розвитку словника дітей дошкільного віку. Вони є чудовим засобом вивчення мови і допомагають формувати у дітей навички мовленнєвої діяльності, граматики, фонетики і лексики. Крім того, народні казки стимулюють уяву, розвивають креативність та культуру мовлення.

Література:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України про затвердження базового компоненту дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція від 12.01.2021, № 33.

2. Кононко О. Л. *Орієнтир сьогодення – компетентна особистість*. Дошкільне виховання. 2005, № 7. С. 7-9.

3. Сухомлинський В.О. Вибрані пед.твори. Київ: Рад шк. 1977. 184 с.

4. Пономаренко В.О. Використання народних казок у розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Наукові записки. Серія "Педагогічні науки". Вип. 32, 2012. С. 117-121.

5. Паренюк Г. М. Роль народних казок у формуванні моральних цінностей дітей дошкільного віку. Педагогічна освіта та наука. 2016. Вип. 3. С. 114-118.

2. Актуальні питання системи освіти для дітей з особливими освітніми потребами в сучасному вимірі

Олена Андрєєва

Інструктор з фізичного виховання КЗДО КТ №101 КМР

ВИКОРИСТАННЯ ГЛАЙДИНГ-ТЕХНОЛОГІЙ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглядаються умови ефективності фізичного виховання у закладах освіти на сучасному етапі з використанням новітніх глайдинг-технологій з дітьми дошкільного віку.

Ключові слова: рух, глайдинг, глайдинг-аеробіка.

Вступ. Однією з найбільших потреб людини є потреба у руховій активності. Рух – це єдина форма життєдіяльності людини, шляхом якої організм не просто взаємодіє з навколишнім середовищем, а й активно впливає на нього, змінюючи або прагнучи змінити його у потрібному відношенні. Рухова активність підвищує працездатність, поліпшує здоров'я, забезпечує всебічний розвиток, гармонійне функціонування серцево-судинної, дихальної, гормональної та інших систем організму, активізує центральну нервову систему і механізми передачі рефлексів із м'язів на внутрішні органи. Водночас низький рівень світогляду щодо здорового способу життя та мотивації до занять оздоровчими видами фізичної культури, негативно впливають на стан здоров'я дітей, фізичний розвиток, фізичну підготовленість та збільшує кількість захворювань. Тому систематичні й свідомі заняття фізичною культурою та спортом повинні стати основою здоров'язбереження дитини.

Мета даної статті полягає у впровадженні глайдинг-технології у роботі з дітьми дошкільного віку.

Основна частина. На сучасному етапі одна з важливих умов ефективності фізичного виховання в закладах освіти полягає в реалізації індивідуального підходу навчання. Необхідність реального застосування такого підходу актуалізується ще більшою мірою, якщо враховувати стан здоров'я дітей [1; 3].

Під час роботи рекомендовано використовувати різні технології такі

як, традиційні технології фізкультурно-оздоровчої роботи: фізкультурні заняття, фізкультурно-оздоровча робота в режимі дня (ранкова гімнастика, рухливі ігри та фізичні вправи на прогулянці, фізкультхвилинки, динамічні паузи, вправи після денного сну, коригувальна гімнастика, піші переходи, загартовувальні заходи); та активний відпочинок (фізкультурні розваги, свята, дні здоров'я) та самостійна рухова діяльність дітей під час прогулянки на свіжому повітрі.

На сучасному етапі розвитку фізична культура є одним з важливих факторів у формуванні, зміцненні та збереженні здоров'я людини. Усе це має безпосереднє відношення до дітей дошкільного віку. Заняття фізкультурою сприяють формуванню гармонійно розвинутої особистості та підготовці дитини до майбутньої діяльності. На сучасному етапі розвитку різко зросла захворюваність малят [1; 4].

Дошкільні та шкільні роки являють собою найважливіший період формування усвідомленої потреби у регулярній фізичній активності, яка потім переноситься у доросле життя. В державний освітній стандарт на предмет «Фізична культура» вказує на те, що доцільні способи та норми фізичної активності, спрямовані на вдосконалення природних якостей та здібностей індивіда становлять основу фізичної культури [5].

Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології сприяють створенню сприятливих соціально-психологічних та педагогічних умов для фізичного й інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку в умовах ЗДО, що є своєрідною запорукою створення здоров'язберігаючого середовища, тобто середовища, в якому дитині приємно і безпечно знаходитися, що стимулює її розвиток, забезпечує комфортні умови для формування здоров'я і є оптимальним для її зростання. Впровадження в систему роботи у закладі інноваційних технологій з фізичного виховання таких, як глайдинг-технологій.

Глайдинг - це різновид фітнесу, основу якого складають ковзання. Фізичні вправи виконуються лежачи на підлозі. Глайдинг заснований на

використанні спеціальних фітнес-дисків, глайдингів. Одним із пріоритетних напрямів формування та зміцнення здоров'я нації служить процес фізичного виховання підростаючого покоління, орієнтований на зміцнення фізичного та психічного здоров'я, підвищення їхньої працездатності та фізичної підготовленості.

Головне завдання дорослих знайти нові підходи до фізичного виховання та оздоровлення дошкільнят. Одноманітність традиційних занять знижує інтерес у дітей до занять з фізкультури. Певною мірою допомогти у цьому можуть фітнестехнології (фітбол-гімнастика, степ-аеробіка, коригуючий фітнес тощо), використання інноваційних засобів, методів, організаційних форм занять фітнесу, сучасного інвентарю та обладнання. Музичний супровід є невід'ємною частиною та однією з характерних ознак фітнес-програм.

Одна із нових технологій фізичного виховання – **глайдинг-аеробіка**. Це такий особливий вид тренування, в основі якого лежить принцип ковзання із спеціальними круглими дисками [5]. Глайдинг-тренування були розроблені американським фітнес-тренером Мінді Мілрей, яка хотіла створити ефективну програму без стрибків та ударних навантажень. Мінді понад 5 років присвятила науковим дослідженням, які довели високу ефективність цього фітнес-інвентарю [4]. Це така система тренувань з використанням найпростіших вправ. Тренування не потребує спеціального обладнання (два фітнес-диски-глайдери), для роботи з дітьми дошкільного віку замість спеціального обладнання можна використовувати паперові одноразові тарілочки або використані диски. Глайдинги виконані із синтетичного матеріалу, їх товщина становить 10 мм, а діаметр – 22 см. Для заняття достатньо пари таких дисків. Підкладаючи їх під стопи або долоні, можна ковзати на них під час виконання вправ і нескінченно модифікувати базові віджимання, присідання, випади. При цьому м'язи навантажуються ефективно, тому що працюють по всій траєкторії руху, контролюючи диски та підтримуючи рівновагу. Ця система тренувань дуже популярна. Отже, необхідно кожен секунду контролювати положення дисків і підтримувати

рівновагу [3]. Таким чином, м'язи преса, спини та глибокі м'язи стабілізатори постійно включені в роботу. Глайдінги дають можливість здійснювати рухи по різних траєкторіях, задіявши тим самим і дрібніші групи м'язів. В результаті ви зможете ефективно опрацювати всі проблемні зони, привести в тонус м'язи преса, покращити поставу, розвинути координацію та вестибулярний апарат. У цього тренування практично немає протипоказань. Використання дисків зменшує силу тяжкості, що впливає на організм, не передбачає стрибків та різких рухів. Це означає, що ні проблеми із суглобами чи хребтом, ні варикозне розширення вен не стануть на заваді занять [3].

У сучасному суспільстві впровадження та використання інноваційних технологій сприяє підвищенню ефективності системи фізкультурної освіти, забезпечення комфортних, безконфліктних і безпечних умов, розвитку основних фізичних якостей і здібностей у дітей [6]. Завдяки застосуванню інноваційних технологій виховується стійкий інтерес і позитивне емоційно-ціннісне ставлення до занять фізичною культурою, фізкультурно-оздоровчою і спортивною діяльністю, що в епоху високих технологій дуже важливо. Ці технології дозволяють розширювати функціональні можливості організму, набувати вміння і навички у фізкультурно-оздоровчій діяльності, формувати культуру рухів, здобувати знання про фізичну культуру і спорт, їх історії в сучасному розвитку. Розуміти цінність ролі здорового способу життя та стійких здорових звичок, і поряд з цим формувати свідоме ставлення до власного здоров'я. Таким чином, упровадження сучасних інноваційних технологій в освітній процес сприяє розгортанню системи освіти, тому, що інноваційні технології позитивно впливають на процес навчання та виховання, насамперед шляхом зміни схеми передачі знань і методів навчання.

Література:

1. Галаманжук Л.Л., Єдинак Г.А. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2019. 154 с.

2. Поліщук О.В. Педагогічні технології супроводження процесу фізичного виховання дітей дошкільного віку: посібник. Умань: СПД Жовтий, 2014. 144 с.

3. Волошко Л.Б. Формування навчальної мотивації студентів вищих закладів освіти. Педагогіка, психологія медико-біолог. проблеми фіз. виховання і спорту: наук. монографія. Харків, 2017. № 3. С. 33-36.

4. Канішевській С.М. Відтворення системи фізичного виховання студентів в Україні. Фізична підготовленість та здоров'я населення: зб. матер міжнар. наук симпозиуму. Одеса, 2008. С. 2-3.

5. Козлов А.В., Игнатъев А.С. Инновационные направления в формировании личности физической культуры. Культура физическая и здоровье, 2017. № 2. С. 18-19.

6. Олійник А. Поняття й реальність процесу інноваційного розвитку освіти в Україні в контексті Болонських декларацій / А. Олійник // Вища освіта України, 2007. – № 1. – С. 42–49.

Ірина Борисова

Вихователь КЗДО КТ №204 КМР

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

У статті автор визначає суть терміну «особливі освітні потреби», розглядає проблеми, з якими стикаються діти з особливими освітніми потребами в системі освіти. Порушуються актуальні проблеми та протиріччя інклюзивної освіти, а також питання про необхідність нових підходів у професійній підготовці майбутніх фахівців для роботи в інклюзивних закладах освіти та проблеми пов'язані з цим. Аналізує сучасні підходи до навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: інклюзія, інклюзивна освіта, діти з особливими освітніми потребами, освітнє середовище для дітей з ООП, професійна компетентність педагога інклюзивного закладу освіти, культура прийняття.

Система освіти для дітей з особливими освітніми потребами потребує належної уваги та дбайливого ставлення в сучасному вимірі. Особливі освітні потреби включають в себе фізичні, розумові, поведінкові, емоційні або мовні відмінності в порівнянні з іншими дітьми, що можуть впливати на їх навчання та розвиток. Для початку пропоную Вам, зрозуміти термін «особливі освітні потреби». «Особливі освітні потреби» - це термін, який використовується щодо осіб, чия соціальна, фізична або емоційна особливість потребує спеціальної уваги і послуг, яким надається можливість розвинути свій потенціал, у тому числі й освітній [1].

Все більш поширеною стає інклюзивна освіта – сфера освіти, яка надає всім рівний доступ до навчання. Головною умовою є створення адаптованих програм та навчальних методик, враховуючи всі особливі потреби дітей з відхиленнями психоемоційного, розумового та фізичного розвитку.

Інклюзивна освіта в Україні базується на принципах широкої доступності, але, на жаль, сьогодні є чимало чинників, через які гальмується включення дітей із психофізичними порушеннями у загальноосвітні навчальні заклади.

Інклюзія передбачає, що від самого початку всі діти належать до системи масової освіти, а об'єднання їх у єдину освітню середу є незначною зміною.

Мета інклюзії полягає в тому, щоб кожний навчальний заклад був заздалегідь готовий прийняти дітей з різними (відмінними) здібностями та зуміти організувати їх освіту, дозвілля, медичне обслуговування та соціальну адаптацію [2].

Зрозуміло, що рівний доступ далеко не завжди означає можливість скористатися якісною освітою, і саме забезпечення такої можливості є проблемою, на наш погляд, ще досить далекою від розв'язання. Свідченням цього є те, що всі країни, і ті, що недавно стали на шлях впровадження

інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку, і ті, які здобули уже чималий досвід, практикують переважно надання додаткових, поза уроком, освітніх послуг, потрібних дитині, у процесі індивідуальної чи групової роботи.

Впровадження інклюзивного навчання дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку, передбачає створення для них спеціального освітнього оточення, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини та забезпечило б адекватні умови й можливості для отримання нею освіти в межах спеціальних освітніх стандартів, корекції порушень психофізичного розвитку, ранньої соціалізації. Незнайоме середовище, як і незнайомі люди, можуть викликати у дитини стресову реакцію, яка може мати негативний вплив на навчання дітей. Освітнє середовище, що містить домашні елементи, допомагає дітям відчувати себе комфортно і сприяє їхнім пізнавальним здібностям. Разом з тим, середовище має містити нові, цікаві речі. Також потрібно пам'ятати, що середовище може мати різний рівень стимуляції, що впливає на поведінку дітей. Наприклад, великий простір спонукає до руху, а невеликі осередки з книгами, м'якими меблями- спонукають до спокійних занять, творчої роботи.

Завданнями освітнього середовища є:

- зменшення проблем із поведінкою дітей;
- залучення дітей до щоденних видів діяльності;
- заохочення до розвитку незалежності дітей;
- підтримка роботи педагога;
- збільшення ефективності роботи персоналу;
- сприяння виникненню дружніх, партнерських взаємин між дітьми та взаємин за інтересами.

Згідно дослідженням, ретельно сплановане освітнє середовище може значно покращувати взаємодію між дітьми, використання іграшок та видів діяльності, які покращують соціальну взаємодію (наприклад, збирання пазлів,

виготовлення колективної роботи з малювання чи аплікації), об'єднання дітей з ООП з ровесниками впливає на тривалість взаємодії між ними. [3].

Як вже можна зрозуміти з вищевикладеного, інклюзивне середовище створене не тільки для дітей з обмеженими можливостями, а й для будь-якої дитини, тому що при певній життєвій ситуації її можна віднести до тієї чи іншої інклюзивної групи. Для таких дітей інклюзивне середовище допомагає формувати толерантне ставлення та природне сприйняття дітей з різноманітними особливостями, налагоджувати та підтримувати дружні стосунки з іншими дітьми, які можуть чимось відрізнятися від них, формувати нестандартний підхід та винахідливість для того, щоб досягнути спільний результат. А для психологів та педагогів інклюзивне середовище допомагає в кращому розумінні тих чи інших особливостей дітей, в оволодінні різними методиками, які допомагають покращити ефективність роботи, а також в наблизенні до дитячого сприйняття та в кращому розумінні різних ситуацій.

Звісно ж, окрім переваг можна ще й виділити недоліки освітнього середовища для діток з особливими потребами. Один із головних недоліків проявляється в недосконалому законодавстві, яке обумовлює недостатню кількість механізмів, які спрямовані на розвиток та фінансування інклюзивної освіти. Вагомим недоліком є також недостатність матеріально-технічного та кадрового забезпечення інклюзивних закладів (відсутнє спеціальне допоміжне навчальне обладнання чи спеціально розроблені навчальні методики, або ж програми навчання; відсутність потрібної кількості спеціально навчених фахівців). Також недоліком можна назвати недостатню психологічну готовність як фахівців так і дітей. І, звісно ж, проблема може полягати у негативному ставленні батьків повноцінних дітей. Більшість з них вважає, що їхні діти не повинні вчитися разом з дітьми з особливими освітніми потребами, оскільки думають, що це негативно буде впливати на їхніх дітей. На сучасному етапі, питанням переваг і користі інклюзивної освіти, займалися безліч вітчизняних і зарубіжних вчених. Створено велику кількість теоретичного і практичного матеріалу, які підтверджують користь і переваги інклюзивного освітнього

середовища. Підтвердженням цього слугує успішний досвід європейської інклюзії. Це свідчить про подальшу перспективу для впровадження та удосконалення вже існуючої системи.

Н.П. Таранавська зазначає, що найбільшою проблемою на шляху впровадження розвиненої системи інклюзивної освіти в Україні є ставлення суспільства до дітей з особливими потребами. Суспільство сприймає таких дітей критичніше, ніж є насправді. В реаліях сучасної взаємодії в освітніх закладах діти з інвалідністю стикаються з жорстокістю через суспільну думку про їх «захворювання», а не свої особливі потреби. На сьогодні гостро стоїть питання про формування у суспільстві таких стосунків і ставлень, за яких люди з особливими потребами могли б почуватися комфортно. Для цього необхідно створити культуру прийняття та соціальної інклюзії осіб з особливими потребами [4].

Терпимість та толерантність – основа демократичного суспільства, що є свідченням зміни суспільних поглядів та уявлень. На зміну старій парадигми суспільно-державного усвідомлення «повноцінна більшість» – «неповноцінна меншість» має прийти нова – «єдина спільнота, яка включає і людей з певними проблемами». Особистість завжди є повнішим поняттям та охоплює ширший спектр проявів, ніж її особливості, пов'язані з певними обмеженнями в розвитку. У суспільстві має стати нормальним явищем поваги до усіх людей, до відмінностей, на кшталт розвинених країн світу.

Щодо професійної компетентності педагога інклюзивного закладу освіти, то це є ключовим фактором успішної інклюзії дітей з особливими освітніми потребами в освітній процес. Педагог інклюзивного закладу повинен мати знання та розуміння особливостей навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами, зокрема знати основні принципи диференційованого навчання та різноманітних методів навчання, які можуть допомогти дітям з особливими освітніми потребами.

Педагог повинен бути здатний використовувати різноманітні методики та підходи, що враховують особливості дітей з різними видами особливих освітніх

потреб. Важливо також володіти навичками роботи з батьками та іншими фахівцями, зокрема психологами, логопедами та іншими спеціалістами, які можуть допомогти в розв'язанні проблем дітей з особливими освітніми потребами. Окрім цього, педагог повинен мати розвинуту емпатію та вміння створювати сприятливу атмосферу, де кожна дитина може відчувати себе комфортно та прийнятною.

Професійна компетентність педагога інклюзивного закладу освіти повинна також включати здатність працювати в команді з іншими педагогами, які можуть бути викликані для надання додаткової підтримки дітям з особливими освітніми потребами.

На перших етапах розбудови інклюзивної освіти гостро постає проблема професійної, психологічної та методичної підготовки педагогів до роботи в інклюзивній сфері. Науковці (Колупаєва А.А., Сіліна Г.О., Таранченко О.М., Тарнавська Н.П., Четверікова Н.В. та ін.) вважають, що для багатьох педагогів цей процес може виявитися складним, потребуватиме багато часу для навчання і практичного впровадження. Це нелегкі завдання як особистого, так і професійного характеру.

Як переконують вчені, підготовка педагогів для реалізації інклюзивної освіти повинна містити деякі аспекти, важливі для ефективного зростання їх професійної компетентності, зокрема педагоги мають прийняти й усвідомити нову освітню парадигму, нові способи організації навчально-виховного процесу, розробки навчально-методичного забезпечення, опанувати сучасні методики диференційного й особистісно орієнтованого навчання.

Крім того, педагогів необхідно озброїти необхідними знаннями про особливості розвитку дітей з особливими освітніми проблемами, вони повинні орієнтуватися в основній структурі функціонального діагнозу, вміння його «читати» [5].

Отже, підводячи підсумок, зазначимо, що створення сприятливого середовища, для розвитку можливо лише за умови врахування педагогами, психологами та іншими фахівцями усіх освітніх потреб дітей, та тісної

взаємодії з їх батьками. Професійна компетентність педагога інклюзивного закладу освіти є складною, але дуже важливою. Інклюзивна освіта надає можливість суспільству інакше дивитися на людей, забезпечити гідний рівень освіти для усіх без виключення, але для цього необхідно побороти виклики сьогодення.

Література:

1. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВ «Агентство Україна», 2019. – С.81.
2. Кравченко Г. Ю., Сіліна Г. О. Інклюзивна освіти в ДНЗ. Харків: Вид-во «Ранок», 2018. 176 с.
3. Софій Н. З., Найда Ю. М. Інформаційний посібник для вчителів закладів середньої Освіти.
4. Аргіропулос Д., Н. Тарнавська А 64 Інклюзивна педагогіка: Навчальний посібник для науковопедагогічних працівників, студентів закладів вищої освіти / Дімітрис Аргіропулос, Наталія Тарнавська. – Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2020. – 248 с.
5. Колупаєва А. А. Савчук Л. О. Діти з особливими потребами та організація їхнього навчання. К.: Вид група «АТОПОЛ», 2011. 274 с.

Валентина Будяк

Вчитель-логопед

Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла-садок)
компенсуючого типу №147 Криворізької міської ради

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ВИПРАВЛЕННЯ ВАД МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Ключові слова: мовленнєвий розвиток, міжаналізаторні зв'язки, компенсаторні процеси, багатоканальна діяльність.

Вступ. У дітей з вадами зору в процесі розвитку утворюються нові способи сприйняття та аналізу дійсності. Порухення міжаналізаторних зв'язків, спричиненні зоровим дефектом, тягнуть за собою викривлення і порушення

системи образів і уявлень, які є тим матеріалом, якими оперують мислення, пам'ять, уявлення, тобто ті психічні процеси, які слугують основою для формування і розвитку мовленнєвої діяльності дитини (Л.П.Григор'єв, Л.І.Солонцова...)

Тому в роботі з дошкільниками з порушеннями зору особливого значення набуває саме корекційно-відновлювальна робота, яка попереджає та корегує вторинні відхилення в розвитку, формує та стимулює компенсаторні процеси.

Аналіз досліджень і публікацій мовленнєвого розвитку дитини з порушеннями зору. Порушення мовлення у дітей з вадами зору зустрічається значно частіше ніж у дітей, які мають нормальний зір і спостерігаються тенденції до зростання.

Особливості мовленнєвого розвитку пов'язані із сповільненим формуванням мовленнєвих навичок та мовленнєвого чуття.

При вивченні здатності дітей до мімічного звуконаслідування, була встановлена важлива роль зорової рецепції артикуляції. Г.С. Лях розглядає її як «природний імітаційний рефлекс». У дітей з порушеннями зору обмежені візуальні можливості за мовними і немовними засобами спілкування, і як наслідок відставання в мовленнєвому розвитку від своїх однолітків. Порушення просторових орієнтацій, зниження кінетичних відчуттів призводять до подовження «періоду засвоєння звуку» (А.Н.Гвоздєв). Артикуляційні позиції (певне положення органів артикуляції) зумовлюють своєрідність акустичних характеристик звуків. Незначне відхилення артикуляційного укладу призводить до динамічної заміни акустичного образу звука. (Л.В. Бондаренко, Л.А.Вербицька)

Порушення міжаналізаторних зв'язків, спричинені зоровим дефектом, тягнуть за собою викривлення і порушення системи образів і уявлень (Л.П.Григор'єв, Л.І.Солонцова). Якщо дитина вірно назвала предмет – це не означає, що в неї чіткі уявлення про нього; тобто спостерігаються труднощі при встановленні співвідношення слова до образу, правильним використанням слів у

мовленнєвій практиці. Труднощі виникають при описі предмету, переказі, самостійній мовленнєвій творчості.

Мовленнєві порушення у дітей з вадами зору різноманітні, складні за ступенем вираженості структури і зачіпають мовлення як систему.

Мета статті: висвітлення актуальності змін в корекційній роботі з дітьми з порушеннями зору. Робота зосереджена не на корекції труднощів у навчанні, а на діагностиці і прогнозуванні «зони труднощів» з подальшим поетапним їх попередженням шляхом розвитку і формування базового обсягу інваріативних дій та операцій в їх єдності.

Виклад основного матеріалу. *Мовленнєве зростання дітей з порушеннями зору на засадах превентивного навчання*

Впровадження інтерактивних методів навчання є одним з перспективних напрямків вдосконалення якості навчально-виховного процесу в цілому і корекційної роботи зокрема. Інноваційні технології включають в себе не тільки сучасні методи, а й елементи освіти, які довели свою ефективність протягом багатьох років. Вміле поєднання традиційних та інноваційних методів в корекційній роботі допоможуть досягти бажаного результату.

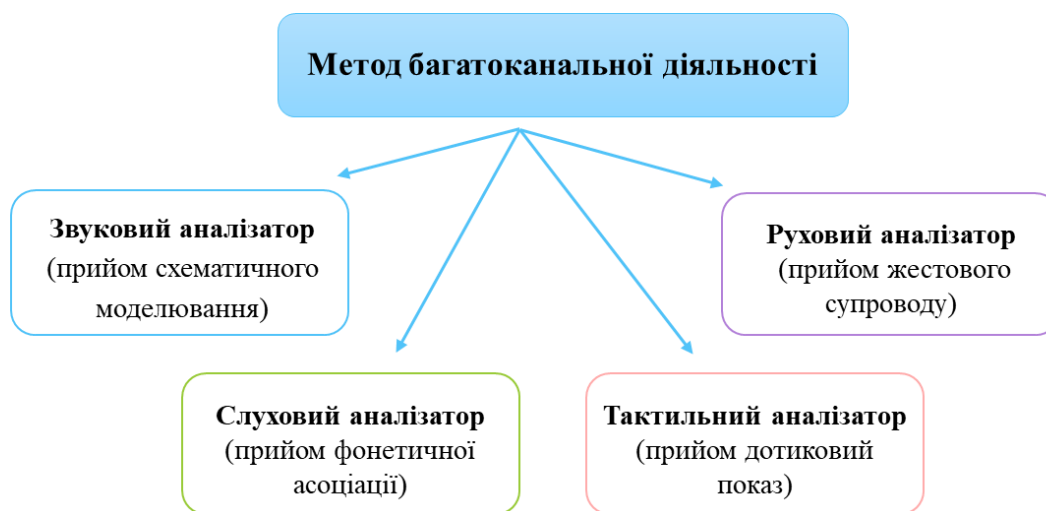
Вибудовуючи систему логопедичної роботи із слабозорими дітьми важливо знати можливості актуального і потенціального розвитку кожної конкретної дитини. На відміну від традиційного логопедичного підходу до мовленнєвого зростання дошкільника, корекційна підтримка дитини з порушеннями зору відбувається на засадах превентивного навчання. Запропонована дитині діяльність з урахуванням її «зони найближчого розвитку» (Л.С.Виготський) має враховувати «зону прогнозованих труднощів» (В.В.Тарасун), які вона сама в собі розвинути не може. Здійснювати корекцію вад мовлення необхідно з урахуванням зорових особливостей, використовуючи в процесі логопедичної роботи прийоми, що сприятимуть компенсації зорових недоліків.

Вагомим фактором, який визначає позитивний ефект корекційної роботи із слабозорими дошкільниками, є багатоканальна діяльність, яка сприяє формуванню способів і прийомів пізнавальної активності.

Метод багатоканальної діяльності базується на активній діяльності:

- остаточного зору;
- збережених аналізаторів: слухового, тактильного, рухового.

Комплексний вплив на органи чуття та нервову систему сприяє компенсації зорових та мовленнєвих недоліків, стійкому засвоєнню знань та навичок дитиною.

Умови реалізації методу багатоканальної діяльності визначаються етапами виправлення порушень вимови звуків:

- підготовчий етап;
- етап постановки звуку;
- етап автоматизації звуку;
- етап диференціації звуку.

Мета підготовчого етапу – підготовка до правильного сприйняття і відтворення звуку. На цьому етапі формуються необхідні для вимови звуку рухи органів артикуляції, йде робота над диханням, розвитком фонематичного слуху. Прийоми жестового супроводу, дотикового показу на цьому етапі сприяють розвитку відчуттів від рухів органів артикуляції і струменю повітря який видихається, просторових уявлень.

Мета етапу постановки звуку – добитися правильного звучання ізольованого звуку. На цьому етапі максимально обмежується використання механічних тренувальних вправ. Вони замінюються цілеспрямованими, в достатній мірі усвідомленими діями дитини. Спеціально підібрані вправи привертають увагу дитини до просторових уявлень, тобто до розташування органів артикуляції в просторі. Прийом жестового супроводу і схематичного моделювання забезпечують візуальний контроль вимови, який дозволяє дитині асоціативно запам'ятати компоненти руху органів артикуляції в момент вимови звуку.

Мета етапу автоматизації звуку – закріплення правильної вимови звуку шляхом поступового введення поставленого звуку в склади, слова, речення і самостійну вимову дитини. Важливе значення на даному етапі має розвиток динаміки рухів, що направлений на формування вміння плавно переключатись від одного артикуляційного руху до іншого. Прийоми схематичного моделювання, фонетичних асоціацій забезпечують ефективність корекційної роботи.

Мета етапу диференціації звуків – поступова, послідовна робота по розрізненню змішуваних звуків за моторними і акустичними ознаками. Спочатку звуки диференціюються в ізольованій позиції, потім у складах, у словах, у реченнях, віршах, розповідях. Прийом дотикового показу показує відмінність тактильно-вібраційних відчуттів при вимові звуків і є провідним на даному етапі роботи зі слабозорими дітьми.

Сукупність різних стимулів активізує психічні процеси: увагу, пам'ять, мислення, позитивно впливає на мовні вміння.

Розвиток сприйняття різної модальності створює первинну базу на якій починається формуватися мова. Активізація кінетичної чутливості збуджує інтерес до дослідницької діяльності та слугує основою до всіх видів рухливості. Позитивний емоційний фон підвищує мотивацію, щодо виконання завдання.

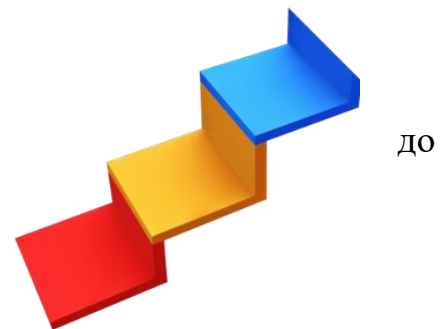
Висновок: корекційно превентивне навчання відкриває нові можливості у вирішенні важливих проблем дитини з порушеннями зору при корекції

мовленнєвих порушень. Враховуючи результати діагностики та прогнозування «зони труднощів» дитини стає можливим планомірне формування компенсаторних процесів, які прискорюють темп розвитку дошкільників з порушенням зору, формують способи багатоканального оволодіння знаннями та вміннями.

Вправа «Сходинок»

Мета: закріпити уміння утримувати язичок в верхньому положенні, при чергуванні рухів.

Не широко відкривати ротик. Широким кінчиком язичка обійняти верхню губку, потім верхні зубки, далі широкий кінчик язика протиснути горбочків, за верхніми зубками.

Язичок крокує сходинокми: 1, 2, 3

1 – на губку,

2 – на зубки,

3 – на горбочки його поклади.

Вправа «Бачу – чую»

Мета: розвиток фонематичної компетенції, мислетворчої функції мовлення.

Обладнання: графічні трансформації букв, «сліпі» окуляри.

Педагог: Я бачу букву, яка вміє шуміти, шепотіти, шарудіти.

Дитина: (працює в сліпих окулярах) Я чую звук [ш – ш – ш].

Педагог: Я чую звук [ш – ш – ш].

Дитина: Я бачу букву. Вона вміє шуміти, шепотіти, шарудіти. Демонструє графічну трансформацію букви Ш.

Вправа «Осінній вітерець»

Мета: вправляти в умінні розрізняти тактильні відчуття від видихаємого повітряного струменя при вимові різних звуків.

Обладнання: малюнок «Золота осінь», осінні листочки.

Давайте проведемо дослід і з'ясуємо, яку пісню буде співати осінній вітерець [с – с – с, ш – ш – ш]. Поясніть чому?

Хід експерименту: при вимові звуків [с] та [ш] дитина порівнює тактильні відчуття від видихаємого повітряного струменя.

Дитина: Я відчуваю на долоні холодний струмінь повітря і теплий. Осінь прохолодна пора року, тому пісня буде така [с – с – с].

Педагог: А тепер давайте вітерець влаштує нам листопад.

Осінь, осінь листопад

Жовте листя стелить сад.

Діти дмухають на жовті листочки [с – с – с].

Література:

1. Соботович Є.Ф. Порушення мовного розвитку та шляхи їх корекції. Навчально-методичний посібник. – К.: ІСДО, 1995
2. Соботович Є.Ф. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку // Теорія і практика сучасної логопедії: збірник наукових праць: Вип.1. – К. – К.; Актуальна освіта, 2004.
3. Вавіна Л.В., Ремажевська В.М. Розвиваємо у дитини вміння бачити від народження до 6 років. – К.: «Літера ЛТД», 2008
4. Тарасун В.В. корекційно-привентивне навчання дітей з особливими потребами: сутність, концептуальні підходи, значення. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. Збірник наукових праць, №1 (3), 2004.
5. Покутнева С.А. Развитие связной речи у дошкольников с нарушением зрения. Киев, 1988.
6. Пащенко О.Л. Ейдетика в навчанні // Дошкільне виховання, 2010, №5.

КІНЕЗІОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті автор розкриває особливості кінезіології для покращення мовлення та інтелектуальних здібностей дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: кінезіологія, мета кінезіології, завдання кінезіології.

Вступ. Останнім часом спостерігається збільшення кількості дітей з труднощами в навчанні, в адаптації, різними порушеннями в розвитку, також збільшилася кількість дітей із загальним недорозвиненням мовлення та дізартрією. Для подолання у таких дітей мовленнєвих порушень та попередження розвитку патологічних станів необхідно зміцнювати їхнє психічне здоров'я за допомогою проведення комплексної психокорекційної роботи. Одним зі складових елементів такої роботи є кінезіологічна корекція. Кінезіологія актуальна ще й тому, що на сьогодні значну увагу приділяють дітям з особливими освітніми потребами. У них обмежені можливості пізнавальної діяльності. Діти відстають у розвитку словесно-логічного мислення, не опановують аналізу і синтезу, порівняння й узагальнення. У них недостатньо розвинена ручна моторика, часто порушена координація рухів.

Аналіз основних досліджень і публікацій з обраної проблеми.

Кінезіологія — це наука про розвиток головного мозку через рух. Її використовують у всьому світі. Засновником наукової кінезіології в Стародавній Греції вважався Асклепід, який жив понад 2000 років тому. Елементи кінезіології містила давньоіндійська йога, Конфуцій та Гіппократ також користувалися кінезіотерапією. Роботи В. М. Бехтерева, А. Р. Лурія, Б. Н. Анохіна, І. М. Сеченова довели вплив маніпуляції рук на функції вищої нервової діяльності та розвиток мовлення. Загальновідомо, що будь-які дії рук або ніг спочатку імпульсами проходять через мозок. Саме такий зв'язок головного мозку і дій узяли за основу засновники цієї науки. На теоретичній базі освітньої кінезіології американськими психологами Полом і Гейлом

Деннісон була розроблена програма нейрогімнастики - "Гімнастика мозку". Це методика активації природних механізмів роботи мозку за допомогою фізичних вправ, поєднання руху і думки.

Василь Олександрович Сухомлинський уважав, що рух пальців призводить до активізації мовленнєвих центрів головного мозку і посилення діяльності мовленнєвих зон. Розвиток інтелекту безпосередньо залежить від сформованості півкуль головного мозку та їхньої взаємодії. Зважаючи на це, дуже важливо застосовувати на практиці цю інноваційну технологію, що зробить доступним «тренування мозку» у дітей дошкільного віку, та дітей з особливими освітніми потребами.

Метою статті є обґрунтування особливостей кінезіології як засобу для покращення мовлення та інтелектуальних здібностей дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Основна частина. Кінезіологія — це наука про розвиток розумових здібностей і фізичного здоров'я через певні рухові вправи. Це своєрідна «гімнастика мозку». З її допомогою освітній процес стає ефективнішим. Завдяки «гімнастиці мозку» організм координує роботу правої та лівої півкуль, розвиває взаємодію тіла й інтелекту.

Основна мета кінезіології — розвиток міжпівкульної взаємодії та синхронізація роботи півкуль головного мозку, що сприяє активізації розумової діяльності.

Завдання кінезіології:

- розвиток міжпівкульної взаємодії;
- синхронізація роботи півкуль;
- розвиток дрібної моторики;
- розвиток здібностей;
- розвиток пам'яті, уваги, мислення;
- розвиток мовлення.

Оскільки існує тісний взаємозв'язок і взаємозалежність мовленнєвої і моторної діяльності, то при наявності мовного дефекту у дитини особливу

увагу необхідно звернути на тренування пальців. Недосконалість рухової координації кисті та пальців рук ускладнює оволодіння письмом і низкою інших навчальних, і трудових навичок.

Автори практичної кінезіології вважають, що однією з причин дислексії та дисграфії є так звана «координаційна нездатність до навчання, яка може бути виправлена шляхом оволодіння специфічними руховими вправами». У зв'язку з поліпшенням інтегративної функції мозку, у багатьох дітей при цьому спостерігається значний прогрес у плані здібностей до навчання, а також управління своїми емоціями.

Однією з причин порушень функцій навчання є нездатність правої та лівої півкулі до інтеграції (аналітична частина мозку постійно блокує творчий початок образної частини, в її здатності до інтегративного бачення). Для дітей зі специфічними порушеннями характерно виражена нерівномірність розвитку окремих сенсомоторних й інтелектуальних функцій. Труднощі у навчанні таких дітей виникають у зв'язку з незрілістю певних функцій, дисгармонії дозрівання головного мозку, порушенні взаємодії між півкулями.

Метод кінезіологічної корекції покращує у дитини пам'ять, увагу, мовлення, процеси письма і читання, просторові уявлення, дрібну і загальну моторику, знижує стомлюваність, підвищує здатність до довільного контролю. Заняття повинні проводитися систематично в спокійній, доброзичливій атмосфері. Важливо чітко виконання кожної вправи, тому необхідно індивідуально навчити кожну дитину. Виконання кінезіологічних вправ можливо як вдома з батьками, так і на спеціальних заняттях. Заняття починаються з вивчення вправ, які поступово ускладнюються, і збільшується обсяг виконуваних завдань.

Вправи допомагають уникнути стресових ситуацій, поліпшити роботу мозку і всього тіла, а також сприяють гармонійному розвитку особистості та самореалізації у творчому плані.

Розтягування, дихальні вправи, окорухові вправи, вправи для розвитку дрібної моторики, масаж, вправи на релаксацію поліпшують розумову

діяльність, синхронізують роботу півкуль, сприяють запам'ятовуванню, підвищують стійкість уваги, допомагають відновленню мовленнєвих функцій, полегшують процеси читання і письма. Новий навчальний матеріал сприймається більш цілісно і природно, нібито розумом і тілом, а тому краще запам'ятовується.

Кінезіологічні вправи вдосконалюють механізми адаптації дитячого організму до зовнішнього середовища, знижують захворюваність і роблять життя дитини безпечнішим завдяки таким якостям, як спритність, сила, гнучкість; готують дитину до школи, поступово привчають її витримувати навантаження, проявляти волю; здатні допомогти дитині впоратися зі стресовими ситуаціями і постояти за себе в непростому житті.

Висновок. Отже, кінезіологія — дуже цікавий і ефективний метод роботи, зокрема прості та корисні ігри, що ми можемо використовувати в роботі з дітьми, поліпшать якість і зміст їхнього життя і надають можливість отримати задоволення від рухів. Під впливом кінезіологічних тренувань в організмі відбуваються позитивні структурні зміни. Гімнастика мозку дозволяє виявити приховані здібності дитини і розширити межі можливостей діяльності її мозку.

Тому, кінезіологія набуває все більшого інтересу та значущості в розвитку особистості і потребує активного впровадження в закладах дошкільної освіти.

Література:

1. Деннісон П., Деннісон Г. Програма «Гімнастика розуму» / пер. С. М. Масгутовой. — М., 1997.
2. Любимова В. Кінезіологія, або природна мудрість тіла. — СПб.: «Невський проспект», 2005.
3. Сиротюк А. Л. Корекція розвитку інтелекту дошкільнят. — М. : ТЦ Сфера, 2001. — 48 с.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕНЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ПЕРЕДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті висвітлюються основні форми роботи з організації мовленнєвого самовираження для формування національної свідомості дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу з дітьми переддошкільного віку

Ключові слова: діти переддошкільного віку, національно-мовленева свідомість, особистість,

Вступ. Актуальність. Однією з провідних психічних функцій людини є мовлення яке дозволяє їй задовольнити найважливішу специфічно людську потребу – потребу у спілкуванні, цю єдину, справжню розкіш, за словами Сент-Екзюпері, розкіш людського спілкування. Загальновідомо, що спілкування людей завжди відбувається в межах певної культури із використанням конкретної етнічної мови, законів і правил спілкування, що склалися в межах конкретної мови і культури.

Зауважимо, що сьогоденній мовленнєво-культурній картині світу притаманна полікультурність.

Становлення України як демократичної держави, входження її до єдиного європейського простору зумовлюють прогресивні зміни у стратегії розвитку національної системи дошкільної освіти. За умов глобалізаційних змін на часі модернізація змісту дошкільної освіти, переорієнтація на розвиток особистості дитини як основний ресурс, що визначає поступальний рух суспільства. У новій редакції «Базового компонента дошкільної освіти» виокремлено освітню лінію «Мовлення дитини», що передбачає формування в дітей різних видів мовленнєвої компетенцій, які в сукупності спрямовані на формування мовленнєвої особистості дитини – випускника закладу дошкільної освіти. Дитина – це особливий тип мовленнєвої особистості, який «формує свій особливий погляд на світ і на себе в цьому світі. Образ світу, відбитий у

мовленні дитини, здебільшого відрізняється від «картинисвіту» дорослих носіїв мовної свідомості, що пояснюється властивостями мислення дітей, своєрідністю їхнього світовідчуття і світосприймання» [2, с.316-317]. На твердження деяких вчених (Б. Ананьєв,

Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Д. Фельдштейн), особистість проявляється саме в діяльності. Водночас варто пам'ятати про застереження вчених щодо того, що особистістю не народжуються. Г. Костюк наголошував на тому, що «дитина стає особистістю, навчаючись, засвоюючи духовні надбання людства. Вона вчиться не тільки під час спеціалізованих занять, а і в процесі щоденного спілкування з дорослими, у грі і праці» [5, с. 374].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен «мовленнєва особистість» становить істотний інтерес для дошкільної лінгводидактики. Аналіз наукового фонду з означеної проблеми засвідчив, що в цьому руслі проведено дослідження А.М.Богущ, О.С.Трифонової (формування мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку),

Л.О.Калмикової (технології формування мовленнєвої особистості), О.С.Трифонової і О.І.Кисельової (формування мовленнєвої особистості дошкільників засобами українського фольклору). Так, А.М.Богущ визначає мовленнєву особистість дошкільника як активного, ініціативного мовця, відкритого для спілкування, який легко і невимушено вступає у спілкування з дітьми і дорослими; застосовує мовні і немовні засоби виразності, володіє формулами мовленнєвого етикету, має розвинуті комунікативні здібності і достатній рівень розвитку рідного мовлення [6, с.46].

Метою статті є висвітлення концептуальних засад організації мовленнєвого самовираження для формування національної свідомості дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу.

У визначенні національно-патріотичної особистості старшого дошкільника орієнтувалися на поняття «мовленнєва особистість дитини старшого дошкільного віку», визначене О.С. Трифоновою [11, с. 222].

Національно-мовленеву особистість дошкільника розуміємо як інтегративну якість суб'єкта, в якого сформовані всі види мовленнєвої компетенції, який усвідомлено ставиться до себе як до особистості, Батьківщини, родини, який володіє національно-мовними концептами, що віддзеркалюють його мовленнєву картину світу, самовиражається як справжній українець та здатний свідомо відтворювати власну поведінку на засадах загальноприйнятих патріотичних цінностей.

Для формування національно-мовленнєвої особистості доцільними будуть як організовані так і самостійні форми діяльності.

Організовані форми діяльності з дітьми: заняття; спостереження; бесіди і розмови про нашу Країну, про традиції українського народу; ігри з правилами; трудові доручення; чергування; колективна праця; проведення експериментальних дослідів; індивідуальна робота; народознавчі свята та розваги; екскурсії в музеї; побутові процеси: одягання, умивання, приймання їжі, вкладання на сон, чергування [2, с.6]. Для виконання завдання, організації гри, спостереження чи чергування педагог використовує методики розвитку різних сторін мовлення. Вчить слухати, аналізувати, запитувати та давати відповіді на питання, звертатися з проханням чи для організації спільної діяльності, засвоює мовленнєвий етикет. Однак саме самостійні форми діяльності дають змогу реалізувати набуті знання.

Самостійні форми діяльності: години проведені вранці та ввечері; прогулянки; самостійна ігрова діяльність; образотворча діяльність; театральна діяльність; рухова діяльність; пізнавальна діяльність.

Спонукаючи дитину до розмови, виховуючи патріотичні почуття, гра сприяє її мовленнєвому розвитку. Завдання педагога не лише навчити дітей правильно грати, спілкуватися в ігровій діяльності, проводячи народні ігри а і організовувати свій вільний час з користю, спостерігати за дітьми, аналізувати їх поведінку, мовлення, виправляти помилки чи заохочувати до активності.

Ознайомлення дітей з навколишнім світом, бережливе ставлення до краси природнього краю, формування трудових та гігієнічних навичок також

сприяють розвитку мовлення. Слухання українських казок, віршів та оповідань, перегляд мультиплікаційних фільмів відчизняного виробництва, їх переказ - головне в роботі над зв'язним мовленням. Зауважимо, що різні форми роботи з текстами національної художньої літератури забезпечують емоційний вплив на дитину під час інтегрованих занять, у розробці яких можна керуватися рекомендаціями Н. Гавриш, а саме: усі етапи заняття підпорядковані основній темі і є фрагментами цілого; дидактичний матеріал повинен відповідати авторському задуму; етапи заняття перебувати у логіко-структурній залежності.

Розвиток мовлення дітей в руховій активності є досить природним явищем. Адже саме в піднесеному настрої діти вільно спілкуються, виражають емоції та почуття. Рухлива народна гра сприятиме не лише фізичному розвитку, а і мовленнєвому.

З-поміж ефективних технологій використовується STREAM-технологія, яка дала змогу практично реалізувати інтегрований підхід до пізнання дошкільниками довкілля, розвитку їхнього критичного мислення, що сприяє формуванню в дітей вміння бачити зв'язки між явищами та вчинками людей, дискутувати про патріотичні цінності українського народу, відстоювати різні точки зору. Набута в такій діяльності самоповага сприяє незалежності суджень і повазі думок інших, що є однією із важливих рис формування національно-патріотичної свідомості дошкільників. Із застосуванням STREAM-технології проводилися інтегровані заняття, підпорядковані єдиній меті – вихованню національно-мовленнєвої особистості дітей переддошкільного віку, наприклад, за темами: «Українська сорочка-вишиванка», «Калина – символ нашої країни» та ін.

Одним із найважливіших компонентів ефективного процесу формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку є насичення мовленнєвого середовища, в якому постійно чи тимчасово перебуває малюк, зразками рідної мови та українознавчого матеріалу. Це стосується книжок, обладнання куточків народознавства та ряжання, дидактичних та роздаткових матеріалів.

Висновки. Результати дослідження дали змогу вважати використання різних видів мовленнєвої діяльності однією з ефективних педагогічних умов виховання національно - мовленнєвої особистості дітей переддошкільного віку. Ефективність роботи з формування національно-мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку залежить насамперед від професіоналізму вихователя, його вміння організовувати і здійснювати цей процес у різних вікових групах дошкільного закладу відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти.

Література:

- 1.** Богуш А. М., Гавриш Н. В. Мовленнєва робота з дошкільниками: шляхи оптимізації [Текст] / А.М.Богуш, Н.В.Гавриш // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2013. – № 3. – С. 4-12.
- 2.** Гончаренко А. М. Педагогічні умови становлення гуманних взаємин старших дошкільників: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Алла Миколаївна Гончаренко. – К., 2003. – 214 с.
- 3.** Кононко О. Л. Орієнтир сьогодення – компетентна особистість / Олена Кононко // Дошкільне виховання. – 2005. – № 7. – С. 7–9. **7. Кононко О. Л.** Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід): [монографія] / О. Л. Кононко. – К. : Стилос, 2000. – 336 с.
- 4.** Крутій К. Л. Створення мовленнєвого середовища: теоретичні засади і практична реалізація. – [2-е вид.] / К. Л. Крутій. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2006. – 168 с.
- 5.** Калмикова Л.О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностично-розвивальний комплекс : навч.метод.посіб. / Л.О. Калмикова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. – 384 с.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЙДЕТИКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВО ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті автор розкриває сутність поняття «ейдетизм». Ейдетика є однією із ефективних методик формування пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку і особливими освітніми потребами. Обґрунтовує, що пізнавальний інтерес дошкільників одночасно може мати як ситуативний, так і стійкий характер. Окреслює важливість позитивного аспекту використання ейдетики в роботі з дітьми дошкільного віку. Визначає, що створюється психологічна ситуація успіху, активізується нейродинаміка мозкової діяльності. Зазначає про розвиток усіх видів пам'яті, як наслідок, ефективність навчання покращується.

Ключові слова: використання ейдетики, ейдетизм, особливі освітні потреби, ейдетичний досвід, друдли, мнемотехніка, ігрова методика.

З'ясовано, що до методів ейдетики належать: ланцюжковий, акровербальний, піктографічний, фонетичних асоціацій, метод місць (базується на зорових асоціаціях), невербальних асоціацій, парадоксальних вербальних перетворень, укрупненого структурування навчального матеріалу. Доведено, що завдяки ейдетичі в пізнавальній діяльності одночасно залучаються різні аналізатори – дитина не тільки може побачити й почути, але й торкнутися, понюхати і навіть скуштувати; водночас, опанування новими знаннями ґрунтується на основі вже добре знайомих образів, таким чином ейдетика створює безмежний ігровий простір, в якому дитяча уява має широке поле для розвитку.

Зазначено, що характерною особливістю пізнавального інтересу дітей є вибіркова спрямованість у зацікавленості явищами, об'єктами та процесами довкілля.

Історія методики ейдетики сходить до тридцятих років минулого століття. Вона сформувалася в Німеччині професором та психологом Еріком Йеншеманом та його однодумцями. Проводячи численні дослідження

властивостей пам'яті вчені довели, що ейдетизм - образна пам'ять, властива усім дітям, закладена в дитині від природи, притаманна їй завжди. Дослідження складалось з тисячі цікавих, іноді дещо громіздких прийомів.

Ейдетизм – психічне явище, яке полягає у здатності відтворювати яскравий наочний образ переважно тоді, коли об'єкт, який викликає цей образ, уже безпосередньо не діє на органи відчуття через тривалий вплив.

Мнемотехніка - методи, в основі яких є вербально – логічне мислення.

Ейдетика - методи, в основі яких конкретно уявне мислення.

Методи ейдетики різноманітні: на запам'ятовування слів (в тому числі і іноземних), цифр, обличчя, імен, віршів, текстів, телефонів та інші. Завдяки застосуванню цих методик розвивається відчуття дотику, нюху, смаку, сприймання кольору, форми, довільна увага, тактильна, зорова, нюхова, слухова пам'ять, вербальне та невербальне мислення, відтворююча та творча уява, мовлення.

В наш час суттєво збільшилась кількість дітей з особливими потребами у закладах дошкільної освіти. Це є однією із ключових проблем навчально – виховного процесу. У сучасному освітньому просторі все більше впроваджують інноваційні освітні технології. Тож, однією із таких методик є «ейдетика», тобто методика розвитку обраної пам'яті. Сьогодні ейдетика як ігрова методика популярна серед тих, хто прагне неформально ставитись до процесів пізнання і навчання. Завдяки розвиткові образної уяви та яскравої фантазії ейдетика допомагає використовувати ті виняткові можливості, «резерв», які є у кожного з нас. До того ж розвинена уява допомагає у різних життєвих ситуаціях: ефективно відпочити, швидко вийти із стресового стану, зняти пригнічений настрій і навіть поліпшити своє здоров'я. Адже значна кількість психологічних методів базується на спрямованому фантазуванні, візуалізації та різного роду уявленнях. Сучасна педагогічна практика здебільшого спрямована на вчення, а не навчання, на знання, а не на вміння і навички. На експлуатацію інтелекту і пам'яті, а не на їх розвитку.

За допомогою яскравої дитячої уяви можна швидко і надовго запам'ятати потрібну інформацію. А головне – таке навчання, основане на грі та фантазії, зовсім не обтяжує дитину, навпаки – переключає її на діяльність іншої півкулі, а отже – дитина відпочиває. До того ж, застосовуючи метод ейдетики, ми підключаємо інші відчуття. Таким чином, відбувається розвиток всіх видів пам'яті, як наслідок, ефективність навчання покращується. Відомий факт: інформація, приправлена позитивними емоціями, сприймається вдвічі швидше і тримається в пам'яті набагато довше. Доведено, що емоційно – негативна інформація блокується підсвідомістю, і пам'ять намагається до неї не повертатися. З позитивною – навпаки. Ось, чому, коли навчання супроводжується позитивними емоціями, його результати просто неймовірні. Дошкільник сприймає і запам'ятовує лише ту інформацію, яку засвоює легко із задоволення. Таке засвоєння інформації відбувається завдяки методам ейдетики. Усі перелічені прийоми по – своєму допомагають запам'ятовувати, зберігати й відтворювати інформацію будь – якого обсягу.

Основним питанням стало створення умов для своєчасного повноцінного розумового, психічного розвитку кожного дошкільника, формування його життєвих компетенцій. По – перше, це вивчення відповідної літератури, статей, знайомство з елементами досвідів роботи зарубіжних та сучасних педагогів. По – друге, відпрацювання системи роботи з означеного питання (послідовність та поступовість подачі матеріалу дітям), створення матеріальної бази для роботи з дітьми (розробка дидактичних ігор, матеріалу, як демонстраційного так і роздаткового), робота з батьками вихованців. Для виготовлення дидактичного матеріалу ми використовували різноманітний, належний матеріал. Нами було створено відповідне розвивальне середовище, а саме куточки, корекційно-розвивальної діяльності, які позитивно впливають на розвиток дрібної моторики рук, на безпосереднє набування дітьми певного ейдетичного досвіду. Ейдетика є частиною інтегрованих занять, в загалом її розвиток реалізовується через різноманітну ігрову діяльність. Ейдетичні ігри

ми використовуємо на заняттях як з логіко – математичного розвитку так і на заняттях з мовленнєвого розвитку.

Для нас сформованість мовленнєвих умінь дошкільника є одним із провідних досягнень дошкільного дитинства, що допомагає орієнтуватися у всіх сферах його життєдіяльності. Тому процес розвитку мовлення й формування мовленнєвих умінь в дошкільному закладі вимагає від педагога використання різноманітних підходів, технік і технологій організації освітнього процесу, серед яких особливе місце займає ейдетика.

Дітям з особливими потребами варто приділяти більшу увагу. Корекційну роботу краще здійснювати за зразком пізнавально – особистісного навчання з дорослим: заняття мають бути цікаві дітям, різноманітні, корисні. Ініціативу дітей і будь-яку їхню діяльність варто оцінювати позитивно, доброзичливо.

Велика складова в цій роботі належить дидактичним іграм, адже у дошкільній педагогіці ігрова діяльність є провідною в освітньому процесі. На них майже повністю покладається завдання розвитку уваги і пам'яті, отже, й ейдетичних здібностей дитини. Для полегшення вивчення віршів з дітьми використовували піктограми. Піктограми допомагають запам'ятовувати будь-які літературні твори, як віршовані, так і прозові. Цей прийом використовується для збагачення словникового запасу, розвитку мовної активності. Такий тип роботи сприяє подоланню невпевненості у дітей та підвищенню загальної активності на заняттях.

Також, для розвитку асоціативного мислення використовують друдли.

Друдли – це загадка-головоломка; малюнок, про який неможливо чітко сказати, що це таке. Так круг діти можуть перетворити в сонечко, яблуко, окуляри. Друдли знадобляться на будь-якому занятті. Використання друдлів сприяє розвитку асоціативного та дивергентного мислення, пам'яті, вчить знаходити нестандартні підходи до різноманітних задач. На початкових етапах цієї роботи застосовують предметні зображення, що легко асоціюються із запропонованим друдлом.

До ейдетики відносяться складання розповідей за серією картинок різної тематики, а також коректурні таблиці, які можуть вихователі використовувати у своїй практиці. Повноцінним навчанням можна вважати тоді, коли є плідна співпраця з батьками. Для цього доцільно виготовляти папки – пересувки «Що таке ейдетика», «Пальчикові ігри вдома», «Батькам на замітку» (логопедія), поради, консультації «Як навчати дітей». Тому, ми вважаємо за необхідне запровадження до освітніх і виховних технологій у корекційній педагогіці ейдетичного підходу, який дасть змогу кожній дитині комфортно, легко та з задоволенням здобувати нові знання, а також усувати різноманітні мовні дефекти, відчуваючи задоволення від реалізації своїх здібностей.

Використання цих та інших прийомів ейдетики у щоденній роботі є надзвичайно ефективним, до того ж, цікавим способом саморозвитку та формування мислення, пам'яті, мовлення, креативності у дорослих та дітей.

Завдяки методикам Ейдетики, їх цікавим нестандартним підходом, заняття стають захоплюючими. Вони розвивають фантазію, всі види сприйняття, образне мислення й пам'ять, створюють позитивний емоційний настрій. Навчальний матеріал сприймається і засвоюється легко та невимушено. Незвичність і таємничість фантастичних історій активізують образне мислення й сприяють розвитку фразової мови, що є важливим в роботі з дітьми, особливо з тими, які мають вади мовлення.

Ейдетика має велике значення в розумовому, фізичному, моральному й естетичному вихованні дітей, а також, позитивно впливає на здоров'я дитини. Гра, у цьому випадку, ніколи не ставить перед дитиною вимоги, які б вона не змогла виконати. Найголовнішим є те, що таке навчання, засноване на грі та фантазії, зовсім не обтяжує дитину.

Розвиток мовлення є пріоритетним завданням мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. Це обумовлено, насамперед, його соціальною вагомістю та впливом на формування особистості. Саме у мовленні реалізується основна комунікативна функція мови і мовлення. У корекційній роботі з дітьми дошкільного віку ефективні результати забезпечує використання освітньої

технології, яка дозволяє кожній дитині комфортно здобувати нові знання. Ця освітня технологія має назву «ейдетика». Використання в роботі з дітьми методу невербальних асоціацій допомагає формувати навички й уміння уявляти та фантазувати за допомогою зорового сприйняття.

Література:

1. Антошук Є. Метод «Цицерона» від української школи ейдетики // Психолог. – 2007. - №2. – С.12 – 13.
2. Богущ А., Крутій К. Зошит для підготовки руки до письма. – Запоріжжя, 1999. – 60с.
3. Білан Л. Розвиток зв'язного мовлення старших дошкільників. – Львів: Проман, 2005.- 129 с.
4. Крутій К. Розвиваємо у дитини мовлення, інтелект і здібності. - Запоріжжя, 1999. – 120 с.
5. Пашенко О. Тактильні та предметні асоціації // Дошкільне виховання. – 2009. - №1.- С.24 – 25.

Тетяна Гульчак

Керівник музичний КЗДО КТ № 101 КМР

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНЯТ (музикотерапія, логоритміка)

У статті акцентується увага на важливості впровадження музичного мистецтва в усі види дитячої діяльності в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Музично-ритмічне виховання дітей дошкільного віку у цьому сенсі виступає як необхідна складова освітньо-виховного процесу закладу дошкільної освіти, яка забезпечує всебічний розвиток особистості і має спрямовуватися на задоволення природньої рухової активності дошкільників.

Ключові слова: музикотерапія.

Вступ. Останні роки в Україні характеризуються стрімким розвитком і удосконаленням сучасної демократичної освітньої системи, пошуком дієвих шляхів формування у підростаючого покоління життєво необхідних компетентностей, які забезпечуватимуть подальший гармонійний і всебічний розвиток особистості. Першою і найважливішою ланкою освітньої системи виступає дошкільна освіта, яка є запорукою успішного становлення і розвитку особистості дитини, закладення у неї базових якостей, умінь і навичок, що визначатимуть у майбутньому її ставлення до навколишнього середовища, її спрямованість у виявленні свого потенціалу, змістовність і наповненість її подальшого існування у мінливих умовах соціуму. Саме дошкільна освіта має забезпечувати найсприятливіші умови для індивідуального розвитку кожної дитини, формування у неї потреби і прагнення до самовизначення і самореалізації в усіх видах дитячої діяльності. Відомо, що великий вплив на всебічний розвиток дітей дошкільного віку, справляють різноманітні види мистецтв: музичне, образотворче, театральне, літературне, які є незамінними засобами виховання духовного світу дитини, її емоційної сфери та формування її індивідуальної творчої активності. Проте слід зазначити, що серед багатоманітних видів мистецтва вагоме місце займає музика, оскільки вона є найдоступнішою для дитячого сприймання і значною мірою впливає на психофізіологічний розвиток кожної дитини. Саме тому, в нормативних документах, які регламентують діяльність закладів дошкільної освіти, велика увага приділяється організації і забезпеченню музичного виховання дітей, починаючи з раннього віку. До музичної діяльності дітей в умовах закладу дошкільної освіти відносять: слухання музики, співи, музично-ритмічні рухи, але найефективнішою можна вважати музично-ритмічну діяльність, яка комплексно поєднує в собі вміння слухати, відчувати і розуміти музичні твори, відтворювати в рухах її особливості, а в деяких випадках, вміти супроводжувати творчу музичну діяльність співами. Враховуючи величезну виховну роль музичного мистецтва і його значення в освітньо-виховному процесі закладу дошкільної освіти для повноцінного всебічного розвитку дітей,

варто зацентувати увагу на впровадженні інноваційних технологій в роботі з дітьми дошкільного віку.

Аналіз основних досліджень і публікацій з обраної проблеми. Про вагомий вплив музики на процес формування особистості відмічав С. Смірнов – музика стає «... вираженням людської психіки, а також внутрішніх тенденцій розвитку людського суспільства – моральних, ідейних, естетичних та інших». Особливе місце у формуванні особистості, становленні її духовного світу завжди належало музиці. Проблема впливу музики на формування духовної культури особистості розглядалась у психологічних дослідженнях Л. Виготського, А. Готедінера, Б. Теплова. В. Бехтерев підкреслював важливість музичного виховання з раннього дитинства, з метою формування й розвитку всебічно розвиненої особистості.

Н. Ветлугина наголошувала, що естетичне виховання дітей дошкільного віку повинно бути спрямоване на розвиток здібностей сприймати, відчувати й розуміти прекрасне, помічати гарне та погане, творчо самостійно діяти, долучаючись тим самим до різних видів художньої діяльності. Вона наголошувала, що естетичне виховання дошкільників за допомогою музики буде здійснюватися завдяки розвиткові в них загальної музичності, ознаками якої є здатність відчувати характер, настрій музичного твору, співпереживати почуттю, проявляти емоційне ставлення, розуміти музичний образ; здатність вслухатися, порівнювати, оцінювати найбільш яскраві та зрозумілі музичні явища, що вимагає елементарної музично-слухової культури, довільної слухової уваги, спрямованої на ті чи інші засоби виразності; прояв творчого ставлення до музики, коли дитина слухаючи музику, по-своєму представляє художній образ, передаючи його у співі, грі, танцях та ін. Тому з розвитком загальної музичності дошкільників з'являється емоційне ставлення до музики, удосконалюється слух, формується та розвивається творча уява. Переживання дітей набувають своєрідної естетичної забарвленості. О. Сухомлинський зазначав, що завдяки музиці, в людині пробуджується уявлення про прекрасне не тільки в оточуючому світі, але й у самому собі. Естетичне виховання дітей

дошкільного віку засобами музичного мистецтва, функціонуючи в єдності з іншими напрямками та формами виховання, є їхньою основою, яка створює психо-емоційне підґрунтя, забезпечує розвиток чуттєво-пізнавальних, інтелектуальних, вольових, комунікаційних здібностей. Таким чином, феномен музично-естетичного виховання полягає в адекватному сприйманні мистецтва як специфічної форми суспільної свідомості та засобу естетичного впливу на особистість, що допомагає розвинути потенційні можливості, стати культурною, рівноправною людиною сучасного суспільства.

Метою статті є розкриття важливості впровадження музичного мистецтва в усі види дитячої діяльності в умовах сучасного закладу дошкільної освіти.

Основна частина. Термін «музикотерапія» у перекладі з грецько-латинської означає «зцілення музикою». У науковій літературі є багато визначень цього поняття. Одні вчені вважають, що музикотерапія є допоміжним засобом психотерапії, а інші визначають її як: системне використання музики в лікуванні дітей; засіб реабілітації, профілактики, підвищення резервних можливостей організму людини; засіб оптимізації творчої та педагогічно-виховної роботи; найновішу психотехніку, що здатна забезпечити ефективне функціонування людини в суспільстві, гармонізувати її життя. У роботі з дітьми музикотерапія використовується з метою корекції емоційних відхилень, страхів, рухових і мовленнєвих розладів, психосоматичних захворювань, відхилень у поведінці.

У ЗДО використовують такі види корекційно-розвивальної роботи: рухова релаксація та злиття з ритмом музики; музично-рухові ігри та вправи; психоемоційна та соматична (на фізичному рівні) релаксація; вокалотерапія (співи); гра на дитячих шумових і музичних інструментах та ритмічна декламація; рецептивне сприймання музики (чуттєве); музикомалювання; рухова драматизація під музику; гра з іграшками; казкотерапія; дихальні та гімнастичні вправи під музику. Кожен із даних видів роботи задовольняє індивідуальні потреби кожної дитини. Вирішити ряд питань щодо розвитку

емоційно-вольової сфери, уваги, інтелекту допоможуть особистісний підхід, доступні методи та відповідні форми музично-педагогічного впливу на дитину.

Музикотерапію можна застосовувати як в індивідуальній так і в груповій формах роботи з дітьми. Кожна з цих форм може бути представлена у трьох видах музикотерапії: рецептивній; інтегративній; активній. Рецептивна музикотерапія (пасивна) відрізняється тим, що дитина під час заняття не бере активної участі, займаючи позицію слухача. Рецептивну музикотерапію використовують у роботі з дітьми, які мають емоційно-особистісні проблеми, конфліктні сімейні стосунки, перебувають у стані емоційної деривації, відчувають самотність, вирізняються підвищеною тривожністю, імпульсивністю. Такі заняття спрямовані на моделювання позитивного емоційного стану в дітей, вихід із травматичної ситуації.

Активну музикотерапію використовують у різних варіантах: вокалотерапія, танцетерапія. Після введення елементів активної музикотерапії у заняття з дітьми поліпшується їх психоемоційний стан, підвищується самооцінка, зникають проблеми комунікативної сфери. Таким чином, музикотерапія проводиться педагогами ЗДО протягом усього дня – дітей зустрічають зранку, вкладають спати, піднімають після денного сну використовуючи відповідну музику, зокрема її використовують в якості фону для занять та під час самостійної діяльності. Слід зазначити, що важливим елементом музикотерапії є виразне виконання музичного твору. Разом із тим під час роботи необхідні брати до уваги наочні прийоми, що залучають дитину до музики тобто саме - показ іграшки. Дітям приємно слухати музику й дивитися на іграшку, про яку співається в пісні. Зорово сприйманий образ сприяє розумінню змісту виконуваної пісні, її запам'ятовуванню. Із цією метою застосовуються й персонажі лялькового театру, за допомогою яких інсценується зміст того або іншого твору. Використання музики допоможе знизити інтенсивність емоційних реакцій, замкнутість, неадекватність поведінки, тому так важливо правильно підібрати ту чи іншу мелодію, враховуючи емоційний стан дитини.

Також потрібно розглянути сучасну інноваційну технологію як логоритміка саме під час музичних занять в ЗДО так як логоритміка є комплексною методикою яку використовують з метою загального розвитку дітей дошкільного віку, їхньої соціалізації, корекції й подолання в них мовленнєвих порушень.

Логоритмічні вправи можна використовувати у різних видах музичної діяльності дошкільників. Так, наприклад, під час слухання музики добираються елементи психогімнастики, ігри чи вправи, що забезпечують психологічну релаксацію. У співочій діяльності це можуть бути поспівки та вправи, які поєднують у собі ігри зі співами, або співи і рухи для тренування мовленнєвого апарату та розвитку дрібної моторики. Музично-ритмічна діяльність об'єднує в собі інструментальні ігри або ігри під спів та рухову активність дітей. Граючи на дитячих музичних інструментах, дітей можна заохочувати до ритмічного виконання жартівливих скоромовок і віршів, які поєднуються із музичним супроводом, сприяють розвитку почуття ритму і дрібної моторики у дошкільнят.

Позитивним у процесі використання логоритмічних вправ є поглиблення ігрової ситуації на музичному занятті, що підвищує пізнавальну і творчу активність дошкільників, а також допомагає кращому засвоєнню ними навчального матеріалу. Групове виконання логоритмічних завдань сприяє налагодженню взаємовідносин у колективі, привчає допомагати один одному, знаходити спільну мову, враховувати інтереси інших дітей. Музична логоритміка характеризується комплексним характером, у якій поєднуються всі види музичної діяльності дітей у розгортанні певної драматичної дії за відповідним сюжетом і ритмом.

Особливість методики логоритміки полягає в тому, що у вправах вагоме значення має слово. Уведення слова дає можливість застосовувати вправи, побудовані на музичному ритмі та віршах (наприклад, скоромовки для дітей), а також дотримуватися принципу ритмічності в рухах. Логоритмічні вправи побудовано так, щоб мовні, музичні та зорові сигнали викликали швидкі дії, що

сприяє загостренню уваги, формує швидку рухову реакцію, розвиває вміння переключатися з одного завдання на інше. До видів вправ логопедичної ритміки вчені відносять: ходу, стрибки; вправи на розвиток дихання й голосу; вправи на розвиток м'язового тону; вправи, які активізують увагу і пам'ять; рахункові вправи; вправи на розвиток чуття темпу й ритму; мовні рухливі та пальчикові ігри.

З вище зазначеного можна зробити **висновок**, що музично-ритмічна діяльність в закладі дошкільної освіти має стати невід'ємною складовою освітньо-виховного процесу, оскільки вона сприяє естетичному, фізичному, пізнавальному та емоційно-вольовому розвитку дітей.

Література:

1. Методика музикального виховання в детском саду : учеб. для учащихся пед. уч-щ по спец. 03.08. «Дошк. Воспитание» / Н. А. Ветлугина, И. Л. Держинская, Л. Н. Комиссарова и др. ; под ред. Н. А. Ветлугиной. – М. : Просвещение, 1989. – 270 с.

2. Фоломєєва Н. А. Педагогічні технології естетичного виховання дітей віком 5-10 років засобами музичного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец.13.00.07. «Теорія і методика виховання» / Н. А. Фоломєєва ; АПН України. Ін-т пробл. виховання. – К., 2001. – 22 с.

3. Ворожцова О. А. Музыка и игра в детской психотерапии. – М.: Института психотерапии, 2004. – 90 с.

4. Федій О. А. Естетотерапія. Навч. посіб. 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 304 с.

5. Ярмула К. О. Логоритміка на музичних заняттях. Художні практики та мистецька освіта у кроскультурному просторі сучасності : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. Полтава, 2019. С. 204–206.

Ксенія Дементьєва

Вихователь КЗДО КТ № 101 КМР

КАМІНЦІ «МАРБЛС» - ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті автор розглядає питання розвитку дитини використовуючи інноваційну технологію камінці «Марблс»; розкриває значущість інноваційної технології для розвитку дитини; наголошує на користі використання камінців; визначає, як використання технології сприяє формуванню та вдосконаленню лексико-граматичних категорій, а також розвитку логічних здібностей дошкільнят на розвиток мовлення дитини, рухового аналізатора й зорового сприймання, різних видів чутливості, просторового орієнтування, координації рухів та розвиток дитини в цілому.

Ключові слова: Камінці «Марблс», інноваційний, універсальний матеріал, дрібна моторика кисті рук, діти дошкільного віку, психічний розвиток дитини, розвиток психічних і мовних навичок, корекції мовленнєвих порушень.

На протязі усього дошкільного дитинства дитину супроводжує гра. А тому і сам процес навчання не може проводитись без неї. Дрібна моторика, тактильні відчуття, розумові операції розвиваються у дитячій грі.

Робота з дитиною має бути в ігровій формі, динамічною, емоційно приємною, невтомною та різноманітною. Це підштовхнуло нас до пошуку як традиційних, так і нетрадиційних ігрових прийомів та засобів роботи з дітьми в режимі онлайн та офлайн. Одним із таких прийомів є спеціально організована діяльність із використанням цікавих камінців, які називаються Марблс. Це особливий дидактичний матеріал, який спонукає активність та інтерес дітей.

Марблс – далекий нащадок глиняних кульок, які багато тисяч років тому були іграшками для давніх людей. Це кульки або плескаті камінці-кабошони. Вони можуть бути виготовлені з глини, дерева, пластику або найчастіше зі скла. Вони мають різноманітні відтінки, кольори, краса яких заворожує

настільки, що дорослим і дітям хочеться до них доторкнутися, потримати в руках.

Зовнішній вигляд Марблс заворожує настільки, що дорослим і дітям хочеться до них доторкнутися, потримати їх у руках, пограти з ними. Так естетична привабливість Марблс посилила інтерес до цієї гри у сучасних дітей.

Камінці - цікавий, доступний, природний для сенсорного розвитку, до того ж багатогранний матеріал для безлічі маленьких витівок. Ідей досить багато, як їх можна використовувати з користю: грати, творити, вивчати математику, розвивати сприйняття, дрібну моторику та логічне мислення. Діти дуже люблять збирати різні камінці та грати з ними. Малюків приваблює все таємниче, а каміння має якусь невідому енергетику. Дітям вони приносять радість і позитивно впливають на їхній всебічний розвиток.

Ігри з камінням мають позитивний вплив і на психіку дитини. Навіть просте перебирання камінчиків, розгляд, пошук найкрасивішого робить дитину спокійною та врівноваженою, виховує допитливість. Камінці використовують як стимульний матеріал для вільних асоціацій дитини. Використання методу активної уяви дозволяє виявити можливі напрями роботи, прояснити запит і здебільшого вирішити проблеми. Робота з цим матеріалом надає простір для творчості та дослідження, для індивідуальної та групової арт-терапії, для зняття втоми, напруження, вирішення негативних емоційних переживань.

Камінці Марблс цілеспрямовано стимулюють дрібну моторику рук, сприяють розвитку зорово-моторної координації, а також забезпечують підготовку руки дитини до оволодіння графомоторними навичками.

Вони об'єднують у собі зоряний пил, бурштин і краплю води. Ігри з камінцями Марблс – це фізичний і розумовий розвиток дитини. Ігри з різнокольоровими кульками викликають у дитини радість, посмішку та позитивні емоції.

Працювати з таким матеріалом – одне задоволення. Дошкільнята із радістю виконують завдання й виявляють зацікавленість. Під час ігор використовуються різні види завдань залежно від поставлених цілей, а також від віку та особливих освітніх потреб дитини. Для роботи використовують готові набори скляних різнокольорових камінчиків та форми й різноманітні завдання з ними. Завдання призначені для дітей від 3-х років і до 7-8 річного віку, а також для дітей із відхиленнями в розвитку

У більшості особливих дітей спостерігаються різноманітні за своїм характером і глибиною порушення рухової діяльності. Недоліки в рухах пальців виявляються не лише під час виконання ними певних вправ, а й у побуті. Значна частина дітей має проблеми під час одягання та взування. Саме тому, розвиваючи дрібну моторику, ми тим самим активізуємо сусідній відділ, якій відповідає за мовлення. Важливо знати й завжди пам'ятати, що мовленнєві ділянки в корі великих півкуль головного мозку формуються під впливом збільшення імпульсів, які йдуть від пальців рук. Дрібна моторика безпосередньо пов'язана з мовленням і позначається не лише на його розвитку, а й сприяє корекції мовленнєвих порушень. Якщо згадати східну медицину, то вона теж приділяє велику увагу дрібній моториці. Східна медицина ґрунтується на тому, що на кистях рук є біологічно активні точки, діючи на які можна впливати на весь організм людини. Вплив або масаж цих точок дає змогу активізувати дрібну моторику та вплинути на розвиток мовлення. З огляду на вище сказане розвиток дрібної моторики має чи не найважливіше значення в розвитку мовлення всіх дітей, а особливо дітей із різними вадами розвитку, які навчаються в садочках та школах з інклюзивною формою навчання. Тренування рухів пальців рук дітей покращує не тільки рухові можливості дитини, а й розвиток психічних і мовних навичок. Зі свого боку, формування рухів руки тісно пов'язано з розвитком рухового аналізатора й зорового сприймання, різних видів чутливості, просторового орієнтування, координації рухів.

Зокрема, заслуговують на увагу картинки для роботи з кульками Марблс, які можуть бути чорно-білими, кольоровими, кольоровими з білими кружечками та чорнобілими з кольоровими кружечками. Вибір картини залежить від інтелектуальної спроможності дитини, розвитку її уяви та мислення. Апробовані ігри можуть бути використані як з групою, підгрупою, індивідуально, та в дистанційній роботі з дітьми дошкільного віку.

Так само різнокольорові камінчики успішно застосовують для створення сюрпризних моментів, емоційно-позитивного настрою, для релаксації.

Працюючи над розвитком дрібної моторики рук у дітей із системним порушенням мовлення при інтелектуальній недостатності, обов'язково будуть досягнення та результати. У дітей покращиться координація артикуляційного апарату; скоротиться терміни постановки звуків; удосконалиться загальна координація рухів дітей.

В умовах воєнного часу заняття в закладах дошкільної освіти проводяться в синхронному та асинхронному форматі, у цікавій та доступній для дітей формі, з елементами гри. А тому, доцільно використовувати інноваційну технологію камінці Марблс і в онлайн навчанні. Завдяки яким дитина отримує необхідні навички емоційного інтелекту, самоорганізації та посидючості.

Викладаючи камінцями Марблс різноманітні картини та виконуючи пальчиками різні вправи, діти значно покращать дрібну моторику рук, яка не тільки сприятливо впливає на розвиток мови (оскільки при цьому індуктивно відбувається збудження в центрах мови), але й готує їх до малювання й письма. Кисті рук набудуть гарної рухливості, гнучкості, зникне скутість рухів, що в подальшому полегше оволодіння навичками письма.

Ігри з камінчиками сприяють формуванню та вдосконаленню лексико-граматичних категорій, а також розвитку логічних здібностей дошкільнят.

На заняттях з навчання грамоти, граючи з камінцями Марблс, дитина запам'ятовує зоровий образ букв, це допомагає підготуватися до школи, сприяють профілактиці порушень письма та читання.

Спеціально організована діяльність з дітьми, що мають мовні порушення, в якій використовуються нетрадиційні засоби навчання стає динамічною, емоційною, приємною, невтомною та різноманітною, заняття стають більш цікавими та захоплюючими, сприяють створенню умов для мовного висловлювання та сприйняття.

Слід зазначити, що застосування ігор з камінчиками Марблс не можна як самостійний метод корекції. Його використання виступає як допоміжний засіб, який дозволяє стимулювати дитину, створювати сприятливий емоційний фон, що, зрештою, покращує ефективність корекційного впливу.

Камінці Марблс – це інноваційний, універсальний матеріал, який, ми б радили використовувати в роботі вихователів, педагога – психолога. Система ігор з камінчиками Марблс може застосовуватися не лише з дітьми з мовними порушеннями, а й у загальнорозвиваючих групах.

Методичні матеріали, відео та поради, як використовувати дану технологію, стануть у пригоді батькам, які продовжують опікуватись цим під час війни.

Література:

1. Лугова І. Розвиток дрібної моторики пальців рук в учнів шестирічного віку // Початкова школа. – 2008. – №7. – С. 6-10
2. Беляєва О. , Котлярова Т. Розвиток зв'язного мовлення дітей зі складним дефектом// Дефектолог. — 2008. № 6 - с.24-28
3. Богуш А.М., Григоренко Г.І. Запрошуємо до розмови: Посібник для роботи з дошкільниками. -К.: Освіта, 1997. - 152с.
4. Богуш А.М., Орланова Н.П., Зеленко Н.І., Лихолетова В.К. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі. Київ, «Вища школа», 1992. – с. 5-23
5. Використані інтернет ресурси:
[https://ru.wikipedia.org/wiki/Марбл_\(игрушка\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Марбл_(игрушка))

РОЗВИТОК ФОТОГРАФІЧНОЇ ПАМ'ЯТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ З ООП ЗА МЕТОДИКОЮ МАКОТО ШИЧИДИ

У статті автор розглядає наукові аспекти розвитку фотографічної пам'яті та впливу візуальних засобів на розвиток дитячого мозку, розкриває методи та прийоми які допоможуть педагогам розвивати фотографічну пам'ять у дітей з особливими освітніми потребами. У статті наведені рекомендації з використання фотографій та інших візуальних засобів для стимулювання розвитку мислення та запам'ятовування, а також ігри та вправи, що сприяють формуванню навичок запам'ятовування та асоціювання.

Ключові слова: *фотографічна пам'ять, діти з ООП, психічні процеси, методика Макото Шичиди.*

Пам'ять – психічний процес, який забезпечує організацію, зберігання та повторне використання минулого досвіду. Її недоліки помітно сповільнюють та знижують продуктивність пізнавальної діяльності. У дітей з особливими освітніми потребами (ООП) пам'ять значно ослаблена, що проявляється у обмеженому об'ємі запам'ятовування, скороченій тривалості запам'ятовування смислової інформації тощо. Такі діти часто схильні до механічного та бездумного запам'ятовування матеріалу. Однак, і цей метод мнемічної діяльності для них становить виклик, оскільки самі механізми пам'яті є ослабленими: зменшені швидкість, повнота, міцність та точність запам'ятовування. Ці діти зазвичай змушені насилу запам'ятовувати тексти, таблиці множення, а також їм важко утримувати мету та умову завдання в своїй пам'яті.

У них спостерігаються значні коливання в продуктивності відтворення і вони швидко забувають навчальний матеріал. Діти з ООП відтворюють словесний матеріал значно гірше і витрачають більше часу на пригадування, при цьому майже не використовують допоміжні прийоми і рідко докладають зусиль, щоб добитися повного запам'ятовування. Вони не володіють

раціональними прийомами запам'ятовування і не можуть або не намагаються контролювати свої дії та результати запам'ятовування.

Японський професор Макото Шичида розробив методика для розвитку і швидкого навчання дітей, і довів свою ефективність на практиці, особливо в Японії, де її використовують понад 40 років. Професор Шичида здобув всесвітню славу завдяки унікальним методикам спеціального навчання, які сприяють стимулюванню вродженої геніальності дітей. Протягом своєї кар'єри він написав багато книг, перекладених на різні мови, та заснував більше 400 спеціалізованих центрів для розвитку дітей.

Методика розвитку здібностей професора Макото Шичида базується на використанні специфічних можливостей лівої та правої півкулі мозку. Згідно з цією методикою, права півкуля може зберігати великий об'єм інформації, тоді як ліва півкуля може швидко обробляти інформацію та представляти її у вигляді картинок. Оскільки ліва та права півкулі мозку мають різні функції, їхні можливості щодо запам'ятовування та обробки інформації також відрізняються.

За методикою Шичиди, права півкуля мозку є "архівом пам'яті", який може зберігати інформацію назавжди, тоді як ліва півкуля постійно видаляє непотрібну інформацію. Щоб використати ці особливості мозку для досягнення високого інтелектуального розвитку, методика Шичида рекомендує стимулювати всі відчуття дитини від народження до 3-х років, коли права півкуля домінує. Це дозволить дитині отримати всю інформацію, яка є необхідною для запам'ятовування на все життя.

Таким чином, методика Шичиди пропонує використання особливостей мозку для досягнення високого рівня інтелектуального розвитку. За допомогою стимулювання всіх відчуттів дитини та забезпечення необхідної інформації на ранніх етапах розвитку, педагоги і батьки можуть забезпечити дитині можливість запам'ятовувати великий об'єм інформації та розвивати свій потенціал.

Для стимулювання правої півкулі мозку дитини, корисно давати їй миготливу або швидко змінну інформацію. У той же час, для тренування лівої

півкулі, інформацію слід повільно повторювати багато разів. Професор Макото Шичида провів багато досліджень, які показали, що для дошкільнят корисна інформація на різні теми з використанням різних зображень, яку демонструють швидко. Через те, що маленькі діти люблять різноманіття, їм потрібно постійно показувати нові матеріали, з різними цифрами, буквами, зображеннями, фігурками і словами, щоб зацікавити їх до навчання. Окрім навчальних успіхів, розвиток правої півкулі мозку дитини сприяє розвитку спокійного та сприйнятливого до нового інтелекту.

Демонстрація флеш-карток Шичиди

В методиці Макото Шичиди картки є ключовим елементом, і кількість карток вважається важливішою за їхню якість. Викладачі в школах Шичиди радять не показувати одну і ту ж картку дітям більше трьох разів, оскільки одноманітність швидко надоїдає дітям. Також, картки використовуються для стимулювання правої півкулі мозку, яка може зберігати велику кількість інформації. Швидке показування карток спрямоване на праву півкулю мозку, де зберігається нова інформація, тоді як ліва півкуля потребує значно більше часу для засвоєння інформації. Таким чином, демонстрація карток може тренувати мозок, подібно до того, як заняття спортом може розвивати м'язи.

Флеш-картки в методиці Макото Шичиди називаються "картками в миттєвість" і містять набір зображень на різні теми. Шичида радить почати з демонстрації не більше 100 карток на день, приділяючи кожній картці не більше 0,5 секунд. Під час показу потрібно називати зображений предмет, що допоможе активувати ліву півкулю, в той час як картинки будуть зберігатися у правій. Щоденне показування флеш-карток розвиває фотографічну пам'ять, розширює словниковий запас та загальний обсяг знань.

Як правильно показувати картки? Відповідно до рекомендацій шкіл Шичиди, картки слід розташовувати трохи вище рівня очей дитини, на відстані витягнутої її руки. Інтервал між показом повинен бути 0,5-1 секунди, і можна розпочати з повільного показу, з поступовим збільшенням темпу.

Де можна отримати картки Шичиди? Картки можна купити в звичайних та інтернет-магазинах, роздрукувати або навіть зробити самому. Краще поєднувати різні способи отримання карток, щоб зробити їх більш різноманітними та цікавими для дитини. Бажано, щоб картки не містили словесних позначень.

Яка кількість карток на день є оптимальною? Скільки карток демонструвати, залежить від інтересів та уваги дитини. Деякі прихильники методики показують по 1000 карток на день, проте це не вимагає багато часу, оскільки на показ однієї картки залучається всього секунда або менше.

Ігри з картками

Ланцюжок пам'яті (Linking memory)

Перефразовуючи, Ланцюжок пам'яті (Linking memory) - це вправа, під час якої необхідно скласти абсурдну історію, використовуючи довільно вибрані картки, розташовані в ряд. Наприклад, зі слів "їжак, цукерка, хмара, цвях, будинок, сік, ящірка, небо, сир, сніг" можна створити таку історію: "Їжак насолоджувався цукеркою, коли раптом помітив хмару, з якої почав іти дощ з цвяхів. Він зібрав цвяхи, щоб будувати собі будинок, до якого йшов, щоб попитувати сік. Ящірка, що дивилася в небо, захотіла попробувати сік і стала їжою їжака. Небо було кольору сиру, через те що засніжило".

Сітка пам'яті (Memory Grid)

Метод Сітки пам'яті Шичиди є чудовим інструментом для розвитку фотографічної пам'яті. Почати можна з простої сітки розміром 2x2 клітинки, у кожній з яких розміщується зображення. Протягом 10 секунд дитині показують сітку з картинками і дають їй картки з такими самими зображеннями. Потім закриваєте вихідну сітку і пропонуєте дитині відтворити розташування карток на порожній сітці відповідно до зразка. Після завершення дитиною завдання відкрийте Чи все вдалося? Якщо так, то наступного разу можна ускладнити завдання, використовуючи сітку більшого розміру, наприклад, 3x3, 4x4, 5x5 і так далі. Також можна використовувати сітку 2x3 з чотирма картинками та двома порожніми клітинами. Якщо картинок в сітці дуже багато, то краще

використовувати роздруківку зображень замість окремих карток, оскільки запам'ятовування займає лише кілька секунд, а перевертання карток може зайняти більше часу.

Гра на розвиток фотопам'яті (Photo memory game)

Можна використовувати наступні ігри для розвитку фотопам'яті дитини:

- Показати дитині картку, приховати її, потім показати ту ж і ще одну, яка схожа на неї. Попросити дитину вказати першу картку.
- Більш складний варіант: показати три картки, потім показати ті ж три і ще одну, і запропонувати прибрати зайву, останню.
- Показати кілька карток протягом 3-5 секунд і потім приховати їх. Показати той самий набір, але без однієї картки і запитати, якої не вистачає.

Мандали

Мандала - це геометричне зображення, яке має коріння у буддистських і індуїстських релігійних вченнях і символізує модель Всесвіту, карту космосу та сферу божеств. На сьогодні мандали широко використовуються у психотерапії для допомоги людям усвідомити своє "я". Діти можуть не бути зацікавлені у релігійних аспектах мандал, проте вони можуть сподобатися самі за себе як красиві зображення з яскравими візерунками.

Однією з простих ігор з мандалами за методикою Шичиди є наступне завдання. Необхідно підготувати дві мандали - кольорову і таку ж саму, але чорно-білу. Показати дитині чорно-білу мандалу на деякий час, потім показати кольорову і приховати її. Попросити дитину розфарбувати чорно-білий варіант мандали точно так само, як зразок. Якщо дитина має складнощі, можна запропонувати відзначити ділянки мандали штрихами потрібних кольорів.

Також, з допомогою мандал, можна тренувати увагу. Для прикладу, можна запропонувати дитині декілька мандал (для початку достатньо 3-4) та попросити знайти ті, які мають однаковий візерунок.

Розвиток фотографічної пам'яті у дошкільників з особливими освітніми потребами за методикою Макото Шичиди з використанням карток та мандал є актуальним завданням. Ця методика базується на використанні зорової пам'яті

та візуального сприймання, що може бути особливо ефективним для дітей з ООП.

Використання карток та мандал може допомогти дітям з ООП розвивати сприйняття форм та кольорів, що сприятиме їхньому загальному розвитку. Діти можуть навчатися запам'ятовувати форми та кольори, а також розпізнавати їх в різних контекстах. Крім того, ця методика може допомогти дітям з ООП розвивати свою фотографічну пам'ять, зосередженість та увагу.

Наприклад, діти можуть використовувати картки з зображенням різних форм та кольорів, а потім спробувати запам'ятати послідовність їх зображення. Також, вони можуть використовувати мандал для тренування своєї фотографічної пам'яті та концентрації уваги.

Отже, розвиток фотографічної пам'яті у дошкільників з ООП за методикою Макото Шичиди з використанням карток та мандал є актуальним завданням, яке може допомогти дітям з ООП розвивати свою візуальну та зорову пам'ять, зосередженість та увагу. Використання карток та мандал може сприяти їхньому загальному розвитку, допоможе забезпечити дітям успішний когнітивний розвиток та забезпечити можливості для подальшого навчання та самореалізації.

Література:

1. Шичида Макото Тренуй мозок! Японська система навчання дітей /Форс Київ / 2021 р. – 256 с.

Оксана Журавська
Вихователь КЗДО №87 КМР

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО В УМОВАХ

ВІЙНИ

У статті розглянуто організацію освітнього процесу у ЗДО в умовах війни. Автор аналізує напрямки роботи закладу дошкільної освіти, окреслює питання, які ставляться в організації освітнього процесу закладу в умовах війни. Виокремлено необхідність вироблення стратегії організації освітнього

процесу у ЗДО в умовах війни. Визначено роль педагога у створенні спеціально організованого середовища в умовах війни; роль батьківської громади як взаємодія між учасниками освітнього процесу. Проаналізовано підвищення якості освітньої діяльності ЗДО. Сформовані: соціально-громадянська компетентність дітей дошкільного віку; психологічна підтримка у ЗДО.

Ключові слова: *дошкільна освіта, освітній процес, організація, середовище, компетентність, освітня діяльність, психологічна підтримка.*

Постановка проблеми. Створення безпечних і комфортних умов перебування дітей в закладах дошкільної освіти є ключовим завданням роботи колективів дитячих садочків. В умовах воєнного стану заклад дошкільної освіти стає осередком, який дає змогу дітям отримувати не лише знання, але й психологічну підтримку, не втрачати відчуття приналежності до спільноти. Тому, педагогічний супровід закладу, гнучко підходить до організації роботи та налаштовує освітній процес так, щоб він був комфортним і безпечним для дітей та педагогів. Організація навчально-виховного процесу у закладі дошкільної освіти здійснюється відповідно до Закону України "Про дошкільну освіту" і спрямована на реалізацію основних завдань закладу дошкільної освіти. Зміст освітнього процесу реалізується відповідно до вимог освітніх програм розвитку, виховання і навчання дітей. Чинними для використання у закладах дошкільної освіти різних типів і форм власності є програми (комплексні і парціальні), рекомендовані (схвалені) Міністерством освіти і науки України. У навчально-виховному процесі закладу дошкільної освіти використовують різні форми організації дітей: спеціально організована навчальна діяльність (заняття), ігри, самостійна діяльність дітей (художня, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька та ін.), індивідуальна робота, спостереження, екскурсії, походи, свята та розваги, гуртки тощо. Вони можуть бути організовані фронтально, підгрупами, індивідуально залежно від віку дітей, педагогічної мети, матеріально-технічного забезпечення закладу, професійної майстерності педагога. Основною формою організованої навчальної діяльності

дітей дошкільного віку є заняття з різних розділів програми (тематичні, комплексні, комбіновані, інтегровані, домінуючі та ін.) [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базовий компонент дошкільної освіти (Нова редакція). Закон України «Про освіту» (редакція від 16.01.2020); концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку (редакція від 09.07.2020 р.); концепція розвитку дошкільної освіти (проект –2020); концепція цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року (редакція від 25.05.2021); концепція Державної цільової національно-культурної програми забезпечення всебічного розвитку і функціонування української мови як державної в усіх сферах суспільного життя на період до 2030 року (розпорядження КМУ від 19.05.2021 №474 – р).

Метою статті є організація освітнього процесу у закладах дошкільної освіти в умовах війни.

Виклад основного матеріалу. Запровадження воєнного стану в державі внесли значні корективи в діяльність дошкільної освіти. Освітній процес у закладах дошкільної освіти, на період дії правового режиму воєнного стану, організовується відповідно до вимог чинного законодавства й Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту) та з урахуванням безпечної ситуації в населеному пункті й рішення обласних, місцевих військово-цивільних адміністрацій. Діяльність у закладі дошкільної освіти здійснюється із використанням дистанційної, змішаної, очної та індивідуальної форм організації освітнього процесу.

У стані війни діти дошкільного віку належать до найвразливішої категорії населення. Перебуваючи в небезпеці, в тривалому стресовому стані, дитина позбавлена нормальних умов для розвитку та освіти. Через відчуття тривоги, напруги, страху, невизначеності ускладнюється процес повноцінної соціалізації дитини. Діти, які вимушені бути переміщеними із зони активних бойових дій, стикаються з проблемою соціальної адаптації, перебуваючи в нових соціальних умовах.

Проаналізувавши організацію освітнього процесу з дітьми будь-якої вікової групи ЗДО, можна виокремити, що в ЗДО мають використовувати:

- ідеї гуманістичної педагогіки, спрямовані на гуманне ставлення до дитини;
- теорію природовідповідності, за якою в дитини треба розвивати задатки та здібності, зберігаючи її природу;
- ідеї патріотичного та громадянського виховання;
- ідеї солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього й дошкільного віку [3].

В умовах війни педагогічні працівники мають бути готовими та спроможними повноцінно надавати освітні, інформаційні, консультаційні послуги сім'ям, які виховують дітей раннього та дошкільного віку. Для цього слід віддавати перевагу системам комунікації з дітьми, їхніми батьками, сім'ями, педагогами, що дають змогу встановити швидкий обмін інформацією, мобільність зворотного зв'язку.

Саме працівники ЗДО, під час організації комунікації учасників освітнього процесу, мають:

- сприяти організації комунікації дітей та їхніх батьків з іншими членами громади;
- створювати безпечний соціально-освітній простір;
- адаптувати освітній процес в умовах війни з урахуванням ситуацій, що склалися;
- добирати форми та методи взаємодії між учасниками освітнього процесу відповідно до конкретної ситуації кожного;
- володіти інформацією щодо ресурсного забезпечення освітнього процесу в умовах дистанційної роботи;
- володіти навичками організації та проведення онлайн-заходів;
- налагоджувати комунікацію з учасниками освітнього процесу в телефонному режимі, через листування електронною поштою тощо [4].

У зв'язку з тим, що в частині регіонів України зберігається загроза для життя, в більшості ЗДО освітній процес здійснюється дистанційно, з використанням очних форм роботи й у змішаному форматі. ЗДО мають стати осередками, які дають змогу дітям отримувати не лише знання та практичні вміння для життя, а й психолого-педагогічну підтримку, допомагати не втрачати відчуття приналежності до спільноти. Особливу увагу звернули на патріотичне виховання. Заклади в своїй організації впровадили його ще раніше, розповідали дітям про видатних українців — вчених, письменників, спортсменів. На сьогоднішній день, заняття з патріотичного виховання доповнилися актуальними темами: про те, що нас захищають ЗСУ, про історію України. Дітям дошкільного віку потрібні герої. Крім того, щоб діти легше пережили стрес, інформацію про війну, їм важливо відчувати себе приналежними до того, що відбувається, пишатися своєю країною, тим, що вони — українці. І саме патріотичне виховання дозволяє нам це зробити.

Активно ведуться сайти ЗДО, де можлива організація взаємодії всіх учасників освітнього процесу й створення віртуальної бібліотеки — своєрідний банк освітніх ресурсів. Відтак постійно оновлюється й поповнюється інформаційне наповнення сайту й використовуються ресурси онлайн-освіти, щоб залучити тимчасово переміщених дітей та їхніх сімей до різних програм з дошкільної освіти.

Оскільки **форма освіти дошкільників залежить від безпекової ситуації** в кожному регіоні, комунікувати з учасниками освітнього процесу потрібно з урахуванням локації дітей: удома, у бомбосховищі, в умовах зовнішньої міграції, в умовах внутрішньої міграції, в ЗДО, з батьками, вихователями, опікунами, волонтерами тощо. У зв'язку зі війною та стресом діти почали гірше зосереджуватися, а отже, їхня здатність засвоювати навчальну інформацію зменшилася.

Під час організації комунікації з учасниками освітнього процесу потрібно орієнтуватися на реалізацію різних завдань, таких як:

- забезпечувати необхідною інформацією сім'ї, які евакуйовані з небезпечних територій і можуть долучитися до освітнього процесу за місцем тимчасового проживання;
- надавати інформацію щодо використання приватних освітніх платформ з безплатним доступом до освітніх послуг, щоб залучити дітей до освітнього процесу;
- сприяти тимчасовому долученню дітей до освітнього процесу в ЗДО в зарубіжних країнах на період воєнних дій;
- організовувати індивідуальні консультації з фахівцями (практичними психологами, психотерапевтами, медичними працівниками, юристами тощо), щоб підтримати дітей та їхніх батьків у кризовому стані — в умовах евакуації, під час перебування в бомбосховищах, у медичних закладах, прихистках, притулках, при перетинанні кордону тощо [1].

Підвищити ефективність комунікації учасників освітнього процесу дають змогу:

- завдання й рекомендації для батьків щодо роботи з дітьми відповідно до їхнього віку, розміщені на сайті ЗДО;
- групи в месенджерах Viber, Telegram, WhatsApp з батьками, вихователями, практичними психологами тощо;
- електронні платформи Zoom, GoogleMeet, Google Classroom, Microsoft Teams тощо.

Важливо визначитися, через які канали комунікації швидко доходитимуть повідомлення до аудиторії, який канал зможе забезпечити оптимальний зворотний зв'язок, які формати для цих каналів застосовувати та які супровідні матеріали необхідно попередньо підготувати.

Висновок. Отже, одним із провідних напрямів діяльності ЗДО в організації освітнього процесу в умовах війни є формування соціально-громадянської компетентності у дітей. Важливо консолідувати зусилля педагогів і батьків на зміцнення національної ідентичності дітей як основи для формування патріотизму, сприяння формуванню у дітей позитивного образу

Батьківщини, ствердження активної позиції громадянина своєї країни, виховання ціннісного ставлення до родини як частини свого народу, його історії, традицій, культури. Сім'я виступає дієвим, моделюючим, соціальним, комунікативним, культурним інститутом виховання, навчання і самореалізації особистості. Ця тенденція підвищує роль партнерської взаємодії педагогічних працівників закладів освіти з членами родини вихованців. Професійне навчання педагогів дошкільної освіти може здійснюватись на основі цілісної філософії розвитку особистості в період дитинства. Сучасна дошкільна освіта вимагає розвинених рефлексійних умінь вихователя. Педагог має бути здатний проявляти їх, орієнтуючись на вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей, організаційні та змістовні характеристики освітнього процесу. Вибір комплексних та парціальних програм педагога кожної групи здійснюють самостійно в залежності від специфіки діяльності закладу та/або групи, потреб розвитку вихованців, запитів батьків. Крім того, що освітнє середовище, в якому перебувають дошкільники в умовах воєнного стану, має бути безпечним, воно має бути ще й інформативним, цікавим, змістовним, стимулювати розвиток дітей. Важливе значення має дизайн оточуючого середовища. У вікових групах повинно бути достатньо простору для організації різних видів діяльності та вільної гри, мають бути облаштовані осередки за інтересами, зонування групового простору. У закладах дошкільної освіти має бути створений позитивний психологічний мікроклімат. Педагогам і психологам слід проводити роботу з дітьми щодо нейтралізації дитячої тривожності, страху, агресії та інших проявів, що негативно впливають на стан здоров'я дітей.

Література:

1. Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р., Мукачево / Ред.кол. : В.І.Кобаль (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2017. – 213 с.

2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. 2021

https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

3. Ванжа С. М. Карти педагогічного аналізу й контролю освітнього процесу в ДНЗ / С. М. Ванжа, Т. В. Власова. – Х. : Вид-во «Ранок», 2015: 112.

4. Лист МОН № 1/3371-22 від 06.03.2022 «Про організацію освітнього процесу в умовах військових дій». https://hoippo.km.ua/wp-content/uploads/2022/03/LaterMON_06_03_22_org_osvit_procesu.pdf

Катерина Коник

Вчитель-логопед КЗДО КТ №101 КМР

СІНКВЕЙН ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНО – МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті висвітлена проблема застосування технології «Сінквейн» як засобу розвитку мовленнєвої компетентності дошкільників, розглянуто поняття інноваційної технології «Сінквейн», визначено його педагогічна цінність та правила складання.

Ключові слова: сінквейн, мета сінквейну, складання сінквейну.

Вступ. У зв'язку з продовженням модернізації освіти та запровадженням освітніх стандартів нового покоління перед сучасною логопедією як педагогічною наукою постає низка завдань, пов'язаних із постійним активним пошуком шляхів удосконалення та оптимізації освітнього процесу на різних вікових етапах і в різних освітніх умовах. Це стосується не тільки спектра суто педагогічних новацій, а й прийомів впливу, що стосуються суміжних наук. Найефективніші з них адаптуються до потреб логопедії.

Ці методи та прийоми здатні змінити вектори взаємодії педагога та дитини, привнести дух новизни, створити оптимальну емоційну атмосферу. На

службі сучасного логопеда-практика стоїть безліч прийомів із використанням різних моделей і символів. Однією з таких технологій розвитку мовлення дитини є «Сінквейн».

Аналіз основних досліджень і публікацій з обраної проблеми. Уперше цей вид літератури почали застосовувати на практиці в американських школах. Це, так званий, дидактичний сінквейн. Від інших видів сінквейнів, він відрізняється тим, що не вимагає точного підрахунку складів у кожній сходинці. Дослідженням даного питання займалися К. Крутій, Н. Трофименко, Н. Алексеев, Н. Махінка, В. Акименко, Н. Терентьева.

Метою статті є висвітлення доцільності використання інноваційної технології на корекційно-розвивальних заняттях, розкриття поняття, правил та вимог до складання Сінквейну.

Основна частина. Історія виникнення сінквейну досить молода, за основною версією на початку ХХ століття цей жанр поезії придумала американська поетеса Аделаїда Крепсі. Перші сінквейни були створені під впливом японських хайку (хокку) і танка. Згодом сінквейн виходить за рамки виключно поезії. Було помічено його позитивний вплив на розвиток інтелектуальних та аналітичних здібностей, образного мовлення, і сінквейн починають застосовувати в педагогічних цілях.

Сінквейн із французької мови перекладається як "п'ять рядків", п'ятирядкова строфа вірша. Це маленький вірш, що складається з п'яти рядків без рими, ліричний вірш, відрізняється стислістю, яке читається дуже повільно.

Розрізняють сінквейн **традиційний і дидактичний**. Ми зупинимося на дидактичному сінквейні, тому що саме його використовують у логопедичній практиці. Ця технологія не потребує особливих умов для використання й органічно вписується в роботу з розвитку лексико-граматичних категорій у дітей.

Найбільшого поширення сінквейн-технології набули в роботі з дітьми із загальним недорозвитком мовлення, словник і лексико-граматичний бік мовлення яких значно відрізняються від дітей із мовленнєвою нормою: у

мовленні таких дітей відзначається бідність словника та однотипність граматичних форм. Такі діти не розуміють і спотворюють значення слів, вагаються в їх доборі, припускаються помилок під час узгодження слів у словосполученнях і реченнях.

Досвід роботи з цією категорією дітей показує, що їм потрібно більше часу на обмірковування і формулювання відповіді. Для них характерна низька активність пізнавальної діяльності, швидка стомлюваність, недостатня працездатність на заняттях, нестійка увага, мала ініціативність в ігровій діяльності, обмежені можливості розподілу уваги за відносно збереженої логіки, знижена вербальна пам'ять, слабка продуктивність запам'ятовування.

Аналіз діагностичних показників дітей і моніторингу рівня підготовки їх до школи показує, що навіть у дітей з хорошими діагностичними даними до моменту вступу в навчальний заклад залишаються труднощі, пов'язані зі швидкістю актуалізації наявних знань і власного мовленнєвого висловлювання, їм потрібно більше часу на обмірковування та формулювання відповіді. Особливо це починає проявлятися, коли підвищується складність завдань і на перший план виходять уміння аналізувати, обирати головне, коротко і точно висловлювати свої думки.

Впроваджуючи в корекційну роботу з дітьми з ЗНМ та ЗПР інноваційну технологію «Сінквейн», ми визначили що вона частково задовольняє вимоги БКДО та Програми розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт», і передбачає формування таких показників мовленнєвого розвитку, як:

- ефективно спілкування рідною мовою;
- збалансований словниковий запас з кожної сфери життєдіяльності;
- грамотне мовлення, вживання простих і складних речень;
- ведення невимушеного діалогу, підтримання розмови на запропоновану тему;
- самостійне складання монологічних висловлювань різних типів;
- сформоване уявлення про речення, слово, склад, звук і букву як одиниці мовлення, вичленовує їх із мовленнєвого потоку.

Існують певні правила написання сінквейна. Вони полягають в наступному:

1. Перший рядок сінквейну - заголовок, тема, що складаються з одного слова (зазвичай іменник, що означає предмет).
2. Другий рядок - два слова. Прикметники. Це опис ознак предмета або його властивості, що розкривають тему сінквейну.
3. Третій рядок зазвичай складається з трьох дієслів або дієприкметників, що описують дії предмета.
4. Четвертий рядок - це словосполучення або речення, що складається з кількох слів, які відображають особисте ставлення до того, про що йдеться в тексті.
5. П'ятий рядок - останній. Одне слово - іменник для вираження своїх почуттів, асоціацій, пов'язаних із предметом, про який йдеться в сінквейні.

Мета сінквейну – навчити дітей коротко і логічно правильно висловити власні думки відповідно заданій темі.

Темами сінквейнів можуть слугувати лексичні теми, які засвоюють діти із загальним недорозвитком мовлення.

Складання сінквейну - це форма вільної творчості, що спрямована на розвиток уміння знаходити у великому потоці інформації найголовніші та найсуттєвіші ознаки, аналізувати, робити висновки, стисло формулювати свої висловлювання.

Сінквейн - один з ефективних методів розвитку мовлення дошкільника. Робота по використанню даної технології проходить в декілька етапів:

1. Етап попередньої роботи

Мета: збагачення лексичного запасу, розвиток асоціативного мислення та образної пам'яті. Тому на цьому етапі навчаємо дітей точно називати предмети (кішка). Підбирати декілька дій до даного предмету (нявкає, муркотить, дряпається); називати його ознаки (сіра, пухнаста, домашня, м'яка, ласкава...), з цією метою ми добрали систему ігор та вправ, які спрямовані на корекцію мовної функції дітей: «Назви частини»; «Відгадай назву предмета за описом»; «Скажи навпаки»; «Поясни значення слова» та ін..

Після того, як у дітей сформувалося уявлення про слова, підводимо їх до поняття про речення, і починаємо роботу над структурою та граматичним оформленням речення.

2. Етап навчання дітей складанню сінквейна.

Мета: допомогти дітям зрозуміти правила складання неримованого вірша. Викликати інтерес до цього виду діяльності.

Спочатку логопед в доступній формі знайомить з самим поняттям «Сінквейн» і пояснює, що для його складання необхідно дотримуватись певних правил. Пропонуємо дітям скласти сінквейн з допомогою питань та з опорою на наочність.

Для того, щоб дітям було легше запам'ятати план складання неримованого вірша ми пропонуємо їм наглядну схему алгоритму. Її краще створити разом з дітьми. Схема алгоритму лишається незмінною і використовується до будь-якої теми.

Для успішного оволодіння дітьми навиком даної технології ми використовуємо наступні ігри: «Намалюй предмет-відгадку»; «Сінквейн-загадка»; «Склади сінквейн за зразком»; «Закінчи вірш»; «Знайди помилку у вірші»; «Один починає, інший продовжує».

Ці ігрові прийоми допомагають дітям з ЗНМ складати більш якісні тексти і підтримувати інтерес до роботи.

Після того, як діти навчилися складати неримовані вірші, переходимо до

III етапу.

3. Самостійне складання сінквейнів дітьми.

Мета: закріплювати вміння виділяти найбільш характерні особливості, предмету чи явища, що вивчається. Стисло висловлювати власну думку. Застосовувати отримані знання для вирішення нової задачі.

Таким чином, складання неримованих віршів – це підсумок роботи, по закріпленню лексики, граматичної будови, за конкретною темою, яка вивчалася.

Ігрові прийоми: «Чий сінквейн кращий?»; «Мовленнєва квітка»; «Дзига»; «Відгадай загадку і на відгадку склади сінквейн» і т. ін..

Інноваційність «Сінквейна» дозволяє створити умови для розвитку особистості, здатної критично мислити, виключати зайве і виділяти головне, узагальнювати, класифікувати.

Педагогічна цінність полягає в:

- Збагачення і активізації словникового запасу (дієслівного словника, словника прикметників);
- Підготовці до короткого переказу;
- Дозволяє відчувати себе, хоч на мить, творцем;
- Розвивиткові асоціативного і наочно-образного мислення;
- Створенні ситуації успіху.

Дидактичний сінквейн дає можливість організовувати варіативне багатофакторне поле вибору. Учитель-логопед створює для кожної дитини реальну можливість рухатися своєю власною, індивідуальною траєкторією розвитку.

Отже, Сінквейн, як педагогічний прийом, ми спрямовуємо на активізацію пізнавальної діяльності і використовуємо, як метод розвитку мови, активізацію пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами, щоб домогтися більш глибокого осмислення теми, вдосконалення словникової роботи, як основи розвитку мовлення в цілому.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) / Науковий керівник: Т. Піроженко – Київ: Видавництво, 2021.
2. А. Богуш «Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років». Монографія. 2-е видання. – К: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 374 с.
3. А. Богуш «Методика розвитку рідної мови». – К: «Вища шкала», 1992. – 415 с.
4. Н. Махінка «Мовні перлини для кожної дитини». – Т: «Астон», 2013. – 138 с.

5. С. Конопляста, Т. Сак; за ред. М. Шеремет. Логопсихологія: навч. посіб. /- 2-ге вид., стер. – К.: Знання, 2012. – 293 с.

Анна Куренкова

Старший викладач, доктор філософії 016 Спеціальна освіта

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ДИСТАНЦІЙНИХ ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

У статті висвітлено питання використання цифрових технологій в діагностичній логопедичній роботі. Висвітлено доречність використання цифрових технологій на різних етапах корекційно-логопедичної роботи. Визначено цифрові програми для досягнення дидактичних та діагностичних цілей в роботі логопеда. Надано перелік сайтів, котрі є доцільними при підготовці цифрових матеріалів для роботи з дітьми з порушеннями мовлення.

Ключові слова: цифрові технології, дистанційні заняття, логопедичні заняття, діти з порушенням мовлення

Вступ. Сьогодні спостерігається дедалі більший вплив медіа-технологій на людину, особливо це сильно діє на дитину, яка з більшим задоволенням дивиться телевізор або грається в планшет чи комп'ютер, аніж читає книжку. Потужний потік інформації, розповсюдження ігрових приставок, електронних іграшок та комп'ютерів справляє неабиякий вплив на її сприйняття навколишнього світу. Суттєво змінюється характер її улюбленої практичної діяльності - гри, змінюються улюблені герої та захоплення. Раніше будь-яку інформацію дитина могла отримати за різними каналами - підручник, довідкова література, урок тощо, але сьогодні, з огляду на сучасне життя, педагог має вносити в навчальний процес нові методи подачі інформації.

Корекційно-логопедична робота вимагає активного включення педагога в інноваційну діяльність та розширення спектру професійної компетентності навиками роботи з цифровими технологіями (ЦТ).

Аналіз основних досліджень. Проблеми упровадження в освіту цифрових технологій висвітлено в роботах А. Король, А. Литвин, С. Миорової, В. Пасічник, Ю. Рібцун, Г. Федорук, О. Цимбалюк, М. Шишкіної та ін.

Проте нами не знайдено достатньої кількості робіт присвячених використанню цифрових технологій в роботі логопеда. Саме тому, метою нашої статті є використання цифрових технологій на дистанційних логопедичних заняттях з дітьми з порушеннями мовлення (ПМ).

Основна частина. На сьогодні ефективно організовані цифрові технології дають можливість проводити онлайн весь освітній та корекційно-логопедичний процеси. Так, ЦТ дають можливість організувати: on-line діагностику та моніторинг мовленнєвого розвитку дітей з порушеннями мовлення; освітній процес, відповідно до індивідуальних особливостей розвитку дітей з ПМ, використовуючи спеціальні програми та мовленнєві тренажери, наочні посібники тощо.

ЦТ надають широкі можливості в удосконаленні освітнього процесу, у застосуванні сучасних методичних розробок.

Використання ЦТ доречне на різних етапах корекційно-логопедичної роботи при:

- формуванні вимови;
- розвитку фонематичного сприйняття, оволодінні елементами граматики;
- формуванні лексико-граматичних засобів мови;
- розвитку зв'язного мовлення;
- розвитку артикуляційної моторики, мовленнєвого дихання.

Для створення дидактичних матеріалів можна використовувати відео, аудіо, фото редактори. Такі як: InShot, OpenShot, VideoPad, Movavi, PowerPoint, «Візуальний тренажер вимови» тощо.

З метою оптимізації процесу розвитку мовлення дошкільнят, використовуються всілякі комп'ютерні програми Microsoft: PowerPoint, Word для підвищення ефективності навчального, виховного та корекційного

процесів. Як правило, робота вчителя-логопеда з документами передбачає три продукти Microsoft: PowerPoint, Word, Excel, саме останній виклика найбільше питань.

Обстеження мовлення дітей - важливий етап усього корекційного процесу. Тому, важливим моментом у роботі є застосування комп'ютерної діагностики, що дає змогу затратити меншу кількість часу на обробку даних, побудову графіків, діаграм, створення мовленнєвого профілю дитини та зберігання інформації. Використання диктофона, мікрофона дає змогу записати мовлення дитини з ПМ на початковому етапі роботи і для подальшого відстеження результативності. Дитині надається можливість побачити й почути себе, порівняти той та інший варіанти, вибрати найкращий і правильний із них. Під час проведення діагностики доцільно використовувати демонстраційні презентації, виконані в застосунку Microsoft PowerPoint, які містять наочний матеріал для обстеження за різними напрямками та з урахуванням вікових особливостей дитини.

Створюючи свої мультимедійні презентації, необхідно враховувати технічні, ергономічні та естетичні вимоги:

- фон презентацій краще обирати однотонний, такий, що не відволікає увагу від змісту слайда, спокійних, таких, що не подразнюють зір кольорів. Можна змінювати його кілька разів протягом презентації. Це дасть змогу утримувати мимовільну увагу дітей.
- ілюстрації мають бути великими та реалістичними, не перевантажені зайвими деталями. Неприпустимо використовувати нерізкі фотографії, а також зображення, здатні викликати в дітей переляк або неприязнь.
- не варто перевантажувати презентацію спецефектами. Помірне використання спецефектів допомагає утримувати увагу на екрані комп'ютера, підвищує інтерес, створює позитивний емоційний настрій, проте надмірне захоплення ними призводить до зворотного ефекту: заняття затягується, у дітей швидко настає пересичення і стомлення. Крім того, деякі ефекти некомфортні для сприйняття і стомлюють зір.

Окрему увагу хотілося приділити зображенням, що використовуються для діагностик. Вони мають бути хорошої якості, без фону, яскравих кольорів, при збільшенні не втрачати різкості. З досвіду роботи ми рекомендуємо сайти:

- pixabay.com, - велика база зображень, безкоштовних і в хорошій якості. Тут є зручна навігаційна система, хороший каталог на дитячу тематику;
- flaticon.com - як зазначено на сайті, наявно +16,200 векторних іконок, оптимальних для SVG і веб-шрифту,
- vecteezy.com - дуже великий вибір високоякісних зображень;
- gratisography.com - є безкоштовні зображення високої якості, доступні до завантаження без реєстрації;
- favpng.com - база даних містить понад 16 мільйонів безкоштовних прозорих файлів PNG, що є вкрай необхідним при оформленні дидактичних та діагностичних матеріалів для дітей.

Використання цифрових технологій, мультимедійних презентацій дає змогу підвищити ефективність процесу корекційно-логопедичного впливу:

- забезпечити наочність на високому естетичному та емоційному рівні (анімація, музика);
- залучити велику кількість дидактичного матеріалу;
- збільшити обсяг виконуваної роботи на занятті в 1,5 - 2 рази;
- активізувати пізнавальну діяльність дітей;
- підвищити навчальну мотивацію вихованців та ефективність засвоєння ними знань, умінь і навичок;
- здійснювати диференційований підхід, використовуючи різнорівневі завдання;
- ефективно коригувати мовленнєві порушення;
- прискорити процес підготовки дошкільнят до навчання грамоти, попередити появу в них вторинних розладів писемного мовлення;
- формувати звички навчальної діяльності (планування, рефлексія, самоконтроль); знизити ризик соціальної дезадаптації дошкільнят.

Окремо, хочемо відміти ефективність застосування логопедичних занять online ігри та інтерактивних вправи. На сайті LearningApps - розміщені мультимедійні інтерактивні вправи, які можуть бути використані в освітньому процесі. На цьому сайті можна завести свою сторінку і створити інтерактивні вправи за своїм напрямком роботи, тут пропонується кілька шаблонів для online ігор (вправи на класифікацію, знайти пару, сортування картинок, тести з множинним вибором тощо).

Висновок. Отже, цифрові технології ефективний засіб у логопедичній роботі, що дає змогу створити умови індивідуального та диференційного підходу в процесі корекційно-логопедичної роботи з дітьми з ПМ.

Література

1. Засенко В. В. и др. Використання інформаційних технологій в умовах спеціального та інклюзивного навчання дітей зі слухомовленнєвими порушеннями. 2010. <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/ZasenkoVV.pdf>
2. Радченко Я. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при навчанні дітей з мовленнєвими порушеннями під час воєнного стану. Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язберезувальної освіти: зб. наук. праць (20 жовтня 2022 р.). Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. С. 159-162.
3. Цимбал-Слатвінська С. В. Проблеми дистанційного корекційно-розвиткового процесу: модифікація співпраці логопеда та батьків. Інноваційна педагогіка. Вип. 32. Т. 1. 2021. С. 23-26.

Наталя Нестеренко

Вихователь-методист закладу дошкільної освіти (ясла-садок)

комбінованого типу № 241 Криворізької міської ради

**ЗБАГАЧЕННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЯ СЛОВНИКА ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ LEGO-ТЕХНОЛОГІЙ**

***Анотація:** у статті автор розглядає пошук зусиль та організацію такого освітнього процесу, який сприяє всебічному поглибленому розвитку особистості дитини старшого дошкільного віку з особливими освітніми потребами; проводить аналіз традиційних методик навчання в освітньо-виховному процесі, та використання найновіших технологій та засобів навчання; аналізує LEGO-технологію, як провідний засіб навчання в умовах сучасного розвитку освіти дітей дошкільного віку; пошук критеріїв, показників через інтеграцію LEGO-технологій в логіко-математичну, мовленнєву, театралізовану діяльність, а також ознайомлення з навколишнім, підготовка до навчання грамоті.*

***Ключові слова:** навчально-пізнавальна діяльність, готовність до навчально-пізнавальної діяльності, інноваційні технології, активізація словника, інтеграція, LEGO-технологія, пізнавальний розвиток.*

Сьогодення змушує людський мозок розвиватися з шаленою швидкістю. Деякі діти володіють інноваційними технологіями краще за дорослих, бо живуть у форматі «онлайн» та мають інший тип мислення. Теорія поколінь називає сучасний тип дітей - покоління А «Альфа».

Життя для дітей покоління «Альфа» - пошук нового, яскравого, самовдосконалення, розвага та гра. Сучасні дошкільники обов'язково будуть зацікавлені інноваційними технологіями, щоб вони не обирали.

Тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед освітою, яка відіграє вирішальну роль у становленні кожної особистості. Освіта повинна підготувати людину до нових умов життя і діяльності. [2, с.10]

Науковцями під час досліджень, моніторингу, спостережень було виявлено, що у дітей з особливими освітніми потребами дуже часто змінюється дитяча увага, вони відволікаються від процесу. Це може бути сигналом того, що їм не цікаво і час змінювати діяльність. Тому дуже важливо зробити процес навчання динамічнішим та цікавішим. Одним з таких способів є навчання в ігровій формі, де діти відчуватимуть себе творцями та господарями.

Перед педагогами постала задача спрямувати свої зусилля на організацію такого освітнього процесу, який сприяв би всебічному поглибленому розвитку особистості дитини. Тому, для досягнення мети, крім традиційних методик навчання в освітньо-виховному процесі, все ширше почали використовувати найновіші технології та засоби навчання. Одним з таких провідних засобів навчання в умовах сучасного розвитку освіти дітей дошкільного віку стає саме LEGO-технологія.

LEGO – найвідоміша і поширена педагогічна система. Це нові дієві способи і методи для чуттєво-пізнавального розвитку дітей. Сьогодні – це незамінний матеріал для занять у закладах дошкільної освіти. Конструктори LEGO базуються на інтегрованих принципах, об'єднують в собі елементи гри та експериментування. Ігри з LEGO виступають засобом дослідження та орієнтації дитини в реальному світі.

Працюючи з дітьми, які мають затримку психічного розвитку, постійно відбувається пошук нових методів, технологій, що були б ефективними у роботі, а впровадження LEGO – технології сприяють формуванню позитивної мотивації до конструктивної діяльності, активного включення дитини в процес.

Зазначено, що в початковій школі, продовжується активізація та збагачення словника дітей та навчально-пізнавальної діяльності, яка є провідною в цьому віці. Тому, для покращення організованої та самостійної діяльності дітей, а з часом підготовки їх до школи - виникла необхідність інтегрувати LEGO-технології в різні види освітньої діяльності, зокрема, в логіко-математичну, мовленнєву, театралізовану, ознайомлення з навколишнім, підготовки до навчання грамоті. Були визначені критерії, умови, показники, за

якими впроваджувався експеримент. До уваги та дослідження експерименту було взято:

- моніторингові дослідження знань, умінь та навичок дітей старшого дошкільного віку;
- власні спостереження вихователя за критеріями росту, щодо загальної поведінки дитини під час освітньої діяльності (до впровадження LEGO-технологій/під час використання LEGO-технологій): цікавість до заняття, активність, прояв творчих здібностей, робота в команді, всебічний розвиток особистості дитини;
- результати психологічної підготовки дітей старшого дошкільного віку.

Під час освітнього процесу, протягом двох років проводилися моніторинг, спостереження, завдання з психологічної підготовки дітей, активно використовувались LEGO-технології, спираючись на парціальну програму «Безмежний світ ігор з LEGO».

В результаті проведеної роботи було підтверджено доцільність інтеграції LEGO-технологій в освітнє середовище закладу дошкільної освіти.

Застосування LEGO на заняттях позитивно відображується на якості корекції і навчання, так як сприяє: розвитку лексико-граматичних засобів мовлення в межах визначених тем; формування граматичної складової мовлення, розвитку тактильних відчуттів (граючи з закритими очима на дотик); оволодіння сенсорно-пізнавальними навичками, формування просторової орієнтації; розвитку й удосконалення вищих психічних функцій (пам'яті, уваги, мислення); тренування тонких рухів пальців і кистей рук.

Збагачення та активізація словника дітей старшого дошкільного віку із особливими освітніми потребами з допомогою використання LEGO - технологій, проводилась на заняттях різних видів діяльності. LEGO – конструктори використовувались в іграх з логіко-математичного розвитку, на заняттях ознайомлення з навколишнім, з розвитку мовлення, з підготовки до навчання грамоті, з театралізації.

Таким чином, методично грамотне використання LEGO-технологій підвищує ефективність навчання дошкільників. У результаті тривалого використання LEGO-технологій під час різних форм роботи з дітьми можна отримати висновок, що це активний метод подачі, сприймання та вивчення змісту освітньої програми.

Отже, успіх упровадження інноваційної LEGO - технології сприяє збагаченню та активізації словника дітей старшого дошкільного віку, розвитку у дошкільників готовності до навчально-пізнавальної діяльності, здатності до нестандартного рішення; формує пошуково-проблемний стиль мислення; забезпечує готовність самих педагогів до нововведень; уміння створювати проблемні, нестандартні навчальні і виховні ситуації; оригінальність у всіх сферах своєї діяльності.

Література:

1. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років і методичні рекомендації до неї «Безмежний світ ігор з LEGO» / автор О.Ю. Рома; авторский сб.: В.Ю. Близнюк, О.П. Борук, В.Л. Гонгало, Ю.А. В. Косенко и другие. К.: LEGO FOUNDATION, 2016. 140 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція / Байєр О.М., Безсонова О.К., Брежнева О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О.Д., Шевчук А. С.
3. Бех І. Д. Концептуальна модель егоцентризму у вихованні і духовному розвитку особистості. Педагогіка і психологія. № 3. (88). 2015. С. 5–16.

Юлія Сіденко

Доктор філософських наук зі спеціальної освіти КДПУ

**ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

В статті розкрито особливості інклюзивного навчання в умовах воєнного стану. З'ясовано, що організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти регламентується Постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти». Встановлено, що в умовах воєнного стану досить значна кількість осіб з особливими освітніми потребами була тимчасово переміщена до інших регіонів України та інших країн світу. Розглянуто особливості організації інклюзивного навчання в Україні у закладах загальної середньої освіти та визначено, що така організація передбачає проведення подальшого формування умов задля продовження надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами у період воєнного стану.

Ключові слова: *інклюзивне навчання, навчальний процес, воєнний стан, діти з особливими освітніми потребами.*

Через повномасштабне вторгнення та посягання на державний суверенітет України питання організації та розвитку інклюзивного навчання постає надзвичайно гостро. Ці страшні події зачіпають всі сфери життя, а особливо відбиваються на якості навчання. Під час війни навчання має багато особливостей, відбуваються також зміни і в організації самого процесу, зазвичай вони мають негативний характер, так як люди вимушені багато часу перебувати у сховищах, або взагалі покидати свої домівки. Інклюзивне навчання та його організація завжди залишалися актуальними, а особливо зараз, коли значно обмежені можливості для навчання.

В умовах сьогодення, коли прослідковується неочікувана та досить негативна для навчального процесу ситуація в Україні, інклюзивне навчання повинно відбуватись у відповідності до правил, визначених Міністерством освіти і науки України. Попри те, організація інклюзивного навчання має проходити у відповідності до безпекової ситуації у кожному регіоні країни.

Протягом останнього десятиліття вітчизняні науковці, зокрема, С. Богданов, Г. Гаврюшенко, А. Колупаєва, Н. Найда, Н. Софій, І. Ярмощук та ін., присвячують свої праці дослідженням проблеми залучення осіб з особливими потребами до навчання в закладах освіти, їх реабілітації та соціалізації до суспільних норм. Такі науковці, як О. Кричківська, В. Хренова визначили особливості організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Мета статті полягає у розкритті особливостей інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану в закладах загальної середньої освіти.

Згідно мети основними завданнями виступають:

- визначення нормативно-правових документів, що регулюють ефективність інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану;
- розгляд особливостей організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану.

Діти з особливими освітніми потребами мають обмежені когнітивні здібності, особливості розвитку емоційно-вольової сфери (не можуть швидко і правильно реагувати на події), ефективно обробляти інформацію з навколишнього середовища та потребують особливої уваги в умовах війни. З цієї причини важливо надати необхідну підтримку та допомогу, максимально враховуючи інтелектуальні здібності дітей з особливими освітніми потребами, щоб мінімізувати наслідки їхньої психологічної травми. Для підтримки та надання невідкладної допомоги дітям означеної категорії розроблено

посібники, піктограми (схематичні картинки), що містять конкретні алгоритми поведінки в ситуації та надають допомогу.

З метою покращення умов для здобуття освіти такими особами в умовах воєнного стану Кабінетом Міністрів України було розроблено та затверджено порядок організації інклюзивного навчання в Україні у закладах загальної середньої освіти. Зокрема було передбачено:

- відсутня обмежена кількість дітей із особливими освітніми потребами в інклюзивних групах чи класах (з огляду на те заклад не має права відмовити в організації інклюзивного навчання і формуванні інклюзивної групи);
- психолого-педагогічні і корекційно-розвиткові послуги або допомога можуть надаватися фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів та педагогічними працівниками закладу (однак за умови дотримання правил безпеки учасників освітнього процесу);
- можна застосовувати змішану форму навчання для здобуття освіти в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти;
- до закладу освіти можуть надаватись заявниками копії документа, якими посвідчується особа, а також висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи (за наявності);
- у закладі загальної середньої освіти за необхідності можуть формуватися тимчасові інклюзивні міжкласні групи [1].

Основна мета ухвалення таких змін в організації інклюзивного навчання полягає у формуванні умов задля продовження надання освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами у закладах загальної середньої освіти у період воєнного часу.

Розглядаючи питання регулювання інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти, варто відзначити, що набрали чинності зміни до рішень Кабінету Міністрів України, що регулюють організацію інклюзивної освіти:

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами» від 21 липня 2021 р. №765 [4];

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. №957 [2].

Зміни до даних нормативних актів пов'язані з тим, що багато дітей з особливими освітніми потребами тимчасово переїхали в інші регіони країни чи за кордон.

Окремі аспекти організації навчально-виховного процесу здійснюються у відділі Державної служби якості освіти. Завдяки цьому вже створено механізм організації дистанційного навчання (індивідуальні та підгрупові корекційно-розвиткові заняття) в умовах воєнного стану та забезпечено гнучкість підходів до навчання, організовано он-лайн навчання під час війни. Корекційно-розвиткові заняття проводяться на навчальних платформах «Microsoft Teams», «Google meet», «Zoom» та ін.

На сьогодні фахівці інклюзивних класів відзначають, що більшість батьків бояться втрати дітьми набутих раніше навичок. Цей страх постійно супроводжує батьків дітей з особливими освітніми потребами, але під час війни спостерігається його особливе загострення. На думку корекційних педагогів, у переважній більшості випадків дані побоювання є безпідставними, адже набуті навички втрачаються лише за наявності медико-фізіологічних причин або внаслідок психологічних травм, але і в цьому випадку, швидше за все, в мозку дитини відбуваються компенсаторні процеси, що сприяють відновленню втрачених функцій. Фахівці зазначають, що навіть при втраті набутих функцій чи вмінь мова йде про їх відновлення, а не створення, тож процес буде швидшим і легшим, при цьому є набагато більша ймовірність досягнення позитивного результату [1].

Таким чином, визначено, що інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану регулюється Міністерством

освіти і науки України згідно внесених змін до нормативно-правових актів чинного законодавства. Діти з особливими освітніми потребами відвідують заклади загальної середньої освіти локально або переміщуючись з батьками в інші регіони. Батьки дітей з особливими освітніми потребами, які вимушені були виїхати за кордон, сприяють організації он-лайн навчання, згідно індивідуальних особливостей та можливостей дітей означеної категорії.

Література:

1. Кричківська О.В. Інклюзивне навчання в умовах воєнного стану. *Наука і техніка сьогодні*. Київ : Наукові перспективи, 2022. № 6 (6). С. 188-198.
2. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 №957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
3. Рівні підтримки для дітей з ООП: що змінюється та які виклики. URL: <https://nus.org.ua/articles/rivni-pidtrymky-dlya-ditej-z-ooop-shho-zminyuyetsya-ta-yaki-vyklyky/>
4. Заклади освіти в умовах воєнного стану. Державна служба якості освіти України. URL: <https://sqe.gov.ua>

Тетяна Січка

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМІВ МНЕМОТЕХНІКИ В ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ООП

Стаття висвітлює основні напрямки роботи вчителя-логопеда по розвитку активного мовлення у дітей з особливими освітніми потребами за допомогою прийомів мнемотехніки.

Ключові слова: корекційно-розвиткова робота, розвиток активного мовлення, наочність, мнемотехніка, мнемоквадрати, мнемодоріжки, мнемотаблиці.

Одним із пріоритетних напрямків в корекційно-розвитковій роботі із дітьми дошкільного віку з особливими освітніми потребами (далі ООП) є розвиток

активного мовлення. Розвиток активного мовлення включає в себе вміння вступати в невимушену розмову, логічно та послідовно будувати розповідь без повторів і довгих пауз, складати оповідання за одним малюнком та серією малюнків, за ігровою ситуацією, дотримуватися структури сюжетної розповіді, легко об'єднувати окремі елементи мови в єдине і конструктивне ціле [3, с. 280-281].

У більшості дітей старшого дошкільного віку з ООП порушена увага, недосконале логічне мислення, переважає наочно-образна пам'ять і запам'ятовування має в основному мимовільний характер. Тому для досягнення найкращого результату і стійкості отриманих навичок у дітей дошкільного віку з ООП в логопедичній роботі поряд із загальноприйнятими прийомами доцільно використовувати і прийоми мнемотехніки.

Чепурний Г. А. зазначає, що: «Мнемотехніка – це спосіб покращення засвоєння нової інформації шляхом свідомого утворення асоціативних зв'язків за допомогою спеціальних методів і прийомів» [5, с. 10].

Мнемотехніка допомагає розвивати:

- асоціативне мислення;
- зорову і слухову увагу;
- зорову і слухову пам'ять;
- уяву.

Особливо ефективною мнемотехніка є для дітей старшого дошкільного віку з ООП, оскільки:

- рівнозначно розвиває роботу обох півкуль головного мозку;
- покращує пам'ять, уважність, швидкість реакцій на події, логічне й образне мислення;
- сприяє розширенню словникового запасу і вміння послідовно висловлювати думки;
- забезпечує різнобічне і гармонійне сприйняття дитиною навколишнього світу;
- забезпечує інтелектуальний потенціал корисним досвідом і навичками [5, с. 91].

Особливість методики – застосування не зображення предметів, а їх символів. Оволодіння прийомами мнемотехніки значно скорочує час навчання, тому що значно полегшує дітям пошук і запам'ятовування слів, а символи максимально наближені до мовного матеріалу.

На думку Рубінштейна С. Л. одним із факторів, які полегшують процес становлення зв'язного мовлення є наочність. В якості другого допоміжного фактора відокремлюється створення плану висловлювання, на важливість якого неодноразово вказував Л. С. Виготський.

При навчанні прийомам мнемотехніки робота з дітьми будується від простого до складного. Починати слід з найпростіших мнемоквадратів, послідовно переходити до мнемодоріжок, а пізніше – до мнемотаблиць.

Для того, щоб відпрацювати певні навички і вміння слід розпочати з найпростішого. В старшому дошкільному віці, ознайомлюючи дітей з поняттями «звук», «слово», «речення» і їх практичним засвоєнням, доцільно використати мнемоквадрати-символи, об'єднуючи їх у ланцюжок. Діти легко побудують найпростіше речення, викладуть схему речення, маючи перед собою наочну опору. Процес диференціації понять «слово-речення» також відбудеться досить швидко. Для виготовлення таких квадратів-символів не потрібно мати художні навички, дорослий в змозі намалювати символічне зображення предметів, або використати для цього цифрові технології. Що можна зобразити? Графічне або частково графічне зображення (символ) персонажу казки, явища природи, деякі дії, напрям руху тощо. Головне, щоб символ був максимально наближений до мовного матеріалу, а дитина, дивлячись на нього, могла легко відтворити текстову інформацію.

При переказах частіше використовують мнемодоріжки. Діти під керівництвом дорослого добирають потрібні елементи моделі, послідовно їх розташовують в єдиний логічний ланцюжок, який необхідний для переказу. Мнemo таблиці особливо ефективні при розучуванні віршів. На кожне слово і маленьке словосполучення придумується картинка (зображення). Таким чином, віршований текст повністю зображується схематично. При цьому виді діяльності працюють не

лише слухові, а й зорові аналізатори. Діти легко впізнають картинки, а потім пригадують слова і відтворюють вірш. Також мнемо таблиці використовують, для складання казок на будь-яку тему, використовуючи лексику, дотримуючись загальних принципів будування сюжету, відображення власних переживань та розуміння оточуючого світу дитиною.

Для складання описових розповідей про іграшки, посуд, одяг, овочів, фруктів, тварин тощо підбирають мнемо таблиці з урахуванням різного мовного рівня дітей. Так по одній і тій самій лексичній темі, для дітей з високим мовним рівнем мнемотаблиця може складатися з 6 – 8 мнемоквадратів, із середнім з 5 – 6, а для дітей із низьким рівнем буде достатньо і 4 –ох. Таким чином, здійснюється і диференційований підхід до дітей з ООП. Ці таблиці допомагають дитині самостійно визначити головні властивості і ознаки предмета, встановити послідовність визначення ознак, збагатити словниковий запас.

Отже, поступово, використовуючи у логопедичній роботі символи, замінники, графічні аналогії, схеми, які покладено в основу мнемотехніки, у дітей старшого дошкільного віку з ООП розвивається наочно-образне мислення, утворюються штучні асоціації, полегшується процес запам'ятовування і збільшується обсяг пам'яті. В результаті систематичної роботи збільшується коло знань про оточуючий світ, з'являється бажання переказувати тексти, вигадувати цікаві розповіді, спостерігається зацікавленість до заучування віршів та інших віршованих творів, збагачується словниковий запас, діти долають несміливість, сором'язливість, вчаться вільно триматися перед аудиторією. Всі ці критерії свідчать про розвиток активного мовлення у дітей старшого дошкільного віку з ООП, що є важливим показником розвитку їх розумових здібностей і готовності до навчання у Новій українській школі.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Київ, 2021.
2. Державний стандарт початкової школи. Київ, 2021.
3. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко» / Т. В. Сак, Л. І. Прохоренко, Г. Б.

Соколова; за заг. ред. д-ра психол. наук Л.І. Прохоренко. – Тернопіль: Мандрівець, 2019. 312 с.

4. Ванжа С. М. Вивчення віршів за допомогою мнемотехніки. Харків: Видавництво «Ранок», 2017. 48 с.

5. Чепурний Г. А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти: навчально-методичний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 208 с.

Катерина Суятинова

Доцент, кандидат педагогічних наук КДПУ

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті автор розглядає важливість дошкільного віку як початкового етапу соціалізації дітей. Розкривається негативний вплив на дошкільників та наукові уявлення щодо соціально-психолого-педагогічних особливостей дітей у зв'язку з пережитими ними подіями.

Ключові слова: соціалізація, соціальна адаптація, дошкільне дитинство, діти війни, психологічний стан, психічний розвиток.

З 2014 року в Україні триває збройний конфлікт, який загострився з повномасштабним вторгненням росії у 24.02.2022 році на територію України. У зв'язку з цими подіями проблеми соціальної сфери, розпад сімей, загибель рідних, поява біженців та переселенців, осиротіння, порушення прав дитини та ін.

Проаналізувавши низку концепцій, підходів, теорій із проблеми періодизації психічного розвитку людини, ми дійшли висновку, що період дошкільного дитинства є найвідповідальнішим періодом у її життєвому циклі. Період дошкільного дитинства посідає особливе місце в соціологічній, педагогічній і психологічній науках, розглядається як «період первинного фактичного становлення особистості» (О. Леонтьєв).

Дошкільний вік є початковим етапом формування суб'єкта діяльності, спілкування й пізнання (Р. Буре, О. Кононко, В. Кузьменко, С. Кулачківська, Г. Люблінська, Т. Піроженко та ін.). Значення періоду від народження до вступу до школи полягає в набутті вихідних людських знань і вмінь, психічних якостей і властивостей, необхідних людині для життя в суспільстві. [2, с. 219].

Дослідниця І. Рогальська тлумачить поняття «соціалізація особистості в дошкільному дитинстві», як процес становлення дитячої особистості у її взаємодії із соціальним світом на основі порівневого входження дитини у систему соціальних зв'язків, активного освоєння соціокультурного досвіду через її суб'єктивне пізнання суспільного довкілля та конструювання образу соціального світу» [7, с. 17].

Основними завданнями соціалізації на етапі дошкільного дитинства І. Рогальська визначає такі: забезпечення активного пристосування дітей до нових для них соціальних умов життєдіяльності; набуття соціально-емоційної рівноваги та стійкості до впливу змінних умов соціального середовища; розширення та збагачення досвіду конструктивної взаємодії з людьми, які їх оточують, на міжособистісному рівні та побудова соціальних стосунків через розвиток способів комунікації, формування уявлень про способи та норми спілкування з довкіллям; розвиток активності, ініціативності, самостійності і відповідальності як базових якостей особистості; залучення дітей у широке суспільне довкілля для формування уявлень про життя людей у соціумі, формування гармонійних стосунків з однолітками через організацію взаємодії на рівні емоційного спілкування, вибудовування соціальної поведінки дитини в суспільному довкіллі.

У стані війни діти дошкільного віку належать до найвразливішої категорії населення. Перебуваючи в небезпеці, в тривалому стресовому стані, дитина позбавлена нормальних умов для розвитку та освіти. Через відчуття тривоги, напруги, страху, невизначеності ускладнюється процес повноцінної соціалізації дитини. Діти, які вимушені бути переміщеними із зони активних бойових дій,

стикаються з проблемою соціальної адаптації, перебуваючи в нових соціальних умовах [4].

Уходження дитини в соціальне середовище, яке стало неструктурованим, непередбачуваним та нелогічним, породжує внутрішньо особистісний конфлікт. Соціалізація, за своєю суттю, – процес конфліктного походження, адже вона відбувається організовано та з примусом держави і суспільства; проходить під контролем, а в дитячому віці і поготів. У період війни адекватність контролю має стати прямо пропорційною психологічному стану дитини та гармонійно поєднатись із ним [1].

Особливостями соціальної адаптації та інтеріоризації дітей в умовах воєнного часу В. Бондаренко вважає, що це нестача базових життєвих ресурсів або розуміння того, що в будь-який момент їх можна втратити; постійний страх за своє здоров'я, рідних і близьких; порушення вольової та самоцінної сфери; виникнення когнітивного дисонансу між досвідом та дійсністю; погіршення функціонування або деактивація мотиваційно-ціннісного та діяльнісно-практичного компонента особистості молодшого школяра; деформація навичок інтерактивної взаємодії з оточенням та дегуманізація емоційно-почуттєвої сфери; порушення всіх психічних функцій [1].

У 2016 році Законом України № 936-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» введено поняття «дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів» [5]. Низка провідних науковців (О. Алексєєва, П. Волошин, К. Дуванська, К. Ігнатенко, В. Коваленко, Л. Ковальчук, Ю. Луценко, В. Макаров, Т. Проскуріна, І. Трубавіна та ін.) вивчали соціально-педагогічні, психологічні особливості, поведінку дітей-жертв війни, зміст і технології роботи з ними, несприятливі умови соціалізації на Донбасі. Однозначних наукових уявлень щодо соціально-психолого-педагогічних особливостей дітей у зв'язку з пережитими ними подіями надзвичайної сили та розмаху не існує [3].

Як зазначили у 2019 році Л. Процик та І. Пампура «сьогодні діти війни – це уже не старше покоління, а покоління, яке лише проходить етап соціалізації, етап формування внутрішнього «я» і майбутнього зовнішнього, колективного «ми» (тобто, політичної та громадянської культури громади та усього народу) [6]. У 2023 році питання щасливого безпечного дитинства маленьких українців залишається актуальним і відкритим.

Учені Українського католицького університету узагальнили травматичні події, які діти зазнали під час війни. Серед них: вимушені покинути своє місто чи селище, озброєні люди насильно проникли в будинок, дім обстріляли, розпад сім'ї через війну, член родини перебуває в ув'язненні, член родини пішов воювати, член родини отримав поранення або загинув під час бойових дій, стрілянина на дуже короткій відстані, залишалися довго в підвалі протягом тривалого обстрілу, відчуття сильного холоду, відчуття сильного голоду, бачив поранених, бачив убитих, допомагав нести поранених або мертві тіла, бачив когось закатованого, бачив жертв звалтування або сексуального насильства, бачив багато вбитих людей одразу, отримав поранення, був живим щитом для солдатів, зазнав погроз, думав, що загине [3].

Перспективами подальшого дослідження є визначити зміст та обсяг поняття «соціалізація дітей дошкільного віку в умовах воєнного часу», представити методичні рекомендації з психолого-педагогічної підтримки дошкільників в умовах війни.

Література:

1. Бондаренко В. Проблеми соціальної адаптації молодших школярів в умовах воєнного часу. Вересень. 2022. Т. 2, № 93 <https://september.moippo.mk.ua/index.php/sept/article/view/219/179>

2. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : монографія / А. М. Богуш, Л. О. Варяниця, Н. В. Гавриш [та ін.] ; наук. ред. А.М.Богуш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.

3. Курило В. С., Савченко С. В., Караман О. Л. Соціалізація особистості в умовах гібридної війни на сході України : монографія / В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман. – К. : Талком, 2018. – 240 с
<http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2949/3/sochializ.pdf>

4. Методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану : додаток 1 до листа МОН № 1 / 3845-22 від 02.04.2022

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми : Закон України від 26 січня 2016 р. № 936-VIII / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2016. № 10. Ст. 99

6. Процик Л., Пампура І. Психологічні особливості та правовий захист дітей в період збройного конфлікту. // [Психологічний часопис](http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2019_5_11_19). - 2019. - Т. 5, № 11. - С. 253-267. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2019_5_11_19

7. Рогальська І. П. Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід : монографія / І. П. Рогальська. – Київ : Міленіум, 2008. – 400 с.

8. Суятинова К.Є. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в сім'ях розлучених батьків : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Суятинова Катерина Євгеніївна ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2016

Шапочка К.

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової та дошкільної
освіти Миколаївського національного
університету імені В.О. Сухомлинського
(Миколаїв, Україна)

**КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ОНЛАЙН РОБОТА З ДІТЬМИ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

Стаття присвячена аналізу особливостей корекційно-розвивальної онлайн роботи. В статті аналізуються поняття дистанційне та онлайн навчання, зважаючи на популярність даних видів навчання окреслено основні тенденції онлайн навчання. Зазначено, що задля успішності необхідна єдність «дитина – вихователь – батьки» у процесі реалізації корекційно-розвивальної роботи, що є вагомою складовою навчання дітей із особливими освітніми потребами.

Ключові слова: онлайн, корекційно-розвивальна робота, діти з особливими освітніми потребами, інтерактивні ресурси.

Реалії сьогодення – це робота викладачів, вчителів і вихователів в онлайн середовищі. Онлайн-курси, онлайн-заняття стали не просто засобом отримання знань і складання іспитів онлайн, а й своєрідним каналом для прямого зв'язку викладачів і студентів, вчителів й учнів, вихователів і дітей/батьків.

Стрімке поширення онлайн навчання у світі порівнюють із «Гутенберзькою революцією», коли після винайдення друкарського верстата кількість друкованих книжок у Європі за півстоліття збільшилася з 30 тисяч до 10 мільйонів. Книжка, яка спочатку була розкішшю, стала доступною для кожного, хто хотів її читати. Сьогодні онлайн-заняття дають можливість дітям долучитися до цікавих занять провідних педагогів України, світу.

Зважаючи на зростання популярності онлайн-навчання та віддаленість багатьох дітей, зокрема дітей з особливими освітніми потребами, основні тенденції в цій галузі можуть включати наступне:

1. Використання технологій дистанційного навчання – використання відеоконференційних засобів та спеціальних програм, що дозволяють педагогам та спеціалістам займатися корекційно-розвивальною роботою з дітьми з особливими освітніми потребами в онлайн-форматі.

2. Забезпечення доступу до інтерактивних ресурсів – використання інтерактивних ресурсів, таких як відеоуроки, вправи та інтерактивні ігри, що дозволяють дітям з особливими освітніми потребами активно взаємодіяти з матеріалом та розвивати свої навички.

3. Створення індивідуальних планів/ програм роботи з кожною дитиною з особливими освітніми потребами, що дозволяють забезпечити оптимальні умови для розвитку та досягнення навчальних цілей.

4. Використання засобів контролю та оцінювання, що дозволяють контролювати та оцінювати прогрес дітей з особливими освітніми потребами, виконувати корекційно-розвивальну роботу та вдосконалювати індивідуальні плани роботи.

5. Розвиток співпраці між педагогами та батьками – забезпечення ефективної комунікації між педагогами та батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Варто зазначити, що дистанційне навчання передбачає, що учні/діти та вчителі/вихователі не знаходяться в одному місці та не зустрічаються фізично. Зазвичай, в дистанційному навчанні використовуються традиційні засоби зв'язку, такі як пошта, телефон, електронна пошта, а також передача відео- та аудіозаписів. Дистанційне навчання може бути синхронним або асинхронним. Синхронне навчання відбувається в режимі реального часу, де педагог та учні знаходяться в різних місцях, але навчаються одночасно, використовуючи засоби, такі як відеоконференція. Асинхронне навчання передбачає використання різних засобів навчання, які доступні учням в будь-який час.

Онлайн-навчання, з іншого боку, є формою дистанційного навчання, яка використовує тільки Інтернет-технології для навчання та зв'язку між учасниками освітнього процесу. Онлайн-навчання може бути синхронним або асинхронним, як і дистанційне. В інтернеті доступні різноманітні ресурси для навчання, включаючи відеоуроки, інтерактивні вправи, форуми, онлайн-конференції та інші засоби, що дозволяють спілкуватися та навчатися в режимі реального часу або в зручний час.

Використання інтерактивних ресурсів може бути складовою частиною різних форм навчання, таких як традиційне, дистанційне чи онлайн-навчання та є ефективним засобом підвищення ефективності та якості навчального процесу. Інтерактивні ресурси є ефективним засобом залучення учнів до навчального

процесу та підвищення їх активності та зацікавленості у навчанні. Такі ресурси можуть включати інтерактивні вправи, відео-уроки, ігри, симуляції та інші інтерактивні матеріали, які дозволяють учням активно взаємодіяти з навчальним матеріалом та збільшують їхнє розуміння та засвоєння навчального матеріалу.

Головна схожість в онлайн-навчанні та дистанційній освіті — саме навчання, тобто процес отримання нових знань і навичок. Проте, щоб онлайн виховання й навчання були успішними необхідна єдність не тільки «дитина – вихователь або учень – вчитель», але «дитина – вихователь – батьки» [3].

Сьогодні в Україні особлива увага приділяється якості освіти, одним з основних показників якої є максимальна самореалізація кожної дитини в різних сферах життєдіяльності з урахуванням її індивідуальних психічних і фізичних особливостей.

Практика засвідчує, що взаємодія дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку, зі здоровими однолітками сприяє їхньому когнітивному, фізичному, мовному, соціальному та емоційному розвитку. При цьому діти з типовим рівнем розвитку демонструють відповідні моделі поведінки дітям з ООП і мотивують їх до цілеспрямованого використання нових знань і вмінь. В інклюзивних групах взаємодія між вихованцями з ООП та їх здоровими однолітками сприяє налагодженню між ними дружніх стосунків, внаслідок чого діти вчаться природно сприймати і толерантно ставитися до людських відмінностей, стають більш чуйними, готовими до допомоги.

Корекційно-розвивальна робота — вагома складова навчання. Корекційно-розвивальну роботу в умовах інклюзивного навчання здійснюють спеціальні фахівці: корекційний педагог, логопед, спеціальний психолог, соціальний працівник. Однак не залишаються осторонь й інші учасники мультидисциплінарної команди, а саме: вихователі/учителі, асистенти вчителів/учителів, музичні керівники, фахівці з ЛФК та ін. Значна роль у закріпленні результатів корекційної роботи належить батькам.

Загальною метою корекційно-виховної роботи з дітьми з ООП є відновлення й розвиток пізнавальних та емоційно-вольових процесів, забезпечення максимально повної адаптації в суспільство, формування позитивних рис особистості, варіативна адаптація до змінених умов, корекція пізнавальної та емоційно-вольової сфер; формування адекватної самооцінки й рівня домагань.

У спеціальній психології та педагогіці під корекцією розуміють доцільно організований педагогічний процес, спрямований на послаблення, подолання недоліків розвитку, запобігання їм та сприяння розвитку дитини з ООП в цілому з метою якнайбільшого наближення до норми. Незважаючи на значущість проблеми корекційного впливу на дитину з особливими потребами та велику кількість присвячених їй досліджень (В.Баудіш, Б.Брьозе, Т. Власова, Г. Дульнєв, І. Єременко, В. Засенко, В. Липа, В. Лубовський, А. Колупаєва, С. Миронова, В. Синьов, Є. Соботович, та ін.), корекція й на сьогодні залишається актуальною в теоретичному і практичному плані.

У ході застосування корекційно-розвивальної роботи в інклюзивній групі/класі, залежно від потреб і навчальних можливостей дитини, використовуються допоміжні навчальні технології, методики або їхні модифіковані чи адаптовані елементи [2].

Це, наприклад, ігрові технології (предметні, рухливі, сюжетно-рольові, ігри-театралізації та ін.) та технології арттерапії (ізотерапія, казкотерапія, музикотерапія та ін.). Психологічні механізми ігрової діяльності спираються на фундаментальні потреби особистості у самоствердженні, самовизначенні, саморегуляції, самореалізації. У грі проявляються особливості характеру кожної дитини, виявляється рівень її розвитку. Тому організація гри вимагає індивідуального підходу до дітей. Потрібно враховувати індивідуальні особливості кожної дитини при виборі завдання: одній давати завдання легше, іншій – складніше, ставити навідні запитання, тощо. Особливої уваги вимагають діти сором'язливі, боязкі: іноді така дитина знає правильну відповідь, але не наважується відповісти. Таких дітей необхідно хвалити за

найменший успіх, намагатися частіше їх задіювати, щоб адаптувати й привчити виступати перед колективом.

Сутність арттерапії полягає в терапевтичному корекційному впливі мистецтва на дитину. За твердженням О. Кислої розрізняють наступні види арттерапії: музикотерапія, ізотерапія, казкотерапія, лялькотерапія, драматерапія та ін.[1].

Арттерапія звільняє дитину від негативних проявів, знімає нервово-психічне напруження, регулює психосоматичні процеси, моделює позитивний психоемоційний стан; забезпечує корекцію спілкування, формує адекватну поведінку тощо.

Варто додати, що ізотерапія, зображувальна творчість, розвиває чуттєво-рухову координацію, яка бере участь в узгодженні міжпівкулевої взаємодії, що потребує участі багатьох психічних функцій. У процесі малювання активізується і конкретно-образне мислення, яке в основному пов'язане з роботою правої півкулі, і абстрактно-логічне, за яке відповідає ліва півкуля. Оскільки воно прямо пов'язане з найважливішими функціями (зір, рухова координація, мовлення, мислення), малювання не просто сприяє розвитку кожної з цих функцій, а і зв'язує їх між собою [1, с.43-46].

Терапевтичний вплив малювання на дитину забезпечується цілою низкою чинників: затишна атмосфера приносить задоволення та підвищує самооцінку; сам процес вимагає від дитини відповідального мислення та дії; активізується фантазія, розвивається терпіння та спокій. Дитина вчиться контролювати і керувати своїми моторними імпульсами; розвивається сприймання, моторика, мислення, концентрація. Творча діяльність підвищує мотивацію, а переживання успіху розвиває у дитини впевненість у собі

Особливе значення для проведення корекційної роботи має цілеспрямований вибір змісту навчання та використання його можливостей. Корекційний вплив та навчання можуть здійснюватись на одному й тому самому програмному матеріалі. Проте, залежно від поставленої мети, обраних форм організації навчання, типу уроку чи заняття, змінюватиметься

сила, темп корекційного впливу та якісного засвоєння знань.

Отже, щоб навчальний матеріал мав корекційне значення і сприяв становленню певної складової розвитку, він має забезпечувати досягнення освітньої мети, враховувати особливості засвоєння знань та уможлиблювати в процесі навчання проведення корекційно-розвивальної роботи. Корекційно-виховна робота як система комплексних заходів психолого-педагогічного впливу на особистість дитини виступає одним із актуальних питань спеціальної освіти, при чому онлайн-навчання дає можливість дітям зануритися в освітнє середовище: слухати матеріал (тексти, казки, вірші, тощо), виконувати завдання, консультуватися з педагогами, спілкуватися з однолітками.

Література:

1. Кисла О.Ф. Корекційна педагогіка: навч.посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2015. 320 с.
2. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Засенко В. В., Ярмола Н.А. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід : навчально-методичний посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.
3. Шапочка К.А., Коваль А.В., Шпильова А.О. Корекційно-розвивальне онлайн-середовище як складова формування здоров'язбережувальної компетентності дитини в умовах інклюзивної освіти Colloquium-journal №7 (166), 2023 Część 1.

Тетяна Шаповал,

Вихователь комунального закладу дошкільної освіти
(ясла-садок) №116 Криворізької міської ради

**РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ
ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

У статті розглянуто шляхи впровадження дистанційної форми навчання дошкільників, які мають освітні труднощі. Автор пропонує ознайомитись з успішними умовами щодо готовності дитини сприймати

навчання через технічні засоби, аналізує та визначає роль педагога в освітньому процесі, розкриває значення батьків у командній роботі для максимального результату.

Ключові слова: *дистанційна освіта, освітньо-корекційні послуги, освітній простір, онлайн-заняття, комунікативний зв'язок, дитина з ООП.*

Постановка проблеми. Розв'язати гострі питання щодо втілення освітніх завдань, які постають в умовах сьогодення – ось що визначає майстерність педагога. Адже наразі вся система освіти України переживає трансформацію та підлаштовується під умови, керовані часом. Спираючись на принципи побудови системи освіти, особливо важливо не залишити поза увагою вихованців з ООП, задля забезпечення повноцінної соціалізації, а головне – створення безпечного освітнього середовища, варто зважити всі «за» і «проти» і обрати найдоцільнішу модель навчання. Однією з таких моделей є дистанційна форма освіти, яка створює ще більше питань, ніж є відповідей. Адже педагоги мають інтегрувати традиційні заняття зі специфікою викладання через інтернет-ресурси, обов'язково враховуючи визначений ступінь труднощів дитини з ООП, її рівень підтримки, фізичні можливості, когнітивні порушення.

Аналіз останніх досліджень

За останні роки питання дистанційного навчання стало одним з пріоритетних напрямків реформування освітньої системи. Вивчаючи різні аспекти щодо забезпечення освітньо-корекційними послугами дітей з особливими потребами за допомогою освітніх платформ свідчать, що у працях багатьох науковців можна відзначити різноплановість напрямів системної роботи, багатоплановість принципів організації, а також впровадження індивідуального підходу. Так питання дистанційної освіти висвітлено у працях Є.Рибалко, М.Карпенка, А.Хуторського.

У пошуках проблеми основних тенденцій щодо змін реалізації системи освіти дітей з особливими освітніми потребами зроблено значний вклад науковцями Л.Прохоренко, О.Орлов.

Сутність дистанційного навчання, особливості її впровадження представлено у працях українського дослідника П. Стефаненка. Слід відзначити безумовну актуальність проведення широкого спектра досліджень і розробок з даного напрямку вітчизняного науковця В. Бикова. Він порушує питання підготовленості педагогічних кадрів з операційними системами, розкриває питання дистанційного навчання, як інструменту розв'язання сучасних завдань модернізації освіти України.

В. Биков вважає, що необхідно всебічно продовжувати вивчати і впроваджувати в практику дистанційної освіти України відповідний передовий вітчизняний і зарубіжний досвід. За його словами, варто розробити організаційно-управлінське і нормативно-законодавче забезпечення цієї перспективної форми освіти. Ефективним впровадженням дистанційної освіти України сприяло вивчення передового педагогічного досвіду зарубіжних науковців: А. Кларк, М. Томпсон, Д. Коумі, Т. Андерсон, В. Стайнер та ін. Ранні теорії дистанційної освіти класифікував Д. Кіген у відомій праці «Основи дистанційної освіти».

Мета статті: з'ясувати основи успішної реалізації дистанційної освіти дітей з особливими освітніми потребами(ООП).

Основна частина. Освітянська спільнота отримала виклики зумовлені спочатку пандемією COVID та, не встигнувши оговтатись, опинилась ще в жорсткіших умовах військового часу. Це зумовило перехід від традиційних занять у дитячому закладі до пошуку альтернативних форм надання освітніх послуг. Найбільш прийнятною та поширеною виявилася дистанційна форма освіти, яка індивідуалізує процес набуття знань.

Це стало причиною опосередкованого спілкування та надання освітніх послуг дошкільникам, які мають певні труднощі. Адже вони найгостріше відчувають проблему інтеграції в суспільстві, потребують особливої уваги та підтримки, де переслідується основна мета: забезпечення їх права на освіту. Тут важливо не залишити дитину сам на сам за зачиненими дверима. Залучити до посиленої роботи команду супроводу, де кожен її член звітує за виконання

своїх обов'язків. Адже, для особливої дитини будь-які зміни у побуті, звичках та ін. можуть викликати стрес та тривожність. Ціннішим для них є знання того, що світ навколо добрий, терплячий, люблячий.

Враховуючи особливості дистанційного навчання треба розуміти, що ця форма подачі матеріалу є незвична та нова, бо коли дитина відвідувала розвитково-корекційні заняття, інклюзивну групу чи реабілітаційний центр, - там було все цікавим та знайомим: живе спілкування з однолітками, ігри, емоції, контакт з викладачами. Щоб зрозуміти, чи готова дитина з визначеним рівнем труднощів сприймати навчання через екран монітора, радимо батькам провести протягом двох тижнів спостереження за дитиною, занотовуючи відповіді на кожне з питань у зошит.

- О котрій годині вранці прокидається дитина? Чи сама?
- З яким настроєм прокинулася?
- Чи з задоволенням робить ранкові процедури?
- Як реагує на запрошення до монітору для онлайн-заняття?
- Реакція на появу на екрані дітей, вихователя, асистента вихователя?
- Скільки хвилин може провести біля монітора від початку заняття?
- Чи повертається до заняття після короткої паузи?
- Які дії робить, якщо настало перевантаження, а онлайн-заняття ще триває?
- Чи витримує відведений час занять?
- Як змінюється поведінка дитини після першого, другого, третього заняття?
- Зробити перелік занять, на яких дитина виконує завдання без допомоги дорослого (якщо такі є).
- Вкажіть перелік завдань, які викликають у дитини труднощі. Якої саме допомоги потребує дитина?
- Охарактеризуйте емоційний стан дитини після проведення занять дистанційно.

Тільки завдяки тісній співпраці з батьками можна побачити цілісну картину щодо готовності дитини працювати дистанційно. Дослідивши спостереження за дитиною, рекомендовано зібрати позачергове засідання команди супроводу для висновків та уточнень про емоційний стан дитини, рівень тривожності, готовність до зміни режимних моментів, сприйняття інформації через інтернет ресурси та затвердити регламент занять, навчальне навантаження, найдоцільнішу форму освіти.

Необхідно налагодити максимально доступний та комфортний шлях дитини, яка має певні труднощі, до отримання знань. Насамперед йдеться про рівність можливостей .

Незамінною ланкою роботи є асистент вихователя, який може працювати на освітній платформі з особливою дитиною тоді, коли тема заняття чи окреме завдання є неприйнятним чи неможливим до виконання. Також асистент під час онлайн-заняття може підтримувати дитину за допомогою підказок жестами, використанням міміки, демонстрацією символів, чисел, картинок. Для кращого запам'ятовування - розташовувати об'єкти у визначеному порядку. Рекомендуємо починати заняття з «карток настрою», проговорення привітань чи побажань. Також можливо запровадити систему карток:

- потребу допомоги
- можу сам
- не зрозумів
- зрозумів
- не можу впоратися

Варіативність карток може бути довільною, але якщо їх використовувати на кожному занятті, то дитина буде відчувати, що вона не залишається з

труднощами наодинці. Такі маніпуляції підвищують самооцінку та забезпечують відчуття значимості у колективі.

Припустимо, що дитина з ООП не сприймає інформацію через інтерактивні технології, не розуміє, що перед нею на екрані з'являються знайомі люди. У такому випадку повинен спрацювати принцип індивідуального підходу: запропонувати батькам дитини змішану форму навчання, проводити заняття очно 2-3 рази на тиждень.

Висновок. Спираючись на принципи побудови систем освіти в Україні, важливо не залишити поза увагою кожного вихованця задля забезпечення повноцінної соціалізації та надання повного спектру освітніх послуг. Педагог виступає як майстер своєї справи, знаходиться у постійному пошуку новітніх форм та методів, щоб освітній простір для дітей з певними труднощами був цікавим, зрозумілим, доступним і, що найголовніше, безпечним.

Успішною реалізацією дистанційного навчання є:

- Не вирізняти дитину з ООП з-поміж інших
- Диференціювати завдання
- Дотримуватися встановленого регламенту тривалості занять
- Слідувати індивідуальній програмі розвитку дитини
- Відстеження динаміки розвитку
- Чітко окреслити функції асистента вихователя у роботі дистанційно
- Максимально співпрацювати з батьками дитини з інвалідністю.

Стати для них партнером та консультантом

- Надавати дитині та сім'ї психологічну підтримку
- Враховувати забезпечення дитини матеріально-технічною базою

для ефективної дистанційної роботи.

Такі прості, але важливі кроки налагодженої роботи, забезпечать позитивний результат, який дасть нові можливості, нові випробування, з якими обов'язково успішно впораються всі учасники освітнього процесу.

Література

1. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наук. праць. - №6(8). – К.: Університет «Україна», 2009. – С. 17-18.
2. Биков В.Ю. Дистанційна освіта – перспективний шлях до розвитку професійної освіти//Педагогічна газета. – Січень 2001. - №1. – С.2-4.
3. Биков В.Ю. Дистанційна освіта: актуальність, особливості і принципи побудови, шляхи розвитку та сфери застосування// Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: Колективна монографія. – К.: Атіка, 2005. – 252 с., с.77-92,
4. Биков В.Ю. Дистанційні технології навчання в сучасній освіті// Проблеми сучасного підручника: зб.наук.праць/ Ред.кол. - К.: Педагогічна думка, 2004, - вип.5, - С.15-22.

Людмила Штепа

Асистент кафедри дошкільної освіти КДПУ

МУЗИЧНА КОРЕКЦІЯ ДІТЕЙ ЗІ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність вивчення питання музичної терапії для дітей із складними порушеннями психофізичного розвитку визначення особливостей сприйняття музики дітьми з аутизмом, використання музично-терапевтичних методів для активізації мислення, заспокоєння мислення, підготовка розуму для сприйняття інформації та пізнавальної діяльності.

Ключеві слова: музична терапія, метаморфози рухів, активізація мислення, рецептивна музична терапія, активна форма, інтегративна музична терапія, логопедія.

Важливу роль відведено засобам музичної терапії в ряді досліджень світових та вітчизняних вчених: М. Бурно, Л. Брусиловський, О. Ворожцова, С. Гроф, Ю. Каптен, Б. Карвасарський, З. Матейова, С. Машура, В. Петрушин, Г. Побережна, М. Чистякова, С. Шабутін та ін. Всі вони використовують

методики для розвитку емоційно-вольової сфери дітей, мовлення, активізації їх діяльності та інтересів у музично-творчій діяльності.

В корекційному процесі музична терапія розглядається як компенсаторним, терапевтичним та мобілізаційним засобом розвитку дитини з комплексними психофізичними порушеннями та виникає як засіб комунікативної потреби дітей. Метаморфози ставлення до навколишнього світу співвідносяться не лише як діяльність, яка має певну мету та засоби її досягнення, а процесами, що виникають в результаті впливу музики на дитину (В. Вюнш, З. Кодай).

Дитина, спостерігаючи за тим, що відбувається навкруги, не тільки інтерпретує те, які душевні стани вони відображають, а й переживає їх внутрішньо, аж до самої м'язової системи у вигляді якогось жесту. Пізніше це переживання знаходить своє відображення у грі через наслідування, через багаторазове відтворення рухів. Пізніше, зовнішній рух згортається усередину і поступово перетворюється на внутрішній душевний рух. Дитина починає виявляти своє ставлення до світу, в першу чергу виходячи з власних почуттів – симпатій та антипатій. А вже доросла людина нібито протистоїть світові, спостерігає, зіставляє, виходячи з певного досвіду, що дає змогу їй охопити цей світ за допомогою суджень та понять – завдяки розуму. Виходячи з цього, можна зробити певний висновок, що сприйняття світу дитиною відбувається через метаморфози рухів – від фізичних (вольових) до емоційних (чуттєвих), та в результаті – до розумових. Таким чином, елемент руху набуває особливої значущості у встановленні взаємозв'язку дитини з навколишнім світом. Саме в музиці особливо враховується елемент руху. Мова йде про ритмічний рух (швидко, повільно), мелодичний рух (угору, вниз), а також безпосереднє (зовнішнє) відображення руху через музику – танок, супровід музики жестами, що передають образ (рух річки, птаха, метелика) у різному темпі.

Елемент руху та контакт дитини з навколишнім світом є присутнім також і в процесі чуттєвого сприйняття музики, коли рух розглядається як душевний жест. Під час активного сприйняття музики, певних музичних інтервалів,

дитина знаходиться то у переживанні свого внутрішнього душевного світу, то у переживанні зовнішнього світу – як “вдих-видих” - своєрідне дихання в “музиці”. Мелодійне переживання музики також пов’язане з рухом почуттів дитини – рух мелодії вгору викликає душевний вихід назовні (у світ), а рух мелодії вниз –душевне повернення в себе. Таким чином, саме музика стає каталізатором душевного (емоційного) життя дитини. Тут дитина повною мірою переживає драматизм, сприймає світ – поняття добра і зла, світла й тіьми, любові та ненависті. Саме через музику діти мають можливість виразити свій внутрішній світ, своє розуміння навколишнього світу, своє “Я”.

Ще однією важливою функцією музики є активізація розумової діяльності дитини, а саме: образного сприйняття та мислення, пізнавальної активності, активізація самоконтролю та осмислення свого “Я”. Це підтверджує експеримент, який було проведено у середині ХХ століття в загальноосвітніх школах Європи з щоденного введення музики до розкладу занять. Було доведено “здатність інтенсивного музичного навчання суттєво підвищувати успішність з усіх предметів” (Ф. Мессершмідт). Щоденна музична діяльність , спрямована на активізацію мислення (дітей, які потребують пробудження) або на заспокоєння мислення (дітей, які занадто збуджені), готує розум дитини до сприйняття матеріалу та до пізнавальної діяльності.

Дитина з порушеннями розвитку не може повною мірою таким чином сприймати музику і належним чином самовиразитися через неї. Однак , вплив музики всеодно зберігається та торкається емоційно-вольової (фізично-душевної) та розумової сфер дитини. Це підтверджується й тим фактом, що багато дітей з особливими потребами є музично обдаровані. Тому можна стверджувати, що цей вид мистецтва є своєрідними “воротами” для емоцій і почуттів (душі) та індивідуальності (“Я”) такої дитини, крізь які вона може відкрити свій внутрішній світ, та набути можливості встановити справжні стосунки з навколишнім світом. Таким чином, коли йдеться про дітей з порушеннями розвитку (фізичного, психічного, розумового), важливо розуміти,

що для них музика є важливим засобом взаємодії з навколишнім світом, підґрунтям для вибудовування взаємовідносин з ним.

Науково-педагогічні та психологічні роботи ДЖ. Алвина, Е. Уорика, Т. Скрипник, В. Тарасун, Г. Хворової присвячені аутизму, відзначають одну особливість, властиву всім дітям з аутизмом, а саме – їхню сприйнятливості до музики. Музика здатна змінювати настрій і поведінку - від апатії до бурхливої діяльності й навпаки. Музичний досвід може як стимулювати, так і придушувати активність, гіпнотизувати дитину. В останньому випадку є серйозна небезпека чинити шкоду : дитина може замкнутися в собі , відгороджуючись від світу , починати розгойдуватися і мукати, як буває при нав'язливих ситуаціях, погляд її стає відсутнім. Позитивні реакції дитини з аутизмом на музику, що вона чує або слухає, часто непередбачені, оскільки її поведінка нерациональна. Проте ми можемо побачити в реакціях дитини ознаки задоволення або невдоволення, здатність поглинати та запам'ятовувати, бажання повторити досвід або ж уникнути його.

Які музичні твори підібрати для занять з дитиною, в якій цілий комплекс психофізичних порушень – завдання більш складне, ніж з дітьми, що мають тільки порушення інтелекту, чиї труднощі викликані невідповідністю між рівнем розвитку і біологічним віком. В такому випадку узагальнений підхід не є придатним, оскільки реакції дітей непередбачувані. Учені багатьох країн провели безліч досліджень на предмет того, за яких умов дитина з аутичним спектром розладів може слухати музику з зацікавленістю і задоволенням та які саме музичні твори для цього підходять.

Музична скарбниця В. Моцарта згадувалась найчастіше, особливо його концерт для труби або валторни, деякі квартети та симфонії. Але в окремих випадках були названі зовсім інші, несподівані музичні твори: Б. Сметана «Моя Батьківщина», Г. Гендель «Прибуття цариці Савської», К. Глюк «Танець фурій», українська народна танцювальна музика, африканські барабани, імпровізації К. Штокхаузена, колискові пісні Ф. Шуберта та Ф. Шопена. Традиційно використовується кілька форм музичної терапії:

рецептивна музична терапія, що передбачає сприйняття музики з корекційною метою; активна, що становить собою корекційно-спрямовану, активну музичну діяльність; інтегративна форма музичної терапії, яка поряд з музикою задіює можливості інших видів мистецтв, як от малювання під музику, музично-рухливі ігри, пантоміму, пластичну драматизацію під музику, створення віршів, малюнків, оповідань після прослуховування музики та інші творчі форми.

Музично-терапевтичні методи, як правило, підбираються індивідуально. При роботі з аутичними дітьми доцільно використовувати обидва варіанти музичної психокорекції.

Рецептивну музичну терапію слід використовувати на установчих етапах психологічної корекції для вирішення таких завдань:

- встановлення емоційно-довірчих контактів з музичним керівником і групою дітей;
- створення довірчої, емпатійної атмосфери в групі;
- зниження емоційного дискомфорту.

Так, групові заняття з дітьми з тяжкою формою афективної дезадаптації доцільно проводити на тлі музичного супроводу, особливо на установчому етапі, використовуючи спеціально підібрані музичні твори в різних цілях: для розслаблення, активізації, прискорення діяльності. Особливо ціннісними є заняття під «живу» музику. Слід підкреслити, що в той час, як у більшості дітей з аутизмом спостерігається позитивне ставлення до музичних творів, деякі можуть, навпаки, демонструвати крайній негативізм до музичного супроводу. Це може бути обумовлено наступними факторами:

- негативними асоціаціями, які викликає музика у дитини;
- невідповідністю дитини з аутизмом до сприйняття музики;
- клініко-психологічними особливостями дитини.

З власного досвіду можу зазначити, що з часом негативні реакції на музичний вплив нівелюються. Ті діти, які на перших зустрічах виявляли виражене афективне збудження: бігали з боку в бік, кричали, розмахували

руками, затискали вуха, – з часом поводили себе спокійно. У кожного цей процес адаптації триває індивідуально.

Діти з аутизмом негативно реагують на новизну. Наприклад, якщо під час занять в приміщенні не було піаніно, а потім воно з'явилося, то у дитини може виникнути афективна реакція. Вона буде підбігати до інструменту, ударяти по ньому. Тому включення музичного супроводу в процес занять вимагає попередньої підготовки. У дітей з аутизмом спостерігається підвищена чутливість. Тому при дуже гучному або фальшивому відтворенні музичного твору діти відчувають виражений емоційний дискомфорт, що проявляється в підвищеному збудженні, відході від ситуації. Дітей з аутизмом може дратувати ненастроєний інструмент, неприємний «скрипучий» звук, фальшивий голос музичного працівника.

Крім рецептивної музичної терапії у процесі групової взаємодії дітей з аутизмом можна використовувати активні форми занять, а саме: логоритмічні та ритмопластичні вправи, водіння хороводів, дитячих забавок. Метою яких є навчання дитини довільної регуляції своїх дій методом демонстрації. За час занять діти поступово починають самостійно виконувати нескладні рухи під музику. У них з'являється пісенний репертуар, який можна розширювати далі. Вони здатні не тільки пасивно слухати музику (всі ці діти дуже музичні), але й створювати її – співати, танцювати, грати на музичних інструментах, імпровізувати. Але найголовніше те, що вони хочуть і взаємодіють як один з одним, так і з дорослими.

Музика має особливий вплив на психічний стан дитини. Бажано зібрати колекцію улюблених творів, які діють заспокійливо або збуджуючи, і включити їх прослуховування в дитячий розпорядок дня. Такі емоційні розвантаження сприятимуть релаксації, відновленню сил, гарному настрою і самопочуттю, розвитку уваги. У музичній «аптечці» обов'язково повинні бути Моцарт, Бетховен, Бах, Шуберт, Шуман, Чайковський. Класична музика діє розслабляючи, знімає втому, заспокоює, покращує настрій і сон, підвищує здатність до інтелектуальної діяльності та навіть зміцнює імунний захист

організму. Частіше потрібно слухати з дитиною дзвін, який добре заспокоює, знімає біль, тривогу. Терапевтичну дію чинить також спеціальна музика – записи природних звуків (шум прибою, дзюрчання потічка, шелест листя, шум дощу, стрекотіння цвіркунів) у поєднанні з класичною, гітарною, мелодійною та інструментальною музикою, дзвоном. Дуже корисно слухати аудіозаписи з композиціями, складеними зі співу птахів у поєднанні з класичною музикою, церковним співом. Учені встановили, що пташиний спів допомагає заспокоїтися, розслабитися, протистояти стресу і багатьом нервовим розладам, нормалізує всі біологічні процеси в організмі.

Сьогодні, коли все більше освітніх закладів переходить до інклюзивної форми навчання, необхідні фахівці, які додатково до основного фаху володіють основами знань у галузі суміжних наук та гідно орієнтуються у питаннях спеціальної (корекційної) педагогіки, психології, логопедії та соціології.

Як показує досвід власної роботи, використання музичної терапії сприяє посиленню активності дітей, емоційному залученню в гру, поліпшенню емоційного фону, сприяє зниженню тривожності, страху, особливо на початкових етапах спілкування з дитиною. Слід зазначити, що музична терапія, арттерапія, ігрова терапія та інші методи являють собою лише спосіб психологічного впливу, тобто психокорекційні технології. У свою чергу, складність, різноманіття і специфіка емоційних проблем у дітей з інвалідністю вимагають системного підходу до розробки психокорекційних програм з використанням цих та інших технологій. Створення позитивного емоційно-психологічного мікроклімату засобами музичної терапії в освітньому процесі є важливою умовою стимуляції навчання, виховання й розвитку дітей, основою успіхів у здійсненні освітніх реформ. Вислів Платона про те, що як гімнастика випрямляє тіло, так музика випрямляє душу, є надзвичайно актуальним у наш час.

Література:

1. Білявська О.Д., Гапончук О.Д., Полтавченко Л.В., Римцова Л.О., Сергійчук О.А. Музичну освіту – дітям з особливими потребами.

Психолого-педагогічний супровід та основи інструментального виконання дітей з особливими потребами: адаптована додаткова програма для початкової мистецької освіти . Київ,2019. С.166.

2. Будяк Л.В., Білозерська І.О., Колупаєва А.А., Таранченко О.М., Найда Ю.М., Сак Т.В, Ленів З.П. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник. Київ, 2016. С.152.

3. Бровко-Дивіна В. Музика важлива – музика можлива.Київ, Український культурний фонд . 2021. С.39.

4. Квітка Н.О. Музикотерапія Програмно-методичний комплекс”Навчання музики дітей зі складними (комбінованими) порушеннями психофізичного розвитку “.Київ, 2013. С.88.

3. Формування національно-мовленнєвої особистості дітей передшкільного віку

Лідія Андріюц

Вихователь – методист КЗДО КТ №141 КМР

НАЦІОНАЛЬНО–МОВЛЕННЄВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

В ЛІРИЧНОМУ ПРОСТОРИ ТА ЧАСІ

У статті автор розглядає поняття актуальності формування національно - мовленнєвої особистості дітей передшкільного віку, визначає її мету, проводить теоретичний аналіз досліджень феномена «рідна мова», визначає особливості виховання національної свідомості у дітей дошкільного віку. Автор прослідковує взаємозв'язок літератури, музики, поезії та об'єднує їх для ознайомлення сучасних дітей з самобутньою культурою українського народу. В статті пропагується матеріал, що допоможе формувати у дітей повноцінне володіння рідною мовою. Зроблені акценти на необхідність використовувати цей етнографічний матеріал у навчанні та вихованні дітей в ЗДО, в родині, визначає його сутність та роль в організації освітнього процесу, умови реалізації. Тому, що головне у формуванні національно – мовленнєвої особистості – рідна мова.

Ключові слова: *формування особистості, рідна мова, національне духовне надбання, етнос народу, дитяча література, усна народна творчість, розвиток мовлення.*

Сім'я і дошкільний заклад є первинними соціальними осередками, що покликані формувати особистість майбутнього громадянина нашої країни, а батьки і педагоги – перші представники суспільства, які ознайомлюють маленьких громадян із заведеними в суспільстві соціальними та етичними нормами. Адже так важливо, щоб уже в дитинстві закладалися якості, необхідні для життя й праці в колективі: товариське ставлення одне до одного, взаємодопомога, вміння рахуватися з інтересами товаришів, уміння разом працювати і відпочивати, бажання та готовність дбати про інших. Саме в

дошкільному віці у дитини формуються такі важливі почуття, як довіра й повага до батька, матері, близьких людей, вихователів, визнання їх авторитету. Під впливом дитячого закладу, сім'ї, а пізніше й школи в неї зароджуються й розвиваються риси громадянина. Перед батьками і педагогами велика мета - виховати особистість з активною громадянською позицією – завдання не з легких, адже Україна зазнавала пригнічування волелюбності, національної гідності народу.

Особливу роль у громадському вихованні, у вихованні патріотичних почуттів, у формуванні особистості старших дошкільників відіграє рідна мова, що є духовною основою нації.

Ми живемо у досить складний і водночас дуже відповідальний час. Ламаються застарілі стереотипи, стрімко оновлюється суспільство. Дедалі частіше звертаємося до витоків нашої духовності. Маємо надію відродити втрачене, забуте, майже загублене. І спільна справа батьків та педагогів – навчити дитину шанувати рідне слово, не цуратися свого народу, краю, любити вірші, казки, пісні, які ще з народження співали мама і бабуся, знати звичаї та обряди предків.

Заповнити цю прогалину допомагає звернення до усної народної творчості, легенд, казок, пісень, авторської поезії для дітей тощо.

Із прадавніх часів людям була відома могутня сила і краса поетичного слова. Формувати у дітей повноцінне володіння рідною мовою допомагає прилучення їх до національних та загальнолюдських цінностей. До них, зокрема належить українська поезія гумористичного забарвлення. Гумор притаманний багатьом творам української літератури – класичної та сучасної. Широко відомі гумористичні вірші для дітей С. Руданського, Остапа Вишні, П. Глазового, П. Ключини, Є. Дударя, О.Чорногуза, П.Воронька, Л. Костенко, Є.Гуцала, Г.Бойка, Т.Коломієць, Б.Стельмаха, М.Стельмаха, І.Січовика, М.Петренка, П.Ребра та багатьох інших.

Український поетичний гумор надзвичайно багатий, емоційний, яскравий, образний та колористичний. Завдяки цим своїм рисам, він може

слугувати невичерпним джерелом збагачення образного словника дітей. Відтак його слід активно використовувати в освітній та виховній діяльності не лише з метою розваги та морально – етичного виховання, а й для розвитку мовлення дошкільнят. Адже гумористична поезія багата на різні образні засоби. Найбільш уживані серед них – епітети, фразеологізми, порівняння, персоніфікації, метафори; менш уживані – гіперболи, інверсії, риторичні запитання тощо.

Щоб мовлення дітей старшого дошкільного віку збагачувалося й набирало образності, педагоги мають допомогти їм зрозуміти й усвідомити особливості різних жанрів поетичних творів гумористичного характеру та виражальні засоби, які містяться в них. Сподіваюсь, що вони допоможуть вихователям ознайомити дітей з українським поетичним гумором, розвивати їхнє образне мовлення. Гадаю поглиблена робота над змістом і художньою мовою гумористичних віршів позитивно вплине на сприймання їх дітьми, сприятиме розвитку образного мовлення старших дошкільнят.

У золотому фонді Української дитячої літератури творчість Марії Підгірянки – це своєрідна материнська енциклопедія, де відбито глибоке знання життя дітлахів. Вона й донині виблискує мовно – образними самоцвітами, навчає дітей набиратися життєвої мудрості та гарту. В Україні не одне юне покоління виховувалось і буде виховуватися на життєдайно – цілющій поезії Марії Підгірянки, бо поетка достименно вмiла проїнятися особливостями дитячого світосприйняття. Вона написала чимало віршів для дітей, і саме на них, сповнених любові до рідного краю, до України, виховалося кілька юних українських поколінь. Ця жінка була наділена неабияким поетичним хистом, який слугував їй у навчанні та вихованні дітей. Доступні й мелодійні вірші допомагали також малим запам'ятовувати літери, засвоювати арифметичні дії, осягати природні явища, вмiли передавати у віршах настрої, враження від когось та чогось, а ще – знаходити цікаву форму оповіді. Вірю, що багатющий літературний спадок, який залишила нам поетка, не піде в небуття бо й сьогодні конче потрібний сучасним дітям. Він несе їм добро та радість,

допомагає пізнати світ через красу рідного слова, навчає любові до рідного краю.

Чимало пізнавальних та практичних матеріалів з виховання національної свідомості у дітей старшого дошкільного віку любовно зібрані й напрацьовані педагогічними працівниками дитячих закладів. Всі вони об'єднані тематично й знайомлять дітей та батьків з історією України та рідного краю, з витоками самобутньої культури українців, із чудовими зразками багатющої творчості нашого талановитого народу.

Коли пісні мого краю плывуть у рідних голосах,
Мені здається, що збираю цілющі трави я в лугах.
В піснях – і труд, і даль походу, і жаль, і усміх, і любов,
І гнів великого народу, і за народ пролита кров.
В піснях – дівоча світла туга і вільних помах косаря.
В них юність виникає друга, висока світиться зоря...

Так чудово сказав М. Рильський про народну пісню. Пісня – це власне, щоденник українця, до якого він заносить усе, що думає, відчуває, робить. Це невід'ємна частка життя української людності, і саме в пісні чи не найповніше розкриваються її історична сутність, характер і безсмертний геній.

Пісенна спадщина – основа духовної культури українського народу. Усе, що пережив наш народ на шляху свого становлення – від племені до народності і нації, яка потребує державного захисту, його найперші вірування, звичаї, обряди, мораль, побут, емоційно – образне сприйняття світу, природне довкілля, характерна праця, любов і врода, всі пов'язані з цим почуття виливались у пісні і там надійно зберігалися. Пісня – це голос душі українського народу, поетичний вияв його від природи працелюбною і співучою вдачі.

У практиці родинного виховання залучення дітей до прекрасного рідного слова починається з маминої колискової, у якій народ опоетизував природу, любов і ніжність, людяність і добро. Сумовита, ніжна та лагідна

колискова викличе в дитини приємні, теплі спогади про найріднішу у світі людину.

Можна дати послухати малятам улюблений твір і дорослих, і дітей – «Пісню про рушник», слова Андрія Малишка, музика Платона Майбороди, та різні інші вірші і пісні на цю тематику.

Справді, ні за які скарби світу не купиш ні материнської, ні батьківської любові, нічим не сплатиш борг за турботу батьків, за їхню «тиху розмов», казки перед сном, за науку, «як на світі по совісті жити».

Відображаючи народну свідомість у специфічних формах, народна пісня відстоює високі громадянські та морально – етичні ідеали. Тож пізнаємо своє коріння у пісенному слові, щоб міцніло й пишно цвіло дерево нашого народу, державної нації, щоб гідно й самобутньо увійшли ми у загальнолюдську родину, у світове людство.

Із прадавніх часів людям була відома могутня сила і краса поетичного слова. Пісенна творчість українського народу – це жива вода, вона очищує людську душу, допомагає вистояти в боротьбі за свободу, за світле майбутнє.

Зважаючи на вікові особливості дітей, слід користуватися засобами пробудження уяви, динамічно проводити заняття з розвитку мовлення. Беручи до уваги образне мовленнєве мислення дошкільнят, слід частіше організовувати свята української народної музики та фольклору, обрядові свята, тематичні, казкові, конкурси на краще виконання українських народних та авторських пісень, читання віршів, екскурсій на природу. Бо знайомство з рідним краєм, його людьми, природою сприяє становленню дитини як соціальної істоти, духовному зростанню маленьких українців.

Вважаю, що педагогічні ідеї С. Ф. Русової щодо підготовки дітей до навчання у школі й навчання їх рідної мови можна вважати основоположними в теорії розвитку змісту передшкільної освіти в Україні й вихованні їхньої мовленнєвої особистості. Софія Русова у праці «Націоналізація дошкільного виховання» наголошувала: «... необхідно, щоб навчання дітей із самого початку було збудоване на рідному підґрунті, де зростає дитина, щоб вона

була міцно зв'язана тими враженнями, що заклала у багату душу дитини рідна сім'я, рідна хата, рідне слово».

Яскраві спогади дитинства. Це було літо у бабусі з дідусем, в селі Нове Життя, Олександрівської селищної ради. Світить сонце, щойно пронеслись над квітучою землею кошлаті хмари, усміхається райдуга, рожеві мальви біля паркану. Зараз село майже зруйноване часом, але пам'ять живе завжди. І завжди, пригадую бабусину хату, перед очима будуть рожеві мальви, в душі запах нічної фіалки. На причілку, де вечорами сиділи з бабусею, дивилися на зоряне небо, тихесенько співали, щоб ніхто крім нас не чув, про кохання. Вже пів століття звучить для мене ця ніжна мелодія, рідні слова. І щемить серце від чудових спогадів дитинства...

Література:

1. Богуш А. М. Творче самовираження дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності : монографія / А. М. Богуш, Л. І. Березовська. Одеса, 2008. – 203 с.
2. Дідус І. Казка в системі мовленнєвого розвитку дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. № 5. С. 42-48.
3. Калмикова Л.О. Розвиток мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку: діагностко-розвивальна програма: монографія. Переяслав-Хмельницький: ПП «СКД», 2010. – 212 с.
4. Полєвікова О.Б. Аналіз методичних підходів до мовної освіти дітей у контексті словоцентризму / О.Б. Полєвікова // Педагогічні науки: [зб. наук. праць / ред. В.Л.Федяєва]. Херсон, 2017. Вип. 75. С.141-146.
5. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : [підручник]. 3-тє вид., випр. [Текст] – К.: «Академвидав», 2015. – 448 с.

Ліліана Белогрудова

Директор КЗДО №255 КМР

**ЗНАЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ НАРОДНОЇ ПЕДАГОГІКИ У
ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО – МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ
ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ**

У статті автор розглядає поняття «народна педагогіка» та розвиток національно-мовленнєвої особистості на основі вивчення народного фольклору.

***Ключові слова:** народна педагогіка, народний фольклор, сімейно-побутове виховання.*

Вступ

Може найважливішим з наших завдань
як національної спільноти
було, є і буде: пізнавати себе.

Євген Маланюк

Величезною та нагальною потребою в наш час є відродження нашої національної свідомості, нашої національної української мови. Пізнавати себе, як справжнього громадянина своєї Батьківщини, означає не тільки розуміти українську мову, а й знати історію свого народу, культуру, мораль, традиції, його найцінніший скарб – фольклорну спадщину.

Дуже багато років нашому народові насаджували чужу історію, чужу мову, чужі традиції і це дало підґрунтя для відчуження підростаючих поколінь. Результатом «масової радянської пропаганди» є «нова історія України», в якій багатовікові досягнення українського народу деформовані, знецінені та спаплюжені.

Отже потрібно відновити історію нашого народу, подолати всі негативні явища в українському суспільстві, які шкодять розвитку та формуванню незалежної самостійної України. І починати це потрібно з засвоєння дітьми раннього, дошкільного та передшкільного віку фундаменту знань рідної мови – народного фольклору, народної педагогіки. Вона була, є і буде найбагатшим та найгуманнішим досвідом наших прадідів у вихованні та навчанні нащадків.

Народна педагогіка є найдемократичнішою, бо творилася, вигартовувалася та відшліфовувалася в сімейному колі та гурті народнім і несе в собі виховні ідеали, стремління до свободи, мрію та надію на краще майбутнє, любов до свого народу та рідного краю.

Народна педагогіка – це сукупність педагогічних знань і виховного досвіду, які зберігалися в традиціях сімейного виховання, усній народній творчості і народних обрядах. Цей термін першим вжив на Україні письменник, культурний діяч, педагог Олександр Духнович. Він писав: «Людину представляють: натура, наука і звичай; природну схильність одержує людина від самої природи, що складає її характер, але науки і звичаї дають вправи і настанови або виховання» [2]. «Народною називають ту педагогіку, яку створив народ» — писав український педагог-дослідник М. Стельмахович [3].

Народна педагогіка – неоціненне надбання, яке поповнювалось, удосконалювалось та передавалось із вуст в уста і збереглося в пам'яті народу. Вона стала джерелом для науки педагогіки.

Арсенал народної педагогіки досліджували багато українських видатних діячів: Г. Виноградов, Н. Заглада, брати Лепкі, А. Малинка, А. Онищук та інші. Вони пропагували особливості народного виховання в Україні. Популяризували фольклорний матеріал В. Гнатюк, М. Драгоманов, Ф. Колесса, О. Потебня. Гарячим прихильником народної педагогіки був В. Сухомлинський, автор книги «Батьківська педагогіка».

Поет М. Рильський писав:

Немає

Мудріших, ніж народ, учителів;

У нього кожне слово — це перлина,

Це праця, це натхнення, це людина».

Мета роботи: визначити значення використання народної педагогіки на формування національно-мовленнєвої особистості передшкільного віку, цілеспрямованого виховання і навчання дітей на кращих зразках та ідеалах народу.

Серед усіх педагогічних працівників та працівниць, вихователі є першими людьми, які закладають фундамент будинку знань та умінь дитини. Від міцці фундаменту залежить довговічність будинку, отже головне завдання педагогів дошкільних закладів — закласти таку основу національної свідомості дитини, яка стане гарантом його дорослої позиції.

Актуально звернути увагу на розвиток національного мовлення дошкільнят у передшкільному віці тому, що саме в цей період діти вже вміють емоційно сприймати, розуміти та передавати зміст фольклорних народних творів. І тому потрібно їх підготувати до майбутнього більш зрілого життя, або по-іншому вкласти в їх душу паростки любові до своєї родини, мальовничого краю, рідної мови і найкращої в світі країни — України. Саме про це зазначено у народному прислів'ї «Мудрий ніхто не вродився, а навчився». Воно вказує на те, як подолати труднощі в житті і стати розумним. Тому вихователям для розвитку базових якостей старших дошкільників, які зазначені у Базовому компоненті дошкільної освіти: активність, самостійність, ініціативність, спостережливість, креативність, відповідальність, справедливість, чуйність, шанобливе ставлення до людей різного віку, потрібно в першу чергу використовувати в роботі всі форми фольклору українського народу. Тобто саме в цей сензитивний період розвитку дитини, у передшкільному віці, необхідно не просто розвивати її мовлення, а збагачувати її словниковий запас народними прислів'ями, поговорками, загадками, легендами, піснями та іншими фольклорними творами.

Мудрий народ та його мова калинова є взірцем для наслідування. Так першим засобом навчання та виховання в давнину була мова. Тобто виховна сімейна практика батьків та матерів, дідусів та бабусь лягла в основу народної педагогіки і стала її головною частиною. Багатодітна українська сім'я була взірцем духовних, моральних, трудових відносин людей, носієм національних звичаїв, традицій і обрядів, згуртованим колективом. Вона була головним осередком для спілкування рідною мовою.

Матусини колискові, пестливі слова, потішки, примовлянки, забавлянки давали малюкові відчуття спокою, затишку та любові. Саме матінка для немовля була ідеалом для наслідування, за нею дитина відтворювала перші звуки і слова. Поступово з віком колискова пісня замінювалась казками і дитинча з цікавістю слухало, а з часом саме вже переповідало їх. Поступово, за зразком дорослих, дитина починала передавати зміст оповідань, казок, пісень. Тобто спілкуватися з членами сім'ї, використовуючи вербальні та невербальні засоби. І от підростаючи, в 6-ти річному віці, дівчинка чи хлопчик, знали та розказували народні гуморески, вірші, байки, легенди. Все це сприяло розвитку національно-мовленнєвої особистості минулого. Тобто в передшкільному віці відбувалося формування усного національного спілкування дитини.

Отже сімейне родинно-побутове спілкування, під час роботи, відпочинку, свят, розваг та інших подій життя, було феноменом збереження національного мовлення, характеру, волі. І завдання сучасних педагогів, вихователів та інших спеціалістів дошкільних закладів разом з батьками вихованців вивчати з дітьми ці неоціненні перли народної мовленнєвої творчості. Бо як говориться в народному вислові: «Замолоду найлегше учитися, бо пам'ять свіжа та безжурна».

Література:

1.Духнович А. В. Народная Педагогия в пользу училищ и учителей сельских. Ч.1. Педагогика общая. Львів, 1857. С. 3

2.Стельмахович М.Г. Народна педагогіка: навчально-методичний посібник. Радянська школа. 1985. 312 с.

Інтернет-ресурси

<https://nus.org.ua/articles/novyj-bazovyj-komponent-doshkilnoyi-osvity-shho-vin-proponuye-i-yak-pov-yazanyj-iz-nush/>

Олена Гребенюк

Марина Дайнеко

Вихователі Глеюватського ЗДО «Веселка»

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МНЕМОТЕХНІКИ

У статті автори висвітлюють один з ефективних засобів формування мовлення дітей старшого дошкільного віку – мнемотехніку. Розкриті поняття мовленнєвий розвиток дошкільника, мовленнєва компетентність, мнемотехніка, мнемотехнічні засоби, які прийоми та методи мнемотехніки існують, особливості впливу мнемотехніки на розвиток рідного мовлення дітей старшого дошкільного віку та на вирішення інших основних завдань. Автори узагальнюють результати роботи з формування мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами мнемотехніки.

Ключові слова: *мовленнєвий розвиток дошкільника, мовленнєва компетентність, мнемотехніка, мнемотехнічні засоби, методи та прийоми мнемотехніки.*

Однією з невід’ємних складових освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти є розвиток мовлення дошкільнят. Становлення мовлення є важливою ланкою розвитку дитини, зокрема й її мовленнєвої компетентності.

Мовленнєвий розвиток дошкільника – складний психологічний процес, що не зводиться до простого відтворення дитиною почутої мови. Він визначається мірою сформованості знань, умінь та навичок дитини й виявляється в соціальній та інтелектуальній активності в колі дорослих та однолітків. Належний рівень життєвої компетентності дитини неможливий без оволодіння мовленням.

Мовленнєва компетентність – це здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність об’єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний,

монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність і взаємозумовленість [1, с.18].

Щоб забезпечити повноцінний розвиток мовлення дошкільників, педагогам важливо у своїй роботі з дітьми використовувати такі види мовленнєвої діяльності, як переказ літературних творів різних жанрів (казки, оповідання, вірша, приказки), складання описових розповідей про предмети, об'єкти, явища природи, створення різних видів творчих розповідей, заучування віршів, приказок, загадок, забавлянок, складання розповідей по картині, за серією картин.

Забезпечуючи різнобічний розвиток дітей дошкільного віку відповідно до їхніх здібностей, індивідуальних, психічних і фізичних особливостей, кожен педагог прагне зробити освітній процес для своїх вихованців легким, цікавим, доступним і комфортним, без розумового й нервового перенапруження. І, щоб досягти високих результатів, з огляду на значимість рідної мови для становлення й розвитку кожної особистості на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти потрібно використовувати новітні технології для розвитку мовлення дошкільнят.

Сучасні діти перенасичені інформацією, тож варто процес навчання організувати так, щоб він проходив для них цікаво та невимушено.

Тож, на нашу думку, одним з ефективних засобів для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку є мнемотехніка.

Мнемотехніку у педагогіці трактують по-різному. В. К. Воробйова називає цю методику сенсорно-графічними схемами, а Т. О. Ткаченко – предметно-схематичними моделями. В. П. Глухов під мнемотехнікою розуміє блоки-квадрати, а Т. В. Большева – колажі. Для Л. М. Єфіменкової це схеми складання оповідання, а для К. Л. Крутій та О. І. Білан це схеми-моделі. Узагальнивши досвід робіт науковців, ми визначаємо мнемотехніку, як метод наочного моделювання.

Мета статті – висвітлити особливості розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку за допомогою мнемотехніки.

Основна мета розвитку мовлення, за В. Сухомлинським, – озброїти дітей умінням правильно, з дотриманням високої мовленнєвої культури зв'язно висловлювати свої думки.

Мнемоніка, або мнемотехніка, – система різних прийомів, що забезпечує успішне запам'ятовування, збереження та відтворення інформації, знань про особливості об'єктів природи, про навколишній світ, ефективно запам'ятовування структури розповіді і, звичайно, сприяє розвитку мовлення. Використання символічної аналогії полегшує й прискорює процес запам'ятовування та засвоєння матеріалу. Застосування графічної аналогії вчить дітей бачити основне, систематизувати отримані знання. Діти, які володіють засобами наочного моделювання, надалі здатні самостійно розвивати своє мовлення в процесі спілкування та навчання [3].

На сучасному етапі мнемотехніка ефективно допомагає розв'язати різноманітні проблеми мовлення завдяки формуванню відповідних навичок, творчому підходу та створенні ситуації успіху, що є найдоцільнішою мотивацією процесів ефективного навчання. Прийоми мнемотехніки полегшують запам'ятовування дітьми нової інформації та збільшують обсяг пам'яті шляхом утворення додаткових асоціацій [4].

Суть використання мнемотехніки в тому, що на кожне слово, словосполучення, епізод казки, розповіді пропонується картинка (схематичне зображення). Саме таким чином текст замальовується схематично і, дивлячись на ці схеми або малюнки, дитина легко запам'ятовує інформацію.

Мнемотехнічними засобами розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку виступають мнемоквадрати, мнемодоріжки, мнемотаблиці, які використовуються при розучуванні віршів, складанні описових та творчих розповідей, переказів. Мнемоквадрат – це окремий схематичний малюнок з певною інформацією. Мнемодоріжка – це кілька схематичних малюнків, розташованих лінійно. Мнемотаблиця – схема, в якій закладена певна інформація [2]. Дуже важливо інтегрувати заняття (розвиток мовлення,

ознайомлення з природою, ознайомлення з соціумом, художньо-естетичне виховання, музичний та фізичний розвиток).

Методи мнемотехніки: «перетворення», піктограма, «стенографіст», цифрообраз, синтез, аналогія, «з'ясування», «порядкова система», «підсилення», «збереження», колаж та інші.

Впродовж декількох років у роботі нашого закладу дошкільної освіти впроваджуємо новітню технологію мнемотехніку.

Ефективно використовуємо в нашій роботі мнемотаблиці з дітьми старшого дошкільного віку для збагачення словника, при складанні розповідей, оповідань та казок, при переказах, відгадуванні і складанні загадок, при заучуванні віршів. Залучаємо дітей до виготовлення мнемодоріжок, мнемотаблиць самостійно. Схеми служать своєрідним зоровим планом для створення монологів, допомагають дітям здійснювати: будову розповіді; послідовність розповіді, лексико-граматичну наповнюваність розповіді.

Використовуємо такий прийом мнемотехніки, як колаж (слово «колаж» французькою означає наклеювання). Колаж – аркуш картону, на якому наклеєні або намальовані від 7 до 50 малюнків. Малюнки повинні бути різноманітними, не повторюватися, різні за змістом та розмірами. Спосіб створення колажів цікавий старшим дошкільникам, діти із задоволенням вигадують казку чи оповідання і разом з нами роблять колаж замість ілюстрацій. Це дає змогу сконцентрувати на одному аркуші весь сюжет, створити план того, що дитина розповідатиме.

Використання новітньої технології мнемотехніки на прикладі заняття

Інтегроване заняття «Україна – рідний край» (старший дошкільний вік)

Мета: поглиблювати знання про Батьківщину як землю, на якій ми народилися і живемо; сприяти усвідомленню приналежності до українського народу, закріпити знання про державні символи України, вправляти у вмінні розповідати прислів'я та приказки про мову, використовуючи мнемосмужки,

вдосконалювати вміння вчити вірш напам'ять за допомогою мнемотаблиці, закріплювати знання дітей про Україну та речі, що пов'язані з нею, поглибити знання дітей про українські страви, удосконалювати вміння виконувати аплікацію за допомогою нетрадиційної техніки (з манки), розвивати увагу, пізнавальний інтерес, мислення, зорове сприйняття, дрібну моторику рук, зв'язне мовлення, формувати бажання свідомо спілкуватися українською мовою, виховувати бажання досліджувати світ, висловлювати за допомогою художнього слова любов та повагу до рідного краю, українського народу та його звичаїв.

Матеріал: глобус, карта-схема подорожі Україною, картинки «Прапор, Герб, Гімн», мнемотаблиця для вивчення вірша Д.Павличка «Мати», мнемосмужки «Українські прислів'я та приказки про мову», матеріали до дидактичних ігор: «Диво-картинки. Моя Україна», «Що в печі готується?» лупа (6 шт.), маленькі ліхтарики (6 шт.), манна крупа, фарбована у жовтий та блакитний колір, серця з пінопласту, клей, пензлики, серветки, підставки під пензлики, клейонки, дощечки, музичний супровід, солодкі подарунки.

Хід заняття

Організаційний момент

- Привітання.
- Прихід в гості казкового героя Незнайка.

Основна частина

- Розгляд глобуса. Бесіда про Україну – рідну Батьківщину.
- Розгляд карту-схему подорожі Україною.
- «Загадки про державні символи України».
- Вивчення вірша Д.Павличка «Мати» (за допомогою мнемотаблиці).
- Декламування вивчених раніше віршів про Україну.
- Мнемодоріжки «Прислів'я та приказки про рідну мову».
- Руханка для дітей «Гопачок».
- Дидактична гра «Диво картинки. Моя Україна» (з лупою).
- Завдання Дидактична гра «Що в печі готується» (з ліхтариком).

- Аплікація «Серце» (за допомогою нетрадиційної техніки) (з манки.)

Заклучна частина

- Підсумок та аналіз заняття.

Мнемотехніка допомагає розвивати мовлення, культуру мовлення, сприяє збагаченню та активізації словника, зв'язності мовлення при побудові розгорнутого висловлювання; розвивати уявлення; мислення (вміння перетворити абстрактні символи у образи); вміння перекодувати інформацію, уяву; пам'ять.

Велику роль відіграє робота з батьками у цьому напрямі. З батьками старших дошкільників проводимо консультації, бесіди, надаємо цікаву інформацію та рекомендації з цієї теми. Спільна робота з батьками вихованців дає свої результати: зв'язне мовлення дітей покращується; словниковий запас дітей з пасивного перетворюється в активний; підвищується концентрація спостережливості, уваги, пам'яті, розвивається творча уява, логічне й образне мислення, мовленнєва активність; діти з бажанням починають спілкуватися з однолітками і дорослими, долають боязкість, сором'язливість.

Завдяки використанню в нашій роботі з дітьми старшого дошкільного віку методів і прийомів мнемотехніки, значно скорочується час навчання та одночасно вирішуються такі основні завдання як:

- розвиток зв'язного мовлення;
- розвиток асоціативного мислення;
- зміцнення зорової та слухової пам'яті та уваги;
- розвиток уяви;
- прискорення процесів автоматизації і диференціації поставлених звуків.

Отже, прийоми мнемотехніки полегшують процеси запам'ятовування нової інформації та збільшують обсяг пам'яті дітей шляхом утворення додаткових асоціацій. Дитина стає більш самостійною в інтелектуальній та практичній роботі, а це підвищує її адаптацію у соціумі.

Висновки. Результатом роботи з використання засобів мнемотехніки для розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку є позитивна динаміка.

Майже всі діти розуміють узагальнюючі слова, розрізняють і називають суттєві деталі і частини предметів, чітко вимовляють слова, більшість дітей вміє узгоджувати прикметники з іменниками у роді, числі, відмінку. Діти можуть будувати розповіді про предмети, об'єкти, більш повно, послідовно, висловлювати свої думки, детально переказувати зміст художніх творів. Вони охоче інсценують уривки із знайомих казок, спостерігається інтерес до швидкого заучування віршів і фольклорних творів, розширилося коло знань про оточуючий світ. Діти перебороли скутість, сором'язливість, з'явилася впевненість, розвивається комунікативне мовлення. Достатній рівень розвитку мовлення допомагає спілкуванню, полегшує процес соціалізації. Протягом періоду використання засобів мнемотехніки з дітьми старшого дошкільного віку формування словника підвищилось, зв'язне мовлення покращилось.

Хорошим результатом є самостійне використання мнемотаблиць, коли діти у самостійній діяльності розповідають знайомі твори або придумують свої розповіді, створюють самостійно мнемотаблиці. Систематично використовуючи в нашій роботі мнемотехніку, можемо зазначити, що у дітей збільшилось коло знань про оточуючий світ, вони із задоволенням переказують тексти, заучують вірші, словниковий запас збільшився.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: Т.О. Піроженко, член кореспондента НАПН України, проф., д-р псих. наук.; Авт. кол-в: Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л.П., Косенчук О. Г., Корнєєва О. Л., Лисенко Г.М. та ін. – К.: Видавництво, 2021. – 37 с.

2. Старостенко В. А. Використання прийомів та методів мнемотехніки на логопедичних заняттях. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VI всеукр. заочн. наук.-практ. конф. (м. Суми, 27 березня 2017 р.). Суми, 2017. С. 148–151.

3. Чепурний Г. Мнемотехніка як технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 208 с.

4. Чепурний Г., Черешнюк О. Мнемотехніка – технологія ефективного засвоєння інформації // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2014. – № 4. – С. 31 – 35.

Наталія Залюбовська

Вихователь-методист КЗДО №15 КМР

Валентина Романщак

директор КЗДО №15 КМР

«ЧИТАЛЬНЯ ДЛЯ СІМЕЙНОГО ЄДНАННЯ» –

НОВА ФОРМА РОБОТИ З БАТЬКАМИ

В статті розглядається питання розвитку мовлення дітей передшкільного віку як проблеми під час організації дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Показано, як книги різного формату можуть стати помічниками в просвіті батьків і членів їх родин для популяризації родинного читання. Доведено, що за допомогою книг батьки можуть в родинному колі розвивати мовлення своїх дітей.

Ключові слова: *розвиток мовлення, смартмоб, вімельбух, відео казка, комікси.*

Актуальність даного матеріалу очевидна – у наш час коли організація дошкільної освіти відбувається в дистанційному форматі, у зв'язку з тим, що діти весь час проводять з батьками вдома, а педагоги не мають можливості достатньо повно, ефективно та успішно взаємодіяти з дошкільниками та сприяти їх мовленнєвому розвитку.

Цю проблему можна та потрібно вирішувати через активну мовленнєву практику дітей, яку можуть забезпечити батьки з допомогою читання дітям книг та з допомогою сучасного виду взаємодії через соціальні мережі.

В наш час сучасних інноваційних технологій, старі форми контактів з батьками поступово відживають себе. Розуміння того, що в нових умовах саме в сім'ї можна розвивати активне мовлення дітей, спонукало нас до пильного

вивчення запитів, потреб і вимог сучасної сім'ї, тобто, до тісної взаємної ЗДО та родини. Проблемою розвитку мовлення дошкільників активно займаються та присвячують свої дослідження як відомі вчені так і початківці. Л.О.Калмикова стверджувала, що «лише в результаті активного відображення дійсності й активного спілкування в дитини виникає розуміння мови та здатність висловлювати в індивідуальному мовленні власні наміри, бажання, прагнення, устремління» [3, с. 114]. За визначенням Т.Піроженко «спілкування є тією вирішальною умовою, яка визначає факт появи активного мовлення, строки його виникнення, темп розвитку і удосконалення у наступні періоди дошкільного дитинства» [4, с.152]. А.Богуш у статті «Мовленнєвий портрет п'ятирічної дитини» конкретизує, що означає «мовленнєва особистість дитини» та дає вичерпну відповідь на те, яким має бути рівень мовленнєвого розвитку 5-річної дитини, характеризує нормативні вимоги мовлення [1, с. 6 – 10]. За даними А.Зрожевської на сьогодні тільки 17% батьків дошкільників беруть участь у формуванні читацької культури своїх дітей, а 60% батьків не читають дітям взагалі [3, с. 130]. Актуальність зазначеної проблематики визначила вибір теми даної роботи.

Мета статті – пошук ефективних форм роботи та взаємодія всіх учасників освітнього процесу через популяризацію родинного читання в умовах дистанційної освіти.

Для реалізації поставленої мети вирішувалися наступні **завдання**:

- викликати у дітей інтерес до художньої літератури під час читання батьками книг в родинному колі;
- доставити радість, моральне задоволення від спілкування з книгою заохочуючи до активного спілкування українською мовою.

Основний зміст роботи, ґрунтується на висвітленні основних ідей автора та отриманні результатів роботи творчої групи: «Популяризація родинного читання в умовах дистанційної освіти».

З листопада 2022 року педагогічний колектив закладу став учасником проєкту: «Формування національно-мовленнєвої особистості дітей

передшкільного віку», який був започаткований Департаментом освіти і науки міста та кафедрою дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету. Ми дійшли висновку, що саме батьки в родинному колі зможуть надати своїм дітям активну мовленнєву практику.

На освітньому порталі «Класна оцінка» (*Додаток №1*) розмістили сторінку яка має назву «Читальня для сімейного єднання», (*Додаток №2*) підготували корисні поради та рекомендації. Популяризація української мови є пріоритетним завданням всіх педагогів. А навчити дітей розмовляти гарною українською мовою, на наше глибоке переконання, можна тільки власним прикладом. Не секрет, що в багатьох родинах сьогодні розмовляють російською мовою. З метою заохочення до спілкування українською мовою з дітьми передшкільного віку в родині, наші педагоги підготували для них вікторини та тести «Говори українською правильно» (*Додаток №3*). На наш погляд, така робота розширить словник батьків, буде сприяти бажанню більше дізнаватися нового про українську мову, розмовляти а родині українською мовою, а потім ці знання та досвід передавати своїм дітям.

Спостерігаючи за сучасними дітьми та батьками ми бачимо, як вони багато часу проводять у соціальній мережі, тягнуться не до книг, а до планшетів, смартфонів, комп'ютерів. Тому ми і вирішили, що соціальні мережі, стануть нашими помічниками в просвіті батьків і членів їх родин!

В освітньому процесі нашого закладу ми започаткували цікаву на наш погляд форму роботи з батьками, її назва – смартмоб. Це форма соціальної організації людей, за допомогою засобів інтернет та смартфонів. Для допомоги вихователям в організації роботи з батьками ми розробили алгоритм створення смартмобу:

- вибрати тему; наприклад, «Читаємо дітям казку»;
- зацікавити батьків ідеєю смартмобу та запропонувати взяти участь;
- до складання або читання однієї казки запросити 3-4 сім'ї;
- наголосити, що тривалість казки – не більше 5-8 хвилин;
- надати час на підготовку .

Основною метою форми роботи «Смартмоб» є залучення батьків та дітей передшкільного віку до спільної творчої діяльності. Підсумком роботи стали смартмоби: «Кожен по слову - і казка готова!» (*Додаток №4*), (*Додаток №5*) – «Подаруй дитині казку» (за мотивами картин Марії Приймаченко)

Комікси - цікава форма сумісної роботи педагогів, дітей та батьків з розвитку мовлення дошкільників

Науковці називають комікси сучасними засобами розвитку комунікації, творчого мислення та мовлення. Батьки можуть ефективно використовувати комікси під час усного мовлення, у двох формах – діалогічній та монологічній.

Діти старшої групи разом з вихователем під час онлайн зустрічей, придумували історії на патріотичну тематику, а потім з батьками створювали комікси. Так з'явилася серія коміксів «Марійка та її друзі» – про пригоди дівчинки, в якій багато друзів.

Педагоги надають консультації та поради батькам про те, як завдяки коміксам розвивати мовлення дітей, як можна розглядати та озвучувати комікси в родинному колі.

Наприклад, кожному члену родини можна вибрати собі персонажа коміксу та озвучувати його репліки. Або запропонувати інший варіант: дитина сама робить повне озвучення коміксу, а інші члени родини при цьому виступають у ролі слухачів. Варіантів ігрових вправ що можна проводити з коміксами існує багато, наприклад, «Розкажи історію», «Розкажи що відбувається на картинці», «Склади розповідь», «Загадкова історія» та інші.

Використання книги унікального формату

Вімельбух – це велика картонна книга без тексту ілюстрована багатьма дрібними деталями. Педагоги закладу в електронному форматі створили версію книги вімельбух «Я і Україна» (*Додаток №6*).

Запропонували батькам використовувати книгу для розвитку мовлення дітей. Підготували консультації: «Як користуватися Вімельбухом», «Що таке Вімельбух?», «Як зробити книгу власними руками». Книжка-картинка

вімельбух допомагає дитині під час діалогового спілкування висловлювати власну думку, дуже добре її використовувати для індивідуальної роботи з дітьми.

«Відео казка від вихователя»

Таку назву має ще одна форма роботи з дітьми, реалізувати яку допомагають батьки. Важливим чинником, який впливає на ставлення дитини до книги, є позиція, яку в цьому питанні займають дорослі — батьки та вихователі. Творчою групою було вирішено знайомити дітей та батьків з творами В.О. Сухомлинського. Оповідання та казки Василя Сухомлинського допоможуть маленьким слухачам стати культурними, ввічливими, дисциплінованими — виховують чесну, благородну особистість, здатну відповідати за власні вчинки та самостійно приймати рішення. Алгоритм підготовки відео-казки:

- підібрати текст для виразного читання та записати відео;
- надіслати батькам у Viber групу оголошення про подію та посилання;
- батьки з дітьми переглядають відео-казку, обговорюють зміст та відповідають на запитання поставлені вихователями. У форматі відеозапису батьки мають змогу вмикати дитині відео тоді, коли вона буде готова його переглядати та слухати, наприклад, «Ой піду я лугом», більше можна переглянути на сторінці «Читальня для сімейного єднання».

Картка опису цифрового ресурсу		
<i>Додаток №</i>	<i>Назва ресурсу</i>	<i>Адреса джерела</i>
№1.	Освітній портал «Класна оцінка»	https://dnz15.dnepredu.com/uk/site/index.html
№2.	 онлайн-форми роботи з батьками Читальня для сімейного єднання	Читальня для сімейного єднання https://dnz15.dnepredu.com/uk/site/onlain.html

<p>№3.</p>		<p>Тест «Говори українською правильно» https://wordwall.net/ru/resource/52506250/</p> <p>Вікторина «Про щось дуже гарне ви скажете...» https://wordwall.net/ru/resource/52475093</p> <p>Вікторина - ігрове шоу «Прислів'я» https://wordwall.net/ru/resource/52949825/</p> <p>Вікторина «Завершіть порівняння» https://wordwall.net/uk/resource/52971913/</p>
<p>№4.</p>		<p>Смартмоб «Кожен по слову і казка готова» https://youtu.be/fWULuSqm8tU</p>
<p>№5.</p>		<p>Смартмоб «Подаруй дитині казку» https://youtu.be/2Mg5MN88I6g</p>
<p>№6.</p>		<p>Вімельбух «Я і Україна» https://www.ourboox.com/bookpreview/1417471/?ob_embed</p>
<p>№7.</p>		<p>Відео казка від вихователя <i>Читаємо оповідання В.О. Сухомлинського:</i></p> <p>«Мальва і хатня квітка» https://www.youtube.com/watch?v=rOFI2qtXvcM</p> <p>«Що найтяжче журавлям» https://www.youtube.com/watch?v=KplkbYOIBK4</p>

		<p>«Камінь» https://www.youtube.com/watch?v=QyWwpCfTC68</p> <p>«Хризантема і цибулина» https://www.youtube.com/watch?v=zCOWGCZ907U</p> <p>«Ой піду я лугом» https://www.youtube.com/watch?v=RL6HvtXw7qM</p> <p>«Навіщо кажуть «Спасибі»» https://www.youtube.com/watch?v=gg-AjiqbBT4</p> <p>«Щоб ти став кращим» https://www.youtube.com/watch?v=yIrhWhH5BkY-</p> <p>«Верба, мов дівчина золотокоса» https://www.youtube.com/watch?v=N0oB6yUNMs0</p>
№8.		<p>Серія авторських коміксів на патріотичну тематику https://dnz15.dnepredu.com/uk/site/onlain.html</p>

Висновки. Отже, можна зробити висновки, що сьогодні в умовах дистанційної роботи закладів дошкільної освіти батьки використовуючи книги різного формату разом з вихователями можуть розвивати мовлення дітей передшкільного віку. Об'єднуючи батьків через соціальні мережі до читання дітям в родинному колі книг українських письменників, коміксів, книг вімельбух, книг в цифровому форматі, можна зробити велику справу: розвивати

мовлення дітей та прищепити їм любов до художньої літератури, перетворити читання з нудного та примусового заняття на цікаве та радісне.

Батьки, читаючи книги, можуть власним прикладом навчити свою дитину стати завзятими читачами – мандрівниками у світ безмежних знань та відкриттів.

Література:

1. Богцш А.М. Мовленнєвий портрет п'ятирічної дитини. Дошкільне виховання,

2013. №7. с. 6 – 10.

2. Робота з дитячою книжкою у контексті формування особистості дошкільника [Електронний ресурс] / А. Я. Зрожевська, Т. Ф. Потоцька. – Режим доступу: http://virkafedrd.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp5/zrogevaska.pdf

3. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психологічний та лінгвістичний аспекти: навч. посіб. для студ.ВНЗ Л. Калмикова – К., 2003. – 300 с.

4. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. - Тернопіль Мандрівець, 2010. – 152 с.

Наталія Івахнюк

Вихователь, КЗДО (ясла садок) №45 КМР

ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ МОВЛЕННЄВОЇ ОСВІТИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті автор розглядає поняття «мовленнєва освіта» визначає її зміст, мету, етапи формування мовлення у дітей дошкільного віку, проводить теоретичний аналіз досліджень розвитку мовлення у дошкільнят, визначає особливості мовленнєвої освіти, аналізує сучасні підходи та принципи розвитку мовлення у дітей та реалізації їх в освітньому процесі.

Ключові слова: мовлення, мовленнєва освіта, зміст мовленнєвої освіти, мовленнєва компетентність.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням педагогів є підготовка підростаючого покоління до подальшого життя, яке вимагає від сучасної людини, здатності знайти своє місце в суспільстві, реалізувати себе як особистість, приносячи користь собі і своїй державі. Одним із шляхів досягнення цього завдання є формування змісту мовленнєвої освіти у дітей дошкільного віку, вдосконалення форм, методів навчання дошкільнят рідної мови, розвитку мовленнєвого спілкування. Зважаючи на значення мовлення у становленні і життєдіяльності особистості важливо, щоб дитина отримувала різнобічну допомогу в оволодінні багатим, правильним мовленням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку мовленнєвої освіти дітей дошкільного віку є однією з основних в спектрі досліджень провідних науковців, які розробляють її теоретико – методологічні аспекти. Даною проблемою займаються багато вчених, педагогів, психологів: Л.С.Виготський, Г.М. Леушина, Т.О. Піроженко, А.М.Богущ, Н.В.Гавриш, М.С. Вашуленко та інші.. Вплив на мовленнєвий процес дидактичних ігор та мовленнєво – комунікативних вправ вивчали педагоги – класики Я.А. Каменський, С.Ф. Русова, В.О.Сухомлинський, К.Д. Ушинський.

Мета статті. Головною метою статті є розкриття змісту мовленнєвої освіти, особливостей формування мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку. Дана робота спрямована на активне системне застосування взаємопов'язаних педагогічних дій: розвитку мовлення, мовленнєвого виховання, навчання рідної мови.

Виклад основного матеріалу. Цілеспрямованою роботою з розвитку мовлення дошкільників є формування мовленнєвої компетенції як однієї з базисних характеристик особистості, яка спрямована на активне системне застосування взаємопов'язаних педагогічних дій; розвитку мовлення, навчання мови та мовленнєвого виховання.

Мета мовленнєвої освіти та навчання мови на етапі дошкільного дитинства в сучасній дошкільній лінгводидактиці запропонована та науково обґрунтована ученим Ф.О. Сохіним. В Україні вона була конкретизована,

доопрацьована, доповнена дослідниками наукової школи під керівництвом академіка А.М. Богуш

Важливим завданням у дошкільному дитинстві є розвиток зв'язного мовлення, під час якого реалізується головна функція мовлення - комунікативна. Адже саме за допомогою зв'язного мовлення дитина спілкується з іншими .

Формування мовленнєвої освіти у дітей дошкільного віку складається з різних структурних компонентів. Багато вчених, педагогів, психологів займалися проблемою розвитку мовлення дітей дошкільного віку, кожен з них дає своє визначення поняттю «мовлення», на базі яких ми сформуваємо власне. Отже, мовлення – це процес оволодіння і вживання мови для спілкування, а також створення та передача повідомлення за допомогою радіо та телебачення. Мовленнєва компетентність як складова мовленнєвої діяльності, забезпечує вміння дитини підтримувати мовленнєву взаємодію з іншими, вибудовувати логіку висловлювань, забезпечувати мовленнєве взаєморозуміння з дорослими та однолітками, формувати комунікативні здібності, мовленнєве самовираження, розвивати соціальне мовлення (вміння презентувати себе оточуючим, виражати особисту позицію по відношенню до інших тощо) .

Отже, мовленнєва компетенція - це вміння на практиці доречно користуватися мовою (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо), використовувати для цього як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби.

Важливим чинником розвитку зв'язного мовлення є провідна діяльність дітей дошкільного віку – гра. Зокрема, у процесі сюжетно-рольової гри дитина оволодіває навичками монологічного мовлення. Саме цей вид гри найкраще допомагає дитині розвивати своє діалогічне зв'язне мовлення через виконання певних ролей. Адже в процесі такої гри у дошкільника виникає потреба щось пояснити, розповісти. Українська дослідниця А. Богуш стверджує, що дитина чотирьох років відповідає на запитання за змістом сюжетних картин, художніх текстів (оповідань, казок, віршів), аудіо-казок, театральних вистав. Складає за

допомогою дорослих (підказування слів, речень) описові розповіді (з 3–4 речень) про іграшки, овочі, фрукти, дії товаришів, свої власні та сюжетні відповіді-розповіді (спільно з дорослим) за змістом сюжетних картинок; переказує за допомогою запитань добре знайомі казки.

Діти п'яти років вміють складати розповіді за зразками вихователя: описові, сюжетні, з власного досвіду; переказують знайомі оповідання і казки.

Діти шести років складають описові розповіді різного типу відповідно до композиційної структури, контаміновані (сюжетно-описові), сюжетні розповіді за картинками, з власного досвіду за зразками та планом вихователя. Без допомоги дорослого вміють передавати зміст знайомої казки, мультфільму, вистави; розповідати про події, свідками яких були, що трапилося по дорозі, на відпочинку, в транспорті, про що їм читали вдома. За зразками та планом вихователя складають творчі розповіді, продовжують розповідь, розпочату вихователем, об'єднують опорні слова у творчу розповідь, складають розповіді за сюжетною ігровою обстановкою, створюють коротенькі розповіді-міркування, розповіді-пояснення. Переказують знайомі літературні тексти різної складності і композиції за планом вихователя та за частинами.

Тому важливо констатувати, що одним з найефективніших методів розвитку монологічного мовлення є переказ, адже дехто з науковців зазначає, що саме переказ є найлегшим засобом розвитку зв'язного монологічного мовлення, оскільки дитині потрібно лише відтворити готовий сюжет, що набагато легше, ніж щось вимислити і розкрити самостійно..

Щоб досягти певних результатів у розвитку мовлення дошкільнят, першочергово треба враховувати умови для успішної реалізації ідей програми з мовленнєвого розвитку, а також слід використовувати нетрадиційні форми роботи з дітьми з формування зв'язного мовлення.

Висновок. Мовлення - особлива форма діяльності дитини, особливий результат її зусиль в освоєнні життєвого простору. Наслідуючи способи мовленнєвого спілкування того середовища, яке його оточує, дитина сприймає та переймає їх як єдино правильні й незмінні .

Мовленнєва компетенція - інтегроване вміння адекватно й доречно спілкуватись рідною мовою в різних життєвих ситуаціях (висловлювати свої думки, наміри, бажання, прохання), розповідати, пояснювати, розмірковувати, оцінювати, використовувати як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності, форми ввічливості (мовленнєвий етикет); спостерігати за своїм мовленням та мовленням інших.

Мовленнєва освіта – вивчення особливостей мовленнєвої компетенції, що передбачає сформованість фонетичної, лексичної, граматичної, діалогічної та монологічної компетенцій.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А.М. Богуш. — К.: Видавництво, 2020.- 26 с.
2. Богуш А.М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія / Богуш А.М., Трифонова О.С. та ін.- Одеса: ПНЦ АПН України, 2008.- 272 с.
3. Гавриш Н. Розвиток мовлення та навчання дошкільнят рідної мови: мета і завдання // Дошкільнє виховання. - 2003. -№ 7. - С.12-14.5
4. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А.М. Богуш. — К.: Видавництво, 2019. - 26 с.
5. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації / А. Богуш // Дошкільнє виховання. -2020 - № 6.- С.3-5.

Лариса Колесник

Вихователь, КЗДО КТ №161 КМР

«УКРАЇНСЬКА МОВА, ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ

НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Мова - не лише засіб спілкування, а й головний чинник консолідації нації, оскільки забезпечує єдність, вільний і культурний розвиток національної спільноти, стоїть на сторожі збереження національної ідентичності,

здорового духовного і ментального розвитку, а отже, виступає могутнім засобом зміцнення національної свідомості дітей дошкільного віку.

Мова – це не просто слова, звуки, це – голос народу. Наш народ протягом багатьох віків творив мову, боровся за її збереження. У Конституції України написано: «Державною мовою в Україні є українська». Чому ж нині, коли маємо свою державну мову, одну з найбагатших у світі, не всі нею розмовляють? Якщо людина живе і працює на українській землі, їсть український хліб, отримує зарплату українськими грошима, то вона повинна розмовляти українською мовою. Тому ми повинні донести батькам, що треба вчити своїх дітей з народження рідної, солов'їної української мови.

Ключові слова: українська мова, ціннісні орієнтації, мовна поведінка, мовна свідомість, культура мови.

Найбільший скарб народу – це його мова. Законодавчою і нормативно-правовою базою забезпечення прав на освіту є Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Закон України «Про мови», «Концепція державної мовної політики», Конвенція про права людини, Базовий компонент дошкільної освіти.

Освітній напрям «Мовлення дитини» БКДО передбачає засвоєння дитиною культури мовлення та спілкування, елементарних правил користування мовою у різних життєвих ситуаціях. Оволодіння мовою як засобом пізнання і способом специфічно людського спілкування є найвагомішим досягненням дошкільного дитинства. Мова виступає «каналом зв'язку» для одержання інформації з немовних сфер буття, засобом пізнання світу від конкретно-чуттєвого до понятійно -абстрактного. Мовленнєве виховання забезпечує духовно - емоційний розвиток дитини через органічний зв'язок із національним вихованням. Мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається із різних видів говоріння та слухання, під час якої формуються мовленнєві вміння і навички. Рідна мова – найяскравіший вияв національного буття народу, його головна духовна скарбниця. Вона є могутнім природним засобом об'єднання людей. Через мову народ передає з покоління в покоління

свою мудрість і славу, традиції, звичаї і культуру. Оволодіваючи рідною мовою, дитина пізнає свій народ, його характер, культуру, історію.

А щоб досягти прогресу в спілкуванні з дітьми, треба дотримуватись таких завдань:

Освітні завдання:	Ознайомлювати дітей з Україною - багатонаціональною державою, в якій проживають люди різних національностей; державною мовою України - українською мовою та національними мовами (відповідно до етносу, національності дітей); національними традиціями, обрядами, звичаями, оберегами українського народу; усною народною творчістю українського народу; творчістю українських поетів, прозаїків, художників.
Розвивальні завдання:	Розвивати особистість дитини у мовленнєвому середовищі; світогляд, прагнення до пізнання національних українських традицій, мовленнєвого етикету; вміння встановлювати контакти, ініціативність у спілкуванні українською мовою з дорослими та однолітками; соціальні емоції, моральні почуття й соціально значущі мотиви в оволодінні та спілкуванні українською мовою; первинні ціннісні орієнтації в культурній та державній спадщині українського народу; усвідомлення власного «Я» (соціального, мовленнєвого, етичного) та свого місця у системі взаємин і спілкування у двомовному мовленнєвому середовищі; чуття іншої мови та міжмовне чуття, вміння відчувати

	<p>подібне й відмінне в різних мовах; елементарні оцінно - контрольні дії у процесі оволодіння українською мовою.</p>
<p>Виховні завдання:</p>	<p>Виховувати любов до України; патріотичні й інтернаціональні почуття, толерантність і повагу до дітей (людей) різних національностей, які проживають на території України; сталий інтерес, повагу до державної мови та бажання оволодіти, спілкуватись українською мовою на заняттях і в побуті, у повсякденні; інтерес до українських національних традицій, символів, звичаїв, обрядів, оберегів; бажання вивчати пісні, вірші українських поетів, малі жанри українського фольклору; позитивні толерантні взаємини між дітьми різних національностей, які виховуються в одній групі, культуру спілкування.</p>

Мова, як відомо, є не лише засобом спілкування. «Мова – феномен, рівний народові: його генезису, характеру, досвіду, долі, синтезу минулого, сучасного й майбутнього. Тому мову не просто вивчають (як хімію, географію, навіть історію), а вбирають у єство з молоком матері, повітрям, небом, піснею, думою й гімном, тріумфом і печаллю свого роду, етносу, нації, держави. Мова – міра індивідуальної й усенародної культури, їх родової сутності».

Людина перебуває в координатах життєвого простору нескінченного ланцюга поколінь «і мертвих, і живих, і ненароджених» (Т.Шевченко). Людина упродовж життя прагне змодельовати певні теоретичні конструкти і здійснює практичні вчинки, щоб було кому успадкувати неповторність свого світобачення і свого місця в ньому, сенсу свого існування та його

самореалізацію. Можливість для цього закладена для людини в самій сімейно - родовій структурі через взаємини батьків і дітей, старшого і молодшого покоління.

За Л. Виготським, світ набуває для нас смисл лише завдяки засвоєнню значень, які поділяють люди навколо нас. Люди разом створюють такі значення, колективно їх використовують і передають від покоління до покоління. Такою системою значень у родині є рідна («материнська») мова. За допомогою неї у традиціях українського народу було реконструювання ланцюга предків, знання «родинного дерева» бодай до сьомого коліна. Знання родоводу обривається дуже рано, і тим самим втрачається духовна основа життя – зменшується відповідальність за збереження і зміцнення духовних традицій роду. А мудрість життя полягає в продовженні свого роду, свого імені - народити і виPLEкати дитину, передати їй рідну мову - духовну спадщину минулих поколінь, забезпечуючи цим її вічність.

Оволодіння мовою і послугування нею в спілкуванні є одним із найголовніших досягнень онтогенезу дитини, переконливим свідченням залучення її до духовних і інтелектуальних надбань дорослих, зародження соціально-психологічних потреб. Ранній вік – це сенситивний період для опанування мови дорослих, рідної мови сімейно-родинного середовища. Формування мови є основою всього психічного розвитку дитини.

Хоча словниковий запас малюків дуже обмежений, а граматики не бездоганна, їхнє інтуїтивне розуміння мови та її структури різьоча. Вони неухильно рухаються до досконалого володіння рідною мовою.

Засвоєння мови починається з раннього і дошкільного віку в родині та закладах дошкільної освіти. Діти дошкільного віку в регіонах України перебувають у стихійному двомовному оточенні (у сім'ї, закладах дошкільної освіти, у повсякденному спілкуванні з однолітками, під час слухання радіопередач, перегляду телепередач тощо). «Мовний розвиток дитини не зводиться до одного лише наслідування і підкріплення за правильність відтворення мовлення дорослих. Воно залежить від складної взаємодії

здібностей до оволодіння мовою, які проявляються в дитини, і різноманітним мовним середовищем».

Отже, до рідномовної культури дитина залучається ще в ранньому дитинстві через сприймання народної казки. Тільки вона, на думку відомого психоаналітика і дитячого психолога Б. Бетельхейма, може «захопити увагу дитини, викликати її допитливість, збагатити життя, стимулювати її фантазію, розвивати інтелект, допомогти зрозуміти саму себе, свої бажання і емоції, сприяти підвищенню впевненості дитини в собі і в своє майбутнє». Саме в народній казці, творцями якої є мільйони людей, сконцентровано згусток людської мудрості, досвіду, акумулюються найцінніші надбання етнічної ментальності. Казка впливає не так на свідомість дитини, як на її глибинні підсвідомі пласти. Під час бесіди з дітьми стосовно змісту казки, вони вчаться характеризувати вчинки героїв, відповідати на запитання дорослих, висловлювати свої враження, співвідносити оцінки літературних героїв з власною поведінкою, реальними подіями.

Зараз під час війни, працюючи з дітьми онлайн особливу увагу приділяю мовній культурі. Долучаю батьків до різноманітних конкурсів, наші малята приймали участь у міському онлайн – фестивалі художньо - мовленнєвої творчості серед вихованців закладів дошкільної освіти «Мовленнєві перлинки» до Міжнародного дня рідної мови. Під час своєї роботи використовую мнемотаблиці для заучування віршів, скоромовок, прислів'їв про українську мову. Також намагаюся залучати батьків вчити разом з дітьми вірші до певних свят (Різдво Христове, Святвечір, до Дня української хустки, Дня народження Л.Українки, Т. Шевченка, також Великодні вірші). Викладаю батькам, щоб вони разом з малятами приєднувались до спілкування, онлайн дидактичні ігри «Збери вінок» , «Мова яка?», «Намісто складаю, рідну мову вивчаю», «Одягни козачат», «Україна так чи ні», «Збери слово із писанок», «Великдень» та інші.

Намагаюсь під час заняття з рідної мови, розширювати і поглиблювати знання дітей про красу і силу української мови. Формую поняття про те, що кожна дитина має право розмовляти своєю рідною мовою, мовою свого народу.

Розширюю знання дітей про художнє слово класиків української літератури - Л. Українки та Т.Г.Шевченка.

Висновок: Найбільше багатство народу – це його мова. Наша мова гнучка, мелодійна, розкішна і дуже потрібна нам. Без мови нема народу, а тому, щоб нашому роду не було переводу, ми повинні шанувати, берегти нашу мову, розвивати і передавати її наступним поколінням. Таким чином, завданням для Дошкільної освіти перш за все є те, щоб навчити дошкільників та їх батьків, а також всіх педагогам спілкуватись рідною українською мовою.

Педагог дошкільного закладу повинен зробити українське слово надбанням духовного світу дитини, разом зі звучанням цього слова влити в її душу відчуття краси мелодії, емоцій, які вклав український народ у своє рідне слово.

На думку В.О.Сухомлинського, це найлегше зробити в ранньому дитинстві, ще до школи, оскільки дитяча душа надзвичайно чутлива до тонкощів краси й емоційного забарвлення слова, оскільки дитинство не є підготовкою до життя, дитинство - це справжнє, яскраве, самобутнє, неповторне життя. Саме від того, що ввійде в період дитинства в розум і серце дитини з довкілля, залежить, якою людиною вона стане завтра.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Освітній напрям «Мовлення дитини»)
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» (Освітній напрям «Мовлення дитини»)
3. Таглін С. Про народні паремії, національну свідомість та «малоросіяństwo» як етнопсихологічний феномен / С. Таглін // Зб. Харків. іст.-філолог. тов-ва: Нова серія. – Харків, 1994. – Т.3. – С.18–23.

Наталя Копач

Вихователь КЗ «Червоненський заклад
дошкільної освіти (ясла-садок) «Берізка» загального розвитку
Глеюватської сільської ради

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗА ДОПОМОГОЮ МНЕМОТЕХНІКИ

Однією з невід'ємних складових освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти є навчання дітей мовлення.

Навчання зв'язному мовленню одночасно є і метою, і засобом практичного опанування мовою. Воно має надзвичайне значення для розвитку інтелекту та самосвідомості дитини, позитивно впливає на формування її важливих особистісних якостей таких, як комунікабельність, доброзичливість, ініціативність, креативність, компетентність. За допомогою добре розвинутого зв'язного мовлення дитина навчається чітко та ясно мислити, легко встановлює контакт із оточуючими, ініціює власні ідеї, бере участь у різних видах дитячої творчості.

У новій редакції Базового компонента дошкільної освіти [1] як стратегічного документа, що окреслює державні стандарти дошкільної освіти, розвиток мовлення виокремлено в самостійну обов'язкову освітню лінію «Мовлення дитини».

Мовленнєва особистість – особистість, яка по-своєму, зі своїми особливостями та потребами в комунікативно-мовленнєвій діяльності відтворює мову через власне світобачення.

Аналізуючи результати в аспекті мовленнєвого розвитку дошкільнят, виявляємо такі недоліки:

- бідна діалогічна мова;
- відсутність навичок культури мовлення;
- вживання нелітературних слів (знижена лексика);
- труднощі в побудові монологу, переказу тексту своїми словами;
- погана дикція (нерозбірлива мова);

– обмеженість словникового запасу вихованців.

Це не може не турбувати батьків і вихователів, бо мовленнєвий розвиток – це підґрунтя розвитку особистості в цілому. Треба відзначити, що у вихованців молодшого віку спостерігається малий запас слів, невміння узгоджувати слова в реченні, порушення звуковимови, уваги. Дитина не може описати свою іграшку, на низькому рівні володіє будовою ланцюжка розповіді. Тому вихователям у співпраці з батьками потрібно формувати у дітей здатність послідовно, зв'язно, правильно викладати свої думки, переказувати художні твори.

На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти значної актуальності набуває питання удосконалення методів і прийомів, використання найбільш ефективних, науково обґрунтованих шляхів розвитку мовлення дошкільників. І у цьому випадку педагогам приходить на допомогу мнемотехніка [2].

Мнемотехніка – це нова освітня технологія, що забезпечує засвоєння нової інформації у будь-якому віці за допомогою спеціальних методів і прийомів. Мнемотехніка використовує природні механізми пам'яті мозку і дозволяє повністю контролювати процес запам'ятовування, збереження і пригадування інформації.

Актуальність використання мнемотехніки у роботі з дошкільниками обумовлена тим, що саме в цьому віці в дітей переважає наочно-образна пам'ять. Найчастіше запам'ятовування відбувається мимоволі, просто тому, що якийсь предмет або явище потрапляє в поле зору дитини. Якщо ж він буде намагатися вивчати і запам'ятовувати те, що не підкріплене наочною картинкою, щось абстрактне, то на успіх розраховувати не варто. Мнемотехніка для дошкільнят допомагає спростувати процес запам'ятовування, розвивати асоціативне мислення і уяву, підвищувати уважність. Більш того, прийоми мнемотехніки в результаті грамотної роботи вихователя призводять до збагачення словникового запасу та формування зв'язного мовлення [3].

Останнім часом гостро постало питання удосконалення сучасних методів і прийомів, використання більш ефективних, науково обґрунтованих шляхів

розвитку мовлення дітей дошкільного віку. І у цьому випадку педагогам приходить на допомогу мнемотехніка [4].

Мнемотехніка як нова освітня технологія, допомагає вирішити такі основні освітні завдання:

- зменшити стреси від навчання;
- розвивати образну пам'ять;
- розширити творчі можливості дитини;
- сформуванати вміння ефективно і самостійно вчитися;
- виховувати самостійність дитини у практичній роботі;
- збільшити мотивацію до навчання.

Дошкільний вік – це вік образних форм свідомості і основних засобів, які дитина опановує. Грамотна робота вихователя закладу дошкільної освіти сприятиме збагаченню словникового запасу дошкільників та формуванню їх зв'язного мовлення.

В освітній діяльності мнемотаблиці застосовуються:

Коли починала працювати з мнемотехніками, враховувала вікові, фізичні та психічні особливості дітей. Було помітно, що у дітей формується предметна діяльність, ділове співробітництво дитини і дорослого, удосконалюються сприйняття, мова, початкові форми довільної поведінки, гра, наочно-дієве мислення. В кінці року з'являються основи наочно-образного мислення. У дітей середнього та старшого дошкільного віку швидко розвивається

активна мовленнєва діяльність, так як словниковий запас досить великий, але користуватися ним і вживати слова у правильній формі вони ще не вміють.

Свою роботу починала з використання алгоритмів: процесів вмивання, одягання, прийому їжі, спостереження на прогулянці, підготовки до заняття .

Проговорюючи всі назви картинок, діти запам'ятовують послідовність дій і процесів. Завдяки цьому, вони починають легше орієнтуватися в навколишньому середовищі, засвоюють правила спілкування і поведінки. При цьому, діти легко відчують емоційний стан однолітків під час спілкування. А також спостерігались зміни у дітей у старшій групі: вони стають більш самостійними, креативними та творчими.

Отже, традиційне вивчення віршів, що ґрунтується на механічному запам'ятовуванні, зазвичай дається дуже важко, а мнемотехніка сприяє невимушеному запам'ятовуванню віршів.

Коли складаємо мнемокартинки до вірша, головною умовою є відповідність картинки, щоб кожний предмет чи дія відповідали тексту вірша. Після виразного прочитання вірша вихователем, діти повторюють фрази і показують відповідні картинки. По суті, ця методика являє собою простий ребус, в якому зашифровано весь вірш. Тож, наочно-образні вірші запам'ятовуються набагато швидше, адже їх можна побачити.

Досвід показує, що дитина може вивчити невеликий віршик за допомогою мнемотехніки дуже швидко. Також дитині легко дається складання розповіді, коли вона спирається на підказки картинок. Вважаю, що дуже корисно до виготовлення таблиць залучати дітей, особливо старшого дошкільного віку.

Мнемотаблиці використовую не лише на мовленнєвих заняттях, а також протягом всіх режимних моментів. Вважаю, що одним із важливих пріоритетів цього методу те, що у ході роботи з таблицями можна задіяти одночасно декілька освітніх напрямів.

Під час моніторингу стало помітно, що у дітей удосконалюється виразність і структура мови, вміння будувати розповідь. Розповідаючи вірш за

допомогою мнемотаблиць, діти бачать зображення, і їх увага вже зосереджується на відтворенні вірша.

Отже, якщо у дитини достатній словниковий запас, гарна пам'ять та розвинене вміння правильно викладати думки, то це полегшує процес її соціалізації у сучасному світі.

І головне, що вихователь у роботі з дитиною виступає в ролі партнера, дитина не відчуває тиску з боку дорослого.

Сьогодні, в умовах воєнного стану, використання методик мнемотехніки відіграє важливу роль на заняттях в онлайн режимі та у співпраці з батьками, що свідчить про гарний зворотній зв'язок, збільшення присутності дітей на заняттях, виконання завдань та інтерес до спілкування.

Педагогу важливо спонукати дітей до мовної діяльності, стимулювати мовну активність не тільки в процесі щоденного спілкування, а й в процесі спеціально організованого навчання. Аналізуючи новий матеріал і графічно його позначаючи, дитина (під керівництвом дорослих) вчиться самостійності, посидючості, візуально сприймає план своїх дій. У неї підвищується почуття зацікавленості і відповідальності, з'являється задоволеність результатами своєї праці, удосконалюються такі психічні процеси, як пам'ять, увага, мислення, що позитивно позначається на результативності корекційної роботи. Використання наочного моделювання в системі корекційної роботи дає позитивний результат, що підтверджується даними діагностики (моніторинг досягнень дітей дошкільного віку згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти) рівня мовного розвитку дітей. Таким чином, за допомогою мнемотаблиць вдається досягти таких результатів:

- збільшується коло знань вихованців про навколишній світ;
- з'являється бажання переказувати тексти, придумувати цікаві історії;
- з'являється інтерес до заучування віршів, скоромовок;
- активізується словниковий запас;
- автоматизуються поставлені звуки в реченнях та зв'язному мовленні;
- розвивається фантазія і творча уява дітей;

– дошкільники долають боязкість, сором'язливість, вчаться адаптуватися в соціумі.

Заняття з дошкільнятами різного віку показали, що діти з цікавістю сприймають запропоновані мнемотаблиці. Оскільки таблиці мають привабливу ігрову форму, їх варто використовувати для розвитку пам'яті, уяви, фантазії, образних асоціацій. І головне, формується позитивне ставлення до навчання в цілому. Дитина зникає до думки, що вчитися – це цікаво та весело.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) / Науковий керівник: Т. О. Піроженко, член-коресп. НАПН України, проф, д-р псих. наук; Авт. група: Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О. Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М. А., Мордоус І. О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О. Д., Шевчук А. С. Київ : Видавництво, 2021. 36 с.

2. Черешнюк О. Робота з літературним твором із використанням прийомів мнемотехніки. Методична скарбничка вихователя. 2014. № 2. С. 30 – 33.

3. Зиганов М., Козаренко В. Мнемотехніка. Запам'ятовування на основі візуального мислення. Київ : Школа раціонального читання, 2001. 304 с.

4. Шикун Т. Використання прийомів мнемотехніки в пізнавально-мовленнєвому розвитку дошкільників. *Дошкільне містечко*. 2014. № 3. С. 26 – 29.

Інна Мамаснко

Керівник музичний КЗДО КТ №17 КМР

СЛУХАННЯ МУЗИКИ – ФУНДАМЕНТАЛЬНА СКЛАДОВА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті авторка розглядає один з видів музичної діяльності – «Слухання музики». Визначає його мету, використання основних методів, тем,

прийомів та впровадження інноваційних технологій. Розкриває поняття «Активне слухання» за методикою Батії Штраус та втілення її на практиці, ділиться своїм досвідом.

Ключові слова: *слухання музики, музичне сприйняття, методи та прийоми, «Активне слухання».*

Вступ. Основним видом музичної діяльності на музичних заняттях в закладі дошкільної освіти є слухання музики, результатом якого є набуття мистецько-творчої компетентності, елементарної обізнаності дитини у специфіці видів музичного мистецтва. Практика показала, що проблемним видом музичної діяльності є слухання музики. Це пов'язано не тільки з емоційно-психофізіологічним розвитком дітей дошкільного віку, а й відсутністю умінь та навичок слухати та відчувати. Завдання музичного виховання – сприяти розвитку музичного смаку, розвивати в дітей бажання слухати та емоційно відгукуватися на музичні твори.

У процесі слухання діти вчаться виділяти характерні ознаки музичного образу, співвідносити зміст музичного твору та називати його. Таким чином, дитина поступово привчається аналізувати музику, оволодівати прийомами образного мислення.[2, ст. 25] Слухання музики є підґрунтям залучення дитини до музики, оскільки завдяки цій діяльності закладаються основи музичної культури.[1, ст. 81]

Аналіз. Недавні дослідження психологів показали, що заняття дітей музикою, і навіть просте прослуховування музичних творів, сприяють розвитку дитячого мозку. Експерти в області дитячого розвитку сходяться на думці, що прослуховування музики розвиває у дітей навички слухання, а також допомагає їм долати труднощі в навчанні. [4]

В. О. Сухомлинський сказав: «Музика — могутнє джерело думки. Без музичного виховання неможливий повноцінний розумовий розвиток.»

Формування мети статті. Формуючи у дитини мистецько-творчу компетентність, ставимо перед собою різні цілі і завдання: збагатити духовний світ дитини музичними враженнями, викликати інтерес до музики, сформувати

основи музичної культури. Введення дитини у світ музичних творів допоможе: розвинути емоційно-чуттєве сприйняття об'єктів і явищ довкілля; забезпечить умови для самовираження.

Основна. Вміння чути музику треба формувати й розвивати ще в дошкільному віці. Тому музичне виховання є одним із засобів формування особистості дитини. Важливо вже в ранньому та дошкільному віці дати дітям яскраві музичні враження, спонукати їх відчувати настрій музики.

Отже, важливо привчати дитину слухати музику змалечку: співати колискові пісні (мамин голос заспокоює), слухати музичні казки і маленькі музичні твори. За роки нашої незалежної України багато сучасних дитячих пісень написали українські композитори, такі як В. Лисенко, Н. Май, А. Олейнікова. Національним надбанням нашого народу є також українські народні пісні та дитячі забавлянки для найменших. І саме дитячі пісні є основою та фундаментом у розвитку слухової активності дітей.

Отже, фундаментом музичного виховання є слухання музики і це основа музичної діяльності, тому що всі різновиди музичної діяльності, будь-то спів, танок чи гра на дитячих музичних інструментах, все це є послідовністю в розвитку особистості дитини. Спочатку слухаємо, визначаємо настрій музики, її темп та приналежність, а потім вже виконуємо танцювальні рухи, співаємо, граємо на дитячих музичних інструментах.

Програма музичного виховання з розділу «Слухання музики» базується на основі чіткої продуманої системи. В її репертуар входять композитори, які написали для дітей музичні альбоми: К. Сен-Санс, і. Е. Гріг, і В. Моцарт. Вона складається з творів, в яких послідовно ускладнюються музичні образи, переданих у музиці. Різнобічними стають почуття, настрої, розширюється коло життєвих явищ. Тим самим ускладнюються і виражені засоби.

Процес формування мистецької компетентності, а саме слухання музики, організовується за трьома основними темами: «Які почуття передає музика?», «Про що розповідає музика?», «Як розповідає музика?». Наприклад, коли діти уперше слухають музичний твір Е. Гріга «Ранок», звертаю їх увагу на характер

музики, які почуття вона передає. Спілкуючись, передаючи своє враження, діти розширюють словниковий запас (музика – чарівна, казкова, ніжна, іноді бурхлива). Знайомлю з образністю: сонце встає повільно, спочатку з’являються промені, а потім воно високо сяє у небі; співають пташки. Звертаю увагу дітей на засоби музичної виразності, динаміку, як саме розвивається художній образ твору (музика починається тихо, згодом посилюється та затихає, змінюється темп). Поступово діти долучаються до музичної промови.

Таким чином, послідовність тем вводить дитину у світ музики, збагачує її емоційні й чуттєві орієнтири. Окрім того, дитина починає розуміти, що у музичних творах відображені явища навколишньої дійсності і вони можуть бути виражені засобами музичної виразності.

Сила дії музики залежить від особистості людини, від підготовки її до сприйняття. Треба розвивати сприйняття музики як активну, подібно співу, танку, грі на музичних інструментах. Тобто під час слухання музики доцільно буде використати певні основні прийоми:

перший прийом – виконання завдання – кожне завдання необхідно чітко формулювати, щоб правильно спрямувати активність дітей. Наприклад, перед тим як ознайомити дітей з музичним твором «Жабка» В. Ребікова, ставлю перед молодшими дошкільниками конкретне завдання. А саме, звертаю їх увагу на образ жабки (що вона робить: квакає, стрибає), що є особливістю музичного твору, які треба виділити. Тобто, поставивши завдання, спрямовую дітей на певну діяльність, що і є необхідною передумовою його успішного виконання;

другий прийом – створення ігрових ситуацій – він є спільний для всіх видів діяльності дітей в закладі дошкільної освіти, тому що є провідним;

третій прийом – повторне прослуховування музичних творів. Один і той же твір та його уривки треба багаторазово прослуховувати та добиватися включення в процес сприймання різних аналізаторів, як то слухова, рухова та зорова активність. [1, ст. 87]

Отже, методи навчання визначаються завданнями, які ставить педагог перед дітьми. А саме, допомагає їм виконувати завдання завдяки ігровим

ситуаціям та їхнім зв'язкам з аналізом твору. Зрозуміло, що використання тих чи інших методів залежить ще й від етапу заняття.

Розрізняють три етапи заняття із слуханням музики: 1) ознайомлення; 2) розучування музичного твору; 3) закріплення.

Які ж методи та прийоми використовувати, щоб втілити в життя поставлені завдання перед педагогом-музикантом? Як відомо існують різні підходи та методи навчання: наочний, словесний та практичний. Але у своїй практиці використовую додатково метод «Активне слухання» за методикою ізраїльської піаністки та педагога Батії Штраус, яка інтегрує різні форми активності, а саме: сприймання музики через гру на дитячих музичних інструментах, танці та спів з елементами пантоміми, драматизації, різні види художньої діяльності. За цією методикою, діти слухаючи музичний твір, виконують задані педагогом прості ритмічні, танцювальні рухи або грають на інструментах. Тобто «Активне слухання» музики є своєрідною забавою. Батія Штраус наголошувала, що воно допускає творчість у втіленні. Найважливіше – черпати радість, отримувати психологічну розрядку й задоволення. [3, ст.13 – 14]

Узявши на озброєння методикку Батії Штраус ви зможете не тільки адаптувати дітей до сприйняття музичних творів різних стилів, а й залучити їх як виконавців та диригентів. Це зробить музичний твір привабливішим для дітей, навіть після багаторазового прослуховування. Поєднання слова, руху, елементарного музикування спонукатиме дітей до творчої активності та саморозвитку. «Активне слухання» можна презентувати під час виступу для батьків, що стане окрасою будь-якого свята.

Використовуючи цей метод у своїй роботі, створила предметну базу різних атрибутів: різнокольорові хустки, шматочки тканин, стрічки, мішечки наповнені крупкою (10мм на 10мм), рукавички; канцелярські резинки, пластикові маленькі м'ячики, гумові м'ячі, повітряні кульки; метелики, рибки, квіти, сніжинки, балеринки на шпаци тощо. Звісно, сюди ж входять і елементарні музичні інструменти. Всі ці атрибути допомагають дітям

формувати свою творчу уяву, фантазувати, імпровізувати, слухаючи музичний твір. А також, впроваджуючи інформаційно – комунікаційні технології, створюю відео для музичних творів. Сучасні реалії надання дошкільної освіти сприяли відкриттю каналу з музичного виховання для дошкільників на платформі YouTube, який використовую у своїй дистанційній роботі.

Як же це втілити на практиці? Наприклад, для старших дошкільників на першому етапі прослуховування музичного твору «Акваріум» К. Сен-Санса використовую наочність у формі відео, яке допоможе дітям визначити характер та зміст музичного твору, виділити його особливості. Ознайомивши дошкільників з твором можна запропонувати їм атрибут, наприклад, паперові рибки на шпажках та шматочки голубої тканини. Розділивши їх за бажанням на підгрупи – рибки та вода у акваріумі. Виконуючи дії, діти сприйматимуть та відчуватимуть твір більш яскравіше. На другому етапі, слухаючи музику, пропоную дітям «підіграти» на уявних музичних інструментах (скрипка, віолончель, фортепіано). На третьому етапі додаю пантоміму та елементарні музичні інструменти, які відповідають характеру музичного твору. Також можна розділити дітей на підгрупи: одна група підіграє на музичних інструментах, інша – виконує пластичний етюд «рибки».

Допоможуть закріпити знання про музичні композиції різні дидактичні ігри. Наприклад, «Кого зустрів зайчик?» – це гра на вміння розрізняти темброві відмінності (високий чи низький тембр). Закріпити жанрову належність допоможе дидактична гра «Три кити» (марш, танок, пісня). Дидактична гра «Три квітки» допоможе закріпити знання про характер музичного твору.

Висновок. Таким чином, доцільно підібрані методи та прийоми допоможуть виконати основну місію у розвитку музичної культури. Головне, зацікавити музикою, допомогти, надати поштовх, щоб дитина почула музику, відкрилась для музичних переживань і мала змогу їх виразити. Світ музики допоможе розвинути емоційну чутливість, творчість та нахили кожної маленької особистості дитини.

Література:

1. Матвієнко С. І. Сприймання музики як особливий вид музичної діяльності та основа слухання музики /Матвієнко С. І.// Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник м. Ніжин, 2017. – С. 81, С. 87.
2. Шоломович С., Рудченко І., Зінич Р. Значення і основні завдання музики /Шоломович С., Рудченко І., Зінич Р.// Методика музичного виховання в дитячому садку, м. Київ «Музична Україна». – 1979. – С. 25.
3. Деркач Ю. Активне слухання за методикою Батії Штраус /Ю. Деркач// Музичний керівник. – 2017. – №8. – С. 13 – 14.
4. Інтернет сайт «Розвиток дитини». Музика важлива для розвитку і взаємовідносин дитини. / Сайт «Розвиток дитини» // Вплив музики на успішність. – посилання: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/8582/>

Оксана Мастабай

Вихователь КЗДО КТ№17 КМР

ФОРМУЮЧИ МАЙБУТНЄ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Авторка статті розкриває основи формування особистості, яка володіє вміннями і навичками вільно користуватися мовними засобами правильної літературної української мови. Звертає особливу увагу проблемі взаємозв'язку мовленнєвих і комунікативних вмінь у процесі становлення і розвитку дитини в дошкільному віці.

Ключові слова: *Літературна мова, комунікативно-мовлинєвий розвиток, суржикове мовлення, мовні засоби, навчання рідної мови.*

Вступ. У передшкільному дитинстві формування громадянської компетентності особистості відбувається через усвідомлення національних цінностей, традицій, звичаїв, через почуття належності до своєї країни, через оволодіння державної мови, вивчення якої є громадянським обов'язком кожного громадянина.

Згідно чинного законодавства нашої країні державною мовою є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.[1] У закладах дошкільної освіти навчання і виховання дітей здійснюється державною, тобто українською мовою згідно Закону України [6]

Протягом тривалого часу в усіх сферах суспільного життя українців функціонування української мови не відповідало нормі згідно чинного законодавства. Революція Гідності, 2014 року, внесла свої корективи на користь української мови. А після повномасштабного вторгнення агресора, обсяг української мови інтенсивно почав зростати. Змінилася трансформація використання української мови в офіційному й неофіційному спілкуванні, у публічних закладах й у колі сім'ї у бік збільшення вживання української мови.

Першим осередком, що виховує майбутнього громадянина нашої країни, є сім'я, заклад дошкільної освіти, а батьки і педагоги – перші представники суспільства, які є носіями державної української мови, основної ознаки ідентичності української нації.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Протягом століть українська мова зазнавала великого знування, її офіційно забороняли, не допускали до сфери життєдіяльності та функціонування українського народу. Мова втрачала свою неповторність та якість і утворився такий варіант мови, який дістав назву суржик. Суржик, тобто змішане українсько-російське мовлення, почало досліджуватися мовознавцями лише в останні два десятиліття. У статті К. Ленець в першому виданні енциклопедії «Українська мова» так пояснюється термін «суржик»: «Мова, в якій штучно об'єднані, без дотримання літературних норм елементи різних мов».

Мета: Більшість українців переконані, що українська мова – це та літературна мова, яка звучить по радію й телебаченню, в державних установах. Але на території України лунає мова народна з діалектними відмінностями, а також, мова, в якій штучно об'єднані без дотримання літературних норм мовні одиниці різних мов, тобто «суржик». Саме тут,

українська мова потребує відродження духовної спадщини – основної ознаки української державності, якою твориться українська культура, формується українська спільнота.

Основна. У великій кількості сімей нашої держави спостерігається двомовність, тобто рівень володіння другою мовою дорівнює рівню володіння першою. Діти дошкільного віку змушені перебувати у стихійному двомовному оточенні: у сім'ї, у закладі дошкільної освіти, у спілкуванні з однолітками, під час перегляду телебачення.[2, с. 7]

В результаті двомовності виникає так зване «суржикове мовлення», тобто перехід під час спілкування з однієї мови в іншу. З давніх часів в Україні суржиком називали мішанину зерна – жита, пшениці, ячменю, вівса, а також борошно з такого зерна (тобто не першосортне зерно та низького ґатунку борошно).

Спілкуючись суржиком, вживаючи слова у формі, яка не відповідає граматичним нормам, співрозмовники значно спотворюють інформацію, що веде до непорозуміння та несприйняття співрозмовника. Як правило, носії суржику під час розмови відмінюють слова однієї мови за граматичними правилами іншої, будують розмову всупереч правилам української мови, вживають слова в невласивій для української мови граматичній формі. Отже, суржик це негативне явище української мови, яке потрібно викоринювати з нашого оточення і з самого раннього віку давати дитині зразок граматично правильної літературної мови.

Одним із пріоритетних завдань мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку є розвиток такої особистості, яка б володіла усіма виражальними засобами рідної мови, яка спроможна виражати вільно свої позиції, логічно та послідовно доводити свої думки. Тому це вимагає оновлення та удосконалення форм, методів, технологій навчання української мови. Практика роботи в закладі дошкільної освіти довела, що в процесі навчання дітей літературної української мови найефективнішим засобом є співпраця всіх учасників освітнього процесу: педагогів, дітей, батьків.

Першочергово розглянемо формування культури мовлення самих педагогів. Під час спілкування з дітьми педагоги інколи вживають суржик, діалектні, просторічні вислови, слова – паразити. Через це, діти переймають не лише правильну вимову, але й недоліки, які не відповідають граматичним нормам. Багатий лексичний запас самого педагога спрямований сприяти зростанню та розширенню словникового запасу мовлення дітей, допомагати формуванню у них навичок правильного вживання слів. Вихователь повинен заохочувати дітей в активну україномовну навчально-мовленнєву активність за мовленнєвим зразком самого педагога. Тільки за такого систематичного навчання та прилучення до української мови, діти опанують правильною розмовною формою.[2, с.39]

Знаючи методику навчання дітей рідної мови, володіючи системою методів і прийомів, педагог впроваджує в своїй роботі ефективні прийоми навчання. Для успішної роботи зі створення мовленнєвого розвивального середовища для дітей, педагогу необхідно піклуватися про чистоту власного мовлення; володіти різними засобами виразності; емоційно забарвленого та збагаченого образними висловлюваннями власного мовлення.

Набуття мовленнєвої компетності дітей в закладі дошкільної освіти відбувається через різні види діяльності. Але особливе місце займає заняття, під час якого підвищується мовленнєва активність, формуються основні мовленнєві складові, які є фундаментом для повноцінного спілкування особистості.

Тож маємо усвідомити, що мовленнєвий розвиток дитини відбувається не тільки через наслідування мови людей, які її оточують, а й завдяки активній мовленнєвій практиці, накопиченню власного досвіду для комунікації в різних життєвих ситуаціях.

З метою реалізації основних завдань напряму Базового компоненту «Мовлення дитини» щодо формування граматично правильної мови, запобіганню «суржиковому мовленню» використовуємо такі форми роботи: читаємо твори українських письменників, українські народні казки,

влаштуємо літературні вікторини та вечори, заохочуємо дітей до театралізованих ігор за літературними творами; організуємо пізнавальні бесіди з дітьми, розповіді про різні події, які відбуваються в їх житті. Для формування мовленнєвої компетентності дітей застосовуємо інформаційно-комунікаційні технології: перегляд та прослуховування відео-аудіо передач українською мовою, записи українських народних пісень та казок.

Не можливо визначити, яка форма роботи краще для дошкільнят різного віку – все залежить від змісту і мети, які реалізуються через конкретний вид діяльності. Завдання вихователя – організувати мовленнєву діяльність, а потім мотивувати дітей брати в ній участь. Так наприклад, організація мовленнєвих ситуацій спілкування при яких відбувається взаємодія людей, розвиток діалогічного мовлення. Мовленнєві ситуації – це ті, що спонукають до мовленнєвого висловлювання, взаємодії з партнером. Здебільше моделюємо такі ситуації на комбінованих заняттях. Під час використання даного методу створюємо спеціальні умови з добором іграшок, наочності, схем, атрибутів, костюмів. За допомогою змодельованої ситуації діти налагоджують контакти, планують спільну діяльність; надають емоційну підтримку персонажу казок тощо.

Не залишаються поза увагою дидактичні ігри та вправи. Так розширюючи словниковий запас використовуємо такі вправи на аналогію «Пригадай та назви предмет до обраного кольору, форми» (жовтий – лимон, світлофор, сонечко; ромб – печиво, накидка тощо), вправи на пояснення багатозначних слів, добір антонімів, порівнянь тощо.

Одним із перспективних методів у роботі вихователя з вивчення правильної літературної української мови є читання казок. Адже саме казка служить зразком зв'язної розповіді і літературної мови і якнайкраще активізує мовлення. Багаторазове прослуховування повторів у казці сприяє запам'ятовуванню слів і окремих виразів і, отже, поповнення активного та пасивного словника.

В практиці роботи з дітьми виділили основні прийоми роботи з казкою:

- переказ та бесіди за казкою навчають монологічного та діалогічному мовленню;
- обговорення поведінки, характерів персонажів казки формують вміння порівнювати образи героїв, вчать дітей аргументовано доводити свою думку;
- під час інсценування, драматизації, створення діалогічних ситуацій удосконалюється структурні напрями мови; опановується інтонаційна виразність мови;
- самостійне придумування дітьми казок за різними методиками стимулюють вміння використовувати багатство мовних засобів.

Та яких би зусиль не докладав педагогічний колектив, елементи суржику в мовленні дитини не подолати без допомоги сім'ї. Тому, активне залучення сім'ї до освітнього процесу щодо мовленнєвого розвитку дитини забезпечить кінцевий результат – розвинену особистість, здатну до комунікації в соціумі. Залучаємо батьків до мовленнєвої діяльності, адже саме в сім'ї закладаються перші цеглинки рідної української мови.

Поряд з традиційними формами роботи з батьками організуємо такі різноманітні форми взаємодії з сім'єю щодо вивчення та викорінення «суржикового мовлення» з мовного середовища дитини: засідання знавців української мови; скриньку допомоги (обмін досвідом спілкування українською мовою в родині); аукціон чудодійних ідей (добірка матеріалів з позитивним досвідом вивчення української мови); мовленнєві ринги (спільне розв'язання мовленнєвих завдань); мовленнєві «табу» (спільне обговорення «суржикових» питань). Під час взаємодії з сім'єю надаємо рекомендації батькам, як дотримуватись у розмовах з дитиною правил літературної мови; заохочувати розмовляти українською в побуті.

Результатом такої спільної взаємодії всіх учасників освітнього процесу є позитивні зрушення в опануванні рідної мови, дошкільники набувають зразки правильного мовлення, відчують красу рідної мови.

Висновок.Сьогодні приємно усвідомлювати, що українська мова зміцнюється і розвивається. Наразі більшість українців свідомо спілкуються українською мовою через патріотичну позицію і з шанобливого ставлення до свого, рідного. Вчити дітей треба на кращих зразках рідної мови, і в цьому провідна роль належить дорослим, які постійно контактують з дітьми, від яких діти повинні переймати зразок культури мовлення. Постійне піднесення культури мови є професійним і суспільним обов'язком кожного педагога. Слухаючи правильну українську мову дитина мимовільно може навчитися розмовляти правильною літературною українською мовою. Адже лише від кожного з нас залежить чистота нашої української мови, її значимість, її цінність, її унікальність. Тож давайте брати участь у створенні духовних цінностей чистої барвистої солов'їної української мови, адже вона – мова кожного з нас та одна з наймилозвучніших та найспівочіших мов світу!

Література:

1. Конституція України. Розділ І. Стаття 10
2. Богуш А. Навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах національних спільнот / Богуш А.//Програма та навчальний посібник: м.Тернопіль «Мандрівець» 2016. – С. 7,С. 35, С. 39.
3. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: Тамара Піроженко доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, завідувача лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка; Авт. кол-в: Наталія Гавриш, Олена Брежнєва, Ольга Байєрта ін.. – К., 2021.
4. Закон України «Про освіту» Стаття 7

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розглянуто особливості формування національно-мовленнєвої особистості дитини старшого дошкільного віку. Проаналізовано дослідження сучасних науковців щодо формування мовленнєвої особистості дітей дошкільного віку. Визначено педагогічні умови формування національно-мовленнєвої особистості дитини старшого дошкільного віку. Проаналізовано Базою компонент дошкільної освіти щодо формування національно-мовленнєвої особистості старшого дошкільника.

Ключові слова: *формування, мовленнєва особистість, національно-мовленнєва особистість, діти передшкільного віку, педагогічні умови.*

Вступ. Проблема формування національно-мовленнєвої особистості залишається однією з найактуальніших в освітній політиці. Тривалий час вона обговорюється на різних рівнях: серед науковців і практиків, фахівців органів управління освіти і педагогів, батьків, адже йдеться про дитину – унікальну самоцінну особистість, яка повинна виявити свою готовність до навчальної діяльності у школі як результат її всебічного й гармонійного розвитку на етапі дошкільця. Дошкільна освіта у цьому аспекті відіграє надзвичайно вагомий роль, має власне призначення, характерні цілі та завдання. Про виняткову роль у формуванні національно-мовленнєвої особистості свідчать державні нормативно-правові документи: Закони України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», Концепція нової української школи (2017 р.), Базовий компонент дошкільної освіти (2021 р.) тощо. Усі аспекти мовленнєвого розвитку дитини, від закладу дошкільної освіти до вищої школи, взаємопов'язані між собою, але єдність двох ланок – дошкільної та початкової шкільної – посилюється додатково, адже вони символізують початок становлення мовленнєвої особистості дитини. І від того, наскільки вдалим буде цей початок у закладі

дошкільної освіти, наскільки результативно застосує набуте дитиною в дошкільному віці, поширить, розвине й удосконалив учитель початкових класів, рівно настільки в майбутню життєву програму дитини буде закладено одне з найважливіших базових умінь, що визначає загальну життєву успішність – уміння взаємодіяти з іншими мовцями, комунікувати на доступні для цього віку дітей теми.

Аналіз основних досліджень і публікацій з обраної проблеми.

Останнім часом проблема формування національно-мовленнєвої особистості, а особливо мовленнєво-комунікативної, перебуває в постійному кругозорі психологів (І. Бех, С. Нагорна, В. Поліщук І. Храпова, І. Черезова та ін.), дидактів, лінгвістів, методистів (А. Богуш, Н. Гавриш, С. Дубовик, Л. Зданевич, А. Зиммельдінова, О. Ковшар, К. Крутій, К. Пономарьова, О. Савченко, В. Собко, О. Трифонова, Н. Шиліна та ін.)

Отже, проблема формування національно-мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку набуває ще більшої актуальності в умовах сучасності, зорієнтованої на нові стандарти дошкільної та початкової освіти, концепцію нової української школи.

Мета статті теоретично обґрунтувати особливості формування національно-мовленнєвої особистості дітей першкільного віку.

Основна частина. Аналіз наукової літератури засвідчив, що одним зі стратегічних завдань дошкільної лінгводидактики є розробка ефективних методик та технологій мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

Дошкільна освіта, як перша самоцінна ланка в освіті, має гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, збагачувати знання дітей необхідною якісною інформацією, допомагати реалізовувати природний потенціал, орієнтуватися на загальнолюдські й національні цінності. Сьогодні маємо соціокультурний запит суспільства – реалізація ідей нової української школи, а відтак дошкільна освіта має відповідати цим ідеям, забезпечити наступність щодо адаптації дошкільників до сучасного освітнього простору в НУШ [1, с. 14].

В. Сухомлинський особливе місце надавав образу рідного слова, який пронизує всі його праці. Розкриваючи значення рідної мови у формуванні особистості, вчений акцентував на інтегрованому підході до навчання всіх видів мовленнєвої діяльності. Найбільше увиразнює, на нашу думку, запроваджені Василем Сухомлинським спеціальні уроки на лоні природи, де діти спостерігали за явищами природи, «досліджували» слова, складали з ними різноманітні твори. Адже, на глибоке переконання Василя Олександровича, «Мова – це матеріальне висловлення думки, і дитина лише тоді знатиме її, коли разом зі змістом сприйматиме яскраве емоційне забарвлення, живий трепет музики рідного слова. Без переживання краси слова розум дитини не може збагнути потаємних граней його змісту». «Подорожі» дітей до живого джерела думки і слова, як писав учений, допомагали їм «пізнавати одночасно емоційні, естетичні, смислові відтінки рідного слова» [4].

Про формування національно-мовленнєвої особистості дитини старшого дошкільного віку свідчить її сформована мовленнєва особистість, яка виступила предметом дослідження О. Трифонової. На думку вченої, процес формування мовленнєвої особистості випускника закладу дошкільної освіти, розвиток його творчого самовираження залежить від ступеня розвитку в нього усного мовлення в усіх аспектах; розвиненого механізму побудови різних типів дискурсу, синтаксичних конструкцій, доречного використання етикетних норм мовлення і зумовлюється соціокультурними й мовно-мовленнєвими чинниками. На твердження О. Трифонової, «питома вага мовленнєвої активності дитини залежить від рівнів розвитку в неї мовленнєвих умінь, умінь навичок і операцій будувати різні типи висловлювань (як діалогічних, так і монологічних), усвідомлення звукового і словникового складу мови та засвоєння прийомів звуко-складового аналізу мовлення» [3, с. 404].

На переконання О. Трифонової, «оволодіння мовою як засобом мисленнєво-мовленнєвої діяльності майбутньої мовленнєвої особистості дитини зумовлюється одночасним засвоєнням нею мови як цілісної системи знаків, усіх її компонентів: семантичного, лексичного, фонетичного,

фонематичного, морфологічного й синтаксичного» [3, с. 403]. Учена дійшла висновку, що за умов реалізації певних педагогічних умов, а саме: інтеракція стратегічних напрямів мовленнєвого розвитку дитини в різних видах мовленнєвої діяльності; занурення дітей в активне комунікативно-мовленнєве середовище оцінно-контрольної спрямованості, можна досягти поставленої мети – сформувати мовленнєву особистість дитини дошкільного віку, яка в подальшому зможе успішно навчатись у школі.

Як зазначає О. Савченко, «основне завдання вихователя у процесі роботи зі старшими дошкільниками – навчити адекватно, доречно й практично послуговуватися мовленням у конкретних ситуаціях спілкування, використовуючи задля цього як мовні (інтонація), так і немовні (міміка, пантоміміка) засоби виразності мовлення», підготувати їх до систематичного навчання в першому класі [2]. Послідовник досліджень О. Савченко, науковець В. Юрченко стверджує, що «уміння уважно слухати, стежити за розгортанням думки, уявляти почуте, відчувати красу мови не приходить саме собою, цього потрібно вчитися. Для першокласників притаманний низький рівень орієнтування в різних ситуаціях спілкування, неготовність до діалогу, невміння висловлювати свої думки, невміння відповідати на запитання, помилки в усному та писемному мовленні. Відсутність належного досвіду спілкування в школярів актуалізує необхідність розвивати у них уміння долати комунікативні бар'єри, які виникають при відсутності розуміння ситуації спілкування. У зв'язку з цим старших дошкільників у процесі мовленнєвої підготовки до навчання в НУШ необхідно вчити крім вербального спілкування інтерпретувати також невербальні прояви інших людей, знайомити дітей з «мовою тіла» і «каталогом жестів» [5, с. 60].

Висновки. Отже, формування національно-мовленнєвої особистості старшого дошкільника передбачає оволодіння практичними мовленнєвими навичками, вдосконалення комунікативних форм і функцій мовлення, формування його усвідомлення. Вона охоплює весь період перебування дітей у

закладі дошкільної освіти і визначається програмами з розвитку мовлення та навчання дітей рідної мови.

Як свідчить аналіз державних стандартів дошкільної та початкової освіти, мовленнєво-комунікативний розвиток дітей у закладі дошкільної освіти та початковій школі відбувається з урахуванням принципів перспективності і наступності. Основою для зазначеної галузі є освітній напрям БКДО «Мовлення дитини», що передбачає мовленнєву компетентність. Зазначимо, що мовленнєва комунікація дитини (становлення якої відбувається у дошкільні роки) зароджується у її взаємодії з людьми та розвивається у контексті впливу соціуму, що актуалізує потребу формування вмінь та навичок мовлення.

Під формуванням національно-мовленнєвої особистості дитини старшого дошкільного віку розуміємо сформованість у неї на достатньому рівні всіх складників мовленнєвої компетентності: фонетичної, лексичної, граматичної, діалогічної, монологічної та сприйняття української мови як державної, вміння спілкуватись українською мовою.

Література:

1. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2018. 160 с.
2. Початкова освіта в контексті ідей Нової Української Школи. О.Я.Савченко. Інститут педагогіки НАПН України. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/714505/1/Початкова %20освіта20в%20 контексті%20 ідей%20 НУШ.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/714505/1/Початкова%20освіта20в%20контексті%20ідей%20НУШ.pdf) (Дата звернення: 16.04.2023 р.)
3. Трифонова О. С. Формування мовленнєвої особистості дітей старшого дошкільного віку : монографія. НАПН України. Одеса: Лерадрук, 2012. 467 с.
4. Трифонова О. С. Педагогічні ідеї Василя Сухомлинського в контексті проблеми мовленнєвої підготовки дитини до навчання в школі. *Педагогічний альманах*. 2021. Випуск 49. С. 10-15

5. Юрченко В. І. Формування в учнів комунікативної компетентності – важливе завдання початкової школи. *Імідж сучасного педагога*. 2018. № 4. С. 59–62.

Олександр Цаплюк

Аспірант кафедри дошкільної освіти, КДПУ

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
РОЗВИВАЛЬНОГО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО МОВЛЕННЕВОГО
СЕРЕДОВИЩА**

В статті висвітлено механізми негативного впливу стихійного полікультурного мовленнєвого середовища на мовлення дошкільників, розкрито важливість створення розвивального полікультурного мовленнєвого середовища для формування національно-мовленнєвої особистості. Подано дефініції понять «національно-мовленнєва особистість» та «розвивальне полікультурне мовленнєве середовище».

Ключові слова: *національно-мовленнєва особистість, розвивальне полікультурне мовленнєве середовище, мовлення дитини.*

Вступ. Формування україномовного середовища, засвоєння дітьми зразків літературної української мови є одним з найактуальніших питань сьогодення. Мова детермінує мислення, орієнтування в інформаційному просторі, формування етнічних, національних, загальнолюдських цінностей. При цьому в Україні формування національно-мовленнєвої особистості дошкільника ускладнюється негативними впливами переважно стихійного полікультурного мовленнєвого середовища. В таких умовах особливо актуальним стає створення на базі закладу дошкільної освіти розвивального полікультурного мовленнєвого середовища, а також просвіта та залучення батьків до спільних зусиль з формування національно-мовленнєвої особистості дитини.

Аналіз основних досліджень і публікацій з обраної проблеми. На сучасному етапі теоретичний аспект питання впливу полікультурного мовленнєвого середовища на формування мовної та мовленнєвої особистості, представлений в роботах А.М. Богуш, Л.П. Зданевич, К.Л. Крутій, Л.В. Артемової. Окремі питання формування та розвитку національно-мовленнєвої особистості дошкільника підіймають також праці О.М. Беляєва, К.Є. Суятинової, О.Н. Хорошковської та ін.

Мета статті. Дослідити та теоретично обґрунтувати особливості побудови розвивального полікультурного мовленнєвого середовища та його роль в формуванні національно-мовленнєвої особистості дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи вимоги БКДО до мовленнєвої компетентності дітей на кінець старшого дошкільного віку а також специфіку нашого дослідження, найповнішим та найдоцільнішим вважаємо тлумачення національно-мовленнєвої особистості запропоноване К. Суятиноюю. Так на думку дослідниці це поняття включає в себе не лише знання мови та розширений словниковий запас, але і відчуття задоволення від краси української мови, прагнення та вміння нею послуговуватись, дотримання правил мовленнєвої поведінки та етикету [4, с. 206]. Будучи явищем соціальним, і відповідно, виступаючи мірилом соціалізації дошкільника, характеристики мовленнєвої особистості відрізняються від характеристик простого індивіда перш за все можливістю ефективної взаємодії з оточуючим світом. Така можливість ґрунтується на соціокультурних знаннях, мовному запасі, операційних навичках взаємодії з суб'єктами комунікації тощо. На те, як подані компоненти будуть сформовані, впливає вся сукупність умов спілкування в яких перебуває дитина, сюди відноситься спілкування як з дорослими, так і однолітками в різних видах діяльності, спілкування в сім'ї, в ЗДО, неорганізовані і цілеспрямовані мовні ситуації тощо. Все це в сукупності, а також матеріально-технічне забезпечення складає мовленнєве середовище, і формування мовленнєвої особистості дитини залежить від якості впливів такого середовища.

Основна небезпека яку несе полікультурне, багатомовне мовленнєве середовище, без його належної організації, полягає в явищі інтерференції, тобто проникненні елементів однієї мови в мовлення іншою мовою, що в дошкільному віці призводить не тільки до суржика, але і до неправильного розуміння контексту слів, помилок у вживанні тих чи тих мовних конструкцій, неправильної вимови [2, с. 61]. Таке проникнення не усвідомлюється дитиною і в подальшому доволі складно виправляється. Для спрямування формування мовленнєвої особистості дошкільника необхідно створити розвивальне полікультурне мовленнєве середовище.

Розвивальне полікультурне мовленнєве середовище - це сукупність факторів, що позитивно впливають на формування мовленнєвої особистості дитини в умовах багатонаціонального оточення. В спеціально створеному середовищі дорослий (у взаємодії педагог-батьки) має можливість обирати та контролювати більшість мовних впливів на дитину, відсіюючи педагогічно недоцільні. Але при цьому, як зазначає А. Богуш, розвивальний потенціал може мати як стихійне (випадкове) так і організоване мовленнєве середовище, все залежатиме від культури мовлення та загалом мовленнєвої особистості мовців з якими контактуватиме дитина, конкретної ситуації мовлення [1, с.13].

З праць психологів бачимо, що дошкільний, а зокрема передшкільний вік є максимально сензитивним до сприйняття культурних, мовленнєвих особливостей, а отже, діти проявляють значні результати у формуванні позитивного емоційно-ціннісного ставлення до власного народу та етнічного оточення.

Взаємодія дошкільника зі спеціально створеним мовленнєвим середовищем включає перцептивний (або предметно-пізнавальний) та інтерактивний компоненти. Перцептивний бік взаємодії середовища та особистості має такі стадії: доперцептивну (включає лише готовність, без мовленнєвої взаємодії); асиміляції (дитина може співвіднести зміст елементу середовища з мовленнєвим досвідом, є бажання до взаємодії); акомодатії (у дитини наявне бажання змінювати середовище, привносити нове); рівноваги

(дитина взаємодіє з середовищем, є позитивні результати такої взаємодії) [3, с. 45]. Інтерактивний компонент є суб'єкт-суб'єктним і передбачає прояв комунікативних здібностей дитини в ході взаємодії з іншими суб'єктами полікультурного мовленнєвого середовища.

На думку К. Крутій та Л. Зданевич, розвивальне полікультурне мовленнєве середовище має забезпечувати: «наявність оптимального мовленнєвого навантаження на дитину для запобігання втомі; створення умов для мовленнєвого розвитку в контексті полікультурності; взаємодію з родиною щодо забезпечення повноцінного мовного та мовленнєвого розвитку дітей; включення нерегламентованих, невимушених видів мовленнєвої діяльності (мовленнєва взаємодія між дітьми чи між дитиною та дорослим що не викликана цілеспрямованим педагогічним впливом, але відбувається в розвивальному полікультурному мовленнєвому середовищі); вільний час, передбачений для дитини впродовж дня» [3, с. 46].

Педагогічними факторами впливу в спеціально організованому полікультурному мовленнєвому середовищі є мовлення педагога (який обов'язково застосовує різні мови почергово, без змішувань, з чіткою вимовою), різноманітні посібники, створення та використання етнічних осередків з мовними ситуаціями в них, підбір дитячої літератури відповідними мовами тощо. При цьому слід розмежовувати розширення словника дитини з певної мови та загальне полікультурне виховання для досягнення можливості успішної міжкультурної комунікації. Обов'язковим базисом полікультурного виховання є національно - патріотичне виховання. Перш ніж подавати дитині розуміння цінності інших націй, вона має зрозуміти свою приналежність та цінність власної нації. У свою чергу, на думку науковців, національно-патріотичне виховання має починатися із засвоєння дитиною загальних моральних норм.

Висновок. Отже, розвивальне полікультурне мовленнєве середовище є основою формування мовленнєвої особистості дошкільника в поліетнічному просторі. Нецілеспрямовані та безконтрольні впливи за певних умов також можуть чинити позитивний вплив на розвиток мовлення дитини, проте

нерівномірна мовленнєва компетентність мовців з якими контактуватиме дитина відсутність, в переважній більшості випадків, суміжних позитивних впливів в такому середовищі ускладнює процес формування мовленнєвої особистості, створює хибні уявлення про значення та використання певних слів, що потребуватиме корекції в майбутньому. Ознайомлення дітей з особливостями інших народів, необхідне для успішної комунікації з ними, базується на знаннях про власний народ та його культуру, на формуванні приналежності, любові до рідної мови, звичаїв тощо.

Література:

- 1.** Богуш А.М. Вплив полікультурного мовленнєвого середовища на формування мовної особистості. *Гірська школа Українських Карпат*. 2017. № 16. С. 11–14.
- 2.** Богуш А.М. Розвиток мовленнєвої особистості дитини в полікультурному середовищі: теоретичний аспект. *Наука і освіта : наук.-практ. журнал*. 2007. № 1-2. С. 59–62.
- 3.** Крутій К.Л., Зданевич Л.В. Механізм практичної реалізації створення полікультурного мовленнєвого середовища в закладі дошкільної освіти. *Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. упоряд. О. Б. Петренко*. Рівне: РДГУ, 2018. Т. 1, вип. 7. С. 41–45.
- 4.** Суятинова К.Є. Національно-мовленнєва особистість: стан дослідження дефініції. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2022. вип.85. С. 204–207.

4. Психолого-педагогічні та методичні аспекти діяльності суб'єктів дошкільного освітнього простору

Ольга Бабенко

Вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 67

Лариса Білопола

Вихователь-методист закладу дошкільної освіти № 236

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОУЧИНГ ЯК ЗАСІБ ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ

В статті розкривається зміст методу коучингу, як сучасного виду тренінгу в роботі вихователя-методиста ЗДО. Визначено його функції, структуру, особливості підготовки та проведення.

***Ключові слова:** педагогічний коучинг, професійна компетентність, професійний розвиток, самоаналіз.*

Вступ. Нові завдання й напрямки розвитку освіти, нова філософія дошкільної освіти визначають і особливі вимоги до особистості й професійної компетентності педагогів. Виникає необхідність постійно опановувати нові вміння, отримувати нові знання. Адже за останніми дослідженням, 2 – 3 роки – це той період, за який втрачають актуальність більшість нових знань і технологій.

Життя в умовах, що постійно змінюється потребує від педагогів вміння регулярно розв'язувати нові нестандартні проблеми. Саме тому виникає необхідність пошуку оптимальних шляхів підвищення та модернізації якості методичного супроводу зростання професійного рівня педагогів у системі неперервної освіти.

Мета статті. Вихователі-методисти успішно використовують у роботі з кадрами великий арсенал різноманітних форм методичної роботи: традиційних, активних, інтерактивних, які постійно змінюються та вдосконалюються, одні використовуються рідше, а інші стають популярними. Тому у кожного з нас є можливість, вивчивши аудиторію, вибрати те, що потрібно саме зараз. А зараз

нам необхідно враховувати, що в колективі працюють педагоги – початківці, педагоги без фахової освіти, досвідчені педагоги, педагоги майстри (професіонали).

Основна частина. Виникає необхідність вибору тих методів, які б сприяли росту професійної компетентності усіх педагогів закладу. Тому, мабуть, настав час актуалізувати в методичній роботі, поширений за кордоном і досить новий для нас, **метод коучингу**.

Коучинг – це метод тренінгу, в процесі якого людина «коуч» (тренер, інструктор) допомагає тому, хто навчається досягти певної життєвої або професійної мети. Призначення коуча – бути фахівцем з допомоги іншому в розкритті власних можливостей, набути віри в себе.

З огляду на специфіку методу коучингу слід зауважити: можливість його застосування визначена ступенем готовності і здатності педагога приймати і реалізувати самостійні рішення і нести за них відповідальність. А це не кожному під силу. Особистий контакт і довіра між коучем і групою є обов’язковою умовою. Також важливою умовою ефективності коучингу є розуміння педагогом різниці між тим, хто він є і тим, ким хотів би бути (чи має бути), готовність до здійснення змін, готовність самостійно отримувати знання.

Для розкриття основних завдань педагогічного коучингу необхідно встановити основні функції, які він здійснює в освітньому процесі. Залежно від виду професійної та управлінської діяльності, кваліфікації педагогів, їх цілей педагогічний коучинг може виконувати різні **функції** [2]:

Таблиця 1

Функції педагогічного коучингу

<i>Функції</i>	<i>Характеристика</i>
<i>Розвиваюча</i>	Забезпечує формування та розвиток професійної компетентності педагогів, сприяє їх професійному зростанню.
<i>Мотивуюча</i>	Сприяє досягненню визначених учасником освітнього

процесу цілей.

Методична

Використання у будь – якій формі роботи, на всіх етапах педагогічної діяльності: планування, адаптація, мотивація, навчання та розвиток, атестація та оцінювання.

Моніторингова

Забезпечує учасників освітнього процесу необхідною інформацією для прийняття рішень.

Партнерська

Сприяє встановленню особистісного контакту між коучем і педагогом.

Мобільна

Дає змогу учасникам освітнього процесу вчасно адаптуватися в мінливих умовах навколишнього середовища.

Креативна

Дає змогу учасникам освітнього процесу проявляти ініціативу, генерувати ідеї, знаходити шляхи рішення поставлених завдань, брати за них відповідальність.

Фасилітативна

Стимулює та направляє самостійний пошук та спільну діяльність в процесі обговорення певних проблемних питань у групі.

Коучинг – заняття має особливості підготовки та проведення.

1 крок

Насамперед визначається тема, яка, по-перше, є актуальною, а по – друге, важливою та значимою для педагога, або групи педагогів з якими проводиться коучинг – заняття.

2 крок

Надалі визначається мета, яка передбачає розвиток професійних компетентностей, особистісних якостей та розкриття потенційних можливостей слухачів. Мета може передбачати формування гнучкості та адаптивності до змін, здатність швидко і ефективно на них реагувати, розкриття особистісного та професійного потенціалу, залучення до активної співучасті, взаємодії у

пошуку оптимальних педагогічних рішень, стимулювання процесів аналізу й усвідомлення своїх цілей, внутрішніх ресурсів, формування навичок партнерського комунікативного співробітництва тощо.

3 крок

Враховуючи те, що діяльність коуча і хід заняття, спрямовані на певний результат, то він повинен бути передбачений у плані, відповідно до теми. Наприклад, очікуваний результат до теми коучинга «Моніторинг як засіб управління якістю освітнього процесу в сучасному закладі дошкільної освіти» може передбачати:

- Підвищення професійної управлінської компетентності;
- Оволодіння сучасними методами визначення якості освітньої діяльності ЗДО;
- Визначення особистої позиції щодо застосування технології освітнього моніторингу.

4 крок

До кожного заняття визначається основна ідея (твердження на доведення якого опосередковано спрямована діяльність присутніх). Основна ідея до вищевказаної теми може бути визначена так: ефективність проведення моніторингових досліджень в закладі дошкільної освіти залежить від професійно організованого педагогічного супроводу (ідея звучить як мотивація для педагога забезпечити цей професійний супровід).

5 крок

Підготовка заняття

Алгоритм коучинг – заняття передбачає три частини, а саме:

- Вступна частина (10 – 15 хвилин);
- Практична частина (50 – 60 хвилин);
- Заключна частина (10 – 15 хвилин)

Обов'язково передбачено підведення підсумків (3 – 5 хвилин), визначення завдань до наступного коучинг – заняття, відповідно до теми.

З метою контролю за тривалістю проведення заняття у практичній частині обов'язково визначається орієнтований час проведення вправ.

Для емоційного стимулювання педагогів, мотивації до участі в занятті дуже важливо залучити присутніх до самоаналізу професійних знань, умінь відповідно до теми, рівня своєї компетентності, визначення своїх кращих особистісних та професійних якостей. З цією метою можна провести такі вправи як «Сузір'я професіоналів» (на променях зірки присутні позначають свої кращі особистісні та професійні якості), «Яка ви особистість» (на виявлення особистісних якостей, внутрішнього потенціалу), «Сходишки» (за допомогою стікера визначити рівень своєї компетентності з того чи іншого питання), «Оціни себе» (за допомогою опорних слів на стікерах визначити рівень своєї компетентності), вправа «Клумба очікувань» тощо.

Практична частина передбачає різні форми роботи, які мають на меті конкретизувати і узагальнити професійні знання, залучити до групової роботи. Присутнім пропонують перегляди презентацій, ситуацій з подальшими аналізом, обговоренням. Слухачі залучаються до захисту особистих моделей діяльності, проєктів, роблять порівняльний аналіз, визначають покроковий алгоритм різних аспектів роботи педагога, шляхом самоаналізу оцінюють власну професійну діяльність тощо. Наприклад, можна використати такі вправи як «Рецепти успіху», «Дос'є», «Полілог» (пропонується проблемне питання, присутні, поділені на декілька груп, визначають умови, шляхи вирішення проблеми), «Схема» (заповнюється схема, а правильність її заповнення проводиться шляхом самоаналізу з орієнтиром на зразок), «Методичний конструктор», «Ланцюжок слів» та ін..

Заключна частина включає в себе різновиди вправ на рефлексію «Ваша думка», «Знаю, дізнався, хочу знати, використаю в роботі», «Продовж фразу», «Трибуна вільних думок» тощо.

Висновок. Отже, застосування коучингу в системі методичної роботи передбачає максимально ефективно використання особистісних якостей педагога, стимулювання до досягнення своїх цілей, допомагає обрати напрями

професійного розвитку. Коучинг не є панацеєю від усіх імовірних педагогічних проблем, але як ефективна форма роботи з педагогами може зайняти вагоме місце у діяльності сучасного вихователя – методиста закладу дошкільної освіти.

Література:

1. Кононко О. Особливості методів підвищення фахової майстерності початківців/ О. Кононко//Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2018. – №8. – С.11 – 18.

2. Хижняк О. Педагогічний коучинг як технологія методичного супроводу особистісного розвитку учасників освітнього процесу. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://pedagogika.ucoz.ua/knygy/Suchasnyj_urok.pdf

Наталія Гурдіш

Практичний психолог КЗДО КТ №141 КМР

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У статті розкривається особливості взаємодії суб'єктів освітнього простору ЗДО, характеризується статус суб'єктів освітнього простору, аналізуються ознаки психолого-педагогічних та методичних аспектів діяльності суб'єктів освітнього простору, даються рекомендації щодо формування вихованців як суб'єкта власної діяльності й поведінки.

Ключові слова: *освітній процес, освітній простір, суб'єкти освітнього простору, моральна поведінка, суб'єктна взаємодія, гуманна особистість, статус дитини.*

Наша країна у своєму розвитку спирається на освіту. Філософський аспект актуальних тенденцій в освіті ми вбачаємо в допомозі індивіду реалізовуватись протягом життя як професіоналу, громадянину й особистості. Очевидно, що в такому разі доступ до освіти й освітніх послуг має значно зростати. Цей факт загострює питання про підвищення якості освіти.

Оновлення змісту освіти в ХХІ ст. вимагає розв'язання складної проблеми: як перетворити велетенський масив знань, накопичений людством у процесі свого суспільно-історичного розвитку, на індивідуальне надбання та знаряддя кожної особистості. Адже сучасний світ «інформаційного вибуху», який формує нові взаємовідносини між дитиною і знаннями, стає все складнішим. А отже, розв'язання головного завдання, яке визначає новий Державний стандарт дошкільної освіти України – розвиток цілісної, гармонійно-розвиненої, життєво компетентної особистості – ставить на порядок денний питання формування в дошкільнят активно-пізнавального ставлення до навколишньої дійсності, уміння орієнтуватися в розмаїтті предметів і явищ, здатності довільно регулювати власну пізнавальну діяльність. Це і є ті внутрішні передумови, які забезпечують легкість і швидкість засвоєння нової інформації, здатність до її творчого використання в житті [3, с.14].

Зацікавити, а не дати знання в готовому вигляді – завжди було метою дидактики й теорії виховання. Це завдання вирішувалося педагогами всіх епох. Надзвичайно важливим воно залишається і в наші дні. Адже саме інтерес дає людині шанс залишитись неповторною індивідуальністю, іти своїм шляхом у житті, творчо самостверджуватись, ініціативно працювати. Через пізнання предмета інтересу, зрештою, відбувається розвиток особистості.

Важливим резервом якості освітньої діяльності є взаємодія учасників освітнього процесу. Її можна характеризувати як конструктивну чи деструктивну, оптимальну чи неоптимальну, ефективну чи неефективну в контексті досягнення суб'єктами поставлених освітніх цілей.

Висвітлення проблеми взаємодії суб'єктів освітнього процесу ми розглянемо шляхом аналізу їхньої діяльності. Діяльність людини – це свідомо активність, яка виявляється в системі доцільних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети. Виокремимо освітню діяльність суб'єкта як частину його діяльності. Освітня діяльність – діяльність суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та / або неформальній освіті.

Одним із суб'єктів освітнього процесу є педагоги. Діяльність педагогів ЗДО – спрямована на формування знань, інших компетентностей, світогляду, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей, емоційно-вольових та / або фізичних якостей здобувачів освіти.

Ще одним суб'єктом освітнього процесу є здобувач. Здобувачі освіти – вихованці. Ми назвемо діяльність здобувачів в освітньому процесі – навчальною. Результати навчання здобувача – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати.

Освітній процес, заснований на особистісно орієнтованому та практико орієнтованому підходах, вимагає від основних його суб'єктів більш ефективної та оптимальної взаємодії.

Під час останньої відбувається їхня спільна діяльність. Ми вважаємо, що взаємодія суб'єктів в освітньому процесі, яка веде до діагностованого результату, має визначатися певними критеріями. Встановлено ключові з них, а саме: відкритість, неупередженість, доброзичливість, прагнення до досконалості, пізнавальна активність.

Орієнтація на активність дитини у виховному процесі вимагає створення суб'єкт-суб'єктних взаємин у системі «вихователь – вихованець», «вихованець – вихованець», за яких у дітей формуватиметься адекватна самооцінка, рівень домагань, вміння ставити перед собою посильні завдання та вирішувати їх, переживаючи радість успіху.

Загалом ідея суб'єкт-суб'єктних взаємин бере свій початок у гуманістичній системі виховання, в якій виховання зорієнтоване на розвиток внутрішнього світу дошкільника, на міжособове спілкування, діалог, на допомогу в особистісному зростанні, на формування в дитини реальних оптимістичних життєвих планів, готовності свідомо реалізовувати ці плани, здатності відповідно до гуманістичних традицій соціального досвіду будувати навколишній світ і себе. Гуманноособистісний підхід передбачає якнайповніше розкриття і розвиток цілісної сукупності якостей особистості дитини, її

здібностей, задатків, талантів з урахуванням потенційних можливостей; стимулювання позитивних морально-етичних якостей; повагу і любов до дитини, розуміння її унікальності, її потреб та мотивів поведінки; створення довірливих стосунків з учнем, сприятливого психологічного клімату, ситуації успіху. Яскравими представниками гуманістичного напрямку у вихованні є Ш. Амонашвілі, Д. Дьюї, А. Макаренко, М. Монтессорі, К. Роджерс, В. Сухомлинський, С. Френе, Р. Штайнер та інші.

Суб'єкт-суб'єктні взаємини між працівниками ЗДО та дітьми дошкільного віку визначаються І. Бехом як взаємини значущості. Взаємодія вихователя з вихованцем будується не на вимушеності спілкування, а на взаємному інтересі, при цьому враховуються позиції і бажання обох сторін. «Лише за особистісного плану взаємодії з вихованцем педагог транслює свою індивідуальність, реалізуючи свою потребу і здатність бути особистістю і, в свою чергу, формуючи відповідну потребу і здатність у вихованця». Статус суб'єкта забезпечується обом учасникам виховного процесу, якщо вихованець направляє свої зусилля на засвоєння соціального досвіду, а вихователь – на організацію його діяльності. Тобто об'єктом впливу для дошкільника є предмет чи процес, на якому сконцентрований його інтерес, а для вихователя – виховний процес, а не дитина. Разом з тим, С. Подмазін висловлює думку про те, що особистість не може виступати об'єктом діяльності, оскільки тоді її визначення не співпадає з реальністю: навіть знаходячись в умовах, що позбавляють її можливості зовнішньо виявляти свою активність у діяльності, особистість завжди зберігає своє ставлення до подій, будує образ свого майбутнього життя та діяльності.

Вихованцеві слід надавати можливість вільно діяти, але в межах загальноприйнятих стандартів. «Свобода поведінки набувається дитиною через постійні роз'яснення дорослим її дійсного характеру і необхідну корекцію в напрямі її суспільної значущості» [2, с.26]. Щоб заблокувати авторитарний вплив на особистість, необхідно моделювати ситуації вільної, творчої співпраці. Завдання педагога – розвинути у дитини здатність до глибокого

розуміння ситуації, яка існує всередині неї і ззовні, та вміння і потребу обирати гуманну поведінку, максимально активізуючи свої внутрішні ресурси. Постійно проявляючи цю здібність, дитина набуває власної відповідальної свободи, вміння успішно вирішувати різні життєві проблеми на високому моральному рівні.

Звернемося до класифікації взаємин, які можуть виникати під час спільної діяльності дітей (Ю. Приходько вживає термін «типи взаємин», В. Слободчиков, Є. Ісаєв – «форми організації спільної діяльності», С. Якобсон – «ситуації, що виникають під час спільної діяльності»). Проаналізувавши підходи зазначених учених, констатуємо виділення ними трьох можливих варіантів. Ю. Приходько виокремлює:

1. Взаємини дружньої взаємодопомоги, для яких характерне справжнє співробітництво, бажання допомогти товаришеві.

2. Взаємини партнерства, які характеризуються формальним співробітництвом, що ґрунтується на розподілі праці та додержанні законів рівності для досягнення спільної мети.

3. Взаємини співіснування, сусідства, для яких характерне вболівання кожного учасника за успіх власної частини роботи при відсутності будь-якої турботи про спільний успіх [5, с.86].

Отже, найбільш вдалою, на нашу думку, є класифікація взаємин, що мають місце при спільній діяльності, дана Ю. Приходьком. Автор вказує на залежність переживань дітей від типу встановлених взаємин. За взаємин дружньої взаємодопомоги виникають радість і задоволення від успіху спільної справи, засмучення з приводу невдач товариша; за формального співробітництва – позитивне емоційне ставлення до справи за відсутності уваги до невдач і переживань товариша, почуття задоволення від похвали за спільні та власні успіхи і ревниве ставлення до успіху товариша; для співіснування характерним є байдуже ставлення до спільного успіху, позитивне емоційне ставлення до похвали на свою адресу і негативне до навіть очевидних успіхів товариша, бажання принизити їх [5, с.89].

Однак спільною діяльністю не обмежуються всі відносини дитини з однолітками. Питанням вивчення «відносин партнерства», під якими розуміються відносини, що виникають при одночасному виконанні поруч однакових завдань, займався Є. Суботський. Учений здійснив порівняльний аналіз залежності дітей різного віку від думки товариша і від думки дорослого. Як показують результати його досліджень, у дітей старшого дошкільного віку в процесі виконання однакової або схожої діяльності поруч спостерігається незалежність у поведінці за умови одночасного виконання завдань, правильний контроль товариша, відсутність наслідування помилкових дій однолітка. Разом з тим, при заміні однолітка дорослим шоста частина дітей виявляє невміння проконтролювати його, і лише близько половини виявляють незалежність стосовно дорослого у практичних діях. На підставі цих даних робимо висновок про те, що в старшому дошкільному віці розвиток незалежності стосовно дорослого виражений значно менше, ніж по відношенню до однолітка.

Як засвідчують розглянуті праці, становлення моральної поведінки, суб'єкт-суб'єктної взаємодії між дітьми сприяє розвитку гуманної особистості, яка здатна бачити і розуміти емоційний стан інших людей, приходити на допомогу, рахуватися з їх інтересами, досягаючи своїх цілей, відчувати радість і задоволення від успіху товариша, від успіху спільної справи.

Підсумовуючи вище сказане, визначаємо основні характеристики суб'єкт-суб'єктних взаємин: вияв взаємного інтересу, особистісна орієнтація співрозмовників, рівність особистісних позицій взаємодіючих суб'єктів, проникнення у світ почуттів один одного, врахування бажань усіх сторін. Дитина виступає суб'єктом пізнання, спілкування, предметно-перетворювальної діяльності, творення своєї індивідуальності.

Література:

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Наук. -метод. посібник. – К.: ІЗМН, 1998. С.204.
2. Войтенко В.М.Захищені законом . Дошкільне виховання. 2016. №3. С.50.

3. Кононко О. Особистісно орієнтована модель дошкільної освіти: суть та проблеми впровадження у практику. Збірник наукових праць: Спеціальний випуск / В.Г.Кузь (гол. ред.) та ін. – К.: Науковий світ, 2002. С. 273 – 283.

4. Приходько Ю.А. Формування позитивних взаємин у дитячому колективі. – К.: Радянська школа, 1987. С.128.

5. Психічний розвиток дитини-дошкільника: Навч. посіб. для педагогів, психологів, вихователів дит. дошк. закладів, студ. сер. і вищ. пед. закладів, батьків / С.Є. Кулачківська, С.О.Ладивір, Т.О. Піроженко та ін. – К.: Світич, 2004. С.75.

Артур Іншаков

Доцент, кандидат філологічних наук КДПУ

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПРОБЛЕМИ
ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ДОШКІЛЬНИКІВ**

У статті автор розглядає проблему формування соціокультурної компетентності дітей дошкільного віку, її аналіз у науковій психолого-педагогічній літературі.

Ключові слова: діти дошкільного віку, компетентність, підхід, соціокультурна компетентність.

Формування соціокультурної компетентності в дітей відбувається впродовж усього періоду дошкільного дитинства. Процес комунікації між дітьми буде результативним і успішним у тому разі, якщо в дошкільника будуть сформовані соціокультурно-мовленнєві вміння та навички, а саме – мовна, мовленнєва та соціокультурна компетентності.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє нам виокремити різні підходи до формування соціокультурної компетентності дітей:

– діяльніший підхід (Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонтєв,

М. Лісіна, С. Рубінштейн);

– особистісний підхід – соціокультурна компетентність як комплекс особистісних якостей (П. Горностай, М. Молоканов, Л. Петровська, Т. Піроженко);

– соціокультурна компетентність як установка до діяльності (Ю. Азаров, В. Кузьміна);

– соціокультурна компетентність як здібності особистості (В. Гаркуша, М. Заброцький, К. Платонов).

Діяльнісний підхід – один з найбільш розповсюджених у сучасних наукових дослідженнях. Він дозволяє розкрити особливості спілкування дітей дошкільного віку та рівень сформованості соціокультурної компетентності.

Зокрема, Л. Виготський зазначав, що джерело психічного розвитку знаходиться не в середині дитини (не в ній самій), а в її стосунках з дорослим. Дитина не може жити й розвиватися поза суспільством. Вона споконвіку залучена в суспільні відносини й чим молодша дитина, тим більш соціальною істотою вона є. Роль спілкування з дорослим у такому разі висувається на перший план.

Відповідно до наукової позиції Л. Виготського, соціальний світ і дорослі, що оточують дитину, є органічно необхідною умовою її людського розвитку. Однак процес зовнішніх впливів розглядався Л. Виготським та його послідовниками як незалежний від характеру взаємостосунків і взаємодії дитини з дорослим. Дорослий постає як абстрактний і формальний носій знаків, сенсорних еталонів, інтелектуальних операцій, правил поведінки, тобто як посередник між дитиною і культурою. Незважаючи на загальне визнання ролі спілкування з дорослим у психічному розвитку дитини, сам процес спілкування не досліджувався в межах культурно-історичного підходу.

Глибшому розумінню діяльнісного підходу до проблеми спілкування і формування особистості допомагає теорія діяльності О. Леонтєва. У цій теорії науковець надає виняткову роль взаємостосункам між людьми, їх ролі у виникненні та розвитку людської діяльності. Головним атрибутом діяльності,

на думку О. Леонтьєва, є предметність. Сам же предмет є лише посередником міжособистісних стосунків. Ці ж стосунки реалізуються у формі різних видів діяльності, включаючи і діяльність соціокультурну, тобто процес комунікації. Отже, стосунки між людьми зводяться до процесів діяльнісного типу.

М. Лісіна, спираючись на культурно-історичну концепцію Л. Виготського та теорію діяльності О. Леонтьєва, висуває свою концепцію, спрямовану на вивчення спілкування як особливого виду діяльності в дошкільному дитинстві.

Основним чинником у становленні мовлення дошкільника як засобу спілкування М. Лісіна називає чинник соціокультурного характеру (міжіндивідуальна функція мовлення генетично вихідна, основоположна у становленні мовлення). Дитина починає розмовляти тільки в ситуації спілкування й тільки за вимогою дорослого партнера; когнітивні чинники (важливими є узагальнення на основі чуттєвого сприймання ознак для формування змісту перших словесно позначених абстракцій).

М. Львов указує на такі детермінанти розвитку мовлення дошкільника, як потреба у спілкуванні, зразки мовлення (створення мовленнєвого середовища), фактичний матеріал. О. Бодальов чинниками розвитку спілкування називає: середовище (сприяє формуванню еталона спілкування, зразки поведінки); потребу у спілкуванні (вона реалізується через необхідність обміну інформацією); діяльність (призводить до розвитку ініціативності у спілкуванні, особливо якщо кожен учасник діяльності наділений правами й обов'язками).

Т. Піроженко зазначає, що психологічна характеристика соціокультурно-мовленнєвого розвитку дитини відбиває аспекти емоційного, когнітивно-лінгвістичного, творчого розвитку дитини. Вона виділяє такі чинники соціокультурно розвитку: актуалізація особистісних новоутворень (потреб, мотивів спілкування з дорослими і ровесниками, емпатійних якостей, що опосередковують соціокультурну діяльність дитини в процесі її взаємодії з навколишнім світом); стиль взаємин педагога з вихованцями; усунення авторитарного стилю керівництва [3].

Викладена позиція забезпечує не тільки гуманістичну спрямованість педагогічних дій, але й сприяє розв'язанню психологічних завдань мовного розвитку – формуванню соціокультурних ознак, що виявляються в мовній поведінці; організація специфічно дитячих видів діяльності, пов'язаних з комунікацією, та які забезпечують своєчасний розвиток соціокультурних досягнень дитини.

На думку Т. Піроженко, соціокультурний розвиток є передумовою розвитку особистості дитини, можливості засвоювати окультурені людські дії в ході активної взаємодії з дорослими та однолітками. «Цілком зрозуміло, що мовленнєві досягнення дитини як відображення досвіду міжособистісних взаємин віддзеркалюють такі особистісно значущі психологічні феномени, як статус дитини в сім'ї та групі дітей, ставлення оточуючих до дитини», – зазначає науковець [3].

Н. Гулько виділяє дидактичну гру на основі елементарної лексики дитячого спілкування як один із ефективних засобів формування соціокультурної компетентності. Застосування гри в організації спілкування сприяє виконанню важливих методичних завдань:

- створення психологічної готовності дітей до спілкування;
- забезпечення природної необхідності багаторазового повторення мовленнєвого матеріалу;
- тренування у виборі потрібного мовленнєвого зразка, що є підготовкою до ситуативної спонтанності спілкування.

Серед дидактичних ігор автор виділяє творчі ігри, які передбачають формування лексичних та граматичних умінь, розширення словника дитини, зв'язного мовлення.

Д. Ельконін зазначав, що важливу роль у формуванні в ранньому дитинстві соціокультурної компетентності загалом, і мовленнєвої зокрема, відіграє ігрова діяльність. У грі розвиваються соціокультурні здібності та мовленнєві вміння дитини; відбувається становлення основ її культури.

А. Богуш важливою умовою формування соціокультурної

компетентності у дітей дошкільного віку вважає створення розвивального мовленнєвого середовища, ефективність якого можлива за умови активного використання педагогами та батьками української мови в процесі спілкування. Дорослі сприяють розвитку мовлення в усіх формах активності дитини: вони привітно звертаються до неї, пропонують обговорити різні події, плани, стимулюють бажання вербалізувати свої життєві враження в різних видах діяльності [2, с. 203-204].

Основою розвивального мовленнєвого середовища А. Гончаренко вбачає забезпечення доброзичливої атмосфери, де б дитині надавалося право на мовленнєву активність, на довіру, на помилку та доброзичливе ставлення, оскільки центральною фігурою освітнього процесу є дитина – мовленнєва особистість.

У дітей передшкільного віку спостерігається прогресивна якісна зміна в мовленнєвій поведінці. Вона пов'язана, на думку Т. Піроженко, зі змінами соціокультурного характеру, розвитком соціокультурних потреб, форм спілкування [3].

О. Кононко зазначає, що для того, щоб на етапі дошкільного дитинства закласти основи компетентності як інтегральної особистісної характеристики, необхідно почати з чіткого визначення змісту цього поняття, усвідомлення своєї відповідальності за наявність або відсутність у дитини вказаної властивості, добору адекватних методів її виховання в умовах дошкільного закладу.

Н. Абашина зазначає, що ефективність розвитку соціокультурної компетентності у дітей забезпечується технологією педагогічної підтримки за таких умов: педагогічна підтримка визначається як гуманна пріоритетна технологія особистісного розвитку дитини; технологія педагогічної підтримки стимулює соціокультурну та ігрову активність дитини, спрямовану на прояв турботи.

О. Денисенко та Т. Піроженко виокремлюють рівні, на яких забезпечується соціокультурно-мовленнєвий розвиток дитини: поведінковий,

когнітивно-лінгвістичний, особистісний. Особливостями поведінкового рівня є: спрямування уваги на комунікативного партнера, настанова на реакцію-відповідь; володіння різноманітними експресивно-мімічними засобами спілкування, уміння налагоджувати міжособистісні контакти [3].

Когнітивно-лінгвістичний рівень характеризується розумінням просторово-часових ознак ситуації спілкування; усвідомленням емоційного змісту ситуації спілкування; збагаченням словникового запасу, граматичною правильністю мовлення, фонетичним розвитком. Особистісний рівень передбачає прагнення до розгорнутості, логічності й зв'язності висловлювання, зміну мовлення відповідно до розвитку ситуації спілкування; самооцінку в дії, що визначає тип соціокультурної позиції у спілкуванні.

Кінцевою метою роботи з розвитку мовлення в дошкільному закладі є формування соціокультурної компетентності, завданнями якої є:

- розвиток соціокультурних здібностей дітей відповідно до кожного вікового періоду – емоційне спілкування з дорослими, однолітками, ініціативне спілкування із співрозмовником;
- засвоєння ввічливих форм спілкування, розвиток мовленнєвого етикету;
- формування культури мовлення;
- забезпечення культури спілкування.

Отже, соціокультурна компетентність дітей дошкільного віку розвивається в часі та просторі, обумовлена соціальними умовами, індивідуальними особливостями дітей, предметно-практичною діяльністю, організацією освітньої діяльності, специфікою простору спілкування. Його виховна цінність залежить від змістовної сторони, морального спрямування, широти кола спілкування, оптимальності його структури, різноманітності та гнучкості соціокультурних умінь.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція. Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

2. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш; за ред. А. М. Богуш. Вид. 2-ге, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 704 с.

3. Піроженко Т. О. [Становлення ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку в сучасному соціокультурному середовищі](#). Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Т. 4. Вип. 8, 2012. С. 212–223.

Юлія Кулінка

Доцент, кандидат педагогічних наук

декан факультету дошкільної і технологічної освіти КДПУ

ФОРМУВАННЯ СЕНСОРНОГО ЕТАЛОНУ «ОРІЄНТУВАННЯ У ПРОСТОРИ» У ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ РОБОТИ З РОБОТОТЕХНІЧНИМ НАБОРОМ MATATALAB

У статті автором проаналізовано особливості формування сенсорного еталону «орієнтування в просторі» у дошкільників. Доведено, що одним із ефективних технічних засобів розвитку у дітей середнього дошкільного віку таких сенсорних навичок як: конструювання, моделювання, проєктування, встановлення залежності між просторовими ознаками, просторове орієнтування, визначення параметрів величини, пізнання об'єктів довкілля, дослідження предметів й об'єктів дійсного світу є застосування робототехнічного набору MatataLab. Автором запропоновано ряд завдань для дітей віком від 5 років для розвитку навичок орієнтування в просторі.

Ключові слова: сенсорно-пізнавальний розвиток, просторові уявленні, сенсорний еталон «орієнтування в просторі», робототехнічний набір

MatataLab, основи алгоритмізації і програмування, завдання на формування навичок орієнтування в просторі для дітей середнього дошкільного віку.

Одним із пріоритетних завдань розвитку дітей дошкільного віку є орієнтування в просторі та формування правильних просторових уявлень і понять. Відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти (БКДО) сенсорно-пізнавальний розвиток є одним із взаємозалежних та взаємодоповнюючих компонентів базової складової розвитку дитини, що є особливо важливим для формування таких компетентностей як предметно-практична, технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька [1].

З метою ефективного пізнання навколишнього дійсності, для взаємодії з окремими її компонентами, для створення власної картини світу та розуміння свого місця в ньому важливо сформуванню у дошкільників просторові та часові відчуття. Питання ознайомлення дошкільників із простором і часом є складним та багатоаспектним, що зумовлює актуальність вивчення його на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти.

Генезу сенсорного еталону «орієнтування в просторі» досліджували психологи Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, А. Лурія, В. Моляко, Ж. Піаже, С. Рубінштейн та ін. Розвитку просторових уявлень, уяви у дітей дошкільного віку присвятили свої праці Н. Голота, А. Запорожець, О. Коваленко, С. Кондратенко, А. Леушина, А. Люблінська, Н. Побірченко, К. Щербакова, які досліджували пізнавальні можливості, особливості та здібності дітей у процесі осмислення форми і розмірів предметів навколишнього світу, їх розташування.

Проте, аналізуючи значення сенсорно-пізнавального розвитку як базового у становленні всебічно розвиненої особистості, можемо зазначити, що сенсорне виховання сприяє збагаченню особистості дитини через безпосереднє спілкування з природою, з явищами суспільного життя, зі світом речей, що створені руками людини. На сучасному етапі розвитку є різноманітні засоби,

що сприятимуть ефективному формуванню сенсорного еталону «орієнтування в просторі», а саме робототехнічні набори.

Мета дослідження – обґрунтувати можливості робототехнічного набору MatataLab у формуванні сенсорного еталону «орієнтування в просторі» у дітей середнього дошкільного віку.

Освітня лінія «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» БКДО передбачає «формування доступних дитині дошкільного віку уявлень, еталонів, що відображають ознаки, властивості та відношення предметів і об'єктів навколишнього світу. Показником сформованості цих уявлень є здатність дитини застосовувати здобуті знання у практичній діяльності (ігровій, трудовій, сенсорно-пізнавальній, математичній тощо), володіння способами пізнання дійсності, розвиток у неї наочно-дієвого, наочно-образного, словесно-логічного мислення. Сенсорно-пізнавальна освітня лінія спрямована на інтеграцію змісту дошкільної освіти, формування у дітей пошуково-дослідницьких умінь, елементарних математичних уявлень, цілісної картини світу, компетентної поведінки в різних життєвих ситуаціях» [1, с. 9].

Як відомо знання просторових властивостей предметів і відношень між ними – це значуща умова пізнання навколишнього світу, тому важливо навчити дошкільників орієнтуватися в просторі. Успішність оволодіння дітьми різними видами діяльності: предметної, ігрової, трудової, навчальної – залежить від високого рівня розвитку наочно-образних уявлень, просторового мислення, орієнтування в просторі, слабкий розвиток яких є однією з причин, що викликають труднощі при подальшому навчанні читанню, письму, рахунку, малюванню та іншим діям [4, с. 88].

Доведено, що просторові розрізнення у дошкільників виникають досить рано, проте вони є найбільш складними для усвідомлення. Просторові уявлення людини, які формуються в період дошкільного дитинства, включають такі аспекти: уявлення про форму предметів та їх розміри, здатність розрізняти предмети у просторі, оцінювати відстані розміщення предметів та об'єктів стосовно людини та один від одного, напрямів їх знаходження тощо.

Дослідники Н. Тарнавська., Н. Рудницька, Ю. Мурашевич зазначають, що існують певні періоди у формуванні орієнтування у просторі: діти у віці 3-4 років розуміють слова: спереду – ззаду, вгорі – внизу, ліворуч – праворуч, на, над – під, верх – низ; у віці 4-5 років діти можуть визначати напрям руху від себе: направо, наліво, вперед, назад, вгору, вниз, вміють розрізнити ліву і праву руку; у 5-6 років діти позначають словами своє місцезнаходження серед предметів і людей, а також положення одного предмета по відношенню до іншого; до 7 років діти вміють повністю орієнтуватися в просторі та на аркуші паперу в клітинку [3].

Як бачимо у середньому й старшому дошкільному віці діти використовують систему відліку «на собі» у різних життєвих ситуаціях, при виконанні завдань на орієнтування в просторі. Це перший узагальнений спосіб просторової орієнтації, який опановує дитина в дошкільному віці. На його основі формуються різні системи знань про просторові відносини об'єктів.

Отже, орієнтування в просторі – це складний системний механізм, в основі якого лежать процеси сприймання та уявлення, беруть участь зоровий, слуховий, кінестетичний аналізатори.

Ефективному формуванню сенсорного еталону «орієнтування в просторі» сприяє застосування різних технічних засобів, в тому числі й роботизованих. Так, одним із сучасних та інноваційних комплектів для кодування є робототехнічний набір від компанії MatataLab [2], що є світовим лідером виробництва безекранних наборів для кодування для дітей віком від 4 років.

MatataLab – являє собою комплект, до якого входить власне сам робот, панель управління для складання програми з кнопкою «Старт» та скануючою вежею, поле для руху робота і комплект пластикових блоків-команд (рис. 1).

Рис. 1. Робот (Matatabot), керуюча (командна) вежа та панель управління

Робототехнічний набір MatataLab спрямований на розвиток навичок вирішення поставлених проблем, критичного мислення, творчості та спільної роботи дітей і дорослих за допомогою практичного кодування ігор. При роботі з даним набором дошкільники вивчають базові концепції кодування, а саме: послідовність, конструкція розгалуження, алгоритм, функція. При цьому можна пропонувати різні завдання, що виконуються без використання гаджетів. Розглянемо принцип роботи.

MatataBot – це робот, який в ігровій формі вчить програмуванню, музиці та малюванню. Він готовий взаємодіяти з дітьми, щоб вони дізналися про STEAM-технології (Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics) та навчилися вирішувати різноманітні завдання, спрямовані на їх сенсорно-пізнавальний розвиток.

Command Tower – це вежа з вбудованою камерою для розпізнавання програми, що складається з блоків. Справжній командний центр. Розпізнавши програму, вона передає її в MatataBot для виконання.

Matata Blocks – створені щоб зробити процес програмування ігровим і захоплюючим. Дозволяють дітям сконцентруватися у процесі гри. Процес програмування перетворюється на практичний досвід. У наборі є різні види блоків для програмування, руху, музики та різних функцій. Блоки кодування мають інтуїтивно зрозумілі для дітей графічні символи. У процесі роботи можливо спрогнозувати рух робота, а також перевірити та підтвердити власні міркування.

Control Board – на ній розміщується Matata Blocks, щоб задати програму для виконання роботом MatataBot. Кнопка зі стрілкою натискається для розпізнавання програми та передачі її на виконання роботу.

Adventure Maps and Map Books – серія карт-пригод з різним ступенем складності, водонепроникних та яскравих. Покрокові карти допоможуть дошкільникам навчитися кодувати від початкового до просунутого рівня, розвинути під час гри логічне мислення та такі сенсорні навички як: конструювання, наочне моделювання, проектування, встановлення залежності між просторовими ознаками, орієнтування в просторі, параметри величини, пізнання об'єктів довкілля, дослідження предметів й об'єктів дійсного світу тощо.

Керуюча вежа та робот оснащені акумуляторами, що заряджаються через інтерфейс USB (5 Вольт). Кабелі для зарядки входять до комплекту.

Для формування навичок орієнтування в просторі за допомогою певних складових набору (табл. 1) дошкільниками пропонується ряд вправ.

Таблиця 1

Складові набору MatataLab для виконання вправ з орієнтування в просторі

[2]

Назва	Кількість	Зовнішній вигляд
Робот (Мататабот) Керуюча (командна) башта Панель управління	1	
Блоки руху «Вперед», «Назад», «Вліво», «Вправо»	4 кожного виду	
Блок-розваги «Встановлена мелодія», «Встановлений танець», «Випадковий рух»	по 1 кожного виду	
Блоки числові «2», «3», «4», «5», «Випадкова цифра від 1 до 6»	2 кожного виду	
Бар'єр	8	

Прапори	3	
Ігрове поле	1 поле (2 карти)	

Програмні блоки умовно можна поділити на кілька рівнів:

1 рівень – знайомимо дітей з основними блоками – це *блоки руху*, вони зеленого кольору та задають рух у певному напрямку. Саме вони дають величезні можливості для знайомства з основами побудови найпростіших алгоритмів. Випробування, пов’язані з переміщенням по певної місцевості. На 1-му рівні використовуються найголовніші блоки та найпростіші рухи. Стрілка вгору – це один крок вперед. Кладемо блок зі стрілкою на панель управління, натискаємо кнопку запуску і робот робить 1 крок вперед. Стрілка вниз – один крок назад. Якщо ми виставимо на панель цей блок і натиснемо кнопку запуску, то наш робот переміститься назад. Відповідно, якщо використовуємо обидва блоки на панель управління один за одним, то робот виконає ці рухи в тій послідовності, яку ми запрограмуємо. У такий спосіб діти створюють свій перший алгоритм. На наступному етапі діти переходять до створення складніших алгоритмів.

З переходом на 2-й рівень починають з’являтися перешкоди та завдання по складанню складнішого коду. До основних програмних блоків додаються *числові блоки та блоки мелодій*. Числові блоки використовуються для складання алгоритму по кількості повторів запланованої дії. Наприклад, 3 кроки вперед, можна задати використовуючи послідовність з трьох стрілок «вгору», а можна використовувати числовий блок 3, приєднавши його до основного. Таким чином дошкільники навчаються будувати алгоритм дій (руху):

1. Промовляємо маршрут, використовуємо дидактичну вправу «Пройди від ... до», уточнюємо умови маршруту – найкоротшою (довгою) дорогою, не перетинати струмок, міст, ліс...

2. Потім дитина у відповідності до завдань, механічно, без програмування робота, вибирає шлях *MatataLab*, який відповідає всім умовам, на карті.

3. Можна запропонувати замалювати обраний маршрут на дошці чи папері.

4. У відповідності до створеного плану маршруту запускається робот та здійснюється перевірка правильності складеного алгоритму.

Поступово діти самостійно прокладають шляхи руху по *ігровому полю* для робота та самостійно складають алгоритми у відповідності до поставлених завдань. Більш ускладнені завдання пропонують дітям середнього дошкільного віку, додаючи *блоки-розваги* – танець, музика чи біг. Наприклад: наш робот хоче взяти участь у конкурсі танців (пісень), що проходить на острові чи у зеленому лісі серед скель. Давайте допоможемо йому дістатися. Діти складають алгоритм руху до заданого пункту та додають блок танцю в кінці.

3-й рівень містить найскладніші завдання з програмування, де представлені нові маршрути руху робота та пропонується використовувати циклічні блоки та блоки функцій, що відповідають за повтор рухів.

Завдання «Подорож із MatataLab». За допомогою блоків: вперед, поворот, числових блоків необхідно побудувати маршрут, яким піде наш *Matata* по карті від одного об'єкта до іншого. Початок та кінець шляху позначайте кольоровими прапорцями. Таким чином ви складете алгоритм рухів робота. Можна доповнити шлях робота, використовуючи блоки-розваги – танець, музика або біг (програмуємо робота на відтворення мелодії, танцю, в кінці шляху).

Завдання «Лабіринт». За допомогою бар'єрів побудувати лабіринт, а прапорцями позначити початок і кінець руху по лабіринту. За допомогою блоків руху побудувати маршрут по лабіринту з точки А в точку В. Самостійно перевірити правильність маршруту. Почати з найпростіших варіантів лабіринту, далі продовжити роботу з ускладненнями. Наприклад на шляху *Matata* поставити перепони (прапорці). При цьому можна вигадувати різні

історії про необхідність проходження цих ускладнень. Також дітям можна запропонувати замалювати маршрут по пройденому лабіринту.

Для роботи в парах дітям пропонується по черзі складати власні лабіринти, вказуючи старт та фініш та складати маршрути їх проходження.

Такі завдання сприяють розбудові й удосконаленню у дітей середнього дошкільного віку точності оптико-просторового сприйняття при орієнтуванні в обмеженому, клітинному або рядковому мікропросторі; формуванню здатність відтворювати за зразком або за поданням просторове розміщення елементів на карті; розвитку вмінь фіксувати й відтворювати повороти на площині окремих елементів або графічних знаків, форм, зображення предмета.

Таким чином, при застосування набору MatataLab знання дітей про просторові відносини між предметами узагальнюються і систематизуються, збільшується обсяг конкретних уявлень про різні варіанти просторових відносин. Покращується мовлення дітей, розуміння просторових позначень, що сприяє їх самостійному використанню дітьми.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення: 15.06.2023).

2. Закарлюка І.С., Масляна Д.В., Хараджян Н.А., Кулінка Ю.С. Формування STEM-компетентностей дітей дошкільного віку за допомогою засобів робототехніки. *Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної online-конференції «Світові освітні тренди: створення творчого середовища STEAM-навчання»*. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2021. С. 40 – 43.

3. Сучасні технології формування логіко-математичної компетентності в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / за заг. ред. Н. П. Тарнавської., Н. Ю. Рудницької, Ю. М. Мурашевич. Житомир: ФОП «Левковець», 2015. 430 с.

4. Чопик Л. І. Корекційне навчання просторового орієнтування старших дошкільників зі зниженим зором. *Особлива дитина : навчання і виховання. Науковий, навчальний, інформаційний журнал.* № 4 (76). 2015. С. 87-93.

Анастасія Литовченко

Практичний психолог КЗДО КТ №264 КМР

КОРЕКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ТРИВОЖНОСТІ І СТРАХІВ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті обґрунтовуються шляхи зменшення рівня тривожності і страхів у дітей старшого дошкільного віку за допомогою розробленої корекційної програми.

Ключові слова: тривожність, страхи, корекційна робота, старший дошкільний вік.

Вступ. Постановка наукової проблеми. Особливій увазі в сучасній психології науковці надають вивченню емоцій, як фундаментальній сфері психічного розвитку людини.

Дошкільний вік – найважливіший етап у розвитку дитини. Провідну роль у психічному розвитку дошкільника відіграє емоційна сфера. Будь-яка діяльність супроводжується емоціями, які визначають ефективність цієї діяльності. В той же час в умовах сьогодення, невпевненістю в завтрашньому дні, все частіше розвиток дитини супроводжується негативними переживаннями і, перш за все, високою тривожністю, що впливає на гармонійний розвиток особистості.

Актуальність дослідження проблеми визначається тим, що з віком у дітей змінюються мотиви поведінки, відношення до навколишнього світу, дорослим, одноліткам. І від того, чи зможуть батьки та педагоги вловити ці перетворення, зрозуміти зміни, які відбуваються з дитиною, та в зв'язку з цим змінити і своє відношення, буде залежить той позитивний емоціональний контакт, котрий являється основою нервового та психічного здоров'я дитини.

Нажаль, в більшості випадків страхи виникають з вини самих батьків, необхідно попереджати можливість їх появи та відгородити дітей від страхів, викликаних сімейними проблемами, душевною байдужістю, або, навпаки, через мірною опікою, або ж просто батьківською неухважністю.

Також дуже часто у дошкільнят старшого віку спостерігаються стани такої тривожності, яка виражається у хвилюванні – підвищеній занепокоєності під час занять у групі, очікуванні поганого ставлення до себе, негативного оцінювання з боку педагогів та однолітків.

Є дуже важливою робота психолога і педагога, яка забезпечує індивідуальний підхід до дитини на основі розуміння його психологічних особливостей, дозволяє своєчасно виявляти порушення в психічному розвитку і поведінці дитини і надавати йому необхідну психолого-педагогічну допомогу.

Аналіз останніх досліджень. На думку авторів (Л. І. Божович, А. А. Бодальов, В. С. Мухіна, Т. А. Репіна та інших) дитина як найбільш чутлива частина соціуму підвергається різноманітним негативним впливом [4, с. 178]. В останні роки, як свідчать спеціальні експерименти, найбільш розповсюдженими явищами є тривожність та страхи у дітей (І. В. Дубровіна, О. І. Гарбузов, Н. С. Дмитріюк, О. І. Захаров, М. М. Мовчан, В. М. Морозюк та інші).

Страх є найбільш небезпечною емоцією. Широкі області вивчення, присвячені страху, створюють прекрасну основу для подальшого розуміння цієї важливої емоції. Нажаль, літератури по даній темі розроблено небагато. Хоча проблема страхів у дітей старшого дошкільного віку дуже актуальна в наш час. Проблема страхів також мало використовується в дошкільних установах. Проте ще в дитячому садку, діти повинні пройти всі тести тривожності, щоб побороти бар'єр страху в своїй свідомості.

М. Мовчан розглядає дитячий страх, як один з перших різновидів страху, який з'являється на ранній стадії розвитку особистості і є вагомим чинником, що впливає на життя і становлення людини [2, с. 210].

Р. Ф. Овчарова розглядає страх, як ефективне (емоціональне загострене), відображення в свідомості людини конкретної загрози для його життя та благополуччя [4, с. 183].

Тривожність – це властивість людини приходити в стан підвищеної турботи, випробовувати страх і тривогу в специфічних соціальних ситуаціях.

Тривога як стан вивчалася багатьма вітчизняними і зарубіжними вченими. Тривогу як стан і як рису, яка виникає у процесі адаптації до середовища та виконання різних видів діяльності, вивчали Ф. Д. Горбов, Я. В. Рейковський, Ю. Л. Ханін, Х. О. Хекхаузен, Г. А. Айзенк, Г. Г. Аракелов, А. М. Прихожан, А. І. Захаров, В. В. Петровський [4, с. 185].

П. Тілліх вважає, що страх і тривога невіддільні — вони іманентно пов'язані одне з одним. «Жало страху — тривога, а тривога прагне стати страхом». Найпоширенішою є думка, що базова тривога необхідна для подальшого розвитку реакцій страху [4, с. 193].

М. Морозюк зазначає, що пояснення можливих причин виникнення фобій істотно різняться, але цілком ймовірно, що фобії розвиваються в процесі класичного формування умовного рефлексу, вироблення інструментальних умовних рефлексів чи є результатом генетичної схильності до подібних розладів [3, с. 186].

Н. Дмитріюк вважає, що тривожність виступає як неконструктивна, яка викликає стан паніки, зневіри, тому дитина починає сумніватися в своїх здібностях і силах [1, с. 135].

Отже, тривога сприймається як емоційний стан гострого внутрішнього болісного беззмістовного хвилювання, що пов'язується у свідомості індивіда із прогнозуванням невдачі, небезпеки або ж очікуванням чогось важливого, значущого для людини в умовах невизначеності.

Метою дослідження є визначення та зменшення за допомогою корекційної програми рівня тривожності і страхів у дітей старшого дошкільного віку.

Досягнення поставленої мети дослідження передбачає вирішення таких основних завдань:

- проведення діагностичного дослідження з використанням стандартизованих методик щодо тривожності і страхів у дітей старшого дошкільного віку;
- оформлення протоколів дослідження;
- здійснення аналізу та інтерпретації отриманих даних;
- обґрунтування і проведення корекційної програми згідно отриманих психодіагностичних даних.

Основна частина. Психодіагностичні методики проводилися у КЗДО КТ №264 в групі №5. Групу №5 відвідують 18 дітей: 5 хлопчиків і 13 дівчаток.

Під час діагностичного дослідження було проведено наступні методики. проективна методика «Чого я боюсь?» Є. Медведєвої та методика для вимірювання тривожності «Обери потрібне обличчя» (Р. Теммл, М. Доркі).

Інтерпретування результатів проективної методики «Чого я боюсь?» Є. Медведєвої.

Після того, як всі діти намалювали свої страхи, йшло обговорення.

Під час обговорення малюнків дітям задавалися наступні питання.

1. Що зображено на малюнку? Розкажи про нього докладніше.
2. Які відчуття у тебе виникали під час малювання?
3. Який спосіб позбавлення від страху ти вибрав? Який цей страх зараз?
4. Які відчуття у тебе виникали під час «визволення»?
5. Чи змінилося твоє ставлення до цього страху тепер?

У більшості дітей переважає страх смерті (п'ять дошкільнят), страх комах, зокрема павуків (п'ять дошкільнят) та страх самотності (залишитися без рідних) (четверо дітей).

Для двох дітей основним страхом є страх всього потойбічного.

Ще двом дошкільнятам притаманний страх темряви.

Інтерпретування результатів методики для вимірювання тривожності «Обери потрібне обличчя» (Р. Теммл, М. Доркі).

Загальні підсумкові показники тривожності у групі виглядають наступним чином.

П'ять дошкільників мають низький рівень тривожності, десять середній рівень і три дитини – з високим рівнем загальної тривожності.

Згідно отриманих психодіагностичних даних складена програма корекційно – реабілітаційного впливу щодо тривожності і страхів у старшому дошкільному віці.

Мета програми психологічна підтримка дітей старшого дошкільного віку, які мають тривожність і різні страхи.

Завдання програми:

1. Знизити тривожність.
2. Посилити «Я» дитини.
3. Актуалізувати відчуття страху.
4. Підвищити психічний тонус дитини.
5. Здійснити контроль над об'єктом страху.
6. Підвищити впевненість в собі.

Критерії ефективності програми:

- підвищення впевненості в собі;
- зниження тривожності;
- зниження кількості страхів.

Методи і техніки, використовувані в програмі:

1. Релаксація. Підготовка тіла і психіки до діяльності, зосередження на своєму внутрішньому світі, звільнення від зайвого і нервового напруження.
2. Концентрація. Зосередження на своїх зорових, звукових і тілесних відчуттях, емоціях, почуттях і переживаннях.
3. Функціональна музика. Заспокійлива і відновлююча музика сприяє зменшенню емоційної напруженості, переключає увагу.

4. Ігротерапія. Використовується для зниження напруженості, м'язових затисків, тривожності. Підвищення впевненості в собі, зниження страхів.

5. Тілесна терапія. Сприяє зниженню м'язових затисків, напруги, тривожності.

6. Арт-терапія. Актуалізація страхів, підвищення впевненості, розвиток дрібної моторики, зниження тривожності.

Цикл практичних занять розрахований на 4 години, тобто 6 занять. Заняття проводяться з однією групою три рази в тиждень. Дана програма корекційно - розвивальних занять розрахована на дітей старшого дошкільного віку (5 – 6 років). Заняття підібрані так, щоб протягом усього заняття і всього курсу зберігався інтерес у дітей (пропонуємо переглянути фрагменти занять).

Заняття 1. Усвідомлення проблем, пов'язаних з дитячою тривожністю

Кількість часу для проведення заняття: 40 хвилин.

Хід заняття

1. Вправа «У променях сонечка»

Психолог кладе на килимок гарне велике сонечко (саморобне чи спеціально виготовлене), в променях якого знаходяться усміхнені діти. За сигналом психолога діти по черзі називають, якими хорошими якостями наділена дана дитина (і так по черзі говорять про кожного дошкільника) (див. Рис. 1).

Рис. 1. Вправа «У променях сонечка»

2. Ритуал вітання

Діти стоять у колі, їм пропонується розучити привітання, яке потрібно проспівати: - Доброго ранку, Маша! (Посміхнутися і кивнути головою.)

Доброго ранку, Денис! (Називаються імена, йде по колу.)

Доброго ранку, Анастасія Василівна!

Добрий ранок сонце! (Усі піднімають руки, опускають.)

Доброго ранку, небо! (Аналогічні руху)

Доброго ранку всім нам! (Всі розводять руки в сторони, потім опускають.)

3. Вправа «Нове, хороше» (мети — актуалізація позитивного досвіду учасників, згуртування групи, діагностика наявності вільного уваги, необхідного для психологічної роботи). Ведучий по колу просить відповісти на запитання «Що нового, що хорошого сталося у вас за останні дні? Що гарного, смішного ви бачили?»

4. Повторення правил роботи в групі (крім очевидної мети повторення правил, вправа має на меті підтримання атмосфери психологічної безпеки).

5. Вправа «Прогулянка по казковому лісі» для зняття м'язових затисків, активізації учасників, розвитку творчої уяви. Ведучий пропонує дітям уявити, що вони знаходяться в казковому лісі, і будуть перетілюватися у різних тварин (зайця, вовка, лисицю, ведмедя, змію, собаку, кішку, жабу, жирафа тощо). Після закінчення вправи учасники обмінюються почуттями.

6. Обговорення поняття «тривожність» (мета — усвідомлення дітьми особистісного сенсу поняття «тривожність»). Учасникам задається питання: «Які асоціації викликає у вас це слово?» Всі асоціації записуються на дошці.

7. Коло «Які ситуації в дитячому садку викликають у мене тривогу і страх?», дозволяє усвідомити власний досвід, отримати емоційну підтримку від оточуючих («не в мене одного проблеми»). Учасники по черзі відповідають на запитання, винесене в назву вправи.

8. Медитація «Політ на килимі-літаку» (мета — навчання навичкам розслаблення і саморегуляції психічного стану). Учасникам групи пропонується розслабитися, закрити очі і уявляти собі те, про що говорить ведучий: «Уявіть собі, що у вас є чарівний килим-літак. Якого він кольору? Він однотонний або з візерунками? Це величезний килим або маленький килимок?

Який він на дотик? М'який, шовковистий, шорсткий? З якого матеріалу він зроблений? Ви сідайте на свій чарівний килим літак і піднімаєтеся в повітря. Вам добре, тепло, безпечно. Килим ласкаво підтримує вас і несе туди, куди вам хочеться. Ви піднімаєтеся над містом, летите над лісами, полями, ріками... Раптом ви бачите чудове місце, дуже гарне, затишне і приваблює вас. Ви опускаєте килим на це місце. Що ви там бачите? Що вас оточує? Там дуже спокійно і безпечно. Побудьте в цьому місці стільки, скільки ви захочете. Потім ви знову сядьте на килим-літак і повертаєтеся назад, у цю кімнату, але відчуття спокою і безпеки знайденого вами місця залишається з вами».

9. Отримання зворотного зв'язку. Відповідь на питання: «Що було цікавого, важливого, сподобалося на занятті?»

10. Ритуал прощання

Аналіз ефективності програми корекції тривожності і страхів у дітей старшого дошкільного віку. Для того, щоб виявити чи була ефективною корекційна робота, була проведена повторна діагностика тривожності і страхів у дітей за допомогою тих самих методик, які використовувалися на етапі психодіагностичного дослідження.

Після повторного проведення проєктивної методики «Чого я боюсь?» Є. Медведєвої були отримані наступні результати.

Тепер тільки у двох дітей переважає страх смерті (11%), страх комах, зокрема павуків – у трьох дошкільнят (18%) та страх самотності (страх залишитися без рідних) також у двох дітей (11%).

Для одної дитини (6%) основним страхом є страх всього потойбічного.

І ще для одної – (6%) притаманний страх темряви.

В групі були виявлені значущі відмінності на різних етапах експерименту за такими ознаками у малюнках дітей:

- діти стали частіше (65%) малювати своїх друзів і однолітків;
- стало менше малюнків (10%) на яких взагалі відсутні друзі чи однолітки;

– діти почали одразу робити свої малюнки (90%) смішними та добрими, а не страшними;

– стало менше дітей (40%) які намалювали той чи інший страх в малюнку взагалі.

Аналіз отриманих результатів показав значні тенденції в емоційній сфері у дітей.

Отже, можна констатувати значні тенденції позитивної динаміки. Діти зуміли подолати негативні переживання, перебороти свої страхи.

Результати повторного проведення методики для вимірювання тривожності «Обери потрібне обличчя» (Р. Теммл, М. Доркі) виглядають наступним чином.

Тепер одинадцять дошкільників мають низький рівень тривожності і сім – середній рівень загальної тривожності.

Таким чином, бачимо, що значимо збільшилася кількість дітей з низьким рівнем тривожності, і значимо знизилася кількість дітей з високим рівнем тривожності.

Висновки дослідження. У старшому дошкільному віці страхи добре піддаються психологічному впливу. Якщо в цьому віці вже сформовано вміння оцінювати свої дії з соціальної точки зору, то зробити це буде досить легко. Так як найкращий вік для формування відчуття відповідальності – дошкільний. З початком шкільного життя це відчуття лише підсилюється і в деяких випадках набуває видимого характеру – в оцінках.

Дослідивши особливості прояву тривожності в старшому дошкільному віці, виявлено, що діти з високим рівнем тривожності схильні до різних страхів. Більшість дітей проходять в своєму психічному розвитку ряд вікових періодів підвищеної чутливості до страхів.

Таким чином, в п'ятій групі відмічено достовірно значуще зниження тривожності та страхів у дітей старшого дошкільного віку, що дозволяє говорити про ефективність проведеної корекційної роботи.

Отже, корекційна програма, яка була побудована на основі завдань, спрямованих на створення доброї і безпечної обстановки, знайшла своє підтвердження.

Література.

1. Дмитріюк Н. С. Проблема тривожності у старших дошкільників: деякі емпіричні кореляти та індикатори / Н. С. Дмитріюк // Актуальні проблеми психології. – 2015. – Т. 10. – Вип. 27. – С 133-143.

2. Мовчан М. М. Дитячі страхи як особливий різновид людських страхів / М. М. Мовчан // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова: Зб. Наук. праць. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. – Вип. 29 (42). – С 210-218.

3. Морозюк В. М. Корекція дитячих страхів, як напрямок роботи практичних психологів / В. М. Морозюк // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2007. – Вип. 19 (43). – С 184-188.

4. Савчин М. В. Педагогічна психологія / М. В. Савчин: [Навч. Посіб.]. – К. : Академвидав, 2007. – 424 с.

5. Цифровізація освітнього процесу. Дистанційне навчання

Світлана Бойко

Асистент кафедри дошкільної освіти, КДПУ

МУЛЬТФІЛЬМИ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АУТИЗМОМ

Актуальність обраної теми обумовлюється важливістю соціалізації як невід'ємного процесу становлення особистості; актуальністю та необхідністю професійної допомоги дітям старшого дошкільного віку з аутизмом.

***Ключові слова:** соціалізація, діти старшого дошкільного віку, аутизм, мультфільми.*

Актуальність дослідження окресленої нами проблеми на сьогодні є важливою частиною психолого-педагогічної галузі, це обумовлюється декількома причинами. По-перше, аутизм є доволі поширеним порушенням розвитку, яке впливає на соціальну взаємодію і комунікацію дітей. Діти з аутизмом мають труднощі в установленні емоційного контакту з іншими людьми, що може вплинути на їх соціальну адаптацію в майбутньому. По-друге, мультфільми можуть бути важливим інструментом для соціалізації дітей з аутизмом. Вони можуть допомогти дошкільникам з аутизмом розвивати соціальні навички, такі як розуміння емоцій, емпатія, міжособистісні відносини та інші аспекти соціальної взаємодії. По-третє, знання про те, які мультфільми є корисними для соціалізації старших дошкільників з аутизмом, може бути корисним для батьків, вихователів та інших професіоналів, які працюють з цими дітьми. Інформація про те, які мультфільми можуть допомогти дітям з аутизмом, може допомогти батькам та професіоналам знайти ефективні інструменти для соціалізації цих дітей.

Таким чином, дослідження визначеної нами проблематики може бути корисним для розвитку більш ефективних методів роботи з дітьми з аутизмом та для поліпшення їх соціальної адаптації.

Аналіз сучасних досліджень та публікацій засвідчує, що дана тема знайшла належне віддзеркалення у сучасних науково-педагогічних досліджень. Зокрема, до цієї тематики зверталися такі дослідники як: Н. Когутяк, В. Мицько, О. Бабак, Н. Базима, О. Соловей, О. Павелко, С. Бойко, Т. Саєнко та ін.

Мета публікації – теоретично дослідити та обґрунтувати роль мультфільмів у процесі соціалізації дітей старшого дошкільного віку з аутизмом.

Соціалізація є важливим процесом у розвитку кожної дитини, а для дітей з аутизмом цей процес може бути особливо складним. Мультфільми можуть відігравати важливу роль у процесі соціалізації дітей старшого дошкільного віку з аутизмом.

Перш за все, мультфільми можуть стати важливим засобом навчання соціальних навичок та розуміння соціальних ситуацій. Мультфільми можуть допомогти дітям з аутизмом зрозуміти правила спілкування, емоційних виразів та жестів, які можуть бути складними для них. Мультфільми також можуть допомогти дітям з аутизмом розуміти соціальні ситуації та вчинки, які вони можуть сприймати як незрозумілі або неприйнятні [1].

Друге, мультфільми можуть допомогти дітям старшим дошкільникам з аутизмом у покращенні комунікативних навичок. Дивлячись на мультфільми, діти можуть вчитись спілкуватись з іншими, зокрема з використанням мови та жестів. Мультфільми можуть також допомогти дітям з аутизмом розвивати навички емоційного спілкування, навчитись виражати свої почуття та розуміти почуття інших людей.

Третє, мультфільми можуть допомогти дітям старшого дошкільного віку з аутизмом відчувати себе частинкою соціуму. Мультфільми можуть стати важливим засобом для формування ідентичності та взаємодії з оточуючим

світом. Шляхом ідентифікації з персонажами, діти можуть відчувати себе частиною більшої спільноти та розуміти значення спілкування та взаємодії.

Отже, мультфільми можуть грати важливу роль у процесі соціалізації дітей старшого дошкільного віку з аутизмом. Дослідження показують, що мультфільми можуть допомогти дітям-аутистам розвивати соціальні навички, такі як взаємодія з іншими людьми, спілкування, розуміння емоцій тощо. Крім того, мультфільми можуть бути корисним інструментом для вчителів і батьків, щоб допомогти дітям-аутистам вивчати соціальні навички в структурований і доступний спосіб.

У мультфільмах часто зображуються сценарії, які можуть допомогти дошкільникам з аутизмом розуміти соціальні ситуації і навчитися різним соціальним навичкам. Наприклад, мультфільм може показати, як поводитися в групі людей, як допомагати іншим людям, як розпізнавати емоції тощо. Крім того, мультфільми можуть навчити дошкільників з аутизмом емпатії, що може покращити їх взаємодію з іншими людьми [2].

Окрім соціальних навичок, мультфільми можуть допомогти розвивати інші важливі навички, такі як мовлення, увага, пам'ять та концентрація. Мультфільми можуть бути корисним інструментом для педагогів і батьків, щоб допомогти дошкільникам з аутизмом вивчати ці навички в структурований і доступний спосіб. Крім того, мультфільми можуть сприяти розвитку творчості та уяви у вищезазначеній нами категорії дітей.

Отже, мультфільми можуть бути важливим інструментом для допомоги таким дітям у процесі соціалізації та розвитку соціальних та інших навичок. Важливою роллю у цьому грає якість та вміст мультфільмів, які дитина дивиться. Мультфільми повинні бути добре розробленими та містити позитивні повідомлення, які сприяють розвитку соціальних навичок, таких як емоційна регуляція, спілкування та емпатія.

Для старших дошкільників з аутизмом також важливо мати можливість дивитися мультфільми в комфортній для них обстановці, без надмірної

стимуляції та з додатковими ресурсами, такими як підтримка від дорослих або спеціальна програма розвитку соціальних навичок [3].

Отже, мультфільми можуть бути важливим інструментом для соціальної інтеграції дошкільників з аутизмом, які можуть мати складнощі у спілкуванні та взаємодії з іншими людьми. Завдяки вмісту та якості мультфільмів, діти можуть вчитися соціальним навичкам та розвиватися в комфортній та сприятливій для них обстановці. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у подальшому обґрунтуванні ролі мультфільмів на процес соціалізації дітей старшого дошкільного віку.

Література

1. Кондратенко, І. В. Роль мультфільмів у розвитку дітей з аутизмом. Наукові записки кафедри психології, 1(41) 2018. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzkr_2018_1_18 (дата звернення: 02. 05. 2023)
2. Стефаненко, М.В. Мультфільми як засіб соціалізації дітей з аутизмом. Педагогіка вищої та середньої школи, 2021. С. 72-77.
3. Карасьова, О. О. Мультфільми як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку з аутизмом. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 10(100), 2020. С. 124-131.

Світлана Бойко

Асистент кафедри дошкільної освіти, КДПУ

Альона Коренко

В.о.директора

комунального закладу дошкільної освіти (ясла-садок)

компенсуючого типу №156 Криворізької міської ради

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У зв'язку зі стрімким розвитком технологій та пандемією COVID-19 дистанційне навчання стало актуальною формою навчання,

зокрема, для дошкільної освіти. Однією з ключових завдань дошкільної освіти є формування соціальної компетентності у дітей, що передбачає розвиток різноманітних навичок, які дозволяють дитині взаємодіяти з іншими людьми та вирішувати соціальні проблеми. У зв'язку зі зміною форми навчання виникає питання про те, які педагогічні умови дозволяють ефективно формувати соціальну компетентність дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Ключові слова: дошкільна освіта, соціальна компетентність, дистанційне навчання, педагогічні умови, формування.

Окреслена нами тема на сьогодні є достатньо важливою та актуальною. Завдяки швидкому розвитку технологій та наслідкам пандемії COVID-19, військовому стану, багато закладів дошкільної освіти були змушені перейти на дистанційне навчання. Цей факт вимагає від педагогів створення нових педагогічних умов, які б допомагали формувати соціальну компетентність дітей в онлайн-режимі.

Соціальна компетентність є однією з ключових якостей, необхідних для успішної адаптації дітей до суспільства та підготовки їх до життя в сучасному світі. Це включає в себе здатність до спілкування, співпраці, розв'язання конфліктів та інші важливі навички.

Таким чином, дослідження педагогічних умов, які допомагають формувати соціальну компетентність дошкільників в умовах дистанційного навчання, має велике значення для сучасної педагогічної практики. Результати такого дослідження можуть бути корисні для педагогів, які працюють з дошкільниками в онлайн-режимі, а також для науковців, які займаються питаннями формування соціальної компетентності в дитячому віці.

В умовах сьогодення визначена нами проблема є достатньо визначеною у колах різних науковців. В Україні, наприклад, науковці займаються цією темою у рамках проведення наукових досліджень в галузі дошкільної педагогіки та психології. Зокрема, дослідження на цю тему проводили в Київському університеті імені Бориса Грінченка, Національному педагогічному

університеті імені М.П. Драгоманова, Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди та інших вишах.

Також, дослідження на цю тему проводяться в інших країнах, наприклад, в США, Великобританії, Німеччині, Іспанії, Японії та інших. Результати цих досліджень можуть бути корисні для педагогів і науковців у всьому світі [1]. Аналізуючи праці дослідників варто згадати таких вчених як: Л. Архипову, О. Герасименко, О. Закревську, О. Маринченко, І. Стадник, Л. Чернецьку, Michael W. Firmin, Christine Howe, Andreas Schick, Maria K. Lambrou, Bridget A. Walsh.

Мета публікації – теоретично дослідити особливості педагогічних умов формування соціальної компетентності дошкільників в умовах дистанційного навчання.

Формування соціальної компетентності дітей є однією з головних завдань дошкільної освіти. Умови дистанційного навчання можуть ускладнювати процес формування соціальної компетентності дошкільників, оскільки діти знаходяться у віддаленому від один одного середовищі. Однак, педагогічні умови, які можуть сприяти формуванню соціальної компетентності дітей умовах дистанційного навчання існують.

Однією з таких умов є створення дистанційних умов, які б допомагали дітям спілкуватися між собою та з педагогом, наприклад, за допомогою відеоконференцій. Такі форми комунікації можуть допомогти зберегти і підтримати соціальні зв'язки між дітьми та сприяти формуванню навичок спілкування [2].

Іншою важливою умовою є застосування ігрових технологій у дистанційному навчанні. Гра дозволяє дітям спілкуватися, взаємодіяти та вчитися співпраці з іншими дітьми, що допомагає розвивати соціальну компетентність.

Також важливими є індивідуальні заняття з дитиною, які дозволяють педагогу виявити особисті потреби та інтереси дитини, що сприяє її самовизначенню та розвитку соціальної компетентності.

Педагоги повинні також забезпечувати позитивний клімат на заняттях та створювати умови для розвитку соціальних навичок дітей. Для цього можна застосовувати різноманітні методики та техніки, такі як рольові ігри, групові вправи, дискусії та ін.

Окрім цього, важливою умовою є сприяння саморозвитку дітей. Педагоги можуть допомагати дітям розвивати вміння самостійно поставити перед собою завдання, визначити спосіб їх вирішення та здійснити контроль за власними діями. Це допоможе дітям розвивати самооцінку та самодисципліну, що є важливими елементами соціальної компетентності [3].

Також важливими є умови, що сприяють розвитку емоційної інтелектуальності дітей. Педагоги повинні допомагати дітям розуміти свої емоції та емоції інших людей, вчити їх співпереживанню та розвивати навички розв'язання конфліктів.

Крім того, важливою умовою є розробка індивідуальних програм розвитку соціальної компетентності для кожної дитини. Педагоги повинні враховувати особливості дитини, її інтереси та потреби, розробляти програми, які будуть найбільш ефективними для її розвитку.

Отже, формування соціальної компетентності дошкільників в умовах дистанційного навчання можливе, якщо педагоги забезпечать необхідні умови. Це включає створення умов для спілкування та взаємодії між дітьми, застосування ігрових технологій, індивідуальні заняття з дитиною, створення позитивного клімату на заняттях та сприяння саморозвитку та розвитку емоційної інтелектуальності дітей.

Література:

1. Безверхня, О. О. (2020). Формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку в умовах дистанційного навчання. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики, 40, 33-38.

2. Гнатюк, Л. М. (2020). Формування соціальної компетентності дітей дошкільного віку в умовах дистанційного навчання: теоретичні аспекти. Науково-педагогічні студії, 4(4), 62-67.

3. Ковальчук, І. (2020). Формування соціальної компетентності дошкільників в умовах дистанційного навчання. Сучасна освіта: наука, технології, практика, 1(1), 35-41.

Олена Дідик

Вихователь, КЗДО КТ 204 КМР

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У цій статті автор ознайомлює з Каталогом онлайн ігор, який розрахован для дітей раннього за освітнім напрямом «Дитину в сенсорно — пізнавальному просторі». Він стане у нагоді вихователям та батькам. Виготовлений для допомоги вихователям та батькам організувати роботу з дітьми на закріплення навчального матеріалу.

Ключові слова: дистанційне навчання, онлайн гра, ранній вік, сучасні педагоги, професійна компетентність.

Вступ: Сьогодні внесли корективи в освітнє життя та незмінним лишилося те що ми повинні працювати заради наших дітей, нашого майбутнього. Діти дошкільного віку являються є дуже вразливою категорією, тому робота з ними дуже важлива. На сьогоднішній день дистанційна робота набирає все більше популярності. Тому мета сучасних освітніх закладів є виховання та навчання дітей в сучасних умовах, які постійно змінюються. Сучасним дітям потрібні сучасні педагоги, які здатні вносити у власну діяльність прогресивні ідеї, знаходити щось корисне та нестандартне при дистанційному навчанні. Вихователь повинен розкривати свою професійну компетентність, яка обумовлюється постійним самовдосконаленням, розширенням кругозору, втілювати свої творчі здібності та мобільність в роботі з дітьми, використовуючи багато функціональні навчальні засоби при дистанційному навчанні. Де йде взаємодія у форматі «вихователь — батьки —

дитина». Але вихователя повинні не тільки працювати з батьками та дітьми, а ще і дотримуватися вимог Санітарного регламенту для дошкільного навчального закладу.

В моїй роботі особисто я втілюю свої творчі задуми та доповнюю в дистанційній роботі Каталог онлайн ігор у програмах LearningApps, Jigsaw Planet.

Мета: Добірка ігор у Каталозі за програмами LearningApps, Jigsaw Planet систематизована та узагальнена за програмою «Українське дошкільня» освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» (колір, форма, величина, простір, чуттєве сприйняття) для раннього віку. Каталог виготовлений для всестороннього розвитку дитини, з метою допомогти батькам організувати роботу (гру) з дітьми на закріплення навчального матеріалу.

До вашої уваги пропоную Каталог онлайн ігор для раннього віку за освітнім напрямом «Дитину у сенсорно-пізнавальному просторі».

КАТАЛОГ ОНЛАЙН ІГОР

«Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі»

ранній вік

ВЕЛЕЧИНА:

1. «Великий маленький»

Мета: Учити дітей групувати предмети за величиною (великий— маленький); розвивати увагу, мислення; виховувати зацікавленість до гри.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=poqqdhig523>

2. «Збери грибочки у кошики»

Мета: Учити дітей добирати предмети за величиною, групувати їх відповідно до величини; розвивати пам'ять, спостережливість; виховувати інтерес до пізнання нового.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=p8bj6wd3j23>

3. «Збудуй башту»

Мета: Учити дітей співвідносити площинні предмети за величиною; формувати вміння складати площинні кубики (квадрати) в порядку зменшення; розвивати мислення, увагу; виховувати бажання гратися та будувати.

За посиланням:

<https://learningapps.org/watch?v=p7ezprpgj23>

4. «Подаруй кожному іграшку за величиною»

Мета: Учити дітей добирати предмети за величиною, знаходити предмет за назвою величини (великий- маленький); розвивати увагу, мислення; виховувати зацікавленість до гри.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=prtckuehn23>

5. «Позбирай овочі у кошики»

Мета: Учити дітей добирати предмети за величиною, групувати їх відповідно до величини (великий- маленький); розвивати пам'ять, спостережливість; виховувати інтерес до пізнання нового.

За посиланням: <https://learningapps.org/display?v=pnqe7m00523>

КОЛІР:

1. «Збери яблучка»

Мета: Учити дітей добирати однакові за кольором фрукти, групувати їх відповідно до кольору; закріплювати знання назв кольорів; розвивати увагу, пам'ять; виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/display?v=psxkropmj23>

2. «Різнокольорова павутинка»

Мета: Учити дітей добирати однакові за кольором предмети, групувати їх відповідно за кольором; закріплювати знання назв кольорів; розвивати увагу, пам'ять, спостережливість.

За посиланням: <https://learningapps.org/display?v=pq67a1wat23>

3. «Вибери предмет за кольором»

Мета: Учити дітей групувати різнорідні предмети та співвідносити їх за кольором та називати предмети та їх колір за допомогою дорослого; розвивати мовлення, уважність, пам'ять; виховувати зацікавленість у грі.

За посиланням: <https://learningapps.org/display?v=pxzegjxsa23>

4. «Акваріум для рибок»

Мета: Учити дітей добирати однакові за кольором предмети, групувати їх відповідно до кольору; закріплювати знання назв кольорів; розвивати увагу, пам'ять; виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=p015ri3ck23>

5. «Розсипалися ягоди»

Мета: Вправляти дітей в умінні співвідносити і групувати однорідні предмети за кольором; розвивати сенсорні процеси; виховувати посидючість та бажання грати.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pcmt69cn323>

6. «Кольоровий потяг»

Мета: Вчити дітей добирати однакові за кольором предмети, групувати їх відповідно до кольору; формувати вміння складати кольоровий потяг; розвивати цілеспрямовану увагу, вміння слухати та виконувати словесні інструкції дорослого; виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pfwypsh3a23>

7. «Добери за кольором»

Мета: Учити дітей групувати різнорідні предмети за кольором; закріплювати знання назв кольорів; розвивати сенсорні процеси; виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=p7z8gqsxk23>

ФОРМА:

1. «Кумедні рибки»

Мета: Вправляти дітей у вмінні порівнювати, групувати та упорядковувати предмети за формою, розрізняти та називати геометричні фігури (круг, квадрат, трикутник), розвивати увагу, пам'ять.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=ps00rb7bt23>

2. «Добери пару»

Мета: Сприяти формуванню знань дітьми кольорів; закріплювати знання дітей про форму (трикутник, квадрат, круг, прямокутник); учити групувати картки за геометричною формою та кольором; розвивати увагу, зорову пам'ять, виховувати посидючість.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pz0bx92uc23>

3. «Заховай тваринку— 1»

Мета: Закріпити знання дітей про свійських тварин та птахів, основні кольори, розвивати кольоросприйняття, увагу, мислення, пам'ять.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pi37k6bbn23>

«Заховай тваринку— 2»

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pr9hdfckc23>

4. «Склади за геометричною формою»

Мета: Учити дітей добирати різнокольорові геометричні фігури, групувати їх відповідно за формою; закріплювати знання кольору та геометричні фігури; розвивати увагу, зорову пам'ять, виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=p1saaay3n23>

5. «Добери тваринам геометричні фігури»

Мета: Учити дітей добирати однакові геометричні фігури, групувати їх відповідно за формою; закріплювати знання кольору та геометричні фігури; розвивати увагу, виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=ppwrkdsxn23>

6. «Що схоже на круг?»

Мета: Продовжувати ознайомлювати дітей з геометричною формою — кругом; учити добирати предмети до заданої форми; розвивати мислення; виховувати пізнавальний інтерес до пізнавальної діяльності.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pisdp3ou523>

7. «Склади картинку котика з чотирьох половинок»

Мета: Вправляти дітей у складанні картинок із чотирьох частин; сприймати предмет, що складається із частин; вчити називати що зображено на картинці; розвивати уяву, увагу, мовлення, зорову пам'ять, виховувати посидючість.

За посиланням:

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=045e333a0971>

8. «Склади трикутник з чотирьох половинок»

Мета: Вчити дітей складати геометричну фігуру із частин, називати її форму та колір за допомогою дорослого, розвивати мовлення, зорову пам'ять, увагу та бажання гратися.

За посиланням:

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=33a51647d2d4>

9. «Збери котика з частин»

Мета: Вчити дітей складати картинку з частин, розвивати увагу, мислення, зорову пам'ять, виховувати посидючість.

За посиланням:

<https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=13f14be2a104>

ПРОСТІР:

1. «Хто знаходиться вгорі— внизу»

Мета: Учити розуміти поняття «вгорі», «внизу», розвивати вміння орієнтуватися у просторі, мислення, уяву, мовлення, виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pj00xd03t23>

2. «Веселі каченята»

Мета: Учити дітям розрізняти напрями «вперед-назад», розвивати мислення, уважність, мовлення; виховувати посидючість.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pw9mtcjrj23>

3. «Визнач що вгорі, а що внизу»

Мета: Учити дітей розуміти поняття «на», «під»; розвивати вміння орієнтуватися в просторі; виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=p32doqpc23>

4. «Визнач де заховалися друзі» «за» «в»

Мета: Учити дітей розуміти поняття «за», «в»; розвивати вміння орієнтуватися в просторі; виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pp6zhr5ic23>

ЧУТТЄВЕ СПРИЙМАННЯ:

1. «Розпізнай звуки свійських тварин»

Мета: Звернути увагу дітей на різноманітність звуків тварин, вчити розпізнавати звуки домашніх тварин; називати звуки за силою голосу (тихий — гучний); розвивати увагу, вміння слухати і чути; виховувати стриманість.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pg9quzb2v23>

2. «Хто як розмовляє»

Мета: Продовжувати вчити дітей слухати та звуконаслідувати свійських тварин, розвивати уважність, пам'ять.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pyhx6w6xc23>

3. «Відгадай яка тваринка»

Мета: Розширювати уявлення дітей про домашніх тварин, вчити розпізнавати та звуконаслідувати звуки домашніх тварин (тихий — гучний), розвивати увагу; виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pktbwkdv523>

4. «Холодне-гаряче»

Мета: Учити дітей визначати та називати властивості предметів на картинці; навчати зіставляти різні предмети (гаряче — холодне); розвивати чуттєве сприйняття, виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=penj95kpt23>

5. «Солодке, кисле, гірке»

Мета: Учити дітей визначати за допомогою зображення на картинці предмети й називати їх; формувати вміння розрізняти їжу на смак та запах; користуватися словами «солодкий», «кислий», «гіркий», розвивати мислення, уяву, пам'ять, чуттєву сприйняття, виховувати інтерес до навколишнього.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pna6gqbcn23>

6. «Розпізнай звуки музичних інструментів»

Мета: Розвивати стійку слухову увагу, вміння розрізняти інструменти на слух за їх звучанням; розвивати чуттєве сприйняття, виховувати бажання гратися.

За посиланням: <https://learningapps.org/watch?v=pruzu56tt23>

ВИСНОВОК: Виготовлений мною Каталог онлайн ігор для всестороннього розвитку дитини за програмою «Українське дошкілля» освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», є допомогою батькам організовувати роботу (гру) з дітьми та закріплювати навчальний матеріал.

В сучасних умовах в нагоді стане Каталог онлайн ігор, якій можна доповнювати всесторонніми іграми, також можна виготовити за іншими

освітніми напрямками. Тому метою педагога є виховання та навчання дітей в сучасних умовах.

Література:

1 Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». . ред. О.В. — Тернопіль: Мандрівець, 2022. — 216 с.

2 Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження: навч. посіб./ О. Косенчук, І. Новик, О. Венгловська, Л. Куземко. — Харків: Ранок, 2021. — 240 с.

Інна Жаворонкова

Директор закладу дошкільної освіти, КЗДО № 257 КМР

Тетяна Суяніна

Вихователь-методист, КЗДО №257 КМР

ОНЛАЙН-КВЕСТИ – ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО ФОРМАТУ НАВЧАННЯ

У статті автори розглядають поняття «онлайн-квест», визначають його мету, особливості, сутність та роль в організації дистанційного процесу, прослідковують перспективність використання онлайн-квестів в системі освітнього процесу в дистанційному форматі, надають алгоритми та умови реалізації онлайн-квестів в освітньому процесі, наступні дослідження зазначеної проблеми будуть пов'язані з практичними напрацюваннями та інтеграцією в освітній процес.

Ключові слова: *дистанційний формат, онлайн-квест, лінійний онлайн-квест, штурмовий онлайн-квест, коловий онлайн-квест, алгоритм створення.*

Умови війни завжди ставлять питання перед усіма сферами життя, в тому числі і перед системою освіти. Заклади дошкільної освіти не є винятком, і в таких умовах дуже важливо забезпечувати нормальне функціонування освітніх закладів та якісну освіту для дітей. Одним зі способів розв'язання цієї проблеми може бути організація дистанційного формату освітнього процесу.

Одним з головних завдань сучасної освіти є створення сприятливих умов для розвитку дітей та підготовка їх до майбутнього життя в суспільстві. Так як освітній процес в дошкільних закладах переноситься в дистанційний формат, вихователі шукають нові інструменти для забезпечення якісної освіти. Один з таких інструментів - онлайн-квест.

Онлайн-квест - сучасний та дієвий інструментарій для організації освітнього процесу в дошкільному закладі, де відбувається освітній процес в дистанційному або змішаному форматах. Це інтерактивна онлайн-гра, яка дозволяє створювати цікаві завдання та тести для дітей, а також моніторити їхні досягнення. Онлайн-квест може бути корисним для педагогів, які викладають у дошкільних закладах, оскільки він дає можливість:

- створювати інтерактивні завдання (онлайн-квест дозволяє створювати різноманітні завдання, такі як тести з вибором відповіді, заповнення пропусків, сортування, мозкові штурми та інші; ці завдання можна налаштувати на різні рівні складності, що дозволяє підібрати їх до вікових особливостей дітей);

- підтримувати зацікавленість дітей (онлайн-квест може бути створений в ігровій формі, що сприяє зацікавленості дітей та збільшенню їхньої мотивації для навчання; завдяки цьому діти більш активно долучаються до освітнього процесу, вчать новим речам та розвивають свої здібності.

- моніторити досягнення дітей (вихователь може переглядати результати кожного здобувача освіти та аналізувати їх, щоб зрозуміти, які теми та завдання потребують більшої уваги та вдосконалення; дозволяє вихователю краще пристосувати освітній процес до потреб кожного здобувача освіти.

Онлайн-квести мають декілька переваг у порівнянні з традиційними методами навчання. Наприклад, вони доступні з будь-якого місця з доступом до Інтернету, забезпечують інтерактивність та дозволяють дітям навчатися в своєму темпі. Крім того, онлайн-квести можуть бути організовані як індивідуальні завдання або як командні ігри, що дозволяє дітям співпрацювати та взаємодіяти між собою.

Однак, не слід забувати, що онлайн-квести не можуть замінити реальну взаємодію між дітьми та вихователем. Вони повинні бути використані як доповнення до традиційних методів навчання та використовуватися з розумінням їх обмежень.

Усі вищезгадані переваги онлайн-квестів роблять їх корисним інструментом для педагогів дошкільних закладів в дистанційному форматі навчання. Ці інтерактивні ігри сприяють розвитку дітей, їхньої мотивації та самостійності. Онлайн-квести забезпечують інноваційний підхід до навчання та дозволяють дитині навчатися в захоплюючій та цікавій формі, що сприяє її розвитку та підготовці до майбутнь

Онлайн-квести можуть бути використані для навчання з різних освітніх напрямів. Наприклад, вони можуть бути використані для набуття компетентностей за освітніми напрямами «Особистість дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини» та інші освітні напрями Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). Онлайн-квести можуть бути створені на будь-який тему, що стосується освіти дітей.

Створюючи онлайн-квест вихователю потрібно на підготовчому етапі вирішити низку питань: який вид онлайн-квесту обрати, як підготувати його, як його реалізувати.

Якщо розглядати логіку онлайн-квестів, то слід зазначити, що цей інструментарій передбачає, що гравець розв'язує послідовні завдання, які приведуть його до певної мети.

Проаналізувавши та дослідивши ресурси мережі Інтернет та ознайомившись з фахової періодичною літературою, визначились, що онлайн-квести бувають за способом дій:

- *лінійні* – це онлайн-квест під час якого гравець послідовно розв'язує завдання;
- *штурмовий* – онлайн-квест під час якого гравець індивідуально обирає маршрут і розв'язує завдання за допомогою підказки;

- *колові* – це онлайн-квест під час якого гравці об'єднуються в кілька команд і кожна з них стартує з різних позицій та виконують тест за власним маршрутом [1, с. 9]

Для дітей дошкільного віку під час дистанційного формату освітнього процесу найоптимальніше підходять лінійні та штурмові онлайн-квести, які вони проходять індивідуально з допомогою батьків в асинхронному форматі. Якщо вести розмову про *колові* онлайн-квести, то слід зауважити, що це складний формат для дітей дошкільного віку не лише в дистанційному форматі, але й в очному освітньому процесі, так як соціально-комунікаційні компетентності сформовані недосконало, а продовжують розвиватись більше в шкільному віці.

Тож слід *першим кроком* зробити вибір виду онлайн-квесту відповідно до вікових можливостей та сформованих компетентностей здобувачів освіти для яких буде створено онлайн-квест.

Другим кроком під час створення онлайн-квесту буде визначення: змісту (предметний, комплексний, інтегрований); тривалості (довготривалий, короткотривалий); кількості гравців (індивідуальний, груповий); мети (інформаційний, дослідницький, творчий, рольовий) [1, с. 9]

Авторами статті та педагогами закладу дошкільної освіти були розроблені лінійні та штурмові онлайн-квести з різним змістом, короткотривалі за тривалістю та для індивідуального проходження: «Наша мова – наша супер сила», «Про Україну багато знаю, прислів'я та приказки про неї вивчаю», «Україну добре знаю, її символи вивчаю», «Ми Шевченка славить будем і ніколи не забудем», «На гостини до Лесі Українки» та інші.

Вирішуючи питання підготовки та створення онлайн-квесту слід потурбуватися про його безпечність для здобувачів освіти, а також створення ситуації легкого старту та повного занурення в гру.

Третім кроком буде практична діяльність вихователя в конструкторі онлайн-квесті за певним алгоритмом його створення, який розроблений платформою на якій він буде створюватися.

Створення онлайн-квестів не потребує великих технічних знань або навичок. Існує багато безкоштовних платформ та інструментів, які дозволяють вихователя легко створювати свої онлайн-квести. Більше того, онлайн-квести можуть бути доступні для дітей та їх батьків на будь-якому пристрої, що дозволяє їм навчатися з будь-якої точки світу та в зручний для них час.

Одиним з таких є платформа LearningApps.org, яка дозволяє створювати інтерактивні вправи та ігри. Ця платформа має велику кількість шаблонів для створення онлайн-квестів на різні теми, що дозволяє вихователям ефективно використовувати їх у своїх заняттях.

Іншим інструментом, який можна використовувати для створення онлайн-квестів, є платформа Google Forms. Ця платформа дозволяє створювати опитування та тести, які можуть бути перетворені на онлайн-квести. Google Forms має велику кількість шаблонів та інструментів для створення онлайн-квестів, що дозволяє вихователям легко створювати інтерактивні ігри для дітей дошкільного віку.

Також цікавим та зручним є конструктор по створенню онлайн-квестів розроблений на національній освітній платформі Всеосвіта.

Організація проведення онлайн-квесту це *четвертий крок* в реалізації цього дієвого інструменту, який враховує тісну співпрацю з батьками дітей закладу. На цьому етапі роботи вихователь повинен врахувати можливості технічного забезпечення родин та зручні способи надання їм активних посилань для проходження онлайн-квесту.

Узагальнюючи досвід, нами був розроблений покроковий алгоритм створення та реалізації онлайн-квестів в освітньому процесі.

Створення та реалізація онлайн-квесту в освітньому процесі:

1. Визначення теми та мети онлайн-квесту. Виберіть тему, яку бажаєте вивчати, та визначте цілі, які хочете досягти з допомогою онлайн-квесту.

2. Створення завдань. Розробіть завдання для онлайн-квесту, які допоможуть дітям вивчити тему та досягти визначених цілей. Завдання можуть

бути різних типів, таких як питання з вибором відповіді, завдання на встановлення послідовності, завдання на знаходження відповіді в Інтернеті тощо.

3. Розробка контенту. Розробіть необхідний контент для онлайн-квесту, такий як відео- та аудіоматеріали, ілюстрації тощо. Впевніться, що весь контент відповідає віковим особливостям дітей та є зрозумілим та цікавим.

4. Створення платформи. Оберіть платформу для створення онлайн-квесту. Існує багато онлайн-сервісів та програм для створення онлайн-квестів, наприклад, Kahoot, Quizizz, Google Forms, LearningApps.org, Всеосвіта тощо. Виберіть платформу, яка найбільше відповідає вашим потребам та бюджету.

5. Додавання завдань та контенту до платформи. Додайте створені завдання та контент до обраної платформи та налаштуйте онлайн-квест відповідно до ваших потреб.

6. Перевірка та тестування. Перевірте онлайн-квест, щоб переконатися, що він працює належним чином та не містить помилок. Протестуйте онлайн-квест, щоб переконатися, що він цікавий та зрозумілий для дітей.

7. Публікація та моніторинг. Опублікуйте онлайн-квест та дозвольте дітям пройти його. Моніторуйте прогрес дітей та аналізуйте їх досягнення.

Висновок. Таким чином, онлайн-квести є дієвим інструментом для організації дистанційного навчання в дошкільному закладі. Вони допомагають вихователям створювати цікаві та ефективні інтерактивні ігри та вправи для своїх вихованців, що сприяє збільшенню їхнього інтересу до оволодіння компетентностями та підвищенню якості освіти. Однак, їх використання повинно бути обмеженим та узгодженим з основними методиками освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

Література:

1. Бойко В. Веб-квести в освітньому просторі закладу дошкільної освіти // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2018. № 9. С. 37 – 44.

2. Стаєнна О. У пошуках скарбів: організуйте квест для дошкільників // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2020. № 9. С. 9 – 13.
3. Черкес С. Квест як засіб підготовки майбутніх першокласників // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. № 2. С. 38 – 41.
4. <https://naurok.com.ua/post/interaktivni-kvesti-rishennya-dlya-onlayn-ta-tradiciynogo-navchannya>
5. <https://quests.in.ua/>

Марина Желіховська

Вихователь КЗДО № 132 «Червона шапочка»

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Окреслено проблеми та перспективи цифровізації освітнього процесу, які передбачають трансформацію змісту, методів та організаційних форм навчання з метою забезпечення якості та доступності освіти, посилення індивідуалізації та диференціації навчання.

***Ключові слова:** цифровізація освіти, цифрова компетентність, відкриті освітні ресурси, цифрове освітнє середовище.*

Якісні зміни в системі освіти неможливі без цифрової трансформації освітнього процесу, яка передбачає максимально повне використання потенціалу цифрових технологій. Цифровізація системи освіти полягає у технологічній та цифровій модернізації інфраструктури закладу освіти, створенні безпечного цифрового освітнього середовища, розвитку цифрової компетентності педагогічних, науково-педагогічних та адміністративних кадрів, які здатні ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

У контексті досліджуваної проблеми актуальності набуває наукова позиція В. Ю. Арешонкова про перехід до цифрового університету, що передбачає «не лише кількісне накопичення технічних засобів, а зміну цілей, пріоритетів, корпоративної ідеології, організаційних принципів і підходів, структури закладу тощо» [1, с. 2]. Перед закладами освіти постає низка завдань,

а саме: пошук моделі цифровізації кожним закладом вищої освіти в межах визначеної автономії; розвиток інформаційно-технологічної інфраструктури закладу; підготовка, перепідготовка й підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в умовах цифрових технологій для підвищення якості й ефективності навчання; створення нових форм освітнього контенту; організація системи відкритої дистанційної освіти; налагодження ефективної комунікації усіх учасників освітнього процесу в мережевому середовищі.

Слід зауважити, що в умовах цифрової трансформації освітнього процесу виникає необхідність підвищення рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу, яка охоплює технічну безпеку та технічну грамотність, інформаційну грамотність, критичне мислення, комунікацію в цифровому освітньому середовищі, створення цифрового контенту, співпрацю, навчання і самонавчання. Про потребу «підвищення цифрової компетентності слухачів, підготовки їх до подальшої роботи в сучасних умовах організації освітнього процесу в закладах освіти з урахуванням основних напрямів державної політики в галузі освіти, зокрема її цифровізації та європейського вектору розвитку» зазначається у Наказі Міністерства освіти і науки України від 10.12.2021р. № 1340 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності»

До основних напрямів цифровізації освітнього процесу належать: використання доповненої, віртуальної і змішаної реальності, хмарних технологій, мобільних та інтернет технологій, дистанційної освіти, масових відкритих онлайн курсів, гейміфікацію освітнього процесу, розвиток цифрових бібліотек і кампусів університетів.

Зокрема, усе більшого поширення набуває використання цифрових освітніх ресурсів (ЦОР), популярності набувають відкриті цифрові освітні ресурси з різних галузей знань, які «передбачають набуття певного набору знань/умінь з їх перевіркою всередині та/або наприкінці вивчення курсу у формі тестування чи виконання певного роду завдань» Прикладами найбільш популярних платформ є Coursera, Prometheus, edX, MIT OpenCourseWare,

FutureLearn, Udacity, UoPeople, OpenLearn. Цифрова трансформація освітнього процесу актуалізує потребу в проектуванні й розробленні цифрових освітніх ресурсів, що у свою чергу, потребує вирішення таких завдань: ознайомлення викладачів з методами роботи з цифровими освітніми ресурсами; формування готовності викладачів до використання й створення цифрових технологій в освітньому процесі, включно з інформаційною та кібернетичною безпекою; розуміння як діяти в разі зіткнення з кібертероризмом і технологічним тероризмом, несанкціонованими діями щодо інформації в системі; готовність до інноваційної діяльності та реагування на кіберінциденти; ознайомлення викладачів з методикою використання цифрових технологій в освітньому процесі, у тому числі, дистанційних та мобільних технологій; методикою педагогічного проектування цифрових освітніх ресурсів для досягнення цілей навчання тощо.

Цифровізація робить освітній процес більш мобільним, гнучким, персоналізованим та диференційованим, суттєво впливає на зміст освіти, методи, засоби та технології навчання, організаційні форми навчання й управління навчально-пізнавальною діяльністю, що призводить до змін у діяльності студентів та викладачів. Поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання вивільняє час для забезпечення зворотного зв'язку, можливість проектувати індивідуальні освітні маршрути для студентів і викладачів, практично реалізовувати ідею безперервної освіти або освіти упродовж життя.

До основних педагогічних технологій, що забезпечують цифрове навчання відносять: адаптивне навчання, технології дистанційного, мобільного та змішаного навчання, технологію “перевернутого класу” тощо.

Таким чином, цифровізація є одним із ключових напрямків трансформації системи освіти і передбачає використання цифрових технологій в освітньому процесі з метою забезпечення якості та доступності освіти, посилення індивідуалізації та диференціації навчання, розвитку та поглиблення цифрової компетентності особистості. Це зміна парадигми спілкування із зовнішнім

світом та якісний внутрішній інструмент для оптимізації навчального та навчально-наукового середовища.

Література:

1. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. Вісник НАПН України. 2020. № 2 (2). С. 1-6.
2. Колеснікова І. В. Цифровізація освітнього процесу в закладі післядипломної педагогічної освіти. Науковий часопис Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи, 2020. Випуск 78. С.117-120.
3. Наказ МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності». 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennyatipovoyi-programi-pidvishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikiv-z-rozvitkucifrovoi-kompetentnosti> (дата звернення: 14.05.2022).
4. Семеніхіна О.В., Юрченко А.О., Сбруєва А. А. та ін. Відкриті цифрові освітні ресурси в галузі ІТ: Кількісний аналіз. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Том 75, №1. С. 331-348.

Оксана Ігнатенко

Вихователь-методист КЗДО №136 КМР

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ СУЧСНІСТЬ БЕЗПРЕРИВНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті автор робить акцент щодо виявлення тенденцій та обґрунтування перспективи розвитку дошкільної освіти з урахуванням сучасних реалій, освоєння інновацій, використання інформаційних технологій.

***Ключові слова:** інновації, інформаційні технології, інформаційні засоби навчання*

Дошкільна освіта орієнтована на потреби суспільств та надає різноманітний спектр освітніх послуг з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей розвитку дитини.

Завданням дошкільної освіти є донесення до дитини базових основ культури та правил поведінки у суспільстві, а також фізичне, інтелектуальне та естетичне виховання. Заклад дошкільної освіти – це перший соціальний інститут, який вчить дітей жити в соціумі. Саме в дитсадку відбувається перші самостійні контакти дитини з оточуючими людьми, тут вона вчиться спілкуватися та взаємодіяти. Спілкування з однолітками дозволяє дитині швидше освоювати нові вміння та набувати нових знань, оскільки ефект наслідування дуже сильний в ранньому віці.

Основним механізмом оптимізації розвитку системи дошкільної освіти є пошук та освоєння інновацій, що сприяють якісним змінам у діяльності закладів дошкільної освіти.

Пітер Друкер казав: «Найкращий спосіб передбачити майбутнє – це створити його». Наразі дошкільна освіта в пошуках нових, ефективних форм, засобів, методів та технологій навчання й виховання, а будь-яка інновація – це зміна того, що існує. Сьогодні вже відомо, що у «новий» час зі старими стандартами «увійти» не можна. Формування нової особистості неможливе традиційними підходами до дошкільної освіти. Тому, впровадження нових освітніх стандартів – це вимога часу. На сьогоднішній день ключовими питанням модернізації освіти є підвищення її якості, приведення у відповідність до світових стандартів. Але, наразі під час дистанційної роботи педагогів бентежить відсутність належних знань та володіння ІКТ.

Інформатизація дошкільної освіти – процес об'єктивний і неминучий. Сьогодення диктує у формуванні нового освітнього середовища в якому з'являються високотехнологічні інформаційні засоби навчання та розвитку дошкільнят. Головне повинен зростати інтерес педагогів та фахівців дошкільної освіти до цих технологій та використання у своїй професійній діяльності. Це означає – новий висококваліфікований педагогічний колектив

закладу дошкільної освіти, який уважний та сприятливий до сучасних інтересів дітей. Колектив, який здатний оцінювати та прогнозувати свою діяльність. Сьогодні дитина хоче мислити та розуміти не старими методами, вони їй не цікаві, вихователь має знайти те нове, через яке він зможе допомогти малечі це зробити.

Зростання такої складності, вимагають забезпечення інноваційних висококваліфікованих кадрів, які володіють не лише спеціалізованими професійними компетентностями, а й широким спектром якостей, зокрема критичним мисленням, здатністю творчо підходити до професійної діяльності, бути ініціативними й підготовленими до змін.

Сучасні інформаційні технології дозволяють розвивати творчі та пізнавальні здібності дітей, а також підвищувати мотивацію дітей до освітньої діяльності. Інформаційні технології дозволяють створити захоплююче пізнавальне заняття, віртуальну екскурсію, цікаву бесіду тощо. Під час дистанційного навчання можливо дізнаватись багато нового, виявляти та зміцнювати інтерес дітей до обговорення будь-якої теми, навчати їх співпраці та новим формам спілкування один з одним, та педагогом, підтримувати позитивний емоційний стан дитини у процесі освітньої діяльності, підвищувати ефективність корекційної роботи.

Сучасний світ насичений змінами, пов'язаними з оновленням усіх сфер життя. Мобільний телефон, комп'ютер, планшет, телевізор – це все сучасна невід'ємна частина життя дітей сьогодення. Малеча свідомо прагне застосовувати інформаційні технології. Актуальність використання інформаційних технологій обумовлена соціальною потребою у підвищенні якості освіти та вихованні дітей дошкільного віку. Під час використання ІКТ значно зростає інтерес дітей до занять, підвищується рівень пізнавальних можливостей.

У сфері нормативного регулювання освіти вчені НАПН України стали співавторами оновленого державного стандарту дошкільної освіти — Базового компонента дошкільної освіти (2021 р.), який орієнтовано на

результативність дошкільної освіти. Вчені долучилися до розроблення критеріїв освітньої якості та комплексу заходів з її досягнення, покращення і подальшого розвитку. Ці заходи стосуються структури дошкільної освіти, інноваційних методик оцінювання результатів надання освітніх послуг. Якість дошкільної освіти та догляду мусить базуватися на баченні того, як має навчатися і розвиватися в суспільстві кожна дитина.[1, с. 40].

Організацію освітньої діяльності на засадах партнерства визнано умовою і критерієм оцінки ефективності дошкільної ланки системи безперервної освіти 70 в Україні. Єдність виховних впливів сім'ї і закладу дошкільної освіти в Законі України «Про дошкільну освіту» постає одним із її основних принципів. Дошкільна освіта неможлива без співпраці педагогів та батьків. Сім'я є важливим соціальним інститутом й первинним освітнім середовищем, що виконує провідну роль у формуванні особистості дитини, забезпеченні її подальшого розвитку впродовж життя. Головне, що якісна дошкільна освіта сприяє гармонійному становленню дитини, її творчому самовизначенню та розвитку. Але, проблемою є передчасне, надмірне і неадекватне використання окремими батьками різноманітних електронних пристроїв як засобів навчання і розваги дітей, що робить малюків залежними від гаджетів, ускладнює адаптацію в реальному світі. Штучно форсується розвиток дітей без урахування психічних і фізичних вікових особливостей, що призводить до їх психологічного виснаження. Не враховуються особливості темпоритму життя малюків. Таким чином, основним завданням є створення системи, що оптимально відповідає інтересам дитини та сім'ї, що забезпечує найбільше охоплення дітей якісною дошкільною освітою.

Сучасні діти не такі як ми, вони інші. Ми всі живемо в непростий час, який висуває нам високі вимоги, однак він відкриває для нас і багато нових можливостей з появою нових технологій, комп'ютеризації, широкого вибору методичної літератури, дидактичних матеріалів, наочних посібників та розвиваючих ігор, завдяки цьому набагато легше зробити процес навчання та

виховання яскравим, захоплюючим, цікавим. Все це спонукає працювати по-новому!

Діти повинні виховуватися не для сьогоднішнього, а для майбутнього.

Література:

1. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. За загальною редакцією президента НАПН України В.Г. Кременя – Київ, 2021 р. № 1-2/7-145
2. Державна програма «Освіта. Україна XXI ст.».– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п>
3. Базовий компонент дошкільної освіти / наук.кер.: Тамара Піроженко. – Київ, 2021.
4. Методичні рекомендації щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців : лист МОН України від 11.10.2017 № 1/9-546 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/0Vxpu4GDxDpc7YWVvcWUtVWJpdEk/view>.

Надія Іваненко

Вихователь-методист КЗДО №42 КМР

Анастасія Баштан

Вихователь КЗДО №42 КМР

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ:

ВІРТУАЛЬНА ДОШКА JAMBOARD

У статті автори розглядають поняття «цифрові інструменти» онлайн-комунікації, діляться досвідом організації дистанційної освіти з дошкільниками в умовах війни з використанням цифрових інструментів.

***Ключові слова:** цифрові інструменти, віртуальна дошка Jamboard.*

Вступ. Уперше проблема налагодження освітньої онлайн-комунікації з дітьми дошкільного віку постала в 2020 році під час тривалого карантину, введеного через пандемію коронавірусу. Сьогодні ж, в умовах війни, вона

загострилася ще більше. Враховуючи безпекову ситуацію в місті й рішення місцевої військово-цивільної адміністрації освітній процес в ЗДО здійснюється із використанням дистанційної форми. «Дистанційна форма здобуття освіти - це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [1, п.4, ст.9, р.І].

На початку навчального року педагогічний колектив закладу зіткнувся із проблемою загальної невідповідності до навчання дітей дошкільного віку з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета даної статті: визначити суттєві аспекти, які доречно використати під час організації дистанційної освіти дошкільників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кожен педагогічний колектив шукає власні шляхи організації освіти дошкільників в умовах воєнного стану. Наш колектив ознайомився із методичними рекомендаціями МОН для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні (лист від 02.04.2022 № 1/3845-22). Ми вивчали досвід вирішення проблем дистанційної освіти колегами, поради фахівців, надрукованими в фахових журналах «Дошкільне виховання», «Вихователь-методист дошкільного закладу».

Але подолати початкову розгубленість нам допоміг навчальний курс «Цифрові інструменти Google для освіти», організований Міністерством освіти і науки України за підтримки Google Україна в межах програми “Google Digital Tools for Education. Жовтень став для педагогів закладу місяцем наполегливого непростого навчання. Протягом 4 тижнів педагоги закладу пройшли серію тренінгів, які навчають максимально використовувати технічні можливості телефонів і комп'ютерів.

Результати власних досліджень. За підсумками навчання на курсі:

- 95% педагогів отримали сертифікати на 30 годин \базовий рівень, що передбачає роботу з мобільними пристроями\;
- 79% педагогів отримали сертифікати на 15 годин \середній рівень, що базується на роботі із вебпереглядачем «Google Chrome» частково з мобільних пристроїв, частково з персонального комп'ютера\;
- 16% отримали сертифікати на 15 годин \поглиблений рівень, що передбачає роботу з Chrombook або персональним комп'ютером, ноутбуком з операційною системою «Chrome OS Flex»\.

Педагоги показали своє прагнення професійного розвитку, а навчальний заклад отримав спеціальний статус «Заклад освіти – учасник програми Google for Education” / Google for Education Participating School». Отримати статус закладу – це чудове досягнення, яке мотивує!

З листопада педагоги закладу організували навчання дітей у дистанційному форматі. Зважаючи на вік дітей, ключовою передумовою налагодження ефективного та дієвого освітнього процесу є партнерська взаємодія між батьками та педагогічним колективом. Першу зустріч з батьками \ батьківські збори\ організували в режимі відеоконференції Google Meet. Вона дуже проста в користуванні, має багато функцій, безкоштовна, не має обмежень у часі. Часто використовуємо соціальні мережі Viber, Telegram. Щоб узгодити з батьками їхні можливості роботи дистанційно використовуємо анкетування в режимі Google Форм.

Освітню діяльність з дітьми педагоги організували в асинхронному форматі, «... коли вихователь записує відеозаняття або записує, наприклад, мотиваційне відео і передає його батькам для самостійного опрацювання дітьми. Якщо дитина не може самостійно опрацювати наданий матеріал, то батьки опрацьовують його разом із дитиною . В умовах запровадження дистанційної форми організації освітнього процесу батьки мають стати партнерами педагогічних працівників. Тобто перша робота має здійснюватися саме з ними, а вже далі з їхніми дітьми» [2]. Таким чином, інформацію для дітей наші педагоги надають батькам, а вони вирішують, у який зручний для

них та їхніх дітей час запропонувати її малятам, урахувавши їхній психофізичний та емоційний стан.

Освітній процес у закладі дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану організовується відповідно до вимог чинного законодавства й Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту) за програмою «Українське дошкілля». Дистанційне навчання організоване із застосуванням широкого спектра онлайн-інструментарію:

- сайту МОН України – Освіта - Дошкільна освіта – Сучасне дошкілля під крилами захисту <http://surl.li/gpfag> ;
- платформи розвитку дошкільнят «НУМО» <https://numo.mon.gov.ua/>;
- «Дитячий онлайн-садок НУМО» - <https://numo.mon.gov.ua/baby-garden-online>;
- поради від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях <http://surl.li/bwgof>;
- освітньої платформи «Освітній портал міста Кривого Рогу» - Дошкільна освіта – всі освітні напрями - <http://surl.li/ffegf> тощо.

Проте не завжди ці матеріали відповідають запитам самих педагогів, а дітям і батькам у відеороликах приємніше бачити і чути свою виховательку. Тож паралельно з творчим використанням уже готових електронних освітніх ресурсів наші педагоги продовжують опановувати цифрові інструменти для створення власного освітнього контенту. У січні 2023 в закладі дошкільної освіти пройшов методичний тиждень «Дистанційна освіта: створення інтерактивного освітнього контенту для дітей дошкільного віку» з метою моніторингу стану дистанційного навчання та обміну досвідом організації дистанційної освіти.

❖ **СуперП'ятірка цифрових інструментів, популярних в ЗДО:**

- Jambord – інструмент для створення візуальних дидактичних засобів навчання;
- LearningApps – інструмент, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Їх можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою чи як індивідуальні вправи;

- InShot – інструмент для створення відеоконтенту;
- PowerPoint – ресурс для створення презентацій;
- Canva – ресурс для створення презентацій;

❖ **Найпопулярніші платформи для онлайн-взаємодії з дітьми та батьками вихованців закладу дошкільної освіти:**

- Google Classroom – сервіс дає можливість здійснювати контроль результатів навчання за допомогою тестування, систематизувати, оцінювати діяльність, переглядати результати виконання завдань, коментувати й організовувати ефективне спілкування в режимі реального часу. Основним елементом Google Classroom є групи дітей середнього та старшого віку;

- Padlet - сервіс для створення онлайн просторів співпраці та взаємодії вихователя та дитини молодшого віку за допомогою батьків.

- Facebook-сторінка – оптимальна платформа для дітей раннього віку своєю яскравістю;

- ЮтубКанал - місце зберігання кращих зразків занять з дітьми:
<http://surl.li/gpfhz>

Набутий досвід дистанційної взаємодії вихователів з дітьми передаємо студентам КДПУ, які проходять виробничу практику на базі ЗДО №42. Вихователі-наставники ділились досвідом створення освітнього контенту онлайн.

А в квітні 2023 року відбулася відкрита бінарна лекція для студентів 3-го курсу КДПУ кандидата педагогічних наук, доцента Бадіци Марини Володимирівни та вихователя-методиста ЗДО №42 КМР Іваненко Надії Андріївни з теми "Методика ознайомлення дошкільників з валеологічними аспектами. Сучасні цифрові інструменти для формування валеологічної компетентності у дітей дошкільного віку в дистанційному форматі". У підготовці до конференції взяли активну участь педагоги закладу Більчик О.О., Баштан А.О., Несін В.О., Махинько О.М., Коноваленко С.Ю. Педагоги нашого закладу гідно оцінили надзвичайно актуальний інструмент дистанційної освіти – віртуальну дошку. Дітям вона дозволяє не лише пасивно дивитись

відеопрезентації, а навчатися в дистанційному режимі активно. Під час роботи з інтерактивною дошкою дитина засвоює інформацію не тільки через аудіальний і візуальний канали сприйняття, але й через кінестетичний. Вихователю легко заволодіти увагою дітей, коли створюєш для них не лише презентацію, а інтерактивні ігри, вправи та завдання. Ми обрали дошку Jamboard, тому що вона:

- замінює фізичну дошку \ мольберт;
- замінює наочні матеріали на паперових носіях;
- підходить для інтерактивної роботи в синхронному \ асинхронному режимі;
- а ще вона безкоштовна і україномовна.

Jamboard - це цифрова дошка для конференцій, на якій користувачі можуть записувати свої ідеї та зберігати їх у хмарі для подальшого доступу з будь-якого пристрою.

Вихователь-методист презентувала студентам роботу з віртуальною дошкою Jamboard в Google класі. Робота зі студентами проходила в 2 етапи. На I етапі студенти познайомились з дошкою Jamboard шляхом практичної діяльності. Вони просто виконали дидактичні завдання, як це роблять наші дошкільники з батьками. Для виконання завдань на дошці достатньо простих інструментів. Ці інструменти представлені також в мобільному варіанті Jamboard. Вони доступні для дітей старшого дошкільного віку та дають можливість багаторазово вправляти дитину аж до формування автоматичної навички.

На II етапі продовжилось знайомство студентів із можливостями Jamboard. Студенти, працюючи синхронно з викладачем у Google класі, навчилися створювати наочні дидактичні засоби навчання онлайн, як це роблять наші вихователі. Студентам були презентовані лише кілька прикладів використання віртуальної дошки Jamboard. Насправді можна вигадати будь-які ідеї для дистанційних занять з використанням цього зручного та багатофункціонального цифрового інструменту. Слід зазначити, що

виготовляти освітній контент на дошці Jamboard можна лише на комп'ютері з використанням ширшого асортименту інструментів.

Пропонуємо вашій увазі приклади використання віртуальної дошки Jamboard:

- зразки конспектів занять \ <http://surl.li/gsstt> \;
- збірка дидактичних ігор з валеології \ <http://surl.li/grzuu> \ ;
- збірка дидактичних ігор з навчання грамоти \ <http://surl.li/gtdly> \

Висновки. Важливий аспект методичної діяльності - організувати навчання педагогів з виготовлення візуального матеріалу онлайн. Адже наочно-образне, наочно-дійове мислення у дошкільників ніхто не відміняв на час воєнного стану. Відеозаняття, інтерактивні ігри, вправи з використанням віртуальної дошки Jamboard можна провести:

- синхронно з використанням сервісів Google Meet, Zoom або
- асинхронно - передавши батькам відеозапис для занять з дітьми в зручний для них час.

Якщо ви хочете забезпечити дітям можливість не тільки переглядати картинки, презентації, а й активно діяти \переміщати фішки, обводити зайві предмети, писати тощо\, то й цю можливість забезпечить Jamboard. Google клас дасть можливість “Зробити копію \документа\ для кожного студента \для кожної дитини\”.

Відкривайте для себе нові цифрові інструменти. Адже всім добре відомо, що цифрова компетентність – одна з ключових для сучасного педагога. А успіху досягає лише той, хто навчається упродовж життя.

Література:

1. Закон України «Про освіту» \ \ Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>;
2. Лист МОН від 27.07.2022 № 1/8504-22 «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році»;
3. Курс GWUA. 2022-2023 \ \ Режим доступу: <http://surl.li/comui>;

4. Як використовувати дошку Jamboard у Google Meet // Режим доступу: <https://support.google.com/meet/answer/10071448?hl=uk>;

5. Як використовувати віртуальну дошку Jamboard для уроків в Google Classroom // Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ZaUHTc4leZM>

Таміла Коломоєць

Кандидат соціологічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти
факультет дошкільної та технологічної освіти

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ДЛЯ НАВЧАННЯ ГЛОБАЛЬНОМУ ЧИТАННЮ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ

У статті зосереджено увагу на використанні технології доповненої реальності з метою візуалізації навчальної інформації для дітей з РАС під час навчання глобальному читанню та систем альтернативної й додаткової комунікації (ААС). Наголошено, що особливості навчання дітей з РАС полягають у швидкій втомлюваності, низькій зосередженості, постійному відволіканні та труднощах із побудовою комунікацій. Спираючись на розроблені та апробовані корекційно-розвивальні методики, визначено алгоритм формування технології навчання дітей з РАС глобальному читанню. Сформовано основні етапи такого навчання: 1) створення «безпечної» для дитини взаємодії; 2) навчання підбирати надписи під картинками (якщо дитина правильно вимовляла назву, ми пропонуємо їй «оживити» картинку за допомогою технології доповненої реальності); 3) підбір до слів предметів (піктограми картинкам) дієслів. (Кішка починає рухатись – іти); 4) робота з індивідуальними книжечками: скласти речення і читати вголос; 5) використання альтернативної комунікації PECS (картки підписані) - діти закріплюють зоровий образ слова; 6) використання мнемотаблиці в додатковій реальності для читання.

Ключові слова: *корекційна освіта, діти з розладами аутистичного спектру, дошкільники, технології доповненої реальності, глобальне читання, альтернативна комунікація.*

Постановка проблеми. У контексті формування в Україні загальноєвропейського вектору розвитку освітнього простору на фоні наявної проблеми навчання і виховання дітей з порушенням психічного розвитку

особливої актуальності набувають питання використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічній діяльності. У світі відбувається поступове кількісне збільшення в динаміці дітей з розладами аутистичного спектру (РАС).

Аналіз основних (останніх) досліджень і публікацій з обраної проблеми. Питання навчання дітей з розладами аутичного спектру вивчають чимало дослідників, зокрема українських (К. Островська, В. Тарасун, О. Романчук, В. Синьов, Т. Скрипник, Г. Хворова, А. Шевцов, Д. Шульженко та ін.). Разом з тим, цікавість до питань організації, форм, змісту та розробки конкретних корекційних технологій у спеціальній освіті зростає.

Спираючись на зарубіжні дослідження (G. Bonora, G. Dalai, D. DeRosa, M. Panunzi, L. Perondi, C. Rubertelli, D. McNaughton, F. Stone та ін.), можна виділити дві категорії відхилень соціально-комунікативного розвитку у дітей з РАС, це: здатність до розподілу уваги, що пов'язано із труднощами координувати увагу поміж людей та об'єктів; і здатність використовувати символи, що пов'язано із труднощами загальноприйнятих символічних значень та впливає на засвоєння мовлення, використання жестів та ігрових дій.

Метою дослідження є розкрити етапи дослідження вивчення ефективності спеціально розробленої методики навчання глобальному читанню дітей з РАС з використанням технології доповненої реальності та альтернативної й додаткової комунікації (ААС).

Результати дослідження. Дослідження показало, що проблема навчання читанню дітей з РАС є досить розповсюдженою та трудомісткою. Як зазначає К. Островська, психологічною особливістю дітей з аутизмом є здатність «швидко захоплюватись певними предметами, діями з ними, і зміна діяльності або переключення уваги на інший предмет може призводити до ігнорування звернень педагога» [1]. Діти з РАС швидко втомлюються, відволікаються, виявляють специфічну потребу у збереженні постійності в обстановці, слідуванні встановленому порядку (режим, розклад, картинки, малюнки тощо). Саме тому використання візуальної інформації / «візуальної підтримки», що

відзначається подачею інформації однозначно сприяє найкращому засвоєнню навчального матеріалу дітьми з РАС.

Робота по навчанню глобальному читанню дітей з розладами аутистичного спектру має певну послідовність та етапність, з огляду на ступінь вираженості аутистичного дизонтогенезу. Спираючись на розроблені та апробовані корекційно-розвивальні методики для дітей з РАС у визначенні етапності доцільно дотримуватись алгоритму, що представлений на рис. 1 [2].

Рис. 1. Етапність алгоритму по навчанню глобальному читанні дітей з РАС

У нашому дослідженні етапність роботи складалась із наступних складових:

- 1) створення «безпечної» для дитини взаємодії;
- 2) навчання підбирати надписи під картинками (якщо дитина правильно вимовляла назву, ми пропонували їй «оживити» картинку за допомогою технології доповненої реальності);
- 3) підбір до слів предметів (піктограми картинкам) дієслів (кішка починає рухатись – біжить);
- 4) робота з індивідуальними книжечками: скласти речення і читати вголос;
- 5) використання альтернативної комунікації PECS (картки підписані) - діти закріплюють зоровий образ слова;
- 6) використання мнемотаблиці в додатковій реальності для читання.

Відзначимо, що саме дотримання такого алгоритму в роботі сприяло розвитку мовлення дітей.

На нашу думку, одним із шляхів впровадження метода глобального читання у практику роботи з дітьми з РАС є доповнена реальність (ДР). Термін «доповнена реальність» уперше був запропонований Томом Коделом у 1992 році при співпраці з корпорацією «Боїнг» [3]. Дослідник Рональд Азума (Ronald Azuma) у 1997 році визначив її як систему, що:

- 1) суміщає віртуальне і реальне;
- 2) взаємодіє у реальному часі;
- 3) працює з 3-D [4].

Відповідно до представлених вище етапів по навчанню дітей з РАС глобальному читанню та впровадженню нами в даний процес елементів доповненої реальності нами було проведено практичне дослідження з окресленої проблеми. Базою нашого дослідження був КЗО «Криворізький спеціальний багатoproфільний навчально-реабілітаційний центр №1» Дніпропетровської обласної ради».

Завдяки використуванню діагностичним методикам ми отримали інформацію про групу інструментів, які покращують здатність дітей з РАС розуміти та інтерпретувати інформацію. На основі результатів психологічної діагностики дітей (які брали участь в експериментальній роботі) за означеними методиками, отримано такі результати: вікові показники розвитку дітей відносно до нормальної популяції у 21 дітей з аутизмом (80%) знижений у середньому на 1-3 роки.

Висновки. Результати дослідження переконливо свідчать про ефективність методики навчання глобального читання дітей з РАС з використанням технології доповненої реальності. На нашу думку, саме дана технологія впливає на якісно позитивні зміни практики навчання глобального читання дітей з РАС.

Література:

1. Ostrovskaya, K.O. : Methods of diagnostic and correctional work with children with autism // Current issues of collection education (pedagogical sciences): collection of scientific works [Electronic resource] / Access mode:

2. Тарасун В. В. Концепція розвитку, навчання і соціалізації дітей з аутизмом: навч. посібник для вищ. навч. закладів / В. В. Тарасун, Г. М. Хворова; за ред. В. В. Тарасун. – К.: Наук. світ, 2004. – 100 с.

3. Kolomoiets N.H., Kassim D.A. Using the Augmented Reality to Teach of Global Reading of Preschoolers with Autism Spectrum Disorders. Educational Dimension. 2018. 51, 304–315.

4. Augmented reality or AR technology: <https://www.it.ua/knowledge-base/technology-innovation/dopolnennaja-realnost-ar>

Олена Люлькунова

Вихователь КЗДО № 187 КМР

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Данна стаття присвячена питанню організації дистанційного навчання, цифровізації освітнього процесу та розвитку нового формату – навчання за допомогою освітніх платформ. Надання освіти засобами інтернету не є принципово новим, але в реаліях сучасного сьогодення є вкрай необхідне. Актуальність теми зумовлена модернізацією дошкільної освітньої галузі в Україні, зміною вимог до професійної діяльності педагогів в умовах інформаційного суспільства.

Ключові слова: *цифрова педагогіка, система дистанційного навчання, освітні платформи, гейміфікація, компетентність.*

Постановка проблеми. Якісні зміни в системі освіти неможливі без цифрової трансформації освітнього процесу, яка передбачає максимально повне використання потенціалу цифрових технологій. Цифровізація системи освіти полягає у технологічній та цифровій модернізації інфраструктури закладу дошкільної освіти, створенні безпечного цифрового освітнього середовища, розвитку цифрової компетентності педагогічних кадрів, які здатні ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про освіту» п. 4 «Дистанційна форма здобуття освіти – це

індивідуальний процес, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі». Здобувачів освіти зацікавити нелегко, але у цьому можуть допомогти сучасні технології. Саме вони допомагають вихователям проводити заняття більш ефективно, динамічно, емоційно та насичено. Нові технології можуть «оновити» заняття відео-та аудіоінформацією, віртуальною лабораторією та картками, онлайн-експериментами з різних навчальних предметів тощо. В умовах сьогодення проблема організації дистанційного навчання в закладах освіти є надзвичайно актуальною. Перед педагогами постали нові проблеми:

- як ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти дистанційно;
- які додатки допоможуть просто і дієво взаємодіяти з дітьми;
- у чому особливості онлайн-занять;
- як якісно доносити матеріал;
- які завдання підходять для такої взаємодії;
- як перевіряти засвоєні знання;
- зворотній зв'язок;
- які додатки найпростіші у використанні.

Найбільш дієвими, простими, ефективними та безкоштовними для створення мультимедійного, інтерактивного контенту для комунікації, спільної роботи, гейміфікації та візуалізації навчання є такі web сервіси: ZOOM, CLASSROOM, ClassDojo, Padlet тощо. Гейміфікація (ігрові рішення, ігрові елементи, приклянді ігри тощо) та її застосування в освітньому процесі є необхідною передумовою як досягнення дидактичних цілей, так і забезпечення повноцінного та всебічного розвитку здобувачів освіти, формування компетенцій та надкомпетентнісних навичок, якими має володіти повноцінна активна особистість. Дошкільнята з більшим задоволенням відвідують ті заняття, де педагог застосовує «трендові» цифрових технології. Адже використання сучасних цифрових технологій у світі стало не просто трендом, а й необхідністю.

Аналіз основних досліджень і публікацій. В низці нормативно-правових документів акцентовано увагу на необхідності цифровізації освітньої сфери. Цифрова трансформація торкнулася сьогодні не лише закладів загальної середньої та вищої освіти - дошкільна освіта також зазнає низки змін, зумовлених упровадженням інноваційних технологій. Цифровий простір став невід'ємною складовою життя кожної людини. Він є джерелом формування уявлень дитини про навколишній світ. Для сучасних дітей пізнавальна, дослідницька, ігрова діяльність за допомогою комп'ютерних засобів є повсякденним, привабливим заняттям, доступним способом отримання нових знань та емоцій. Цифрові технології задають нові орієнтири та виклики. Особливе значення має цифровізація дошкільної освіти, оскільки якісні зміни неможливі без трансформації освітнього процесу, яка передбачає максимально повне використання потенціалу сучасних цифрових технологій. Цифровізація передбачає не лише технологічну модернізацію інфраструктури закладу освіти, а й створення безпечного цифрового освітнього середовища, розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності педагогічних кадрів, які здатні ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі. Саме тому, цифровізація діяльності ЗДО потребує уваги та дослідження.

Мета статті полягає в тому, щоб окреслити основні напрямки цифровізації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, визначити перспективи та виклики цього процесу в умовах реформування системи освіти.

Виклад основного матеріалу. Застосування цифрових технологій в освіті – наразі одна з найбільш важливих тенденцій розвитку освітнього процесу. Вони дозволяють збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. Як результат – діти набагато краще засвоюють інформацію, нові знання та інновації, не втрачають бажання навчатися. «Цифровізація» дозволяє зробити навчальний процес мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють педагога, а доповнюють його. Таким заняттям властиві керованість,

інтерактивність, поєднання групової та індивідуальної роботи, часова необмеженість навчання.

В умовах цифрової трансформації освітнього процесу виникає необхідність підвищення рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу, яка охоплює технічну безпеку та технічну грамотність, інформаційну грамотність, критичне мислення, комунікацію в цифровому освітньому середовищі, створення цифрового контенту, співпрацю, навчання і самонавчання. Про потребу «підвищення цифрової компетентності слухачів, підготовки їх до подальшої роботи в сучасних умовах організації освітнього процесу в закладах освіти з урахуванням основних напрямів державної політики в галузі освіти, зокрема її цифровізації та європейського вектору розвитку» зазначається у Наказі Міністерства освіти і науки України від 10.12.2021р. № 1340 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності» [3, с. 1]. До основних напрямів цифровізації освітнього процесу належать: використання доповненої, віртуальної і змішаної реальності, хмарних технологій, мобільних та інтернет технологій, дистанційної освіти, масових відкритих онлайн курсів, гейміфікацію освітнього процесу.

Цифрова трансформація освітнього процесу актуалізує потребу в проектуванні й розробленні цифрових освітніх ресурсів, що у свою чергу, потребує вирішення таких завдань: ознайомлення вихователів з методами роботи з цифровими освітніми ресурсами; формування готовності педагогів до створення й використання цифрових технологій в освітньому процесі, включно з інформаційною та кібернетичною безпекою; готовність до інноваційної діяльності та реагування на кібернебезпеку; ознайомлення педагогів з методикою використання цифрових технологій в освітньому процесі, у тому числі, дистанційних та мобільних технологій; методикою педагогічного проектування цифрових освітніх ресурсів для досягнення цілей навчання.

Одним із головних інструментів успіху є застосування інформаційно-цифрових технологій в освітньому процесі. Сучасний педагог має навчитися створювати та використовувати мультимедійний та інтерактивний контент. Тому зараз в Україні все більшого значення набуває використання «хмарних» технологій у професійній діяльності педагогічного працівника. Насамперед – це доступність та безкоштовність, відсутність витрат на програмне забезпечення, технічну підтримку програмного засобу, можливість використання мобільних пристроїв, групова спільна робота, співпраця та взаємодія всіх учасників освітнього процесу, можливість доступу до навчальних матеріалів з будь-якого пристрою (смартфон, планшет) при наявності мережі Інтернет. На сьогодні існує велика кількість сучасних технологій візуалізації інформації: мобільне навчання, гейміфікація, хмарні технології, скрайбінг, створення іртелект-карт та інше.

Міністерством цифрової трансформації спільно з міжнародними партнерами створено Національну онлайн-платформу з цифрової грамотності «Дія. Цифрова освіта», на якій безкоштовно можуть пройти навчання педагоги, керівники ЗДО та батьки дітей. На платформі розміщені освітні серіали, онлайн сервіси, базові курси тощо. Отримані навички допоможуть ефективно та безпечно застосовувати технології в роботі та навчанні, підвищити професійний та особистісний розвиток. Міністерство освіти і науки України активно приєднується до проектів цифрової трансформації у ключових сферах. Реалізація цих проектів передбачає впровадження цифрових сервісів в освіту, автоматизацію освітніх процесів. Зокрема, впровадження проекту «Цифровізація дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти»

Змінюється роль педагога, він є не тільки носієм знань, якими ділиться з вихованцями, а й провідником до цифрового світу. Вихователь повинен володіти цифровою грамотністю, здатністю створювати та застосовувати контент за допомогою цифрових технологій, включаючи навички пошуку, обміну інформацією, комунікацію. Цифровізація дошкільної впливає на форми роботи з батьками, відкритість системи взаємодії та правове унормування

освітнього процесу. Цифрові технології стали потужним ресурсом професійного розвитку педагогів, забезпечуючи їм швидку адаптацію до сучасних умов існування в інформаційному суспільстві, розширення комунікаційних можливостей, самореалізацію, збагачення професійного досвіду.

Живучи в епоху швидких цифрових змін, ми, педагоги, повинні крокувати в ногу з часом. Усе, що може робити педагог без сучасних інструментів – конкурувати з Google, тобто надавати інформацію. Учасникам освітнього процесу потрібно навчитися працювати в команді, аналізувати і презентувати кінцевий продукт.

Висновок. Цифровізація робить освітній процес більш мобільним, гнучким, персоналізованим та диференційованим, суттєво впливає на зміст освіти, методи, засоби та технології навчання, організаційні форми навчання й управління навчально-пізнавальною діяльністю, що призводить до змін у діяльності здобувачів освіти та педагогів. Поєднання індивідуальної та групової роботи, а також часова необмеженість навчання вивільняє час для забезпечення зворотного зв'язку, можливість проектувати індивідуальні освітні маршрути, практично реалізовувати ідею безперервної освіти. До основних педагогічних технологій, що забезпечують цифрове навчання відносять: адаптивне навчання, технології дистанційного, мобільного та змішаного навчання тощо. Таким чином, цифровізація є одним із ключових напрямків трансформації системи освіти і передбачає використання цифрових технологій в освітньому процесі з метою забезпечення якості та доступності освіти, посилення індивідуалізації та диференціації навчання, розвитку та поглиблення цифрової компетентності особистості.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: <http://bit.do/fPRLK>
2. Семеніхіна О.В., Юрченко А.О., Сбруєва А. А. та ін. Відкриті цифрові освітні ресурси в галузі ІТ: Кількісний аналіз. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Том 75, №1. С. 331-348.

3. Наказ МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності». 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennyatipovoyi-programi-pidvishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikiv-z-rozvitkucifrovoyi-kompetentnosti> (дата звернення: 14.05.2022).

4. Коневщинська О.Е. Мережні технології як складова інформаційно-освітнього середовища навчального закладу // Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи, №4, 2015. – С. 9-11.

5. Кузьмінська О.Г., Нанаєва Т.В. Освітня політика та інформаційні технології: як досягти системного ефекту? // Інформаційні технології і засоби навчання, №52, 2016. – С. 121-132.

6. Литвин А.В. Розвиток електронного навчання компанією Microsoft: від локальних технологій до хмарних сервісів // Новітні комп'ютерні технології. Спецвипуск «Хмарні технології в освіті», №13, 2015. – С. 264-268.

Агнеса Сіваш

Вихователь, КЗДО №85 КМР

Вікторія Маркова

Вихователь, КЗДО №85 КМР

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

У статті автор розглядає проблеми та можливості цифрової трансформації освітнього процесу, які передбачають зміну змісту, методів та організаційних форм навчання. Основною метою такої трансформації є покращення якості та доступності освіти, а також збільшення індивідуалізації та диференціації навчання.

Ключові слова: *цифровізація освіти, цифрова компетентність, відкриті освітні ресурси, цифрове освітнє середовище.*

Вступ. Впровадження цифрової технології в освітній процес покращує доступність та гнучкість освіти, спонукає дітей до більш активної участі в освітньому процесі, а також сприяє розвитку мережевих зв'язків між ЗДО та школами. В результаті педагоги стають учасниками нової освітньої моделі, що змінює взаємовідносини між основними учасниками. Цифрові технології також змінюють взаємодію між педагогами та дошкільниками у процесі навчання, що потребує відповідної адаптації. У зв'язку зі стрімким розвитком цифрових технологій та інтернету, освіта також почала піддаватися значним змінам. Повномасштабна війна з російською федерацією додала ще більшої актуальності цій темі, оскільки в Україні була введена необхідність переходу до дистанційного навчання з метою збереження життя та здоров'я учасників освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. С. В. Васильєв і С. А. Маляр (2022) досліджували ознаки воєнного стану та його правову основу, а також вплив воєнного стану на освіту загалом. С. В. Толочко (2021) досліджував напрями цифровізації освітнього процесу, сутність і специфіку цифрової компетентності педагогів у контексті дистанційного навчання. Організація змішаного навчання з використанням цифрових технологій була досліджена в роботі Коваленко О.В., Мар'єнко І.Ю., та Сухих О.В. (2021).

Мета статті полягає в дослідженні та оцінці перспектив розвитку цифрової трансформації в освітньому процесі ЗДО з фокусом на формуванні майбутніх школярів, готових до отримання професійної діяльності в умовах сучасної цифрової обстановки.

Основна частина. Для досягнення якісних змін в системі освіти необхідна цифрова трансформація освітнього процесу, що включає повне використання можливостей цифрових технологій. Цифровізація системи освіти полягає у технологічній та цифровій модернізації інфраструктури ЗДО, створенні безпечного цифрового середовища для розвитку, зокрема цифрової компетентності педагогічних, науково-педагогічних та адміністративних

кадрів, які здатні ефективно використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

В. Ю. Арешонков розробив наукову позицію щодо переходу до цифрового освітнього простору, який передбачає не лише наявність технічних засобів, але й зміну цілей, пріоритетів, ідеології, організаційних принципів, підходів та структури ЗДО [1, с. 2]. З цим пов'язані завдання, які стоять перед дошкільними закладами освіти, зокрема: пошук моделі цифровізації в межах визначеної автономії; розвиток інформаційно-технологічної інфраструктури; підготовка та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів в умовах цифрових технологій; створення нових форм освітнього контенту; організація системи відкритої дистанційної освіти; налагодження ефективної комунікації між усіма учасниками освітнього процесу в мережевому середовищі [1, 2].

У зв'язку зі змінами, що відбуваються в освітньому процесі через цифрову трансформацію, стає важливим підвищення рівня цифрової компетентності учасників освітнього процесу. Це означає, що необхідно розвивати у них навички технічної безпеки та грамотності, інформаційної грамотності, критичного мислення, спілкування в цифровому освітньому середовищі, створення цифрового контенту, співпрацю, навчання і самонавчання. У зв'язку з цим Міністерство освіти і науки України затвердило Типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності, яка має на меті підготовку слухачів до роботи в умовах цифрової освіти відповідно до напрямків державної політики в галузі освіти, зокрема її цифрової трансформації та європейського вектору розвитку [4, с. 1].

Розвиток цифрових технологій у сфері освіти вимагає розробки та створення цифрових освітніх ресурсів, що передбачає вирішення наступних завдань: підготовка педагогів до роботи з цифровими ресурсами та їх створення; забезпечення готовності педагогів до використання цифрових технологій в освітньому процесі, ознайомлення педагогів з методикою використання цифрових технологій у навчальному процесі, включаючи

дистанційні та мобільні технології; навчання викладачів методиці педагогічного проектування цифрових освітніх ресурсів з метою досягнення педагогічних цілей тощо.

Цифрова трансформація суттєво впливає на освітній процес, забезпечуючи більшу мобільність, гнучкість, персоналізацію та диференціацію навчання. Змінюються методи, засоби та технології навчання, організаційні форми навчання та управління навчально-пізнавальною діяльністю. Це призводить до змін у діяльності дітей та педагогів, які можуть поєднувати індивідуальну та групову роботу, а також вільно розпоряджатися часом для забезпечення зворотного зв'язку. Це надає можливість проектувати індивідуальні освітні маршрути для дошкільнят і вихователів, а також практично реалізовувати ідею безперервної освіти або освіти протягом життя.

Війна в країні та переміщення людей, включаючи дітей та педагогів, спричинили ще більші зміни в освітньому процесі. Непередбачувані графіки тривоги та комендантські години вплинули на те, як і де проходить навчання. Деякі області змогли відновити навчання офлайн, онлайн або в змішаному форматі, тоді як інші також не змогли повернутися до навчання навіть дистанційно. Заклади дошкільної освіти та педагоги мають можливість самостійно вибирати формат, методи і засоби навчання для своїх учнів.

Під час планування та організації навчання у ЗДО під час воєнного стану варто враховувати конкретні особливості кожної окремої області, зокрема: близькість до окупованих територій, кількість працівників закладів освіти, які знаходяться в Україні та тих, хто перебуває за кордоном, наявність у вчителів засобів технологій та доступу до Інтернету для організації навчального процесу, а також наявність у учнів засобів технологій та доступу до Інтернету для організації навчання.

Для організації освітнього процесу в умовах воєнного стану рекомендовано використовувати дистанційне навчання у форматі синхронного та асинхронного режимів. Значна кількість повітряних тривоги може перешкоджати проведенню класичного навчального процесу в синхронному

режимі, оскільки вимагає неперервної уваги учасників. У таких випадках можуть бути розглянуті різні сценарії для забезпечення безперервності навчального процесу.

Існує декілька можливих сценаріїв для організації навчального процесу в умовах повітряних тривог. Перший сценарій передбачає продовження навчання у синхронному режимі з урахуванням часу, що витрачається на тривогу. Однак цей варіант можливий не скрізь через частість повітряних тривог. У такому випадку можливий другий сценарій, де діти переходять на асинхронний режим навчання до кінця тривоги, а потім повертаються до синхронного режиму. Організація дистанційного навчання залежить від багатьох факторів, зокрема наявності матеріально-технічної бази, ергономічних можливостей та соціально-психологічних аспектів.

Державна служба якості освіти розробила поради для керівників ЗДО, щоб організувати освітній процес в умовах війни. Пропонується зменшити навантаження на дітей. Зазначається, що синхронні заняття важливі для соціально-психологічного розвитку дітей, а решту часу пропонується присвятити асинхронним заняттям, таким як спілкування, робота з онлайн-ресурсами та виконання вправ для психологічного розвантаження та врегулювання емоційного стану дошкільників.

Висновок. Наше дослідження показало, що для успішної цифровізації освітнього процесу необхідно використовувати нові концепції освітнього процесу, які відрізняються від традиційного підходу. Майбутнє освітнього процесу полягає в розвитку дистанційного навчання, яке включає використання ігрових елементів для розробки нових методів навчання. Ці технології сприяють підвищенню мотивації дошкільників, покращенню співпраці між педагогами та дітьми у мережевих середовищах та забезпечуються завдяки використанню ІКТ.

Література:

1. Арешонков В. Ю. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. Вісник НАПН України. 2020. № 2 (2). С. 1-6.

2. Кучерак І.В. Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22. Т. 2. С. 91-94.

3. Монойленко Н.В, Кононенко С.О, Кононенко Л.В. Методика формування інформаційно- дослідницьких компетентностей у здобувачів вищої освіти засобами цифрових технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Випуск 188. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. С.125-127.

4. Наказ МОН України «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з розвитку цифрової компетентності». 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennyatipovoyi-programi-pidvishennya-kvalifikaciyi-pedagogichnih-pracivnikiv-z-rozvitkucifrovoyi-kompetentnosti> (дата звернення: 24.04.2023).

5. Васильєв, С. В., Маляр, С. А. (2022). Правові засади запровадження режиму воєнного стану в Україні. *Наука і техніка сьогодні*, 3(3), С. 22-30. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-3\(3\)-22-30](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-3(3)-22-30) (дата звернення: 24.04.2023).

6. Організація освітнього процесу у ЗДО в умовах війни

Любов Герасименко

Вихователь КЗ «Червоненський заклад
дошкільної освіти (ясла-садок) «Берізка»

загального розвитку Глеюватської сільської ради

ВИКОРИСТАННЯ НЕСТАНДАРТНОГО ОБЛАДНАННЯ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Фізичне здоров'я є фундаментом здорової особистості, а формування, збереження і зміцнення здоров'я дітей та дорослих – одна з основних проблем нашого суспільства.

На сучасному етапі проблема виховання здорової нації набуває особливої актуальності. Тому, цілком закономірно, що в багатьох державних документах наголошується на необхідності збереження та розвитку фізичного здоров'я дітей [4].

У змісті освітнього напрямку «Особистість дитини» Базового компонента дошкільної освіти заявлена необхідність формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетенції, яка передбачає обізнаність із будовою свого тіла, гігієнічними навичками до його доглядом; належністю до певної статі; продуктами харчування; основними показниками власного здоров'я, цінністю здоров'я для людини; вміння виконувати основні рухи та гімнастичні вправи; застосовувати набуті знання, вміння і навички щодо збереження здоров'я, не зашкоджуючи як власному, так і здоров'ю інших людей.

Загальновідомим є той факт, що основи здоров'я закладаються в період раннього та дошкільного дитинства. Погіршення здоров'я дітей вже з дошкільного віку, зниження рівня їх фізичної підготовки значною мірою пов'язано з недостатньою руховою активністю дітей, а тому набувають стійкої тенденції. Сучасне суспільство характеризується швидким розвитком, що сприяє поліпшенню умов життєдіяльності людини, проте, поряд з цим спостерігається зниження фізичної, рухової активності.

Тому серед пріоритетних завдань дошкільної освіти, визначених державними документами, є збереження та зміцнення фізичного, психічного,

духовного здоров'я дитини, підвищення опірності й захисних сил дитячого організму, виховання стійкого інтересу до рухової активності, потреби в ній, вироблення звички до здорового способу життя. Так, в Базовому компоненті дошкільної освіти одним із пунктів цінності дошкільної освіти є дотримання основ здорового способу життя, збереження та зміцнення фізичного здоров'я дитини у повсякденній життєдіяльності, а одними із ключових для дошкільної освіти постають рухова та здоров'язбережувальна компетентності [1].

Турбота про здоров'я дітей – стратегічна мета закладу дошкільної освіти, адже лише здоровий малюк набуває необхідних умінь і навичок, легше сприймає виховні впливи, краще пристосовується до змін у навколишньому середовищі [3]. Тому завданням педагога є:

- формування у дошкільника необхідних рухових умінь і навичок;
- розвиток фізичних якостей;
- забезпечення достатнього рухового досвіду, який дозволить застосовувати адекватні фізичні зусилля відповідно до ситуації;
- володіння основними рухами (ходьба, біг, стрибки, лазіння, метання).

Проблема збереження і зміцнення здоров'я дітей повинна бути основою виховної роботи, що здійснюється педагогами. У зв'язку з цим з'являється необхідність вдосконалення рухового режиму вихованців та виявлення умов, що забезпечують його активізацію. Ефективність збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку забезпечується проведенням фізкультурно-оздоровчих заходів із використанням різноманітного обладнання та інвентаря, як стандартного, так і виготовленого власноруч. Це урізноманітнить роботу з фізичного виховання, зацікавить дітей руховою діяльністю та підвищить їх мотивацію до виконання фізичних вправ, сприятиме розвитку фізичних і формуванню моральних та волевих якостей, покращенню роботи органів і систем організму, зміцненню м'язів, а головне – збереженню та зміцненню здоров'я дітей дошкільного віку.

Аналізуючи праці видатних педагогів та вчених (Е. Вільчковського, Т. Дмитренко, Г. Шалигіної), розуміємо, що здоров'я і розвиток дітей дошкільного віку залежить від оптимального рівня рухової активності. Рухова

активність – це природна потреба дитини і важливий чинник її розвитку. А рухова компетентність – це здатність до самостійного застосування життєво необхідних рухових умінь та навичок, фізичних якостей, рухового досвіду в життєвих ситуаціях [5]. Стрімкий розвиток нашого суспільства сприяє поліпшенню умов життєдіяльності, але, разом із тим, впливає на зниження фізичної активності людини. Її недостатність або надлишок може спричинити затримку росту та розвитку, а також призвести до зниження робочих та адаптивних можливостей організму.

Рухова активність у фізичному вихованні є сприятливою основою для інших видів освітнього процесу [2]. Належний руховий режим забезпечується комплексом різноманітних засобів та форм роботи з фізичного виховання, що використовуються в освітньому процесі закладу дошкільної освіти в достатньому обсязі й оптимальній послідовності [3].

Педагоги закладу дошкільної освіти мають спонукати дітей до рухової діяльності, регулювати їхню активність, схвалювати намагання виявляти самостійність, вольові зусилля. При цьому важливо враховувати руховий досвід кожної дитини, притаманний їй темп, рівень рухливості, природні можливості та здібності.

В повсякденному житті вона забезпечується організованими рухливими іграми, фізичними вправами, фізкультхвилинками, вправами на прогулянках, фізкультурними святами та розвагами, самостійною руховою діяльністю та індивідуальною роботою з фізичного виховання. Усі перераховані форми роботи можна урізноманітнити та вдосконалити, застосовуючи нестандартне фізкультурне обладнання.

Проте, проблема використання нестандартного спортивного спорядження, як засобу активізації рухової діяльності дошкільників, не була предметом спеціального дослідження. Тому, щоб підвищити інтерес дітей до різних видів рухової діяльності, збільшити обсяг рухової активності, залучити вихованців до самостійної рухової діяльності, підвищити емоційний настрій малюків, вихователю необхідно самостійно шукати шляхи оптимізації рухової

активності дітей дошкільного віку та їх реалізації в системі дошкільної освіти. Використання фізкультурного нестандартного оснащення на заняттях сприятиме реалізації цих завдань та формуванню необхідних компетентностей у дитини. Оздоровчі вправи та ігри з використанням нестандартного оснащення сприяють формуванню правильної постави, корекції різних проблем хребта, розвитку м'язів, покращенню функціональних можливостей організму та рухливості суглобів.

Нестандартне фізкультурне обладнання – це багатофункціональний, фізкультурно-ігровий інвентар чи переносне спортивне спорядження, що має елементи новизни і творчості, яке легко трансформується при мінімальній затраті часу та ефективно впливає на стимулювання рухової діяльності дітей дошкільного віку. Воно повинно бути максимально безпечним, ефективним, компактним, універсальним, технологічним, естетичним, зручним і простим у застосуванні, допомагати розвивати м'язи рук, ніг, координацію рухів, влучність, спритність, швидкість, увагу, а також впливати на естетичне сприйняття, уяву, зорову пам'ять, сприяти формуванню фізичних якостей і рухових умінь дітей. Використовувати його можна в спортивному залі, в груповій кімнаті та на вулиці. Дитина може виконувати цілісний рух як самостійно, так і з допомогою вихователя, батьків чи інструктора з фізичної культури. Дошкільникам пропонуються додаткові атрибути, які спонукають їх до рухів у супроводі віршованих рядків. Це заохочує їх до гри, спонукає до виконання відповідної вправи. Ігри та вправи з нестандартним фізкультурним обладнанням цікаві дітям дошкільного віку, вони значною мірою підвищують їх емоційний тонус, зміцнюють м'язи, розвивають почуття відповідальності та самоконтролю, позитивно впливають на розвиток просторових уявлень, формують уміння орієнтуватися в навколишньому середовищі, розвивають спостережливість, дають змогу дітям урізноманітнювати свою діяльність, щоб успішно виконати поставлене перед ними завдання, одночасно виховують уважність, кмітливість, творчу уяву, розвивають мову, мислення та

ініціативність, а це, в свою чергу, впливає на розвиток вищої нервової діяльності.

Використання нестандартного обладнання з вигаданими віршованими історіями значно підвищує інтерес дітей до занять фізкультурою, відповідно, активізує рухову діяльність дітей, покращує техніку виконання рухів. Вірші не складними та доступні за змістом, тому не потребують попереднього розуміння. Так, можна просто крокувати, високо піднімаючи ноги, а можна поставити пластикові пляшечки зеленого кольору та розповісти віршовану історію про високу травичку.

Ігри та ігрові фізичні вправи можна проводити щодня: під час ранкового прийому, на прогулянках, в другій половині дня. Завдяки їм формуються навички життєво важливих рухів (ходьба, біг, стрибки, метання, лазіння тощо), розвиваються фізичні якості (сила, спритність, швидкість, витривалість, координація рухів, гнучкість).

З метою фізичного виховання молодших дошкільників мною було розроблено наступні віршовані (авторські) ігри та вправи з використанням нестандартного фізичного обладнання: «Хто швидше» (рис.1, використовуються кольорові поролонові кільця), «Веселі м'ячики» (рис.2, м'ячики поролонові або з тканини), «Сонечко» (рис.3, гімнастичний обруч, до якого прив'язані жовті стрічки), «Цукерки» (рис.4, вали, наповнені ватою), «Змійка» (рис.5, зшита з тканини, наповнена ватою), «Допоможемо зайчику» (рис.6, зріз дерева) та інші.

Ігри та вправи з використанням нестандартного фізкультурного обладнання є важливим засобом активізації рухового режиму, які створюють умови для рухової діяльності кожної дитини, позитивно впливають на її емоційну сферу, дають можливість підвищити інтерес дітей до виконання основних рухів та ігор, сприяють розвитку спостережливості, уваги, зорової пам'яті дітей; формують фізичні якості та рухові вміння дошкільників. Крім розвитку м'язів, нестандартне фізкультурне обладнання в поєднанні з віршованими іграми та вправами, сприяють розвитку фізичних якостей: сили,

витривалості, швидкості та спритності, координації рухів та виховання морально-вольових якостей: наполегливості, рішучості.

Діти дошкільного віку з цікавістю та інтересом виконують вправи з нестандартним фізкультурним оснащенням і досягають високих результатів у фізичному вдосконаленні. Їх можна використовувати на заняттях з фізичної культури, при проведенні ранкової гімнастики, прогулянок, фізкультурних свят та розваг.

Кожне нестандартне фізкультурне обладнання багатофункціональне, що дає можливість застосовувати його в різних видах рухів. Так, кольорові поролонові стрічки ми можемо використовувати під час ігор, вправ, під час ранкової гімнастики, для стрибків, перестрибування та переступання. Ще однією перевагою є доступність, тобто зроблено все своїми руками з різних підручних засобів і матеріалів. Важливими умовами для створення таких вправ є відповідність віку дітей, різнобічність, комплексність й тематичність, динамічність і мобільність, дієвість, варіативність.

Нестандартне фізкультурне обладнання у поєднанні з іграми та вправами можна ефективно використовувати з оздоровчою метою, оскільки йому властиве суворе дозування навантаження, спрямованість тренування на окремі групи м'язів, а також широке застосування в період відновлення після перенесених хвороб.

Так як освітня діяльність через воєнний стан перейшла у форму дистанційного навчання, то використання запропонованих ігор та вправ з нестандартним обладнанням набуло ширшого застосування. Відсутність вдома спортивних тренажерів легко можна замінити атрибутами, які спонукають дітей до рухів. Обладнання можна легко зробити з підручних матеріалів, адже в кожного вдома знайдеться пластикова пляшка та шматок поролону чи тканини. Зворотній зв'язок та відгуки батьків свідчать про те, що застосування у фізичному вихованні нестандартного фізкультурного обладнання вдома з молодшими дошкільниками дає позитивні результати. Моніторингове дослідження також засвідчує, що поєднання нестандартного фізкультурного

обладнання з грою та ігровими вправами забезпечує не лише належний фізичний розвиток та набуття необхідних компетентностей, передбачених Державним стандартом та напрямом «Особистість дитини» Базового компоненту дошкільної освіти, а й сприяє зниженню захворюваності серед дітей, покращує їх психічне здоров'я.

*Адже, всім відомо недаремно, що здоровим быть присмно.
Тільки треба точно знати, де здоров'ячка узяти.*

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) / Науковий керівник: Т. О. Піроженко, член-коресп. НАПН України, проф, д-р псих. наук; Авт. група: Байер О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П., Косенчук О. Г., Корнєєва О. Л., Лисенко Г. М., Левінець Н. В., Машовець М. А., Мордоус І. О., Нерянова С. І., Піроженко Т. О., Половіна О. А., Рейпольська О. Д., Шевчук А. С. Київ : Видавництво, 2021. С. 3 – 6.

2. Про себе треба знати, про себе треба дбати. Програма з основ здоров'я. Тернопіль. 2014. С.8 – 9.

3. Левінець Н. Рухова та здоров'язбережувальна компетентність дитини. *Дошкільне виховання*. 2021. № 8. С. 7 – 10.

4. Кругляк О. Я. Від гри до здоров'я нації. Тернопіль. Підручники і посібники. 2000. С.80.

5. Левінець Н. Оптимальний руховий режим у закладі дошкільної освіти. *Палітра педагога*. 2020. № 1. С. 3 – 5.

Рис.1

Рис.2

Рис.5

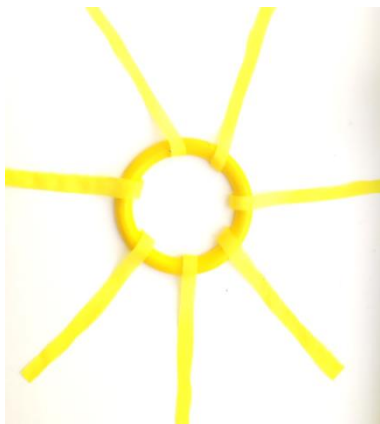

Рис.6

Катерина Давида

Вихователь КЗДО №85 КМР

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З БАТЬКАМИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті автор розглядає питання налагодження партнерської взаємодії педагогів з батьками вихованців, ефективні методи та форми взаємодії в умовах воєнного стану

Ключові слова: *ефективна взаємодія, педагогіка партнерства,*

Вступ. Сьогодні ефективність дошкільної освіти пов'язують з організацією освітнього процесу на засадах педагогіки партнерства. Тому виникає потреба в оновленні змісту та форм співпраці педагогів з батьками вихованців: оскільки заклад дошкільної освіти - це перше соціальне середовище, в яке дитина потрапляє з дому. Співпраця з батьками завжди була традиційним елементом дошкільної освіти. Дорослі, які беруть участь в освітньому процесі, повинні усвідомлювати важливість співпраці між закладом і сім'єю. Адже така співпраця спрямована на створення сприятливих умов для виховання здорових, соціально адаптованих і всебічно розвинених дітей.

Пошук шляхів побудови взаєморозуміння та довіри, налагодження партнерських стосунків між ЗДО і сім'єю має бути ініційований педагогічними працівниками. А зважаючи на події в Україні, перед освітянами стоїть потреба в оновленні методів та форм взаємодії з батьками вихованців, які можна було б застосовувати в онлайн форматі.

Аналіз основних (останніх) досліджень і публікацій з обраної проблеми. Питання партнерства між учасниками освітнього процесу в закладах дошкільної освіти досліджували вітчизняні науковці О. Байер, О. Брежнева, Н. Гавриш, Л. Загородня, О. Кононко, Т. Піроженко та інші. Партнерство посідає центральне місце у відносинах між педагогами, дітьми та батьками, про що свідчать Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (2021) та професійні стандарти "Вихователі закладів дошкільної освіти" і "Керівники (завідувачі) закладів дошкільної освіти" (2021). Аналіз основних досліджень і публікацій з проблематики дослідження підтверджує необхідність збереження партнерства перед обличчям нових соціальних та освітніх викликів дистанційної освіти дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану в Україні. На нашу думку, налагодження ефективної взаємодії у партнерському трикутнику "педагог-дитина - батьки" здатне налагодити освітній процес у дистанційному форматі. Однак, незважаючи на численні публікації вітчизняних науковців з цієї проблематики, проблема в провадженні дистанційної освіти дошкільну освіту залишається актуальною. По-перше, педагоги ЗДО недостатньо підготовлені до взаємодії з дітьми та їхніми батьками в онлайн-режимі. Питання партнерства в дошкільній освіті в умовах війни є недостатньо вивченим. В умовах воєнного стану це питання потребує уваги освітян, батьків та державних органів управління освітою.

Відтак, **метою статті** є уточнення змісту поняття «ефективна взаємодія», аналіз і популяризація досвіду залучення батьків вихованців до освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Основна частина. Одним з важливих напрямів роботи ЗДО є взаємодія з батьками, яка здійснюється на підставі низки нормативно-правових

документів, зокрема, в Законі України «Про освіту» наголошено, що «положення цього та спеціальних законів щодо батьків стосуються також інших законних представників здобувачів освіти. Батьки, інші законні представники реалізують відповідні положення цього закону та спеціальних законів стосовно осіб, які не досягли повноліття, а також відповідно до законодавства стосовно осіб, дієздатність яких обмежена». Згідно з нормами закону батьки є одними з учасників освітнього процесу, яким надано певні права та обов'язки. У документі визначено напрями співпраці батьків із закладами освіти, а саме: здійснення освітнього процесу, громадське самоврядування в установах та фінансування закладів освіти. [ЗУ про освіту] Функціонування дошкільної освіти в державі регламентується спеціальним законом – Законом України «Про дошкільну освіту». Документом визначено «правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи дошкільної освіти, яка забезпечує розвиток, виховання і навчання дитини, ґрунтується на поєднанні сімейного та суспільного виховання, досягненнях вітчизняної науки, надбаннях світового педагогічного досвіду, сприяє формуванню цінностей демократичного правового суспільства в Україні». [ЗУ про дошк]

Як відомо, провідна роль в організації спілкування належить вихователю. **Ефективне спілкування** - це не просто передача інформації. Щоб спілкування було ефективним важливо не тільки вміти говорити, але ще вміти слухати, чути і розуміти, про що говорять співрозмовники, володіти комунікативними вміннями, орієнтуватися в проблемах виховання і потребах сім'ї, бути в курсі останніх досягнень науки. Педагог повинен дати батькам відчуття своєї компетентності і зацікавленості в успішному розвитку дитини, показати батькам, що він бачить в них партнерів, однодумців. Завдяки сучасним інформаційно-комунікативним технологіям можна цікаво та вміло донести інформацію до сучасних батьків, привернути їхню увагу.

Звісно, нетрадиційні форми роботи із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій не замінять живе спілкування батьків з

вихователями, але зважаючи на ситуацію в країні, дистанційний формат навчання та роль батьків як рівноправних учасників в освітньому процесі, застосування форм і методів взаємодії з використанням ІКТ-технологій має бути на першому місці.

У своєму закладі ми застосовуємо різні форми залучення батьків до освітнього процесу. Для початку створили групи в соцмережах *Viber*, *Facebook* для обміну думками та зворотнього зв'язку між батьками та ЗДО. У своїй роботі користуємось власним *сайтом* на порталі Класна Оцінка. Інтерактивний сайт, зручний у використанні, містить розділи для педагогів, дітей та батьків, консультації з різних питань, оголошення, новини, бібліотека спеціальної літератури з питань виховання та розвитку дитини. Створили на сайті закладу електронну *скриньку довіри*, через яку батьки, або особи які їх замінюють можуть написати нам електронного листа з питання яке їх хвилює.

За допомогою інструментів *Google Meet* та *Zoom* доцільно застосовувати такі форми взаємодії, як:

- **навчальний тренінг** – це форма активної взаємодії педагога та батьків, завдяки якій учасники отримують нові корисні знання та формують позитивний досвід вирішення нагальних проблем. Тренінги базуються на принципах рівноправності та партнерства, що дозволяє краще розвивати педагогічні можливості батьків.

Створити й вести **портфоліо** сім'ї — ефективний спосіб підвищувати культуру батьківства й корегувати поведінку всіх членів родини. Запропонуйте батькам створити портфоліо, що міститиме чотири розділи.

Педагогічний практикум – це спосіб розвитку педагогічного мислення у батьків, під час якого можна ознайомитися з найбільш ефективними стратегіями розв'язання навчальних та педагогічних ситуацій. Наприклад, учасники мають змодельювати конфліктну ситуацію (яка може відбутися у реальному житті) та знайти способи її вирішення. Водночас кожен учасник має висловити власне бачення суті проблеми.

Круглий стіл – обговорення, яке проводиться з метою обміну думками задля вирішення конкретних проблем. Завдяки таким зустрічам можна краще зрозуміти позиції одне одного, детально розглянути нагальні проблеми, висловити власні зауваження та аргументи.

Ділова гра – форма спільної роботи вчителя та батьків, коли учасники, виконуючи певні ролі, спільно знаходять оптимальні варіанти вирішення проблемної ситуації. Вона може бути організована у змагальній формі, але не має створювати атмосферу протистояння. Такі ігри формують позитивний досвід вирішення реальних проблем у різних ситуаціях.

Дискусія – традиційна, але дієва форма взаємодії з батьками, коли всі учасники активно висловлюють свою позицію щодо проблемного питання, аргументовано її відстоюють, конструктивно критикують думки колег та спільними зусиллями знаходять компромісні варіанти вирішення питань. Під час таких обговорень усі присутні можуть знайти спільну мову.

Індивідуальні зустрічі дозволяють обговорити важливі питання, які стосуються життя та навчання кожної дитини. Це дає можливість предметно вивчити успішність учня, оцінити його успіхи та визначити проблемні точки у навчальному процесі. Радимо додатково створити спеціальний розклад у чаті класу чи використайте хмарні сервіси.

Клубний формат об'єднує батьківський колектив, зближує їх та дозволяє наповнити цікавим змістом дитячо-батьківські стосунки. Тематика і спрямованість клубної роботи може бути різною. Головне, щоб вони відповідали інтересам дітей та їхніх батьків.

Не соромтеся використовувати кілька форм роботи одночасно з батьками. Таким чином налагоджується ефективна взаємодія і досягаються довгоочікувані та плідні зустрічі.

Висновок Основна мета роботи закладів дошкільної освіти – допомогти у формуванні єдиного і повноцінного соціального середовища для щасливого життя і правильного виховання кожної дитини. Умовами, що забезпечують ефективність взаємодії є: висока культура спілкування батьків та педагогів,

доброзичливість, неупередженість у розв'язанні різних проблем, забезпечення мотивації взаємодії, актуальність та конкретність спільних завдань.

Література:

1. Лист Міністерства і освіти України від 27.07.2022 №1/8504-22 «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році».

2. Новик І., Мельничук В. Методичні рекомендації для закладів освіти щодо створення відповідних умов і привітної атмосфери для взаємодії учасників освітнього процесу і збільшення залученості батьків та опікунів/ І. Новик, В. Мельничук. УІРО. – 2022. – 21 с.

3. Про дошкільну освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2628-III : [редакція від 19.01.2019] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2019. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

4. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII : [редакція від 19.01.2019] // Законодавство України / Верхов. Рада України. Київ, 2019. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Олена Маляренко

Вчитель-логопед КЗДО № 67

ЯКІСНЕ ДОШКІЛЛЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті розкриті нові, сучасні реалії організації освітнього процесу у ЗДО під час війни.

Ключові слова: *Державний стандарт дошкільної освіти, компетентність, освітні напрями, наступність, воєнний стан, якісна дошкільна освіта, критерії дошкільної освіти, форми освітнього процесу, діти з особливими освітніми потребами.*

Постановка проблеми. Якщо проаналізувати виклики, які постали перед дошкільною освітою в 2022 – 2023 році, то перебування країни в умовах воєнного стану суттєво змінило діяльність вітчизняної освітньої

галузі, зокрема й дошкільної. Перед освітянами постала проблема – організувати якісне дошкільня в умовах війни.

Аналіз основних досліджень з теми. Дошкільна освітня галузь України завжди прагне до вирішення питань якісної освіти. Саме з цієї потужної тенденції фахівці-дошкільники розробили стандарти дошкільної освіти, які були затверджені у 1998 та поновлені в 2012 році. [1, с. 7]

Новий Стандарт початкової освіти запроваджений у 2018 році, вимагав зміни й Базового компонента дошкільної освіти задля забезпечення “єдності та наступності” обидвох ланок освіти.

Тому, 12.01.2021р. МОН була затверджена нова редакція Базового компонента дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Новий Стандарт орієнтований на запит українського суспільства щодо якісного дошкільня. Мета оновлення документа це – приведення українського дошкільня до міжнародних стандартів якості; забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою; відображення змін, які відбулися у сфері інклюзивної освіти.

Проблема доступної якісної освіти є наскрізною і робота в цьому напрямку не припиняється навіть під час воєнної агресії російської федерації. Попри дію режиму воєнного стану, Міністерство освіти і науки України разом з Українським інститутом розвитку освіти визначили низку пріоритетів подальшого розвитку дошкільної освіти на 2022 – 2023 н. р. серед яких:

- ✓ створення безпечного, комфортного інклюзивного середовища для всіх учасників освітнього процесу;
- ✓ підвищення якості освітньої діяльності закладів дошкільної освіти;
- ✓ формування соціально – громадянської компетентності дітей дошкільного віку;
- ✓ партнерська взаємодія з батьківською громадою, тісна комунікація між усіма учасниками освітнього процесу.

Мета статті: розкрити проблему організації якісної дошкільної освіти у ЗДО під час війни.

Виклад основного матеріалу. Відправними точками ключових показників якості дошкільної освіти є доступність освітніх послуг.

В умовах сьогодення організація освітнього процесу відбувається з урахуванням безпекової ситуації. Відповідно до цього МОН зробило низку кроків із методичного забезпечення організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти під час дії правового режиму воєнного стану (очна, дистанційна, змішана, індивідуальна форми навчання).

Очна форма діяльності закладів дошкільної освіти відновлюється залежно від конкретної ситуації в населеному пункті за рішенням місцевих органів влади та військової адміністрації. Дозвіл надається на основі актів обстеження закладів освіти на предмет готовності до організації освітнього процесу та створення безпечних умов для усіх учасників освітнього процесу.

Якісна дошкільна освіта має бути зорієнтованою на дитину. Освітнє середовище, в якому перебувають дошкільники в нових соціальних умовах воєнного стану, організоване як безпечне, інформативне, змістовне, створене стимулювати когнітивний, емоційно – ціннісний та діяльнісно-поведінковий розвиток дітей. У ньому педагоги використовують різні моделі організації освітнього процесу, що відповідають особливостям розвитку всіх дітей дошкільного віку, зокрема й з особливими освітніми потребами. [3, с.7].

Зміст та організація освітнього процесу в очному форматі в ЗДО здійснюється відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти від 12.01.2021 р. Освітній процес націлений на досягнення здобувачами дошкільної освіти результатів (набуття компетентностей), передбачених Базовим компонентом дошкільної освіти, визначається освітньою програмою закладу освіти приведеною у відповідність до цього документу.

Вибір комплексних та парціальних програм педагоги кожної групи здійснюють самостійно в залежності від специфіки діяльності закладу або групи, потреб розвитку вихованців, запитів батьків. Добре продумана освітня програма з чіткими педагогічними підходами і цілями сприяє підвищенню якості освітньої роботи з дошкільниками.

Щоб планування було реальне використовується: потижневе планування, урізноманітнення та подрібнення форм навчальної взаємодії, що дозволяє забезпечити результативність навіть у ситуації перерваного освітнього процесу. Отже, від правильно і змістовно складеного перспективно – календарного планування освітньої діяльності залежить якість наданих дошкільникам освітніх послуг.

Удосконалення змісту та організації освітнього процесу в ЗДО передбачає: запровадження принципу педагогіки партнерства:

- ✓ співпраці вихователя, дитини і батьків; відмова від авторитарної моделі освіти та спілкування з усіма учасниками освітнього процесу;
- ✓ втілення особистісно орієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, соціокультурного та інтегрованого підходів;
- ✓ забезпечення творчої діяльності дитини в освітньому процесі;
- ✓ реалізації ігрової діяльності як провідної та принципу навчання через гру як наскрізного у взаємодії з дитиною.

Під час навчального процесу педагогами використовується вітчизняна практика класифікації різних видів діяльності, притаманних періоду дошкільного дитинства. Це рухова, ігрова, комунікативна, мовленнєва, здоров'язбережувальна, мистецько – творча (малювання, ліплення, аплікація, конструювання, спів, танці, гра на музичних інструментах), пізнавально – дослідницька, господарчо – побутова діяльність. [3, с. 10].

Окрему увагу автори Стандарту приділяють ігровій діяльності як провідній для дитини дошкільного віку. Зокрема наголошують на пріоритеті принципу навчання через гру як наскрізного у взаємодії з дитиною.

Актуальним на часі напрямом роботи ЗДО під час воєнного стану є формування соціально-громадянської компетентності у дітей дошкільного віку. Любов до Батьківщини, зміцнення національної ідентичності дітей як основи для формування патріотизму, ствердження активної позиції громадянина своєї країни, виховання ціннісного ставлення до родини як частини свого народу, його історії, традицій, культури. [3, с. 9].

Для запровадження дистанційного навчання в дошкільній освіті та для забезпечення умови його реалізації важливим напрямом роботи є педагогічне партнерство ЗДО з батьками вихованців або особами, які їх замінюють. Педагоги мають забезпечити постійний зворотній зв'язок з батьками. Активно залучати їх до різних форм взаємодії і видів діяльності, які сприяють розвитку дошкільнят, оскільки батьки є першими педагогами для дитини та відповідальними за виконання освітньої програми, вимог БКДО.

Дистанційне навчання – це організація освітнього процесу в умовах віддаленості одне від одного його учасників та їхньої опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікативних технологій і використовує у зручний для здобувача освіти час.

Сталих вимог щодо здійснення дистанційного навчання немає, оскільки кожен педагог, маючи право на академічну свободу, творчо підходить до цієї роботи відповідно до вимог освітньої програми розвитку дітей своєї групи, їхніх вікових та індивідуальних особливостей, сформованих міжособистісних взаємин як із дітьми так і їхніми батьками.

Воно може бути організовано у двох режимах: синхронному та асинхронному. Синхронне навчання це процес, коли відбувається онлайн заняття, асинхронне – коли педагог записує відеозаняття або, наприклад, мотиваційне відео і передає його батькам для самостійного опрацювання дітьми. Якщо дитина не може самостійно опрацювати наданий матеріал, то батьки опрацьовують його разом із дитиною. В умовах запровадження дистанційної форми організації освітнього процесу батьки мають стати партнерами педагогічних працівників. Тобто перша робота має здійснюватися саме з ними, а вже далі з їхніми дітьми.

Особливу увагу необхідно звернути на організацію дистанційної освіти дітей з особливими освітніми потребами (далі - діти з ООП).

Дистанційне навчання для дітей з ООП можна застосовувати спираючись на чотири головні принципи дистанційного навчання, а саме:

✓ Принцип інтерактивності. Усі діти мають навчатися разом, але з допомогою комп'юерно – інформаційного середовища.

✓ Принцип диференціації. Дистанційне навчання передбачає навчання за можливостями кожного з учасників навчального процесу, тут застосовуються технології різнорівневого навчання.

✓ Принцип індивідуального підходу. Обов'язково треба враховувати форму порушення дитини з ООП і можливості її комунікації.

✓ Принцип пластичності. Навчання має відбуватися в необхідному темпі для дитини.

Усі батьки вихованців, враховуючи й переміщених осіб і дітей з особливими освітніми потребами мають можливість долучитися до різних форм організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Також під час дії в Україні воєнного стану батьки дітей з ООП дошкільного віку, що потребують психолого – педагогічних і корекційно – розвиткових послуг (занять), можуть звернутися до найближчого інклюзивно – ресурсного центру (ІРЦ) за місцем постійного (тимчасового) проживання дитини та отримати відповідні послуги.

Педагогам в роботі з дітьми з ООП рекомендується перейти від прямої моделі надання освітніх послуг до тренерської: вихователь переважно консультує батьків дитини з ООП щодо того, як її розвивати, як правильно заспокоїти, як впоратися з агресією чи істерикою тощо. Педагог безпосередньо не має контакту з дитиною з ООП, але через батьків може продовжити її розвиток та освіту.

Висновки. Повномасштабна військова агресія рф проти України 24 лютого 2022 р. кинула виклик самому існуванню нашої держави, її суверенітету та соборності. Під загрозою опинилась і освітня галузь.

Попри надзвичайну ситуацію, МОН швидко створило відповідне інституційно-правове підґрунтя для функціонування освіти в умовах війни, забезпечило організаційну трансформацію освітньої сфери в контексті

доступності освіти, створення безпечних умов здобуття освіти, забезпечення її належної якості. [2, с. 36].

У цей надзвичайно складний для України період українські освітяни об'єднавши свої зусилля і сумлінно виконуючи свою роботу, зробили все можливе і неможливе не тільки для успішного функціонування системи освіти України, але й для її успішного розвитку і подальшого реформування.

Література:

1. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження./ Упоряд: О.Г. Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловская, Л.В.Куземко.– Харків: Вид-во «Ранок», 2021– 240с.
2. [Освіта України в умовах воєнного стану.](#) / Інформаційно – аналітичний збірник: Вид-во «Київ», 2022. – 345 с.
3. [Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році. навчальному році.](#) / «Дошкільне виховання», 2022 № 7 – 8

Ірина Ольховська

Учитель-дефектолог КЗ «БНРЦ «Довіра»КМР

ВПРОВАДЖЕННЯ В КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВИЙ ПРОЦЕС ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У статті представлено використання «інформаційно-комунікативних технологій» в освітньому процесі дошкільного навчального закладу під час дистанційного навчання, як інструменту педагогічної корекції дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: *інформаційно-комунікативні технології, мультимедійні технології, інноваційні технології, корекційно-розвиткові заняття, особливі освітні потреби.*

Сьогодні, в умовах воєнного стану, гостро постає проблема навчання та розвитку дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Вони перебувають у стані невизначеності. Звук повітряної тривоги та вибухів, дорога та незнайомий простір у випадку евакуації – усе це викликає страх, розгубленість і тривогу. Оскільки ці діти мають обмежені можливості швидко реагувати та обробляти інформацію з навколишнього середовища, важливо запроваджувати у навчальний процес інформаційно-комунікативні технології навчання, які допоможуть підвищити рівень розвитку пізнавальних та психічних процесів.

Досвід саме моєї роботи, як учителя-дефектолога, показує, що корекційна допомога в дистанційному форматі повинна здійснюватися інтенсивно впродовж тривалого часу (оскільки має місце порушення багатьох сфер життєдіяльності). Окрім того, позитивна динаміка розвитку дитини безпосередньо залежить від встановлення ефективної взаємодії фахівця з батьками та послідовного залучення їх до корекційно-розвиткового процесу.

Тобто батьки дітей з особливими освітніми потребами стають моїми партнерами в корекційній роботі. Такі особливості організації спілкування та навчання дошкільників пов'язані з тим, що їх батьки знаходяться поруч з ними та в будь-який момент можуть їм допомогти.

Інформаційно-комунікативні технології – це сукупність методів і технічних засобів реалізації інформаційних технологій на основі комп'ютерних мереж і засобів забезпечення ефективного процесу навчання. Змінюється роль вчителя в інформаційній культурі. Він стає координатором інформаційного потоку, а отже активно застосовує під час дистанційного навчання дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами інформаційно - комунікативні технології. Корекційно-розвиткові заняття з використанням комп'ютерних технологій дозволяють зробити процес навчання більш цікавим, продуманим, мобільним. Тому дуже важливо будувати заняття, застосовуючи якнайбільше якісного ілюстративного матеріалу, залучаючи у процес сприйняття, зір, слух, емоції, уяву, увагу, пам'ять, мислення, що покращує

інтелектуальний та мовленнєвий розвиток дошкільників. *У багатьох іграх та програмах присутні елементи новизни, сюрпризності, незвичності, в них використовуються засоби заохочення, що так любляють діти.* Мультимедійний супровід на різних заняттях дозволяє перейти від пояснювально - ілюстрованого способу навчання до діяльнісного, у якому дитина стає активним суб'єктом навчальної діяльності. Одним із основних засобів інформаційних технологій, призначених для розширення дитячих уявлень є мультимедійні технології, які можуть включати: презентації, слайд-шоу, фотоальбоми, інтерактивні ігри, відео-подорожі. При такому поданні матеріалу у дітей включається три види пам'яті: зорова, слухова, моторна.

Мультимедійні технології дають можливість засвоювати матеріал поетапно, зупинятися на темах, що важко засвоюються, повертатися назад. Використання різних ефектів у презентаціях сприяє підвищенню інтересу у дітей, що дозволяє долати інтелектуальну пасивність. Мультимедійні презентації запобігають втомі дітей, підтримують у дітей з різною нозологією пізнавальну активність.

Застосування інтерактивних ігор дозволяє по-новому використовувати в освітній діяльності дидактичні ігри та вправи, комунікативні ігри, проблемні ситуації, творчі завдання. Ще одна перевага використання інформаційних технологій у дошкільному підрозділі нашого закладу це - можливість здійснювати віртуальні подорожі, проводити інтегровані заняття.

Використання інформаційно-комунікативних технологій під час проведення корекційно-розвиткових занять у дошкільників, які мають психофізичні порушення виникає живий інтерес спочатку у вигляді ігрової діяльності, а потім, як пізнавально-дослідницької. Цей інтерес лежить в основі формування таких важливих структур, як пізнавальна мотивація, довільна пам'ять та увага, передумови розвитку логічного мислення.

Перед тим, як почати використовувати у корекційній роботі інформаційні технології навчання, було розроблено серію конспектів безпосередньо освітньої діяльності з усіх розділів програми розвитку дітей дошкільного віку з

особливими освітніми потребами, які дозволяють урізноманітнити освітній процес, зацікавити та захопити дошкільнят. Правильно підібрані завдання та відеоматеріали, які демонструються за допомогою інформаційних технологій, повинні сприяти підвищенню мотивації дітей до занять. Кожне заняття з використанням засобів інформаційних технологій повинно тривати не більше 20-25 хвилин згідно вікової групи і мати традиційну структуру.

Під час проведення корекційно-розвиткових занять з дітьми з особливими освітніми потребами було відзначено переваги:

- інформація, представлена за допомогою мультимедійних технологій викликала у дітей величезний інтерес та зацікавленість;
- стимулює пізнавальну активність дітей;
- надає можливість індивідуалізації навчання;
- дозволяє моделювати життєві ситуації, які не можна побачити у повсякденному житті;
- допомагає дитині з особливими освітніми потребами у процесі діяльності за комп'ютером набувати впевненості у собі.

Таким чином, використання засобів мультимедіа в корекційно-розвивальному процесі для дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами дозволяє:

- підвищити ефективність корекційного впливу;
- сформувати позитивну мотивацію навчання;
- розвинути комунікативні навички;
- розширити можливості спілкування;
- актуалізувати самостійність дошкільників;
- створити ситуацію успіху.

Створення такого on-line сервісу дає змогу у повному обсязі реалізовувати індивідуально-особистісний підхід у навчанні дошкільників з особливими освітніми потребами, вирішує проблему доступності та неперервності навчання, розширює можливості комунікації та причетності дітей з особливими потребами до соціальних процесів. Така форма навчання

дозволить батькам допомагати дитині на достатньо високому психолого-педагогічному та інформаційному рівнях.

Застосування інформаційно-комунікативних технологій в освітньому процесі розширює можливості впровадження в педагогічну практику нових методичних розробок, сприяє цілеспрямованому розвитку дітей з особливими освітніми потребами, що дозволяє зробити процес навчання та розвиток дитини більш ефективним, відкриває нові можливості в освіті не тільки для дитини, але й для педагога.

Література :

1. Дудка І. С. Використання мультимедійних технологій у процесі навчання // Завуч. -2008. - № 31. - С. 10 – 12
2. Воронковська М. О. Використання інформаційних технологій у дошкільній освіті / М. О. Воронковська, Т. А. Сиротенко, С. В. Панченко // Дошкільний навчальний заклад. - 2012. - № 3. - С. 2-12.
3. Єресько О. Освіта в Україні: курс - на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій / О. Єресько // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012. - № 1. - С. 4-5.
4. Ільченко Т. В. Розширюємо можливості спілкування з батьками: електронні засоби інформування / Т. В. Ільченко // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012. - № 3. - С. 20-23.
5. Леус І. Створення мультимедійної презентації / І. Леус // Вихователь-методист дошкільного закладу. - 2012. - № 8. - С. 50-55.

Ірина Філатова

Вихователь Комунальний заклад дошкільної освіти (ясла – садок)

комбінованого типу №80 Криворізької міської ради

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗДО В УМОВАХ ВІЙНИ

*«Кожній дитині потрібен світ, де можна
сміятися, танцювати, співати, вчитися, жити
в світі і бути щасливим».*

Малала Юсуфзай

У статті автор висвітлює організацію освітнього процесу у дошкільному закладі в умовах війни, визначає основні завдання, та мету дистанційного навчання, як проводити он – лайн заняття, та розглядає поняття синхронного та асинхронного режиму роботи в умовах війни.

Ключові слова: *дистанційне навчання, он – лайн заняття, організація освітнього процесу, допомога батькам, збереження життя.*

Введення в Україні воєнного стану позначається на всіх сферах людського життя. Особливих змін зазнає освітня галузь, зокрема дошкільна.

Сьогодні внесло корективи в освітянське життя та незмінним лишилося те, що усі ми маємо працювати заради наших дітей. Робота кожного наразі надзвичайно важлива.

У стані війни діти дошкільного віку належать до найуразливішої категорії населення. Перебуваючи в небезпеці, в тривалому стресовому стані, дитина позбавлена нормальних умов для розвитку та освіти. Через відчуття тривоги, напруги, страху, невизначеності ускладнюється процес повноцінної соціалізації дитини.

Організація освітнього процесу у воєнний час – це новий виклик для усіх педагогів. На даний час, немає більш страшнішого слова ніж «війна». Ніхто не очікував, що так станеться. Але ж трапилось і нам потрібно вміти пристосуватися до роботи в нових умовах, та вміти правильно організувати освітній процес.

Важливо організувати і налаштувати освітній процес так, щоб він був комфортним і безпечним для дітей та педагогів. Але дистанційне навчання є все ж таки, насамперед – навчання. Тому процес організації і теорії навчання нікуди не зникають, просто з'являються інші способи зв'язку та подачі навчального матеріалу.

В зв'язку з введенням військового стану в Україні Міністерство освіти та науки України надіслало лист від 02.04.2022 №1/3845-22 «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні» в якому вказані рекомендації щодо:

- організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти під час дії правового режиму воєнного стану (очний, дистанційний, змішаний);
- організації освітнього процесу на всіх рівнях освіти;
- участі інститутів післядипломної педагогічної освіти, керівників, вихователів та батьків у забезпеченні якості дошкільної освіти в умовах війни;
- плану дій вихователя закладу дошкільної освіти у випадку надзвичайної ситуації.

Основною метою, саме в таких умовах організації дистанційного навчання є підтримка батьків наших вихованців. Вони допомагають стабілізувати психологічний стан дитини, і не відриватись від життя, яке продовжує тривати далі.

Перш за все педагоги організували для себе комфортне, та безпечне місце. Дуже важливо зберігати спокій і зрівноваженість. Ми обговорили з батьками правила під час роботи в асинхронному і синхронному режимі. Розробили алгоритм дій під час повітряної тривоги (саме це в нашому закладі зробили в першу чергу). І обговорили з батьками, як вони будуть діяти, якщо оголосили повітряну тривогу, або в тому регіоні в якому знаходиться вихователь, або в тих регіонах де знаходиться дитина.

Зрозуміло, що дистанційне навчання неможливе без Інтернет зв'язку. Зараз ми знаходимось в таких умовах, що Інтернет зв'язок може перериватися. Тому такі ж дії теж обговорюються з батьками. До кожного заняття ми ретельно підбираємо матеріали. Переглядаємо та адаптуємо велику кількість освітнього матеріалу, і велику кількість відео продукції які вже є, або ж створюємо самостійно, невеличкі відео – ролики із поясненням навчального матеріалу. По можливості ведеться фото, відео – фіксування нашого заняття.

При проведенні он – лайн заняття в синхронному режимі, потрібно пам'ятати про дотримання санітарного регламенту. В умовах поділу занять на синхронну, та асинхронну частину, той матеріал який ми подаємо в синхронному режимі, ми адаптуємо, підбираємо, ті завдання які ми будемо опрацьовувати он – лайн. Іншу частину ми розміщуємо на платформі YouTube і

в соціальних мережах Facebook, та Instagram для того, щоб діти з батьками доопрацювали самостійно (асинхронний режим). Перевага асинхронного навчання в тому, що його можна планувати виходячи з тих умов, в яких ми опинились.

Під час проведення он – лайн заняття, для кращого запам'ятовування ми використовуємо різноманітні візуальні контенти, презентації, які транслюємо дітям. Оцінювання навчального досягнення дітьми варто здійснювати, як вербально – коли ми розмовляємо з дітьми на он – лайн занятті, так і не вербально коли ми даємо нашим дітям невеличкі завдання.

У процесі організації комунікації учасників освітнього процесу педагоги закладу дошкільної освіти надавали інформаційну, методичну, консультативну підтримку дітям та їх сім'ям:

- створили віртуальну бібліотеку на платформі Google Classroom, яка називається #ОнлайнСадок80КР своєрідний банк он – лайн матеріалів, рекомендацій для батьків щодо роботи з дітьми, відповідно до їхнього віку; також надано можливість переглядати відео – заняття, відео – спостереження, відео – заходи, які відбуваються в освітньому процесі нашого садочка;
- за допомогою створеного веб – сайту організували взаємодію всіх учасників освітнього процесу. На сайті закладу викладено рекомендації для батьків, щодо режиму дня дітей, відповідно до вікових категорій, консультації та ін.;
- створили спільноти із батьками і вихователями за віковими категоріями в соціальних мережах Viber, Telegram з метою надання інформаційно – освітніх послуг.

Для нашого дошкільного закладу головним завданням, у воєнний час насамперед є:

1. Налагодити спілкування учасників освітнього процесу.
2. Повернення освітнього навчання та створення безпечних умов для учасників освітнього процесу у дошкільному закладі.

3. Забезпечити можливість брати участь в освітньому процесі всіх учасників, насамперед родин, які виїхали за межі країни.
4. Підвищення педагогічними працівниками свого рівня підготовки, що до організації освітнього процесу в дистанційному форматі, використовуючи: відео-конференції, вебінари, семінари, форуми, соціальні мережі.
5. Надавати психологічну підтримку, через семінари, круглі столи з елементами тренінгу. Проводити зустрічі підтримки для педагогів, релаксаційні вправи щоб відновити власні ресурси.

В листі МОН від 27.07.2022 №1/8504-22 «Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» зазначено, що одним із напрямів діяльності дошкільного закладу у поточному році є формування соціально – громадянської компетентності дітей дошкільного віку.

Тож напрямками роботи дошкільного закладу є:

- збереження життя в умовах воєнного стану, зміцнення фізичного, психічного й духовного здоров'я дитини;
- виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов, або мов меншин та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення й довкілля;
- формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду;
- виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту;
- здійснення соціально – педагогічного патронату сім'ї.

На що ж треба звернути в першу чергу при організації дистанційного навчання в такий не легкий час?

Освітній процес, який зараз в нас триває, має бути без негативних оцінок. В першу чергу навчання стає для наших дітей підтримкою. Найефективнішим

варіантом в організації такого освітнього процесу, має бути завдання на повторення, або узагальнення того матеріалу який вже вивчили. Вихователі будують, також виховний процес на патріотичних ідеях видатного педагога В.Сухомлинського, який викладав у своїх літературних творах для дітей на такі теми як: традиції, природа, любов до рідного краю, шанування свого народу, родинні стосунки. Педагоги нашого дитячого садка реалізують його ідеї про створення освітнього осередку культури, де «...панують чотири культури: Батьківщини, людини, книги і рідного слова».

Наші педагоги відіграють майже головну роль у розвитку особистості дитини, для цього вони навчають дітей правил поведінки, організують їх у повсякденних справах, та налаштовують на позитивні вчинки. Під час вирішення проблемних ситуацій, вихователь є взірцем для емоційного наслідування. Діти починають самостійно оцінювати свої власні вчинки, виконують поставлені задачі, які від них чекають вихователі.

На таких емоційних взаємно стосунках будується зв'язок між педагогом та дитиною. Як зазначив польський педагог Януш Корчак, що вихователь, який не сковує, а звільняє, не ламає, а формує, не пригнічує, а підносить, не диктує, а вчить, не вимагає, а запитує, переживає разом з дитиною багато хвилин натхнення.

Пандемія, яка тривала досить довго нас підготувала до формату дистанційного навчання, тому наш заклад був готовий до роботи в таких умовах.

Висновок: В дистанційному навчанні, діти отримують максимум уваги, заохочування та постійну підтримку, від батьків та педагогів. Тому тільки сумісна співпраця всіх учасників освітнього процесу – запорука високих показників та позитивної динаміки розвитку та спокою дитини.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Наказ МОН України, м. Київ від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція)»)

2. Лист МОНУ м. Київ від 27.07.2022р. №1/8504-22 «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022-2023 навчальному році»

3. Лист МОН м. Київ № 1/3737-22 від 29.03. 2022р. «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні»

4. Лист МОН м. Київ №1/3845-22 від 02.04.2022р. «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні»

5. Амонашвілі Ш. "Сміятися і плакати разом з дітьми": [Бесіди з педагогом-гуманістом Ш. Амонашвілі про педагогіку і вищі авторитети в педагогіці - Я. Корчаке, В. О. Сухомлінськом] /Ш. Амонашвілі //Зміна. - 1999. - №1. - С. 26-27

6. Сухомлинський В.О. Слово вчителя в моральному вихованні /В.О. Сухомлинський // Вибр. твори : в 5-ти т. Т. 5.

Олена Чупилко

Директор КЗ «Червоненський ЗДО (ясла-садок)

«Берізка» Глеюватської сільської ради

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В КЗ
«ЧЕРВОНЕНСЬКИЙ ЗДО (ЯСЛА-САДОК) «БЕРІЗКА»
ГЛЕЮВАТСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ**

Автором обґрунтована актуальність проблеми впровадження дистанційного навчання в умовах воєнного стану під час організації освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти, розкрито досвід впровадження дистанційного навчання в умовах воєнного стану в КЗ «Червоненський ЗДО (ясла-садок) «Берізка» Глеюватської сільської ради, доведено

Ключові слова: дистанційне навчання, воєнний стан, заклад дошкільної освіти, вихователі закладу дошкільної освіти, дошкільники.

Сьогодні, у найскладніший для України час – в умовах повномасштабної війни, розв’язаної російською федерацією, в умовах воєнного стану заклади дошкільної освіти орієнтовані на розв’язання пріоритетних питань, таких як: створення безпечного, комфортного, інклюзивного середовища для всіх учасників освітнього процесу; національно-патріотичне виховання

дошкільників у різних видах діяльності; підвищення якості освітньої діяльності закладів дошкільної освіти. Освітняни закладів дошкільної освіти тримають стрій на своєму освітянському фронті у тилу і змушені були здійснити перехід до дистанційного навчання, до створення такого освітнього середовища, в якому б діти мали можливість організувати власну діяльність, а також і розважатися, і розвиватися.

Особливості дистанційного навчання розкрили у своїх наукових працях вітчизняні науковці: О. Андрєєв, Н. Жевакіна, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Олійник, Е. Полат, А. Хуторський та ін. Н. Жевакіна зазначає, що «дистанційне навчання – це цілеспрямований інтерактивний процес взаємодії надавача та здобувача освіти, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, які дозволяють здійснювати навчання на відстані, а отже, надає можливість отримувати освіту у процесі виробничої діяльності за місцем проживання, можливість організації процесу самоосвіти, планування та здійснення індивідуальної освітньої траєкторії залежно від власних можливостей і потреб, поширює коло людей, яким доступні всі види освітніх ресурсів поза віковими, соціальними обмеженнями, станом здоров'я...» [1, с.70].

Педагогічний колектив КЗ «Червоненський ЗДО (ясла-садок) «Берізка» Глеюватської сільської ради, послуговуючись державними нормативними документами, такими як: лист МОН № 1/3845-22 від 02.04.2022 «Про рекомендації для працівників закладів дошкільної освіти на період дії воєнного стану в Україні»; методичні рекомендації щодо здійснення освітньої діяльності з питань дошкільної освіти на період дії правового режиму воєнного стану (для засновників закладів, науково-педагогічних працівників ППЮ, директорів та педагогічних працівників закладів дошкільної освіти) визначив доцільним в умовах воєнного стану впровадження дистанційного навчання задля створення умов для різнобічного розвитку кожного вихованця, формування гармонійної особистості, збереження та зміцнення її фізичного та психічного здоров'я.

Вихователі закладу дошкільної освіти активно долучилися до складання індивідуальних планів на час дії воєнного стану з активними посиланнями на програму «Українське дошкілля». Педагогічні працівники закладу дошкільної освіти налагодили тісний контакт з батьками вихованців і орієнтували їх на те, що вони мають організувати свій день так, щоб якнайменше змінити розпорядок дня дитини від розпорядку дня в дитячому закладі. Більшість батьки дослухалися до порад вихователів і написали на аркуші паперу, а де-хто на стікерах докладний розпорядок дня і повісили його так, щоб дитина постійно його бачила, оскільки дуже важливо, щоб у кожної дитини були чіткі очікування з приводу того, що буде відбуватися протягом дня – коли буде час для ігор, читання і відпочинку.

Під час організації дистанційного навчання на шляху педпрацівників закладу дошкільної освіти було чимало труднощів, тому щоб їх подолати на перших порах шляхом анкетування батьків було здійснено вибір сервісів відеотелефонного зв'язку. За згодою батьків були обрані такі як: Viber та Google Meet, а також проведено консультування батьків щодо користування ними.

Шляхом опитування батьків та налагодження ефективної комунікації з ними було створено групи в соцмережі Viber та обрано синхронний та асинхронний режим спілкування. В соцмережі Viber педагогічним колективом закладу дошкільної освіти було:

- представлено інформаційно-просвітницьку роботу серед батьків;
- забезпечено інформаційну підтримку та психологічний супровід учасників освітнього процесу;
- запропоновано відеозаняття (власні та з інтернетресурсів) для дошкільників;
- наведено електронні варіанти дидактичних, рухливих ігор;
- підготовлено пам'ятки, брошурки, листівки, інформаційні буклети для батьків з питань виховання дошкільників та організації їх змістовного дозвілля;

- подано підказки з виготовлення цікавих поробок.
- створено відеолістівки та відеофлешмоби для дошкільників та їх батьків до свят (до Дня вишиванки, до Дня матері, до Дня захисту дітей);
- проведення щоденного моніторингу стану здоров'я дітей та встановлення місцезнаходження кожної дошкільника.

Сервіс відеотелефонного зв'язку Google Meet забезпечив можливість проводити онлайн-заняття в синхронному режимі, а також педагогічні ради, батьківські збори, засідання атестаційної комісії закладу дошкільної освіти.

Задля якісної організації освітньо-виховного процесу в умовах дистанційного навчання педагогічний колектив КЗ «Червоненський ЗДО (ясла-садок) «Берізка» Глеюватської сільської ради постійно послуговувався методичними матеріалами, поданими на сайті Міністерства освіти і науки України, серед них :

- «Сучасне дошкілля під крилами захисту»;
- дитячий онлайн-садок НУМО ;
- поради від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях»;
- інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України»;
- хрестоматія для дітей дошкільного віку «Моя країна – Україна» з національно-патріотичного виховання.

З метою якісної організації освітньо-виховного процесу в умовах дистанційного навчання педагогічний колектив КЗ «Червоненський ЗДО (ясла-садок) «Берізка» Глеюватської сільської ради також постійно послуговувався методичними матеріалами сервісів від Верховної Ради України, серед них:

- видавництво «Ранок» – безкоштовно дитячі книги в електронному форматі;
- телеграмканал «Павлуша і Ява» – аудіоказки, доступні без інтернету;
- телеграмканал «Аудіоказки» – доступні без зв'язку;

– мобільні додатки «Yakaboo» (аудіоказки), «Megogo» – безкоштовний доступ до мультиків, фільмів та аудіоказок.

У своїй роботі педагогічний колектив КЗ «Червоненський ЗДО (ясла-садок) «Берізка» Глеюватської сільської ради також постійно використовує такі онлайн-ресурси:

- «Крейдочки» (сайт цікавих ідей та занять для дітей і батьків);
- «Весела абетка» (вірші, казки, загадки, оповідання та лічилки для дітей);
- дитячий ютубканал «Хмаринка», який містить навчальні відео та казки для дітей;
- «Казки» (відео та аудіоверсії казок);
- ютубканал «Цікаві саморобки»;
- телеграмканал «Кіндервіль»
- заняття для дошкільників.

Впровадження дистанційного навчання надало змогу педагогічному колективу закладу дошкільної освіти повною мірою дбати про гармонійний розвиток дошкільнят, зробити освітньо-виховний процес комфортним для кожного вихованця.

Отже, дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій та методик викладання, які передбачають надання освітніх послуг без фізичної присутності вихованців у закладі дошкільної освіти. Аналіз впровадження дистанційного навчання має як багато переваг: дозволяє більш зручне використання інтерактивних технологій, вирішує питання фактору відстані, виключає фактори затримки у переміщенні до навчальних занять, дозволяє краще використовувати принцип наочності. Недоліками дистанційного навчання є потреба у надійному технічному оснащенні, покращення методичного забезпечення, перенавчання педагогів та оволодіння новими знаннями та навичками педагогічної майстерності, які будуть працювати у дистанційному режимі за умов недостатньої чи відсутньої візуальної,

емоційної та психологічної комунікації із учасниками освітньо-виховного процесу.

Література :

1. Жевакіна Н. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості. *Вісник Луганського державного педагогічного університету імені Тараса Шевченка*. 2003. № 4. С. 68 – 73.